

Пол Дохърти

ТАЙНИТЕ НА ДРЕВНИЯ РИМ

Ц А Р И Ц А Т А
Н А Н О Щ Т А

ПОЛ ДОХЪРТИ ЦАРИЦАТА НА НОЩТА

Превод: Васил Дудеков-Кършев

chitanka.info

В Рим избухва истинска епидемия от отвличания на млади момичета и момчета, деца на заможни родители — сенаторите обвиняват император Константин и майка му Елена, че не са в състояние да овладеят престъпността в големия град. Императрица Елена се обръща за помощ към своята довереница Клавдия, която и преди е разрешавала заплетени загадки. Клавдия тръгва по следите на престъпниците, но се натъква на нова загадка — един по един загиват ветерани от римски легион, охранявал някога северната граница на имперската провинция Британия. Жертвите са убити с особена жестокост, която напомня на ритуалните убийства на племената с които те някога са воювали.

Клавдия трябва да спечели доверието на малцината останали живи легионери, за да разбере дали страшната смърт, постигнала приятелите им, няма връзка с далечното минало и с нещо случило се в Британия.

Сякаш това не е достатъчно, и близките на самата Клавдия са заплетени в друга мистерия — в двора на кръчмата, чийто съдържател е вуйчо ѝ, откриват труп на младо момиче. Ковчегът е украсен с християнски символи, а по тялото, макар и явно положено в земята преди доста години, няма никакви следи от разложение. Възможно ли е младата жена в ковчега да е християнска мъченица, една от последните жертви на преследванията на предишните императори? Как е срещнала смъртта си и коя е била тя все пак?

Въпросите се трупат един след друг, а за да открие отговора и да залови убийците, Клавдия ще трябва да тръгне по заплетени следи, съзнавайки, че една погрешна стъпка може да ѝ струва живота.

ОСНОВНИ ПЕРСОНАЖИ:

Диоклециан: старият император, вече абдикирал
Максенций: бивш император на Западната империя, победен и убит от Константин при Милвийския мост
Константин: новият император на Западната империя
Елена: майка на Константин, императрица и Августа
Лициний: император на Източната империя

ИМПЕРСКИ СЛУЖИТЕЛИ:

Анастасий: християнски свещеник и писар, секретар на Елена
Бур: германски наемник, началник на телохранителите на Елена
Крис: управител на двореца
Офелион: императорски шпионин
Касий Херея: императорски шпионин

ОТ ХРАМА НА ХАТОР:

Сезотен: велик жрец

ОТ ВИЛА „КАРИНА“:

Карин: сенатор и търговец
Антония: негова дъщеря
Теодор: актьор
Полибий: собственик на кръчмата
Попея: негова незаконна жена

ОТ ВИЛА „АВРЕЛИАН“:

Аврелиан: военачалник
Урбана: втора съпруга на Аврелиан бивша куртизанка
Касия: близка приятелка на Урбана
Александър: единствен син на Аврелиан от първата му жена
Каска: лекар
Леарт: евнух

ОТ „ГРИЗАЧИТЕ“:

Постул: центурион

Статил: декурион

Криел: конник

Секунд: конник

Петилий: конник

Луций: конник

ОТ ХРИСТИЯНСКАТА ЦЪРКВА:

Милтиад: папа, епископ на Рим

Силвестър: помощник на Милтиад, главен свещеник на
християнската общност в Рим

ОТ „МАГАРИЦИТЕ“:

Полибий: собственик на кръчмата

Попея: негова незаконна жена

Океан: бивш гладиатор

Януария: слугиня

Клавдия: племенница на Полибий

Муран: гладиатор

Симон: Стоика, философ

Петроний: Сводника

Салуст: Издирвача

Извинявай: прислужник в кръчмата

Калигула: котаракът на кръчмата

Апулей: аптекар

Калиста: съпруга на Апулей

Венуций: лозар

Торкват: бръснар

Нарцис: бивш балсаматор

Меркурий: вестоносец на кръчмата

ВЪВЕДЕНИЕ

По време на процеса срещу Христос, Пилат, както разказват Евангелията, поискал да освободи затворника. Спрял го викът, че ако направи това, „няма да е приятел на Цезаря“. Според коментаторите Пилат усетил заплахата. Дори римският губернатор и държавните чиновници били наблюдавани най-внимателно от тайни агенти на императора, от *agentes in rebus*, буквално „онези, които правят нещата“. Римската империя имала и военни, и цивилни полицейски сили и макар че двете се различавали в задълженията си, би било неточно да твърдим, че разполагала с нещо като съвременните детективи или тайни разузнавателни служби. Вместо това императорът и водещите политици заплащали огромни суми на доносници и шпиони, които често трудно можели да бъдат контролирани. Както сухо отбелязва Уолсингам^[1], главният шпионин на Елизабет I: „Той не е бил съвсем сигурен за кого работят собствените му хора, за него или за опозицията.“

Agentes in rebus представлявали отделна класа сред ордата събирачи на слухове, доносници и понякога извънредно опасни шпиони. Те работели лично за императора и тяхното свидетелство бързо можело да сложи край на нечия обещаваща кариера. А това било често срещано през кървавия и изпълнен с интриги период от началото на IV в. сл. Хр.

Император Диоклециан^[2] разделил империята на Източна и Западна. Всяка част имала собствен император и негов помощник, носещ титлата цезар. Империята страдала от икономически проблеми и нападения на варвари. Нейната държавна религия била заплашена от набиращата все повече сили християнска църква, чието присъствие се усещало на всяко социално равнище във всички провинции.

В 312 г. сл. Хр. младият военачалник Константин^[3] с подкрепата от майка си Елена, британка по произход, която вече флиртувала с християнската църква, решил да завземе Западната империя. Той прекосил Италия и се срещнал със съперника си Максенций^[4] при

Милвийския мост. Според Евсевий^[5], биографът на Константин, бъдещият император имал видение на кръст, под който стояли думите: *In hoc signo vinces* — „С този знак ще победиш“. Константин, продължава разказът, заповядал на войските си да приемат християнския символ и спечелил блестяща победа. Той разгромил Максенций и го убил, а после потеглил срещу Рим. Така Константин станал император на Запада, а негов единствен съперник оставал Лициний^[6], който управлявал на Изток. Под силното влияние на майка си, Константин поел юздите на управлението и започнал преговори с християнската църква, за да сложи край на вековете гонения. Но във всекидневния живот продължавали да властват интриги и убийства. В Рим имало много недовършени дела и *agentes in rebus* били непрекъснато заети. Елена покровителствала християнската църква, но скоро разбрала, че интригите и убийствата там са също толкова разпространени, колкото и в двора...

---

[1] Лорд Франсис Уолсингам (1532 — 1590), наричан „баща на британското разузнаване“, създал в Лондон училище за шпиони, където випускниците се набирали измежду най-добрите студенти в Оксфорд и Кембридж; според някои разкрил, а според други — провокирал серията заговори срещу кралица Елизабет I, които пратили на ешафода нейната съперница за престола Мария Стюарт. — Бел.ред. ↑

[2] Гай Аврелий Валерий Диоклециан (ок. 245 — 313) римски император, издигнал се по пътя на военната служба. Установил домината, осъществил важни административни реформи. Жесток гонител на християнството (303 — 304 г.) — Бел.прев. ↑

[3] Константин I Велики (ок. 285 — 337) — римски император от 306 г. Възстановил единството на империята, водил политика на верска търпимост и издал през юни 313 г. заедно с император Лициний (308 — 324) Миланския едикт, който обявявал всички религии в империята за равнопоставени. Преместил столицата на империята във Византион, наречен е негова чест Константинопол. Той и майка му Елена са обявени за светци от християнската църква. — Бел.прев. ↑

[4] Марк Аврелий Валерий Максенций (ок. 280 — 312), син на Максимин II, римски император от 306 г. — Бел.прев. ↑

[5] Евсевий Кесарийски (ок. 264 — 340 г.), християнски апологет и пръв историк на църквата, писал на старогръцки език. — Бел.прев. ↑

[6] Флавий Валерий Лициний Лициниан (ок. 250 — 325 г.), римски император от 308 г, владетел на Източната империя от 313 г. след победата си над Максимин Дая, по-късно отстранен от Константин I. — Бел.прев. ↑

ПРОЛОГ

СЕВЕРНА БРИТАНИЯ: 296 Г. СЛ. ХР.

Жребият е хвърлен.

Светоний,
„Дванадесетте цезари“

Пиктите^[1] се промъкваха в лятната тъмнина, за да се съберат в потъналата в мрак горичка. Вече бяха посетили свещените камъни на билото на Хълма на жертвоприношенията, където — на няколко мили оттук жрецът бе принесъл кървава жертва — сърцето на римски съгледвач, заловен по-рано през деня. Бяха наблюдавали упоения мъж с отпуснато лице, гол, вързан и положен върху олтарния камък. Обсидиановият нож на жреца бе проблеснал на залязващото слънце и се бе спуснал надолу точно в момента, когато монотонното им песнопение бе достигнало връхната си точка. Когато всичко бе приключило, вождът бе събрал целия боен отряд и всички се бяха стълпили тук, за да си върнат онова, което беше тяхно — или негово — по право: Златната дева, която „Железните хора“, „Качулатите“, им бяха отнели и скрили зад каменни стени. Изпълнен с решимост да отмъсти, главният вожд дори бе довел единствения си син — още момче, с татуиран върху бедрото свещен знак — да потопи за първи път оръжието си в кръв. Момчето със сплетени на плитки коси и боядисани в цветовете на войната лице и тяло, вече беше член на военния отряд.

Пиктите гледаха зловещите, назъбени стени на крепостта, дома на „Качулатите“, на римляните, с техните обковани в брони тела и знамена, увенчани с орли. Преди два дни пиктите ги бяха нападнали със специално донесени стълби, но бяха отблъснати, затова сега наблюдаваха и изчакваха. Главният вожд се питаше какво ли си шушнеха като вятър през пирена. Сега „Качулатите“ се сражаваха един

с друг, отслабвайки защитата си зад „Голямата стена“^[2], една внезапна промяна от преди месец, когато римляните бяха предприели поход и бяха отвлекли Златната дева. Оттогава не се бе случило нищо с изключение на появата на онзи самотен съгледвач. Пиктите го бяха изтезавали, насила бяха излели свещената напитка в гърлото му, докато накрая съгледвачът призна, че другарите му в близкото укрепление са малко, разделени и не очакват подкрепления. Бяха слаби, узрели да бъдат пожънати като ечемичена нива.

Пиктите бяха насядали с очи, вперени в главния вожд. Застанал малко по-далеч от тях, в началото на горичката, той сякаш изучаваше всяка стъпка от ивицата пирен между дърветата и „Голямата стена“. Беше украсен с цветовете на войната, изпълнен с ярост срещу един враг, който бе отнел онова, което му принадлежеше. Той подуши въздуха като вълк, после вдигна ръка. Отрядът замръзна: вождът беше решил да нападнат безстрашно на открито поле, без да се съобразява с вероятността „Качулатите“ да пратят атакуващи конници през огромните двойни порти на укреплението си. Пиктите се бояха най-много от това — да не бъдат притиснати на открито от страховитите ездачи катафракти^[3]. Защитени с брони, на бързоподвижни коне, те можеха да маневрират във всички посоки, да обсипват противниците с градушка от копия и да ги покосяват с мечовете си като житни класове.

Луната се плъзгаше между облаците. Нощта бе притихнала. Дочуваха се слаби звуци от животни и птици. В далечината се обади бухал. Вождът направи няколко крачки напред. Спря, колкото сърцето му да направи няколко удара, приведе се и безшумно се втурна в нощта, устремен, с отряда зад гърба си. Воините настъпваха през мочурливата земя, тъмни, зловещи фигури, въоръжени с тояги, брадви, ками и щитове. Стената се възвишаваше над тях, безмълвна и плашеща. Двойните порти на укреплението бяха здраво затворени. Пиктите съзряха мътната светлина, която се процеждаше през един прозорец. На върха на кулата трепна оранжевият пламък на сигнален огън и облиза нощното небе, въпреки че нито рог, нито тръба не подадоха сигнал за тревога. Воините бързешком опряха върху каменната стена стълби и прътове с куки за прихващане от двете страни. Те се покатериха нагоре и прескочиха зъберите на изоставената бойна платформа. Сигналният огън ярко гореше в железния жаравник, но наоколо нямаше стражи, нямаше римляни. Пиктите отместиха

тежкия дървен капак и заслизаха по стълбите към тесните помещения долу: бяха празни, в тях нямаше нищо, освен мъждукащи, прикрепени към стените факли.

Вождът се втурна към едно помещение, последван от другарите си, скупчени зад него. Един самотен римлянин с усилие направи опит да се надигне от нара. Не бе въоръжен, очите му гледаха сънено. Протегна се към една метла от тамариск^[4], единственото оръжие, което имаше под ръка, но върху него се стовариха тояга и брадва, премазаха черепа му и опръскаха стените с мозък и кръв. Облеченият само в туника мъж се строполи на пода, с помътнели очи, докато пиктите се втурнаха да тършуват из останалите стаи на укреплението. Победоносен вик отведе вожда до водещите надолу стъпала към избата: другарите му бяха намерили едно пълно със сребро ковчеже — платата на гарнизона. Той със знак им заповяда да го отворят, но сетне яростно заскърца със зъби — Златната дева не беше в укреплението! Вождът се отпрати към квадратния вътрешен двор, сърцето му биеше бясно, кръвта му кипеше. Сега имаше две възможности. Можеше да се оттегли през тесния страничен проход, да насили дървените порти в другия край и да се измъкне в мочурищата. Можеше и да си проправи път през Южната порта, която водеше отвъд стената, а оттам да оплячкоса и разори самотните селца и римските вили наоколо.

Вождът се вторачи гневно в небето. Представляваше ужасяваща фигура, самото олицетворение на войната — с гъсти коса и брада, сплъстени от кръвта на врага, със смугла кожа, боядисана в свещения цвят на войната, с тяло, цялото покрито с магически знаци. Той прокара пръст по краищата на бойния си колан, сетне се загледа в краката си, ликуващ поради обагрилата ги вражеска кръв. Стисна дългия си щит, а с другата ръка вдигна бойната тояга с брадвичка на края и започна да вие като вълк. Отрядът му отвърна. Бяха открили делви с поска, долнопробното вино на легионерите, което бяха изгълтали лакомо, и сега вече бяха готови за нови злочинства. Вярно, не намериха Златната дева, но бяха завзели едно укрепление, истинска крепост заради омразната стена. Бойният вик на вожда още не беше отзвучал, когато той съжали за своята невъздържаност. Плътта му се умири, потта по нея започна да изстива, яростта му стихна и разсъдъкът заработи по-ясно, по-съобразително, по-хитроумно. Той отметна назад боядисаните си коси и се загледа в двойните дървени

порти, водещи на юг. Трябваше ли да ги отвори, или беше по-добре да се върне в селото си при жените, останали край становеите, и при певците с украсени със сребро арфи? Щяха да пируват и да се веселят; навярно бе сторил достатъчно, за да може да се хвали край лагерните огньове? Край него се скупчваха мъжете му. Един, вече опиянен от поската, бе забучил на кол отсечената глава на римлянина с още мокър от кръвта, нащърбен врат, с полузатворени очи и червена зяпнала уста. Друг беше кастрирал мъжа и бе набучил тестисите му на острието на копието си.

Вождът стоеше неподвижен. Беше объркан. Очакваше да намери Златната дева, а тук нямаше нищо, освен един самотен римлянин. Офицер ли беше? Или болник, изоставен от другарите си? Дали римляните се бяха оттеглили заради собствените си раздори? Но защо бяха оставили да горят факлите, маслените лампи и сигналният огън? Беше се колебал твърде дълго; воините му тръгнаха и отвориха южните порти. Като буйна река, нетърпелива да помете всяко препятствие пред себе си, пиктите се понесоха през пустошта на юг от стената. Вождът повика сина си. Беше принуден да ги последва. Студеният нощен въздух ги обгръщаше и смразяваше потта им. Вече съзираха светли петна, които ги мамеха към вилите и чифлиците, където щяха да намерят жени, плячка, коне и други богатства.

Бойният отряд се разгърна през горичката, високата трева се огъваше под силния нощен вятър. Луната се измъкна от облаците. Те бързаха напред като глутница вълци, жадна да убива. Вождът вече догонваше предните редици, когато чу подрънкването на верига, звук от юзда, цвиленето на кон. Той замръзна на мястото си като ловджийско куче с вперени в мрака очи. Към тях се промъкваха някакви сенки — разгърнали се в полудъга конници. Мнозина носеха пламтящи факли. Вождът присви очи и изтри от тях примесената с вар пот. Опита се да преброи противниците. Осем, девет, а може би и повече конници бавно се придвижваха към бойния му отряд от около триста души.

Пиктът беше стар и опитен боец. Воините му може би превъзхождаха противника, но онези бяха катафракти, облечени в ризници конници, дисциплинирани и опасни на такъв терен. Той нададе предупредителен вик, сочейки към портите, и се втурна да бяга, като със знаци подканваше своите да го последват. Най-схватливите

между воините му вече бяха усетили или видели опасността. Други пък бяха много пияни или объркани. Те осъзнаха засадата, в която бяха попаднали, едва когато съвършената линия ездачи премина в тръс, после в пълен галоп, въздухът се разтресе от ужасяващия тропот на копитата, а нощните звуци потънаха в дрънкането на оръжия и смразяващия сърцето боен вик на римската конница. Катафрактите приближаваха все повече с развяващи се плащове, мечовете им се издигаха и спускаха надолу. Пиктите се разпиляха. Навлезли в откритото пространство, те вече бяха обречени. Ако се втурнеха към стената, конниците щяха да ги приковат към нея и да ги накълцат на парчета. Трябваше да се отдалечат от нея и да се върнат на собствена територия.

Вождът побягна към укреплението, вмъкна се през зеещата порта и се затича по настланата с камъни пътека към Северната порта. Но когато той и спътниците му стигнаха до нея, видяха, че е здраво затворена и че преградната греда е закована. Отвън долитаха крясъците на загиващите им другари. Конниците изливаха върху тревата малки мехове с масло и сега хвърляха запалени факли. Пламъците вече се издигаха нагоре и осветяваха нощта. Пиктите почти не можеха да се защитават срещу бронираните коне и мъжете, мятащи мощни стрели от яките скитски лъкове. Вождът свърна от северната порта — той отчаяно търсеше сина си. Погледна към стълбата, водеща към покрива, но „Качулатите“ бяха много бързи. Някои се спешиха и вече започваха да нахлуват през другата порта на тълпи, с готови за стрелба лъкове. Неколцина от неговите мъже се опитаха да се доберат до стълбата, но бяха повалени от дългите перести стрели. Вождът вдигна меч си и стисна още по-здраво бойната си тояга. Разбираше, че вретеното на живота му се бе намотало до края. Боговете бяха готови да срежат нишката. Катафрактите, тези ужасни фигури с почти напълно скрити зад шлемовете лица, вече напиреха към него с отметнати назад лъкове. Вождът се засмя. Щеше да поеме лебедовия път към славата. Макар и за кратко, той беше притежавал Златната дева...

---

[1] Пикти — група племена, представляващи древното население на Шотландия. В IX в. били покорени от скотите и се смесили с тях. — Бел.прев. ↑

[2] Става дума за т.нар. Адрианова стена в северната част на Англия, близо до границата с Шотландия. Построена от император Адриан (117 — 138 г.), стената е дълга 117 километра и целта ѝ е била да защитава римските провинции от нашествията на племената от север. На определено разстояние по нея били изградени стражеви кули, малки укрепления с малък брой войници и големи фортове със значителна военна сила. — Бел.ред. ↑

[3] Катафракт — воин от тежката конница, с броня не само за ездача, но и за коня, с дълго копие и дълъг меч. Катафрактите в римската войска били набирани от съюзните на Рим племена. — Бел.ред. ↑

[4] Тамариск — вид дърво. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА ПЪРВА

РИМ, АВГУСТ 314 Г.

*Правдата е постоянното и неизменно
желание всекому да се отдава дължимото.*

Юстиниян,
„Институции“

Повечето хора биха се съгласили, че Вила Карина, спотаила се в Албанските хълмове^[1] над Рим, е истински рай. Най-много, което завистниците казваха за нея, беше „хубавичка е“, но това малко засягаше Валерий Карин, сенатор и потомък на бивш император. Той бе натрупал състояние като собственик на множество кариери из цяла Италия. Ако Стените на Север^[2] се нуждаеха от нови камъни, ако храмът на Серапис^[3] имаше нужда от току-що глазирани плочки или Октавиановият портик^[4] трябваше да бъде освежен, Валерий Карин бе нужният човек. Неговият девиз беше *Salve Lucrum*, „Да живее печалбата“, и той му бе изцяло верен. Злите езици твърдяха, че мие ръцете си с вино, къпе се в мляко и си позволява да положи тялото си само върху най-скъпата коприна. Повечето от нападките срещу него не бяха истина. Карин притежаваше най-плодородните лозя в Кампания, наемаше най-добрите управители и въпреки това бе възможно най-въздържан в храненето си. Всяка сутрин закусваше само с хляб и преварен мед от Атика, следвайки препоръките на великия лекар Гален^[5]. Но по отношение на другите, бе винаги щедър, особено към любимата си единствена дъщеря Антония, чиято зрялост трябваше да бъде отпразнувана с най-пищно празненство във великолепните градини на вилата му. Самата вила беше доста голяма. Много от покоите ѝ представляваха самостоятелни апартаменти със сервизни помещения, бани и всякакви други удобства. Уханните вечери на късното лято бяха убедили Карин, че терасите с изглед към градината с

фонтаните, декоративните езерца и сенчести беседки ще са най-доброто място за празненството на Антония. Прохладната сянка, предлагана от обраслите с бръшлян дървета наоколо, зеленината на живия плет и храстите, сладостта на овощните градини и благовонната вода, струяща от мраморните фонтани — да, това беше по-добро от всичко друго.

Сега сенаторът Карин се поздравяваше за своето решение. Леко пийнал, той седеше в мраморната си спалня, отделена от градинската тераса с елегантна двукрила врата, държеше скъпоценния си бокал от слонова кост и гледаше мозайката на пода, на която бе изобразено величието на Помона, богинята на плодородието. Музиката откъм градините едвам се чуваше и Карин с цялото си сърце пожела есента да дойде по-бързо: тогава дебнещата дневна горещина щеше да се оттегли и всички щяха да се греят на слънчицето сред освежителна прохлада. Той стана, потупа по задните части заспалите робини и тръгна към вратата. Нямаше вяра на икономите си, тази пияна неблагоприятна сган. Искаше да посети птичарниците, да провери дали вратите са затворени и дали светилниците, поставени в сложно резбованите маски от печена глина с прорези за очите светят ярко. И най-вече — трябваше да види какво прави неговата любима, но разглезена дъщеря. Тя бе свикнала да ѝ угаждат, да я коткат, беше своенравна, но след смъртта на майка ѝ Карин задоволяваше всяко нейно желание. Стаята леко се завъртя. Сенаторът се блъсна в стената, усети, че му се гади, но в това нямаше нищо странно, защото бе изпил набързо доста вино.

Карин седна на един стол и прехапа устни. Ако трябваше да бъде честен, той не искаше това празненство, не и с всички тези отвличания, които се случваха напоследък в Рим. Богати млади мъже или жени биваха отвличани от домовете си и държани в плен, за да бъдат освобождавани само срещу злато и сребро. Кой бе виновен за тези страхотии? Положението бе станало толкова сериозно, че неколцина сенатори се осмелиха да отидат в императорския дворец. Кланяха се дълбоко, произнесоха тактични речи, признаха, че времената са насилнически, но посочиха, че от този изблик на престъпност страдат и техните драгоценни синове и дъщери. Докато представителите на градските големци настояваха на отвличанията и вземането на заложенници да се сложи край, император Константин,

Богоизбраният, яростно се взираше в тях с изпъкналите си очи. Моравото му лице потъмняваше все повече, докато се опитваше да овладее надигащата се ярост.

Карин и другите обаче се гневяха не по-малко и на Елена, могъщата майка на императора, седнала вдясно от любимия си син на високо, инкрустирано със злато кресло. Както обикновено, Елена бе облечена в скромна далматика^[6] или поръбена с пурпур туника, със сандали на краката и наметната на плещите бродирана стола^[7]. Сивеещите коси на императрицата бяха увити около главата в старомодна дебела плитка, прихваната с диамантена игла. Тя не използваше благовонни масла; върху нейното сурово лице с чувствени устни и високи скули нямаше никакъв грим или златна пудра, а изразителните ѝ очи все повече заприличаха на твърди ахати, докато изслушваше думите на сенаторите. Единственото, което издаваше раздразнението ѝ, беше играта ѝ с ветрилото от пъстри паунови пера и дръжка от слонова кост. Тя ту внезапно го разтваряше, за да се разхлади, ту подканваше с него плещестия началник на германските ѝ наемници Бур да ѝ подаде чашата с вода, за да отпие. Бур беше всяващ ужас мъж с чорлава коса, брада и мустаци; светлосините му очи святкаха яростно на грубото лице. Въпреки горещината, той носеше къса сива кожена наметка върху плетената си ризница. Бур напомняше на Карин огромната мечка от северните гори, която бе докарал в Рим да се бие на арената. Всъщност, колкото по-често срещаше германеца, толкова повече приликата се засилваше, защото мъжът и животното бяха еднакво опасни и ловки. През време на цялата среща възлестите пръсти на Бур не спираха да гаят дръжката на широкия му меч, сякаш наемникът не можеше да разбере защо царствената му господарка трябва да слуша тези словоизлияния. Стигаше само една дума от Елена и Бур щеше да вземе главите им. Зад императрицата стоеше един на вид безвреден, но също толкова опасен мъж, Анастасий, глухонемият ѝ секретар. Той бе облечен в проста бяла туника и не носеше никакви скъпоценности с изключение на пръстена на средния пръст на лявата му ръка — с него на всички се възвестяваше, че Анастасий се радва на пълната подкрепа на августейшите особи.

През цялата аудиенция по тялото на Карин се стичаше пот, колкото заради горещината, толкова и заради страха, особено когато Аврелиан Сатурнин, несъмнено подучен от съпругата си Урбана,

известна с отровния си като на пепелянка език, подчерта, че беззаконието може да се смята за белег на слабост в Константиновото управление. Елена и синът ѝ бяха победили след последната битка при Милвийския мост; Константин бе сложил край на гражданската война и бе унищожил съперника си Максенций, но — не спираше езика си бившият военачалник Аврелиан — властта носи отговорност не само по границите на Рим, но и по улиците и уличките на града. При тези думи Елена присви очи и Карин високо се изкашля като предупреждение към стария военен, че е отишъл твърде далеч.

Е, добре! Карин стана, отвори двукрилата врата и се вгледа в прекрасната градина, окъпана от светлината на пълната луна. Излезе на терасата и взе купата охладено бяло вино, която личният му роб бе поставил на една алабастрова масичка. За миг забрави за страховете си. Това беше „естествената“ част на градината. Кошерите, изработени от обелена дървесна кора и сплетени раkitови клонки, бяха поставени до дивите растения, които пчелите му предпочитаха: мащерка, син и жълт минзухар, липа, цъфтящи плодни дръвчета, хиацинти, чийто аромат се носеше навред. Карин съзерцаваше тъмнината, прокъсвана тук-там от светлите петна на лампи и свещи. До него продължаваше да долита тиха музика, почти заглушавана от смеховете и бърбенето на гостите, утешавани със зайци в сос от мащерка, свинско с букет от подправки, съселчета с мед, пъдпъдъци, патици и най-добрите вина от избите на сенатора. Откъм дърветата край фонтана на Артемида долетя смях на девойка, последван от кокетно изпискване. Докато отпиваше от виното си, Карин се молеше само Антония да стои колкото е възможно по-далеч от онзи гръцки актьор, Теодор.

В действителност и смехът, и писъкът, които Карин чу, бяха тъкмо на Антония, отвела Теодор, обещаващият актьор от остров Кос, навътре сред дърветата към изкуствената полянка край прохладните, плискащи се води на фонтана. Около него кръгът трева, примесена с цветни камъни, светлееше заради многобройните лампи в прозрачни стъкленици. Въпреки светлината и откритото пространство, Антония бе убедила Теодор, че ще бъдат сами, защото това беше нейното специално място. Гола, с изключение на диадемата от мирта, портокалови цветчета и вербена^[8], Антония се излегна върху мраморната скамейка, а Теодор се съблече, за да ѝ покаже любовните слова по тялото си, подарък за рождения ѝ ден. Замаяна от белите и

червени вина от Кампаня, Антония се закиска, когато той взе гърненце с пепел и втри сивия прах в кожата си, обяснявайки, че със сок от титимал^[9] може да изпише каквото си поиска и то да остане невидимо, докато пепелта не го извади наяве.

— Гледай! — Теодор се доближи до скамейката. — Това е първият стих от „Едип“ на Сенека^[10]. Прочети го!

Като се кискаше, Антония доближи лицето си до мускулестия корем на красивия актьор и в светлината от лампите прочете думите „Нощта избяга вече. Променливото слънце отново ще се вдигне.“

С престорена свенливост тя погледна нагоре.

— Какво ще вдигне?

Теодор посочи надолу към думите точно над срамните си косми.

Антония облиза устни и още повече доближи лицето си, готова да разчете буквите, когато чу някакъв шум зад гърба му.

— Бягай! — изпищя тя.

Теодор се обърна. От мрачината се измъкнаха тъмни, загърнати в плащове сенки, подобни на фурии от царството на Хадес^[11], образуваха полукръг, лицата им бяха скрити зад гротескни маски, в ръцете си държаха къси мечове и тояги.

— Какво! — скочи напред Теодор.

Антония чу тъпия звук от стоварил се юмрук и Теодор се строполи на земята, а по устните му се появиха мехурчета от избликналата кръв. Тя отвори уста да изкрещи, но нощните насилници бяха по-бързи. Сграбчиха я, запушиха ѝ устата, сложиха на главата ѝ парче зебло и завързаха китките и глезените ѝ. После я сложиха върху нечие здраво рамо и една ръка в ръкавица я шляпна по закръгленото задниче. Антония се гърчеше и един по-силен удар се стовари върху гърба ѝ, а груб глас ѝ нареди да замълчи, иначе ще я убият.

Хората, които я бяха отвлекли, бързо като призраци се понесоха през градината. Тя чуваше пращенето на шубраците и далечните звуци от пиршеството. Все пак Теодор бе успял да вдигне тревога. Похитителите спряха; стовариха Антония на земята, обърнаха я, и я повлякоха. Притиснаха я до някаква твърда стена, грубо я избутаха през нея и отново побягнаха. Този път не я носеха, а я влачеха и блъскаха напред. От време на време гъделичкаха врата ѝ с кама, сякаш по този начин ѝ напомняха да мълчи. Тя почувства дълбоко отчаяние.

Намираше се в околностите на града. Нямахте да се намери никой да я спаси!

Похитителите добре познаваха пътя си. Голите ѝ крака се разкървавиха от къпинака и прещипа, но те продължаваха да я влачат. Когато се оплака от болка в хълбока, я помъкнаха за завързаните ръце като пленница в триумфална процесия. Понякога тя дочуваше по някой случаен звук, като скърцането от колелата на каруца, но почти през цялото време нищо освен дишането на похитителите ѝ не нарушаваше пълната тишина. Антония не можеше да повярва. Беше слушала за отвличания в Рим, а сега това се случи на самата нея — толкова бързо, толкова ненадейно. Как бяха намерили пътя през бащините ѝ градини до нейното тайното място край фонтана на Артемида? Те грубо я мъкнеха напред и тя се опитваше да разбере къде се намира, но скоро престана. Сега мисълта ѝ беше съсредоточена само върху едно: да се подчинява на похитителите си. Осъзнаваше, че ще бъде в безопасност, докато го прави. На едно място те спряха и ѝ позволиха да откъхне, дадоха ѝ глътка вода и къс сух хляб, сетне ужасът продължи.

Антония чуваше заповедите, които мъжете даваха шепнешком от двете ѝ страни, но нямаше представа къде отиват. Разплака се от болката в краката си и бързо ѝ обуха чифт груби сандали с пристегнати каишки. Тя вече не вървеше през селските околности, а се препъваше по твърд път и се запита къде ли може да се намира. Щом повърхността под краката ѝ се промени, усети, че и нападателите станаха по-предпазливи. Скоро те спряха и я изблъскаха още няколко крачки напред. Въздухът беше сух и миришеше на плесен. Намираше се в нещо като прокопан от хора тунел. Какви ли подземни тунели имаше в Рим? Въздухът застудя и тя усети остри камъни от двете си страни. Къде би могло да бъде това място? Отходните канали на Рим? Спъна се, залитна и изкрещя, когато ръката ѝ се докосна до човешки череп. Беше в нещо като гробище, навярно в големите катакомби, които се простираха под Виа Апия. Да, в това предположение имаше смисъл — на няколко мили от вилата на баща ѝ, дотам водеше кратък и безопасен път. Щяха ли да я затворят тук? Докато хълцаше и хлипаше, мъжете я натикаха в някаква кухня и я оставиха там.

Потънал в пот, все още със здраво прилепнала към лицето му маска, главатарят на похитителите се огледа наоколо.

— Направихме, каквото трябваше да направим. — Взря се в другарите си. Те бяха дванайсет души и той грижливо ги преброи, за да се убеди, че никой не липсва. — Сега ще трябва да чакаме! Онези, които не са от нашите, може да си вървят.

Някои от мъжете си тръгнаха, останалите приклегнаха наоколо, впили погледи в него.

— Стойте тук.

Той излезе от пещерата и тръгна по дългата, слабо осветена галерия, която потъваше напред в тъмнината. Знаеше, че посетителят му ще го чака там. Видя движение на факла и спря. Не биваше да продължава по-нататък. От мрака пристъпи една фигура, жена, загърната в роба. Той долови уханието на парфюма ѝ.

— Добре ли мина? — Гласът беше мек, но властен. — Имаше ли някакви проблеми? Има ли пострадали?

— Нямаше проблеми. — Главатарят усети как лицето му се облива в горещина под маската; прииска му се да избяга, но знаеше правилата. — Отведохме момичето. Живо и здраво е. Очакваме откупа.

— Добре! — отекна гласът. — Но аз те попитах пострада ли някой?

— Тя беше с някакъв мъж — отговори главатарят. — Чухме ги да разговарят. Той се опита да се съпротивлява, но ние го свалихме на земята.

— Убихте ли го?

— Не! — увери я главатарят. — Нали ти заповяда никой да не пострада!

— Кой беше той? — попита гласът.

— Един актьор — отговори главатарят. — Опитва се да изиграе ролята на герой.

— Остави актьора на мен! — прошепна гласът. — Аз ще се погрижа за него.

В същата нощ, когато нападнаха Вила Карина, Луций Помосий, ветеран от алата, кавалерийското крило, прикрепено към Втори легион „Августа“, излезе от нужниците на Улицата на изобилюето, по която се излизаше до главния път, стигащ до Колизея. Със замъглено от пиене съзнание той заглежда предизборните призови, грубо надраскани по

стените на уличката и смъртно осветявани от факлите. Над тях имаше образ на Меркурий с крилати сандали, с копие с форма на пенис в едната ръка и торбичка злато в другата. Наметката на малкия бог се издуваше, а пръстът му сочеше надолу по улицата. Луций потупа изображението, засмя се и като се подпираше с ръка о стените, се помъкна към „Домът на златните купидони“ с неговите очевидни символи, възбудени мъжки членове, от двете страни на входа.

Луций спря. Наистина беше пил много! Той се подпря на стената и огледа уличката. Въпреки погълнатото вино беше сигурен, че са го проследили, и гложещото подозрение, че са го наблюдавали още откак излезе от горната стаичка на кръчмата „Славната Лудия“ не го напускаше. Там той и тримата други оцелели воители от *Vigilii Muri* или „Стражите на стената“, се срещаха всеки месец. Тази вечер се бяха събрали нарочно, за да обсъдят жестоката смърт на стария Петилий, намерен в леглото си заклан и изкормен, с отрязан член, пъхнат в ръката му. „Беше окъпан в собствената си кръв“, описа случилото се декурионът^[12] Статил, „плуваше в придошло море от пурпур.“ Статил винаги бе обичал да разкрасява разказите си, но пък той беше воин поет, бард, който с наслада възпяваше своята прекрасна бивша любима и припомняше на всички тях онези дни в Британия. Как бяха ръководили войниците на Стената и бяха наблюдавали дивата, покрита с трева пустош, която се вълнуваше като море под ниските сиви небеса! О, да, това бяха истински дни!

Луций се вторачи в надраскания надпис върху отсрещната стена: „Който не ме покани на вечеря днес, е варварин.“ Искаше му се да не го бяха канили на вечеря днес. Не желаше да обсъжда кървавата смърт на Петилий. Тя събуждаше спомени за онази нощ край Стената, когато пиктите бяха подмамани в капан и избити. За нощта на тяхната *bona fortuna*, както обичаше да я нарича Статил, нощта на големия им късмет. Тогава те бяха десетки, но войната и годините бяха намалили броя им. Човек можеше вече да очаква смъртта, но не и такава като на Петилий, не и по този начин! Кой би могъл да заколи един развратен, но безобиден стар човек? Петилий беше грозен и дребен. Дори и най-долните проститутки започваха да се пазарят, когато виждаха клетото му лице; и все пак той беше убит и скопен по начин, който напомняше за пиктите. Възможно ли бе да има някаква мрачна нишка, която да се размотава обратно към мрачното минало? Луций тайно в себе си

предполагаше, че трябва да има, но не искаше да мисли за това. Не искаше да си спомня. Не искаше да призовава призраците!

Той изтри потта от лицето си и погледна нагоре към тясната ивица небе между високите постройки. Прииска му се пак да е на Стената, далеч от Стражите, неговите другари, далеч от вонята и спомените. Обърна очи надолу към светлото петно пред „Домът на златните купидони“. Дали да не си вземе преградено място в общата спалня долу, където щеше да слуша охканията на другите момичета, обслужващи клиентите си? Или да избере самостоятелна стая горе?

— Господарю?

Той рязко се извърна. Неясната женска фигура с було на главата и подрънкващи по китките гривни приближи с още една крачка.

— Мога ли да ти предложа обичайното?

Луций поклати отрицателно глава, опитвайки се да прогони винените пари. Парфюмът на жената беше наситено сладък. Тя бе облечена в ленена роба с позлатени краища. Погледна искрящите ѝ очи, очертани с въглен, полуотворените в сладка усмивка устни. Една мека длан погали страната му. Той я сграбчи и тя сякаш се разтопи между пръстите му. Ръцете му се отпуснаха от двете страни на тялото. Пронизан от болка, Луций потресен се взря в жената, а тя отстъпи назад и остави камата дълбоко забита в корема му. Той залитна напред, падна на колене и се опита да хване оръжието, но главата му се отметна назад и наточеното острие преряза гърлото му.

— Някога са ги наричали Нечистите полета.

Седнала на върха на една тревиста могилка, Клавдия се премести по-навътре в сянката на сикоморовите дървета^[13]. Тя сдъвка парче хляб, замесен с гъби, отпи от разреденото с вода вино и попи устни с кърпа. Загледа се в самотната пустош от двете страни на Виа Номентана^[14], който водеше към Колинската порта^[15]. Жарката омара, спуснала се над Рим в късния летен следобед, почти скриваше гледката. Сега по пътя нямаше каруци, пътници, странници и търговци. Дори кохортата^[16] пехотинци, след като бе влязла през портата, бе решила да потърси убежище под липите.

— И продължават да ми изглеждат осквернени.

Клавдия се обърна и щипна рамото на Муран, *Victor Ludorum*, Победителят на Игрите, носителят на победния лавров венец.

— Дори не поглеждаш! — укори го тя.

Гладко избръснатото лице на гладиатора разцъфна в усмивка, която още повече го накара да прилича на пакостливо момче.

„О, Муране!“, помисли си Клавдия. Изглеждаше толкова красив в тъмносинята туника, с протегнати крака, облегнал гръб на един стар дъб. Той я погледна. Зелените му очи дяволито припламнаха, когато почеса късо подстриганата си червеникава коса и прокара мускулеста ръка по лицето си, за да отръска капките пот, стичащи се по високите му скули. Решителната му уста и волевата брадичка се бяха отпуснали под успокоителното въздействие на слабото вино и силното слънце.

— Днес лицето ти е квадратно! — подразни го тя и използва пръстите си, за да очертае формата. — Очите ти не са толкова големи, устата ти не е яростна, а устните...

— На теб ти бе приятно да ги целуваш! — той се приближи към нея.

— Винаги, винаги! А, не!

Клавдия шеговито отблъсна Муран към дървото. Той ѝ се изплези и тя почувства как гърлото ѝ се свива, а сълзите потичат. За миг, за един съвсем кратичък миг палавият жест ѝ напомни за брат ѝ Феликс, но всичко това беше вече в миналото. Феликс бе мъртъв, а животът ѝ толкова неочаквано се беше променил. Мъжът, който го уби, а нея изнасили, онзи вампир, преследващ я в сънищата с грубия си глас, с татуирания на китката си червен бокал, бе заплатил за престъпленията си. Муран се беше погрижил за това, бе отнел живота на злодея с меча си, на арената пред неистово ревящата тълпа. Възмездие бе въздадено, отмъщението настъпи. В драпираната с пурпурни тъкани императорска лежа над арената Константин, Елена и целият двор бяха наблюдавали, докато тълпата виеше като глутница подивели кучета над този мъж, врагът, който умираше долу върху пясъка.

Клавдия отвърна очи и извърна глава, сякаш искаше да подложи лицето си на лекия ветреца. Муран внимателно я наблюдаваше изпод спуснатите си клепачи: черната ѝ коса, това нежно лице, зорките очи. Дали кожата ѝ беше маслинено смугла или с цвета на слонова кост? Никога не можеше да определи цвета ѝ, но Клавдия беше такава —

променяше се толкова бързо! Беше работила като актриса в пътуваща трупа; бе наистина добра и беше пребродила пътищата на Италия. Скоро се бе завърнала в Рим, за да заживее с онзи мошеник чичо си Полибий, с хубавичката му закръглена любовница Попея и всички други мъже и жени от римския подземен свят, превърнали кръчмата „Магариците“ край Флавиевата порта в свой дом, в център на живота им. В известен смисъл тя беше дом и на Муран.

Той се протегна към бокала с вино и отпи от вкусната течност. Клавдия го бе довела тук, на това усамотено място, далеч от врявата на кръчмата, за да могат да поговорят преди започването на есенните игри. Искаше му се само тя да не бъде толкова твърдоглава, когато спореха. Клавдия можеше да бъде много настойчива и същевременно тъй потайна! Едва напоследък, през отминалите две седмици, тя неохотно му бе разказала за работата си при императрица Елена и за отношенията си с могъщия християнски свещеник Силвестър. Тогава Муран изтъкна, че ако самият той се излага на опасност на арената, то тя е още по-застрашена в градините на богатите и по вонящите улички на Рим. Бяха спорили разгорещено, а сега пак му се искаше да протегне ръце и да я вземе в обятията си. Щеше му се да я накара да се отпусне, да ѝ вдъхне страст, да направи така, че тя да не бъде толкова строга, толкова организирана. Клавдия почти не носеше скъпоценности — само един пръстен и изящна сребърна верижка около врата. Гъстата ѝ коса бе спретнато прибрана, наблизко лежеше слънчобран, в случай че станеше твърде горещо. Дори кожената торбичка, в която бе донесла храната, беше поставена на най-удобното място, сгъната грижливо, а върху ленена покривка лежаха приготвените от нея и Попея хляб, омесен с гъби, гърне със сос от билки и лук, дребни сладки. О да, това беше Клавдия, толкова подредена и точна! Муран се покашля и като се наведе, я погъделичка по тила.

— О, *magistra*^[17] — присмехулно продума той. — Аз съм само прост фризиец^[18]. Защо наричат тези полета нечисти?

Клавдия му се усмихна през рамо. Премести се, за да седне отново до него и посочи надолу под хълма към кръглите масивни кули, извисяващи се над земята.

— Защото тук са ги погребвали живи.

— Кого?

— Весталките, дали обет за девственост и безбрачие в служение на богинята Веста^[19] и държавата. Всяка весталка, обвинена, че е нарушила своята непорочност, била осъждана да бъде погребана жива. Довеждали ги тук — всъщност може и още да ги довеждат — и ги зазиждали за четиридесет дни в някоя от онези подземни килии, като им оставяли съвсем малко храна и вода. Богинята Веста трябвало да реши дали да живеят или да умрат. Те винаги умирали.

— А после?

— Преди двеста години, при управлението на Домициан^[20], главната весталка била обвинена в неморалност. Три от другите весталки също били осъдени, а любовниците им били пребити с камъни. Както и да е — Клавдия избърса лицето си, — главната весталка била преведена по римските улици и я довели в една от тези специално приготвени подземни килии. Когато слизала надолу по стъпалата, дрехата ѝ се закачила за нещо. Палачът ѝ подал ръка, но тя презрително я отблъснала. — Клавдия поклати глава. — Хората са толкова странни! Ако всеки римлянин, обвинен в неморалност, бъде доведен тук, човек няма да може да види тревичка под краката си!

— Сетне? — запита Муран.

— Понякога дори пред смъртта хората държат на общественото си положение. Богатството и привилегиите все още са по-важни от самия акт на умирането. В странен свят живеем! — Клавдия се усмихна.

— Императрицата прати ли да те повикат?

— Не, не е! — Клавдия раздражено го погледна. — Но мисля, че ще прати. Чу ли за отвличанията?

Муран кимна.

Клавдия вдигна ръка:

— Пет случая през последния месец! Точно това ме кара да мисля за богатството, привилегиите и опасностите, които те носят. Синовете и дъщерите на богати римски сенатори са отвличани от градините им, от носилки и бани! — Клавдия сви рамене. — Вестителят Меркурий ми разказа сутринта, че последното похищение е станало тази нощ. Антония, шестнайсетгодишната дъщеря на сенатора Карин, била отвлечена от тържеството във вилата на баща ѝ сред Албанските хълмове. Е — енергично продължи тя, — затова те доведох тук.

— Защо, за да ме отвлекат или за да ме погребат жив?

Клавдия го замери със стрък трева.

— Заради арената! Муране, ти си сега победителят, вече трябва да се оттеглиш, ти не можеш...

— Аз...

— Не можеш! — Очите на Клавдия, както и гласът ѝ, станаха твърди като кремък. — Муране, от теб ще стане чудесен ръководител на стражата на някоя богата фамилия. Може да започнеш своя собствена работа, да създадеш собствена военна част.

Вътре в себе си Муран простена, но в същото време бе дълбоко поласкан от чувствата и загрижеността на тази красива млада жена.

— Знам какво ще кажеш, Муране — Клавдия се приближи още по-близо до него, — но не е вярно. Ти не си просто убиец. Ти имаш душа, добър си, честен си и понякога си много, ама много забавен, особено, когато си пийнеш. Чичо Полибий те има за син, Попея те обожава, както и всички други в кръчмата. Дори Спретнатия Нарцис.

Муран се изсмя, когато Клавдия спомена последното попълнение в обществото на „Магариците“. Сириец, бивш роб, Нарцис сега искаше да отвори собствен дом за погребални обреди с помощта и подкрепата на чичо Полибий.

— Безпокоиш ли се за Полибий? — попита Муран.

— Не сменяй темата! Да, винаги се тревожа за Полибий и непрекъснатите му умувания как бързо да забогатее. Дори мисли да стане християнин, за да спечели благоразположението на свещениците, особено на презвитер Силвестър. Обаче, Муране... — Клавдия започна да прибира храната и грижливо сгъна ленената покривка. После вдигна очи: — На разпродажба на тържището край „Магариците“, видях една фреска. Изобразяваше гладиатор, бестиарий^[21], чийто огромен penis представляваше див звяр. Звярът, куче със зейнали челюсти, беше част от тялото на гладиатора и все пак яростно се беше обърнал срещу него. Мъжът трябва да убие животното, което го застрашава, но в такъв случай ще кастрира сам себе си.

— И после? — заинтересува се Муран.

— В това е поуката! — Клавдия се наведе и го целуна по върха на носа. — На арената, Муране, ти забавляваш, доставяш наслада на тълпата. Но накрая ти убиваш не само други хора, ти убиваш и себе си.

Ако ще се женим — Клавдия дълбоко пое дъх, — на това трябва да се сложи край.

Муран се изправи и постави ръце на раменете ѝ.

— Наистина ли го мислиш?

— Знам го! — засмя се тя.

— А ако не се съглася, за кого ще се омъжиш?

— За Бур.

Муран избухна в смях, наведе се и я целуна по челото.

— В такъв случай — прошепна той, — време е да поговорим по този въпрос.

Клавдия огледа призрачната пустош, горичката и тревата, която се олюляваше под засилващия се вятър. Омарата постепенно се вдигаше. Тя беше получила онова, за което бе дошла тук.

— Време е — прошепна тя, — време е да се връщаме. И не забравяй какво каза и какво обеща!

Муран я хвана за ръка и двамата си тръгнаха; по пътя надолу Клавдия спря и като се вдигна на пръсти, бързо го целуна по бузата. Те продължиха по прашната пътека до настлания с плочи път, който водеше към Флавиевата порта. Отначало Клавдия прикриваше задоволството и вълнението си, като бърбеше на Муран, но дневният пек утихваше и движението по улиците се бе увеличило, а това затрудняваше разговора. От време на време те отстъпваха встрани, за да дадат път на някоя кохорта или манипула^[22], които се движеха под командата на грубогласни офицери. Чифликчии и селяни със семействата си вече се връщаха по домовете си. Натоварени с продукти каруци тежко трополяха към града, възползвайки се от императорския декрет, с който им се разрешаваше да се движат по улиците след свечеряване. Клавдия ги наблюдава известно време и цитира от „Сатири“ на Ювенал^[23] знаменитата диатриба^[24] срещу нощния шум по оживените римски улици. Муран кимна в знак на съгласие.

Скоро Клавдия се умълча; сега тя правеше онова, което най-много обичаше: да наблюдава и да изучава това, което се случваше около нея. Известно време двамата с Муран вървяха заедно с група амбулантни търговци. Всеки от спътниците им носеше провесена на врата си табла с евтини дреболии и Клавдия си купи няколко игли за коса, гребен за Попея, изящен египетски нож за Нарцис. За Океан,

едноухия бивш гладиатор, който трябваше да осигурява безопасността в „Магариците“, избра комплект гривни с изобразен на тях тракиец, изправил се срещу нападащи глигани. Скоро търговците оставиха пътя, за да се подслонят под групичка дървета и Клавдия се заслуша в бърбенето на един нумидиец^[25] мулетар, който на своя пристанищен диалект съобщаваше вести за Лициний — владетеля на Източната римска империя и съперник на Константин. Лициний очевидно се спотайваше в Никомидия и замисляше да завладее империята на Константин, също както Константин и майка му заговорничеха в Рим да завземат неговата. Потокът новини внезапно секна, когато нумидиецът се впусна в разгорещен спор с осем сирийци — носачи, облечени в еднакви туники и с намазани с масло и сплетени в плитки коси, те връщаха едра възпълна матрона обратно при „скъпия ѝ съпруг“ в Рим. След известно време Клавдия реши да тръгне след талига с актьори, които нямаха търпение да допълнят кесиите си и разказваха на спътниците си истории от миналото на Рим. Един млад мъж с подобен на звънче глас декламираше откъси от историка Светоний за Калигула, живял почти триста години по-рано.

— О да! — извика актьорът от задната част на талигата. — „Той беше толкова покварен — ръката на мъжа се плъзна към срамните му части и той направи неприличен жест, — че често отиваше в императорските градини и се любеше с луната, която смяташе за своя жена.“

Това предизвика незабавната реакция на една жена сред слушателите на декламацията — за огромно удоволствие на останалите имитираше неприлични действия.

Клавдия едва се заслушваше, защото разглеждаше различните сценични принадлежности, струпани в огромна каруца, теглена от няколко здравеняци с безизразни лица. Тя различи гротескни маски, бутафорни съдове, различни декори, които можеха да се сглобят като дърво, стена или врата на къща. Спомни си за онези дни, когато заедно с Феликс пътуваха от град в град — онова странно време, когато винаги бяха в движение. Откакто се установи в „Магариците“, животът ѝ се промени. Беше станала тайна служителка на императрицата, довереница на могъщия презвитер Силвестър и, както сухо заключи в себе си, покровителка на чичо си Полибий, към чиито нощни срещи с някакви неясни фигури в градината ставаше все по-подозрителна.

Потънала в мислите си, стиснала в едната си ръка слънчобрана, а с другата ръката на Муран, тя се върна на земята, щом стигнаха Флавиевата порта. Вдигна очи и се загледа във външните пристройки, бараките и оградите, в изникналия пред тях импровизиран пазар. Стражи в доспехи, разположили се в сенките, играеха на зарове, а офицерът им, германец с крещящо украсена ризница, наблюдаваше тълпата. Клавдия се запита дали офицерът е от кохортата на Бур. Знаеше, че истинските наблюдатели са скрити някъде. Етиопецът със сплъстена коса, който продаваше натъртени плодове от двуколката си, или жрецът на някакво незначително божество със своята мръсна, излиняла от слънцето дреха, монотонно пеещ над глинен съд с жарава в него — и двамата навярно бяха шпиони. Шпионин можеше да бъде и онзи сводник с остри черти на лицето, заобиколен от три жени с перуки, гримирани и с подрънкващи украшения, който се оглеждаше за клиенти и подвикваше, че е наел навес в едно сенчесто местенце тъкмо до градската стена. Всеки от тях можеше да бъде „наблюдател“ на императрицата — човек, който оглежда лицата и проучва бродещите из града, като си припомня описания и търси някой злощастник, който трябва да бъде арестуван.

Всички замълчаха, когато се разнесе ек на военни рогове. По улицата преминаваше езекуционен отряд, шестнайсет мъже под началството на своя декурион, разделени по четирима. Всяка четворка охраняваше по един затворник, носещ греда на раменете си — водеха ги да ги разпънат. Когато те отминаха, Клавдия и Муран се присъединиха към тълпата и започнаха да си проправят път през портата към широкия път, който веднага се разклони на по-тесни улици, улички и странични проходи.

Клавдия както винаги въздъхна с облекчение, когато се върнаха в техния квартал — онзи гъмжащ зайчарник, в който тесни пътечки се провираха между живите плетове и водеха към сергии, разположени под открито небе. Той може и да вонеше, може да беше шумен и пъстър, но това беше домът ѝ, онова безопасно място, където познаваше хората и знаеше кой кой е. Там търговците бяха подредили стоката си под ронещите се тераси и колонади или на кръстовищата. Продаваха всичко — от грънчарски изделия до сладкиши. По стените наоколо висяха съобщения с имената на кандидати за предстоящия избор на чиновник в градския съвет или с цените на разни стоки и

обяснения къде биха могли да бъдат купени. Мнозина тук добре познаваха Клавдия и Муран и ги срещаха с поздрави и добронамерени подмятания.

Бръснарят Торкват, продавач на лекове и пиявици, както винаги бе заел най-доброто място под една огромна, разклонена сикомора на площада край кръчмата „Магариците“. Торкват бръснеше хората, подстригваше ги и ненаситно изслушваше здравословните им болезки. После им предлагаше „най-добрия съвет“, който — както разпалено убеждаваше клиентите си — идвал от най-изтъкнатите лекари в империята. Той поздрави Клавдия и я попита дали е видяла „голямото чудо“ в „Магариците“? Клавдия го погледна учудена, но преди още двамата с Муран да стигнат до малкия вход откъм площада, тя почувства, че нещо не е наред.

„Магариците“ беше една от най-удобните гостилници в Субура^[26]. Тя се гордееше със зала за хранене и чудесно поддържана кухня, с малки стаи на втория етаж, както и със „Гордостта на Полибий“ — красива просторна градина отзад. Кръчмата заемаше по-голямата част от приземния и първия етаж на една жилищна постройка, разположена между Флавиевата порта и рушация се храм „Короната на Венера“. Прозорците ѝ бяха закрити с насмолен пергамент и дървени кепенци. Имаше две основни врати — една външна, а зад нея друга, двукрила. Над входа беше поставена красива статуя на Минерва с любимата си сова в ръка. В ниша от другата страна на входа бе поставен един смеещ се Хермес или Меркурий, а дръжката на вратата имаше формата на огромен фалос. Мъжката част от клиентелата на заведението я смяташе за знак за късмет в любовните дела и винаги караше любовниците си да я погалят. Сводника Петроний се хвалеше, че за модел на този непристоен предмет е бил използван собственият му член, на което Попея отвръщаше, че ваятелите бил извънредно късоглед човечец. Голяма обява вдясно от вратата хвалеше специалитета на деня, обикновено наденички и гъби, печени с чесън. Не бе за чудене защо чичо Полибий все повече се тревожеше, че менюто му започва да дотяга на гостите. До първата обява висеше още една — с цените на питиетата и с предупреждение към бродещите магьосници, вещици и сводници да си вършат работата някъде другаде, освен „ако нямат специалното за това разрешение на собственика“.

И така, в този следобед край кръчмата се беше струпала тълпа и Клавдия и Муран трябваше да се промъкнат вътре през един от прозорците, специално отворен за тях от широкоплещестия шкембест Океан. Той ги поведе през дългата претъпкана зала за хранене, после покрай тезгяха и ги вкара в кухнята. Клавдия веднага усети, че се е случило нещо сериозно: в помещението не миришеше както обикновено, не се носеше уханието на пикантни сосове, съдините стояха неизмити, жаравата в огнището не припламваше, а двете готварски печки от двете му страни бяха студени като камък. Тя се обърна към Океан:

— Какво е станало?

Плешивият бивш гладиатор бе така превъзбуден, че не знаеше дали да дърпа здравото си ухо с меден кръг в него, както обикновено правеше, когато бе нервен, или да се заеме с отрязаното, което висеше на връв от врата му. В онази последна голяма битка в кариерата му неговият противник беше отхапал ухото му. Океан бе спечелил сражението и беше дал ухото си да го изсушат и пробият, за да може да го носи като трофей.

— Океане! — Клавдия се качи на един стол и обхвана тлъстото му лице с двете си ръце: — Океане, кажи ми истината или ще отхапя носа ти!

— Това е чудо! — проговори с опулени очи Океан. — Велико чудо! Клавдия, нали знаеш избата под кръчмата?

Клавдия кимна. Подземните стаички и ниши под кръчмата също бяха собственост на Полибий и той винаги бе искал да се възползва по някакъв начин от тях.

— Ами... — продължи Океан, — ако знаеш какво откриха там долу!

— Какво?

— Същото, каквото в градината тази сутрин!

— Океане! — Клавдия стисна лицето на бившия гладиатор, притегли го по-близо и бързо смигна на озадачения Муран.

— Рано тази сутрин — заломоти Океан, — лозарят Венуций дойде да изкопае в градината дупка, в която да поставят преса за масло. Е, той не чу точно какво му се каза, и заедно с работниците си разкопа по-дълбоко, но бяха объркали мястото и намериха...

— Океане, ще започна да хапя!

— Труп! — прошепна Океан и завъртя очи към кухненската врата, която му се прииска да не беше затварял.

— Какво?

— Тяло на млада жена, завито в ленено платно и положено в дълъг сандък. На очите ѝ имаше поставени монети с образа на император Диоклециан^[27]. Знаеш ли кой е той?

— Знам кой е бил.

— Тяло на християнска мъченица! — изпелтечи Океан. — По гърба и раменете ѝ имаше белези, а на ковчега — религиозни символи.

Клавдия слезе от стола и замислено се загледа през отворения прозорец над огнището. Той беше обърнат към градината с малката морава, овощната градинка, дърветата и малкото лозенце. Кръчмарският котарак Калигула се бе покатерил на един клон, където малкият кухненски прислужник с прякора Извинявай му духаше в носа.

— Наистина трябва да си спомня името му! — Клавдия загледа момчето.

— Извинявай? — не я разбра Муран.

— Точно така! — ухили се Клавдия, сочейки момчето. — Той казва само тази дума, отгук и името му. Океане, сигурен ли си? Че трупът е на млада жена?

— Ела и виж сама!

Океан ги изведе от кухнята и тримата отидоха в каменната постройка, където бе поставен хипокаустът^[28]. Океан кимна на вестносеца Меркурий, кръчмарския клюкар, който пазеше отвън; той се поклони с широко отворени от възбуда очи; устните му беззвучно мърдаха, докато си повтаряше новината, която по-късно щеше да разпространи из целия квартал. Този самопровъзгласил се вестител отвори вратата и ги въведе в плесенясалия мрак, осветяван сега от трепкащи факли. Помещението беше пълно с хора, а през отворената врата други протягаха вратове един над друг, за да надникнат надолу по стълбите, водещи към избите. Клавдия мерна познати лица: Стоика Симон, Сводника Петроний, кръчмарската прислужница Януария и още слуги и прислужници. Те се опитаха да ги заговорят, но Муран и Океан си проправиха път.

Клавдия предпазливо ги последва по стълбите към избата. Тухленият градеж от двете ѝ страни беше мръсночервеникав и покрит

с паяжини; закрепените в ръждясали поставки факли пращяха силно и смолистият им дим се смесваше със сухата плесен на избите. Стъпалата водеха към поредица квадратни помещения, свързани с арки. Във второто стояха Полибий, Попея, тлъстоликният винар Венуций заедно с аптекаря Апулей и жена му Калиста, с приятели и съседи на Полибий. И двамата бяха дребни, сивокоси и гледаха изплашено. Клавдия често се срещаше и си бърбеше с тях, харесваше ги и двамата. По произход те бяха от юга и имаха смуглите, обветрени лица на селяни, работили дълги часове под жаркото слънце. Бяха пристигнали в квартала преди няколко години и Апулей заслужено си беше спечелил репутацията на най-вещ познавач на различни билки и лекове.

Петимата се бяха скупчили около ковчег, поставен върху грубо скована маса на подпори. В него лежеше девойка, осветена от запалените тънки свецици, покрита с фино ленено платно, чиито гънки бяха подредени така, че разкриваха лицето ѝ. Клавдия пресметна, че трябва да е била на шестнайсет или седемнайсет години, със слабо, доста измъчено лице, издадена напред долна устна, чип нос и трапчинка на брадичката. Очите ѝ бяха затворени, ръцете — склучени върху гърдите. Черната ѝ коса беше спретнато сресана, разделена на две върху темето и подредена по раменете.

Клавдия кимна на чичо си и леля си, взе маслена лампа и се загледа по-отблизо в тялото. Докосна кожата, беше с цвят на восък, но на допир беше мека. На по-силната светлина забеляза червеникавозлатистия прах по врата, хлътналите страни и леко отпуснатата челюст. Отдръпна ръката си.

— Какво е това?

По пръстите ѝ имаше полепнал прах.

— Беше по ковчеза — обясни Апулей. — Вероятно от дървото.

Клавдия кимна и се върна към огледа. Наведе се и усети уханието на диви цветя. Докосна косата — беше чуплива и като изсъхнала. Размести внимателно гънките на платното и забеляза леки синини отстрани на врата и по раменете. Понечи да повдигне ленената роба, но Апулей постави ръка върху нейната.

— Не мисля, че трябва да го правим — прошепна той. — Никога преди не съм виждал такова нещо.

Той посочи капака на сандъка и краищата му. Клавдия различи християнските символи: буквите *chi* и *rho*^[29], както и грубо изрязани кръстове и риби^[30]. Полибий ѝ подаде двата денария^[31], потъмнели от времето.

— Бяха върху очите ѝ.

— Не в устата?

— Не, разбира се! — отбеляза Апулей. — Аз също съм християнин. Ние не използваме монети, за да заплатим на Харон, повелителя на ада. Ние не вярваме в такива неща.

— Какво всъщност е станало? — попита Клавдия.

— Не тук! — каза сякаш сам на себе си Полибий.

Той огледа капака на ковчега и Клавдия видя малки кръстове, издълбани отвътре. Тя помогна на чичо си да затвори ковчега, забелязвайки, че скобите бяха ръждясали, а дъските изглеждаха протрити и захабени. На места дървото дори бе започнало да гние, въпреки че беше най-качествен бряст. Ковчегът със сигурност беше лежал известно време в земята. Клавдия взе лампата и разгледа двата денария. Бяха изтъркани от времето, но тя забеляза приликата с къдрокосия брадат Диоклециан, а имената и титлите на императора бяха изписани по края.

— Диоклециан! — възкликна Клавдия. — Но той абдикира преди около десетина години. Колко време е управлявал? — Тя леко завъртя очи. — Около двайсет години?

— Доста преди да стана собственик на тази кръчма! — заяви Полибий. — Аз я купих преди четири години.

— А чия беше преди?

— На един от хората на Максенций — отбеляза Полибий. — Преди края на гражданската война избяга или е бил убит — запотеното му лице загрижено се смръщи. — Да не говорим тук — той сви рамене: — Я да пийнем малко винце.

Полибий ги изведе от избата, оставяйки Океан и вестносеца Меркурий да пазят вратата, на която поставиха специални резета и заключиха. Освен това той обеща на Стоика Симон и Сводника Петроний да им даде безплатна вечеря, ако помогнат в опазването на онова, което всички вече наричаха „Голямото чудо“. Попея повика двамата в кухнята, където нарязва хляб и студени наденички, а мъжът ѝ заведе Венуций, Апулей и жена му заедно с Клавдия и Муран на една

маса, разположена в сенките на малката овощна градина. Подушили, че това ще е важна среща, Извинявай и Калигула изчезнаха, но преди това Полибий успя да нареди на момчето да поръча на Попея кърчаг сухо бяло вино, най-доброто от Северна Кампаня.

След като поднесоха виното, Клавдия научи какво се беше случило. Венуций и копачите му пристигнали точно преди изгрев слънце и започнали да работят в погрешната страна на градината. Изкопали дупка от около шест метра, когато мотиките ударили на дърво. Унесен в работата си в кръчмата, Полибий не забелязал нито къде са, нито какво правят, докато не го повикали. Той незабавно наредил на Венуций и хората му да идат в залата за хранене, а той, Океан и Нарцис вдигнали ковчега, отворили го и открили онова, което Клавдия току-що бе видяла.

— Бях объркан — отпи от виното си Полибий, — и толкова се уплаших, че изпратих вестител до началника на стражата; този негодник довтаса много бързо. Нали знаеш закона, Клавдия — ако има подозрение, че е било извършено убийство, или ако самият аз съм обвинен, че съм погребал тайно трупа...

Последните му думи увиснаха във въздуха.

Клавдия знаеше наказанията за тези престъпления: изземане на имуществото, дори разпъване на кръст, или най-малкото робство в мините на Сиракуза.

— Но ти не си виновен!

— Разбира се, че не е — намеси се Апулей. Аптекарят седеше на пейката до жена си, която бе придобила вид на изплашено съселче. — Аз съм лечител и лекар. — Апулей се засмя. — Чичо ти ми се доверява, затова веднага дотърчах тук, когато прати да ме повикат. Калиста ми донесе чанта с инструменти и лекове.

— И ти огледа трупа?

— О да, Калиста дойде заради това — обясни Полибий. — Момичето беше голо.

— Как така голо?

— Наистина! — Полибий срещна погледа на Клавдия. — Голо като новородено бебе с изключение на тънка ленена покривка.

— Вярно е... — прошепна Калиста. — Аз помолих Попея да донесе някакво ново платно; помислих, че старото е изгнило. Помислих си...

— Тогава я преместих — намеси се Апулей, като посочи към небето. — Слънцето, горещината... най-прохладно беше в избата. Останалото знаеш.

— Но това е невъзможно! — възкликна Клавдия. — Трупът трябва да е лежал погребан поне десет години, знам ли? И все пак, ако съдим само по лицето, няма никакво гниене, никакво разложение.

— Не мога да си обясня какво е причинило смъртта! — призна Апулей. — Аз огледах тялото и освен тези синини, няма никакви други белези от насилие.

— А как ще обясниш, че тялото се е съхранило досега?

Апулей отвори уста да отвърне, после крадешком погледна към жена си.

— Колебая се дали да говоря — призна Калиста, като бързо примигваше. — Радвам се, че Полибий ни повика. Мъжът ми е аптекар, поназнайва от лечителство, но наред с това ние сме и християни. Апулей разпозна знаците по ковчегата — тя замълча и дълбоко въздъхна. — Според моя съпруг, това момиче вероятно е девица.

— Чакайте! — вдигна ръка Клавдия. — Къде е Спретнатия Нарцис? — попита тя. — Той е професионален балсаматор, навярно би могъл да помогне.

— Разбира се, че може! — съгласи се Полибий. — Той също прегледа трупа и се съгласи със заключенията на Апулей. Аз обаче го пратих да разбере всичко възможно за случилото се на това място при управлението на Диоклециан.

— Съжалявам! — обърна се Клавдия към жената на аптекаря. — Продължавай, каза, че се колебаеш дали да говориш.

— Може да е умряла от насилствена смърт! — заяви Калиста. — Тези синини по врата и раменете... — тя замълча, после думите бързо започнаха да се леят от устата ѝ. — Както знаете, през управлението на Диоклециан християните бяха жестоко преследвани. Често млади момичета са били поругавани, били са принуждавани към разврат. Понякога разпитите ставали в частни домове. Мисля — продължи Калиста, като заекваше, — че съдбата на нашата млада жена е била такава. Тя е била християнка, доведена в града близо до Флавиевата порта. Обещали са ѝ свобода, ако склони да се отдаде на стражите, но

тя отказала и била пребита или удушена, а може и сърцето ѝ да не е издържало.

— Но защо са я погребали?

— Може да е била от добро семейство — заговори Апулей. — Убиецът навярно се е изплашил. Той съблякъл тялото и купил този ковчег. Тъй като бил суеверен, набързо го подготвил, издълбал по него християнските символи и я заровил тук — замълча: — Ако е била погребана от християни, те щяха да се върнат да вземат тялото. Имайте предвид — натъртено добави той, — че има и друга възможност — трупът да е бил погребан тайно от християни, умрели преди края на гоненията. Така всеки спомен за нея е изчезнал.

— Възможно е! — съгласи се Полибий. — По времето на големите гонения и последвалата гражданска война много къщи тук са били изоставени. Когато взех кръчмата, тази градина беше буренясала.

— Но всичко това не обяснява защо трупът се е запазил непокътнат! — настоя Клавдия.

— Добре де — посочи Полибий към Апулей. — Ти обясни!

— Тази млада жена — отвърна аптекарят — е била мъченица, светица. Бог е запазил тялото ѝ като знак за нейната святост.

— Никога не съм чувала...

— Клавдия!

Тя се обърна и изпъшка. На входа се бе изправил Океан, а до него стоеше вестоносец на императора. В дясната си ръка служителят държеше бял длъжностен жезъл, а с лявата я подканваше да тръгне с него.

— Императрицата! — скочи на крака Клавдия. — Мъртвите могат да почакаат, но живите — не!

---

[1] Ниски вулканични планини, разположени на 20 км югоизточно от Рим. Още от древността районът им бил желано място за онези, които искали да живеят далеч от тълпите и горещината на Рим. — Бел.ред. ↑

[2] Прочутите защитни стени на Рим, издигнати от император Септимий Север (193 — 211), африканец по произход, водил антисенатска политика, присъединил Месопотамия към империята — Бел.прев. ↑

[3] Серапис — едно от главните египетски божества, почитано и като Озирис-Апис, отъждествявано от гърците от Зевс и Аид (Хадес). Серапис бил почитан в Рим и Италия, Сирия и Балканският полуостров, където култът му бил разпространен през римската епоха — Бел.прев. ↑

[4] Един от най-красивите и популярни римски портици, построен по заповед на Гай Октавиан Август (63 г. пр. Хр. — 14 г. сл. Хр.), основателят на политическият режим на принципата, който фактически въвежда монархическото управление в Рим. Почетната му титла Август означава „възвеличен“ — Бел.прев. ↑

[5] Клавдий Гален (ок. 130 — ок. 200 г.) — лекар и учен, роден в Пергам, Мала Азия, и работил в Рим. Известен с проучванията си върху анатомията, нервите и артериите, оставил подробни описания на много лекарства въз основа на собствените си експерименти. — Бел.прев. ↑

[6] *Dalmatica* (лат.) — горна дреха с ръкави, дълга до коленете или малко под тях, заимствана от светска дреха, носена в Далмация. Появила се в Рим в епохата на късната империя и била носена от римляните над туниката. — Бел.ред. ↑

[7] Стола — вид дълга и широка дамска дреха. — Бел.прев. ↑

[8] Названието на цветето е със староримски произход — „*verbum*“ означава „дума“. Според Плиний, растението се използвало при жертвоприношения и клетви. У нас е познато и като „върбинка“. — Бел.ред. ↑

[9] Титимал — вид сочно източно растение. — Бел.прев. ↑

[10] Луций Аней Сенека (ок 4 г. пр. Хр. — 65 г. сл. Хр.) — римски философ, писател и политик. Основател на римската нова стоическа школа, възпитател на бъдещия император Нерон и принуден, по негова заповед, да се самоубие. Етиката на Сенека, оказала голямо влияние през идните столетия, е близка до християнския морал. — Бел.прев. ↑

[11] Хадес — Богът на подземното царство на мъртвите в гръцката митология. Самото подземно царство също е наричано Хадес понякога. Фуриите са римски богини на отмъщението. — Бел.прев. ↑

[12] Десетник в Римската войска. — Бел.прев. ↑

[13] Сикомора — дърво от рода на черниците, чиито плодове приличат на смокини — Бел.прев. ↑

[14] Виа Номентана — древен път, водещ от Рим до античния град Номентум. Не е част от големите римски пътища, но по него са разположени много архитектурни и исторически паметници. — Бел.ред. ↑

[15] Порта Колина — един от входовете на Рим през Сервиевата стена. Вярва се, че Сервиевата стена е построена от легендарния Сервий Тулий, многообичаният предпоследен, шести цар на Древен Рим. — Бел.ред. ↑

[16] Кохорта — в античния Рим войсково поделение, равно на една десета част от легион. — Бел.прев. ↑

[17] Magistra (лат.) — учителка. — Бел.прев. ↑

[18] Фризиец — родом от германските племена, обитаващи Фризийските острови в Северно море. — Бел.прев. ↑

[19] Веста — богиня на свещеното огнище, на градската община, курията и дома, съответстваща на гръцката Хестия. Нейният култ бил един от най-древните и почитаните в Рим. — Бел.прев. ↑

[20] Тит Флавий Домициан (51 — 96 г.), римски император, брат и наследник на император Тит. Заради жестокото си и деспотично управление бил убит със съучастието на собствената му съпруга. — Бел.прев. ↑

[21] Бестиарий — гладиатор, който на арената се бие с диви животни. — Бел.прев. ↑

[22] Манипула — римска войскова част. — Бел.прев. ↑

[23] Децим Юний Ювенал (ок. 60 — 127) — римски поет сатирик, особено популярен през Ренесанса. Много от сентенциите му са се превърнали в крилати фрази, като например „Хляб и зрелища“, „Здрав дух в здраво тяло“ и др. — Бел.прев. ↑

[24] Диатриба — в случая остра реч, критика. — Бел.прев. ↑

[25] От Нумидия, древно берберско царство, а по-късно римска провинция в Северна Африка, между Мавритания и Картаген. Днес обхваща части от Тунис и Алжир. — Бел.ред. ↑

[26] Квартал на низшата класа в Рим. В началото на съществуването си бил малко селце, което после се вляло в големия град. Бъдещият диктатор Юлий Цезар също е живял там. — Бел.ред. ↑

[27] Според обичая, под езика на мъртвите в Древния Рим поставяли дребни монети, за да платят с тях на лодкаря Харон да ги

преведе на другия бряг на реката Стикс в подземното царство. — Бел.прев.) ↑

[28] Хипокауст — в античността подподово отопление със система от канали за горещ въздух между колонки, носещи пода, използвано предимно в баните. — Бел.прев. ↑

[29] CHRistos — (гр.) „помазаник, помазан“, превод на еврейската дума със същото значение. *Mashiah* или Месия, личност с божествена мисия като свещеник, пророк или цар. Свързва се с Иисус, наричан от последователите Му Христос, Син Божи, Изкупител на човешкия род. — Бел.прев. ↑

[30] Рибата е символ на християнството, тъй като буквите, съставлящи гръцката дума „ихтис“ (риба), съответстват на абревиатурата „Иисус Христос Божи Син Спасител“. — Бел.прев. ↑

[31] Денарий — сребърна монета в древния Рим, а също и в някои страни на Европа през Средновековието. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА ВТОРА

*Ако природата отказва, негодуванието ще
подтикне моя стих.*

Ювенал, „Сатири“

В „Залата на Нил“ на императорския дворец на Палатина^[1] императрица Елена седеше на син тапициран стол и се усмихваше на посетителите. В действителност точно в този момент на нея ѝ се искаше да удави и тримата в реката Нил, чието величие възпяваха изображенията по стените. Тя се взираше в тези чудеса само и само да се успокои малко — блестящи фрески, възхваляващи Великата река. Водата бе яркосиня с леки зеленикави петна покрай бреговете, където се спотайваха черни хипопотами. Над тях летяха розови фламинга и почти закриваха великолепно украсена баржа, пълна с поклонници, отпавили се към храм, чиито позлатени покриви приветствено надзъртаха сред палмови вейки.

Елена отмести поглед и се загледа в обутите си в сандали нозе. Искеше ѝ се Бур, изправен зад нея като образа на Марс, да престане да подсмърча. Да беше си избърсал носа! Толкова пъти му го е казвала. Отстрани секретарят ѝ Анастасий седеше сякаш издялан от мрамор, впил поглед в бившата куртизанка Касия, сега една от „Магдалините“^[2]. Елена можеше да разбере прехласването на Анастасий. Касия бе облечена извънредно просто в чисто бяла роба; единственото ѝ украшение беше втъкнатото зад ухото ѝ прекрасно диво цвете, чиито розови листенца докосваха блестящите ѝ златни къдрици. Тъмните ѝ очи се усмихваха. Средна на ръст, с чувствена фигура, тя напомняше на Елена възхитителната статуя на Афродита, която притежаваше някога, когато живееше в Коринт, съвършено във всяко отношение произведение на изкуството. Императрицата въздъхна. Касия очароваше Анастасий не само с вида си, а и защото като него беше глухоняма още от детството си. Е, Касия поне беше

миловидна и се усмихваше, за разлика от господарката Урбана до нея. Елена за миг плъзна поглед по могъщата, красива съпруга на още помогъщия бивш пълководец Аврелиан. Урбана бе облечена строго, не носеше нито грим, нито скъпоценности; проста роба покриваше фигурата ѝ, напомняща статуите на Юнона^[3], а гарвановочерната ѝ коса бе прибрана в стегнат възел зад миловидното ѝ обло лице, което я караше да изглежда по-възрастна, отколкото беше в действителност.

— На твое величество, Августа — наведе се напред Урбана, — ние представихме молбата си. Сенаторът Карин е съкрушен от мъка, „Магдалините“ и в този момент са във вилата му, за да го утешават.

— Знам, знам... — промърмори Елена, опитвайки се да прикрие раздражението си. Урбана винаги говореше по този начин! Почувства облекчение, когато Касия започна да прави странни знаци с пръсти, които седналият до нея евнух внимателно наблюдаваше. Елена, която общуваше по същия начин със секретаря си, не ги разбираше, а ако се съдеше и по увеличаващото се безпокойство на Анастасий, той също не схващаше смисъла. Преводачът на Касия също я интересуваше. Беше среден на ръст, със смугла кожа, парт^[4], който служеше на Касия още от времето, когато тя бе сред най-търсените куртизанки в града, преди да приеме християнството и да стане една от „Магдалините“. Току-що бе навършил трийсет години и имаше приятна външност. Очите му бяха ясни, тъмни и интелигентни, а носът — вирнат над усмихващата се уста. Черната му коса бе ниско подстригана, на дясното си ухо носеше сребърна обица, на китката — гривна, а под тъмнозелената туника, на левия му глезен, се виждаше златна верижка.

— Моята господарка се пита — проговори с обработен и мек глас той — защо Августата, която има толкова много агенти и шпиони, не е открила нищо за разбойниците, които извършват тези безчинства?

Елена се усмихна на евнуха:

— Леарте, кой казва, че това са разбойници?

Чу звук и обърна глава. Вратата в другия край на залата се отвори и Крис, дебелият управител на императорския дворец, влезе с патешка походка. Елена потисна една въздишка, която щеше да издаде облекчението ѝ.

— Благородни матрони! — Тя се обърна и към евнуха: — Леарте! — Разпери ръце: — Разбирам голямата ви тревога. Ще трябва обаче да се оттеглиш за малко, може би да поговориш с актьора

Теодор. Благодаря на всички ви! — Тя започна да върти пръстена на ръката си, като се опитваше да овладее гнева си. Да ѝ преподават урок за безопасността на държавата тук, в собствения ѝ дворец, в присъствието на един евнух! Но синът ѝ беше настоял.

— Аврелиан Сатурнин беше голям военачалник, приятел на баща ми. — Константин гневно я изглежда. — Майко, ти го познаваш от години, както и аз. Не се дръж предизвикателно с него, нито със самодоволната му жена. Искам да се усмихваш и да говориш тихо!

Е, беше го направила, но усилията, които трябваше да положи, бяха огромни.

Елена изтри потта от дланите си в робата. Един слуга изведе гостенките ѝ, а Крис, чието лице грееше в лъчезарна усмивка, въведе в залата Клавдия и Муран. Императрицата пое дълбоко дъх и се отпусна, като направи с ръка знак на Анастасий да поднесе леко вино с подправки и дребни сладки. Клавдия и Муран трябваше да коленичат, но Елена с кратко движение на ръката им посочи освободените столове. Тя взе бокал с вино, отпи набързо и отхапа от една сладка, докато с крайчеца на окото си наблюдаваше посетителите.

Както винаги, Муран беше красив, гъвкав и силен, изтъкан само от мускули, без грам тлъстина, с късо подстригани червени коси. Лицето му беше гладко, изненадващо без белези. Беше дори интелигентно, без следа от присъщата на толкова много гладиатори агресивност или, още по-лошо, от безскрупулното, самодоволно изражение на големите победители. Край него Клавдия изглеждаше съвсем дребничка и за миг Елена си помисли как ли се любят двамата. Тя бързо преглътна. Презвитер Силвестър я бе укорил за това любопитство към плътските наслади и я бе посъветвал как да го обуздава. Елена се усмихна на Муран, вече въведен в онова, което тя наричаше *Mundus secretorum*, Светът на тайните. Любимата му Клавдия бе една от нейните агентки. Муран вече бе уведомен за това и го предупредиха, че ако я предаде, го чака сигурна смърт. Гладиаторът прие предупреждението и само едно присвиване на очите му издаде, колко е раздразнен, че го заплашват.

Клавдия седна край Муран, като гризеше от сладката си и отпиваше предпазливо от бокала. Елена отпусна рамене. Клавдия, мишлето, помисли тя, само напомняше на малко момиче, на вид много по-млада от годините си с тази своя рошава черна коса и бледата като

слонова кост кожа. Големите ѝ изразителни очи бяха винаги нащрек, а зад тях се криеше ум, който можеше да стигне до най-дребните подробности.

— Августа, твое величество! — преглътна Клавдия, прикрила устата си с ръка. — Щастлива съм да видя лицето ти, както и твоето, Анастасий!

Секретарят отвърна на думите ѝ с каменен поглед и единствено мимолетната усмивка в очите издаде приветствието му към тази загадъчна млада жена.

— И, разбира се... — гласът на Клавдия се промени, стана тръпнещ и чувствен. Тя драматично въздъхна и с насмешливо обожание се обърна към Бур, началника на личните телохранители на императрицата. — О, Бур, толкова често мечтая за теб!

Бур се ухили и се поклони.

— И аз си мечтая за теб! — отвърна той и набързо смигна на Муран, за да му даде да разбере, че не желае да го засяга. Бур всъщност изпитваше страхопочитание към този боец и определено бе поразен от неговата „прекрасна, закриляща го изгора“.

— Значи, всички сме щастливи да се срещнем! — Елена плесна с ръце. — Крис! — рязко се обърна тя към управителя на двореца, който продължаваше да стои на входа, — сега може да си вървиш и точно това искам да кажа! Не оставай зад вратата да подслушваш и няма нужда да се опитваш да надзърташ вътре — в тази зала няма пролуки за гледане и отвори за подслушване!

Все така ухилен, Крис се поклони и се оттегли. Елена изчака, докато вратата се затвори, сетне вдигна глава, сякаш вслушана в птичите песни, които долитаха откъм градината. Тя обърна поглед към Муран, притихнал над чашата си, после към Клавдия, която не отвърна очи, продължавайки да гризе сладкиша си.

— А сега, мишлето ми — започна Елена, — слушай и то внимателно. — Изоставила всякакъв церемониал, императрицата стана от стола си и го премести по-наблизо така, че коленете ѝ почти докосваха тези на Клавдия. — Преди четири седмици дъщерята на един богат сенатор беше отвлечена, докато минавала по Виа Салвана, за да отиде на гости при приятели на село. Поискали за нея откуп от двайсет и пет хиляди златни монети. — Елена вдигна ръка, когато Муран тихичко подсвирна от изненада. — На родителите на девойката

изпратили бележка, написана от някакъв градски писар, и тя им била предадена от слабоумно момче, което не могло да опише кой му я е дал. В бележката се казвало къде и кога ще бъде освободено момичето — на голямото гробище, което граничи с Виа Апиа, близо до гробницата на един отдавна починал търговец. Ти знаеш това гробище, цялото обрасло с трева, западнали гробници и подземия. То е пълно с безброй пътеки и скрити места минават през него.

— А под него са катакомбите... — допълни Клавдия.

— Точно така — потвърди Елена. — Родителите на момичето били предупредени, че всеки опит да заловят похитителите ще доведе до бавната, мъчителна смърт на дъщеря им и те никога вече няма да видят дори тялото ѝ. В определения ден и уречения час домоуправителят на семейството оставил две кошници със златни монети на посоченото място. На родителите съобщили, че внимателно ще ги наблюдават и едва около деветия час^[5], ще могат да се върнат на гробището и да намерят дъщеря си. Те отишли с шепа освободени роби и открили момичето. Тя била освободена много преди деветия час. Ръцете ѝ още били вързани, устата запушена, на очите имала превръзка и не била на себе си. — Елена дълбоко въздъхна. — Родителите ѝ я намерили точно навреме. Някои *infernî*, „изчадия на ада“, размирници, които бродят по тези места... — Тя замълча, когато Клавдия трепна. — Знаеш ли за тях?

Клавдия не желала да разказва на Августата как се среща в катакомбите под гробището с презвитер Силвестър, помощника на римския епископ, както християните наричаха водача си. Тя винаги беше нащрек, когато отиваше там; „изчадията на ада“ наистина бяха деца на мрака. Ако намереха някое невинно девойче...

— А после какво станало? — попита тя.

— „Изчадията на ада“ били махнали превръзката от устата ѝ и вече се канели да я изнасят... — отвърна Елена. — Само писъците на момичето помогнали на родителите ѝ. „Изчадията на ада“ побягнали и девойката била върната у дома здрава и читава. През идните три седмици станаха още три отвличания по съвсем същия начин. Никоя от жертвите не можа да каже нищо на нощните стражи. — Елена процеди думите си, като по този начин изрази своето презрение към подкупните градски стражи. — Не казали нищо повече от това, че били отвлечени, че завързали очите им, оковали ги във

вериги и ги държали на студено място, хранили ги, позволявали им да използват нужник и някакъв глас непрекъснато ги заплашвал. Не могли да определят този глас, дали бил на римлянин от провинцията, мъжки ли бил, или женски — Елена пак млъкна. — През миналата нощ беше отвлечена Антония, любимата единствена дъщеря на сенатора Карин. В бележката за откупа, пристигнала тази сутрин, се иска същата сума. Антония ще бъде освободена в срок от два дни.

Елена отвори едно малко ковчеже, поставено на пода край нея, и подаде на Клавдия къс мръсен и омазнен пергамент. Мрачното съобщение беше рязко и недвусмислено:

Антония, двайсет и пет хиляди златици след два дни край гробницата на трибуна Марк Сонерций в гробището на Виа Апия. Ще бъде освободена в деветия час; всеки провал или измама ще я убият.

Клавдия внимателно разгледа грубо изписаните букви и си припомни просторното, самотно гробище. Отиваше там единствено, защото беше принудена. Не само заради върлуващите „изчадия на ада“, но и заради чародеите, магьосниците, гадателите и вещерите — хора извън закона, тъмни души, в които гъмжаха сенките на римското общество. Гробището се намираще извън градските порти, а до тях можеше да се стигне по много пътища, замайваща мрежа от виещи се пътечки и обърквачи завой, а под тях се простираха още повече проходи, тунели и пещери.

— Клавдия? Клавдия? — Елена ѝ се усмихваше. — Не съм приключила!

— Извинявай, Августа!

— Не се извинявай, само внимавай какво ти говоря. В действителност съдбата на няколко деца не би трябвало да ме тревожи, обаче сенаторите на Рим са разбунени, а жените им дори още повече — Елена облиза устните си. — Мирът, който синът ми наложи, породил голяма обич към християнската религия. Образуват се различни религиозни групи и една от най-важните сред тях е тази на „Магдалините“. Това са съпруги на видни римляни, жени, които изцяло приемат християнския начин на живот. Те вярват, че Христос ги

води, както е водил иудейката Мария Магдалина. Всяко благородно начинание привлича вниманието им и особено — Елена се засмя — преобразяването на падналите жени, цариците на нощта. „Магдалините“ се ръководят от господарката Урбана, съпругата на Аврелиан, някогашен другар на моя съпруг и на сина ми, военачалник, който ни беше от голяма полза в Британия. Аврелиан държеше провинцията, докато ние воювахме за империята. Познавам го още от времето, когато...

Гласът на Елена се изпълни с горест. Клавдия за първи път я чуваше да говори за онези отминали дни, когато — според надменните придворни — Елена била необикновено красива, но дъщеря на прост кръчмар от някакво провинциално градче...

— Както и да е! — меко се засмя императрицата. — Познавах го от времето, когато бях съвсем млада. Та, тази Урбана — добави безцеремонно Елена, — е британка от онази провинция. Тя привлече погледа на Аврелиан и му стана втора жена, мащеха на любимия му единствен син, Александър. Да — тя сякаш говореше на себе си, — съпруга на Аврелиан, един от най-богатите мъже в Рим. Урбана тръгна от Британия като момиче и пристигна в този град заедно с баща си, римски офицер. Британия вървеше към хаос, пиктите и скотите нахлуха през северната стена, а пирати плякосваха крайбрежието. Пътищата се препълниха с бегълци, цели семейства бяха разделени. Сред бегълците беше и Касия, прекрасно дете, онемяло заради ужасите, на които станало свидетел. Урбана се сприятелила с нея, но когато пристигнали в Рим, били разделени и Касия станала една от най-видните куртизанки. Години по-късно, след като се омъжи за Аврелиан, Урбана се покръсти. Срећна отново Касия и покръсти и нея, като я откъсна от живота на удоволствията. — Гласът на Елена стана циничен. — Сега Касия е непрекъснато и навсякъде с Урбана, а нейн спътник е един евнух, партът Леарт, който превежда онова, което тя казва. Споменавам всичко това, защото скоро ще се срещнете. Отнасяйте се внимателно с тях и сдържайте острия си език.

— Августа, защо те бяха тук?

— О, първо защото донесоха бележката за откупа, оставена във Вила Карина, където „Магдалините“ продължават да утешават добрия сенатор. Второ, защото доведоха актьора Теодор. Той е бил с Антония, когато са я отвлекли. Теодор твърди, че се опитал да я защити и при

боричкането уж бил познал един от нападателите и го описал. Трето — изду бузи Елена, — Урбана е много могъща жена. В действителност тя представлява всички сенатори, търговци, администратори и военачалници в Рим и още по-важно — жените им, които сега протестират срещу „неспазването на закона и порядъка в града“, както го наричат. Няма нужда да обличам в думи онова, за което става въпрос, Клавдия. Моят син е владетел на Западната империя и един ден ще се отправи на изток, за да стане император на света. Той ще предизвика този извратен Лициний в сражение и ще го унищожи. Ние имаме нужда от силните в Рим, а когато... — Елена замълча за миг: — ... когато потеглим към границите на света, тогава ще изградим нова империя, дори нов град. — Тя се обърна към Муран: — Всичко това не те засяга, гладиаторе, нали?

— А трябва ли, Августа?

Елена се изсмя:

— Поканих те да дойдеш... — тя му предложи нов бокал с вино. Той го пие, отпи голяма глътка и го остави. — Сега Урбана много се тревожи за доведения си син Александър. Искам ти да станеш негов телохранител, ще ти се заплаща богато. — Елена забеляза широката усмивка на Клавдия. — Бих могла да им дам Бур. — Императрицата погледна предупредително през рамо непохватния германец, застанал като вкаменен зад нея. — Но той и милите му момчета трябва здраво да бъдат държани на каишката, с една дума, по-далеч от вино, жени и всичко, което шава.

Бур кимна рязко в знак на съгласие.

— Освен това — продължи сладко Елена, — тези хубавци биха ми липсвали. Пък и се налага честичко да ги нахоквам хубаво, за да не изпускам юздите им. Какво ще кажеш, Муране?

Гладиаторът се размърда.

— Твое величество, аз...

— Разбира се, че приема! — отговори вместо него Клавдия.

— Добре! — измърка като котка Елена. — Всъщност, нямаш и друг избор. По-късно ще те представя на Урбана. Ще го направиш, нали? Ти си свободен мъж, Муране. За теб, да не говорим за Клавдия, ще бъде далеч по-добре да се откъснеш от онази долна паплач в гладиаторските школи, от всички онези момчета, които умеят само да

реват! А, да — продължи бързо тя, — за известно време ще имате нов гост в „Магариците“, актьорът Теодор, чувала ли си за него?

Клавдия поклати отрицателно глава.

— И аз не бях чувала, но той се държи така, сякаш целият свят се е прехласнал по него. Теодор е, всъщност беше, приятел на Антония. Както казах, присъствал, когато я отвлекли, уж разпознал лицето на един от нападателите и се кълне, че със сигурност пак ще го познае.

— Рим е многолюден град.

— Така е, Клавдия, но Теодор има описание, което може да ти даде, а ти ще го разпространиш сред съмнителните личности, от които гъмжи в Субура. Теодор навярно ще може да се поозърне и из онова бунище край Флавиевата порта.

— Имаш предвид мястото, където живея...

— Извинявай! — разтърка очи Елена. — Уморена съм. О, не, бясна съм! — Тя свали ръце от лицето си. — Не обичам да ме поучават за закона и реда и да ме упрекват, че те се нарушават! Рим никога не е бил град, който може лесно да се управлява. След като привършиш тук, вземи Теодор със себе си и внимавай да не те проследи някой. — Елена завъртя бокала с виното между ръцете си и строго погледна към Клавдия: — И още нещо. Това може и да не изглежда важно, но за сина ми има значение. Както казах, Аврелиан и Константин служиха заедно в Британия. Преди двайсет години тази провинция се раздираше от разруха и междуособици. Голямата стена, която на север я защитаваше от каледоните^[6] и пиктите, не представляваше пречка. Беше епохата на претендентите, на узурпаторите^[7]! Мъжът ми и синът ми бяха въввлечени в бурята. Самият император беше застрашен. Затова за сина ми, за мен самата и за нашите поддръжници като Аврелиан, тази провинция и всичко, свързано с нея, има особено значение! Особено заради мъжете, които ни служиха, войниците, които в смутното време решиха на кого да останат верни и застанаха зад нас — тя цъкна с език. — Едни от тези служеха в една *ала*, силно изтощено крило на катафрактите, които охраняваха едно укрепление край Голямата стена. Те наричаха себе си „гризачите“ и прочистваха околностите; не само удържаха укреплението и подкрепяха съпруга ми и сина ми, но и в един критичен момент подмавиха и унищожиха цял силен боен отряд пикти. Постигнаха го, като загубиха само един човек, техния центурион^[8]. След като редът в провинцията беше възстановен,

членовете на алата получиха медали, отличия и възнаграждения в пари наред с пълноправно римско гражданство. Всички те бяха уволнени с почести и решиха да се заселят в Рим. — Елена изкриви лице и сви рамене. — Някои умряха, петима са още живи или поне бяха допреди две седмици, когато един от тях, Петилий, бе жестоко убит в стаята си; друг загинал снощи на Улицата на благоуханията, край „Домът на златните купидони“. Нищо не е било откраднато, но начинът, по който са извършени убийствата, наистина е жесток. Намушкване в корема, прерязано гърло и... — Елена направи пауза, — двете жертви са били кастрирани, а отрязаните им членове били пхнати в ръцете им.

— Какво! — възкликна Муран.

Клавдия замълча. Муран винаги я изненадваше. Той се стъписваше, а тя — не. Само беше озадачена, както винаги, от безусловната жестокост на хората.

— Има много различни начини да убиеш човек — продължи Елена. — Толкова, колкото различни са и кучетата в Рим, но тук има нещо по-особено. Говорих с Аврелиан. Първата жертва, Петилий, напоследък е посещавал вилата му. Военачалникът бил решил, както всички войници — тя вдигна очи нагоре, — да организира среща на стари другари. Оттогава Петилий се връщал няколко пъти и досаждал на различни прислужници и освободенци^[9] да му уредят среща с пълководеца, който пък бил доста зает, за да се срещне с него. Между другото, Аврелиан отпрати молба към сина ми, императора; иска тези убийства да бъдат разследвани. Ще го направиш ти, Клавдия. Сега Аврелиан съжалява, че не е приел Петилий; скопяването го навежда на мисълта за пиктите, защото те правеха точно това, когато заловяха римлянин. Винаги го убиваха, прерязваха гърлото му, разпорваха корема му, отрязваха тестисите му и в знак на презрение ги поставяха в ръката на мъртвия. Трима от алата още са живи; събират се като членове на общество, което наричат *Vigiles Muri*, Стражите на стената, в кръчмата „Славната Луция“. Тази вечер ще бъдат там. Мисля, че ще трябва да се срещнеш с тях. — Елена се изправи: — Добре... Сигурна съм, че имаш въпроси, но те ще почакаат. Бур, моя космата кожена сянка, донеси още столове, ново вино и сладкиши, сетне ще посрещнем гостите си.

Клавдия помоли да я извинят. Тя се измъкна от залата и поиска от един прислужник да я упъти. Намери нужниците празни и веднага

се възхити от единствения по рода си разкош на застлания с плочки под, мраморните стени, мозайките, прославящи триумфите на Нептун, изображенията на кораби с издути дъна и златни платна в светлосините морета, чиито вълни бяха украсени с геми^[10] под греещото слънце, инкрустирано в обсипано с аметисти небе. Тя се наслаждаваше на прохладата, която проникваше от отворите високо в стените. Прекоси лавариума^[11], наля в една кана студена вода и изми ръцете и лицето си, а после седна на една лежанка в ъгъла. Вдишваше и издишваше дълбоко, за да успокои сърцето си. Още не се бе възстановила от събитията в „Магариците“, а сега и това! И все пак радостта от новото назначение на Муран компенсираше донякъде тревогата ѝ. Най-накрая! Клавдия потропна с крака по пода — с удоволствие би потанцувала! Муран вече нямаше да се бие! Щеше да получи сигурна работа! Навярно това беше началото на още много нови неща.

Клавдия се изтръгна от мечтите, погледна набързо как ѝ стои дрехата и се върна в залата. Елена и гостите ѝ вече седяха в полукръг. Императрицата я стрелна с очи и ѝ представи с ръка Урбана, Касия, Леарт и Теодор. Клавдия незабавно оцени красотата на двете жени: суровата хубост на Урбана и меката и зряла прелест на Касия, подобна на рядко цвете, разцъфнало под слънцето. Муран я гледаше зяпнал и Клавдия изпита лека ревност. Урбана беше прекрасна с надменното си патрицианско лице, но красотата на Касия бе знойна, очите ѝ бяха изпълнени със смях, а устните — сочни и чувствени. Клавдия преглътна с мъка и седна на мястото си. Без да ѝ обърне никакво внимание, Урбана продължи да говори за задълженията на Муран при грижите му за младия Александър. Държеше се величествено, подчертавайки пред гладиатора необходимостта да охранява момчето денем и нощем, да спи в съседна на неговата спалня и да го придружава навсякъде, където отива. Настояваше през цялото време да бъде въоръжен.

Клавдия продължи да оглежда Касия и тъмноликия евнух, седнал до нея. Беше работила с много евнуси. В Леарт имаше нещо от тяхната превзетост, но той не бе толкова напрегнат или суетлив. Седеше на мястото си, тъмноок и усмихнат, сякаш изпитваше удоволствие от впечатлението, което неговата красива господарка бе направила на събралите се, включително и на Елена. Касия се усмихна на Клавдия,

тя ѝ говореше с очи, хвърляйки бърз поглед отначало към Муран, после обратно към нея. Клавдия също ѝ се усмихна в отговор. Касия безочливо ѝ казваше, че Муран е красавец, но Клавдия няма за какво да се тревожи. Клавдия се принуди да сподави смеха си, когато Касия огледа крадешком Теодор и вдигна към небето изразителните си очи. Стана ѝ ясно защо го направи. Теодор изглеждаше и се държеше като роден актьор. Среден на ръст, той имаше атлетично телосложение и гладко избръснато лице, намазано с благовонно масло под шлем от къдрава черна коса; веждите му бяха гладко избръснати, устните — леко начервени. Бе мъж, привикнал да бъде в центъра на вниманието. Непрекъснато кършеше пръсти, издуваше устни напред и си играеше с блестящите гривни на китките си.

Кратките ѝ наставления приключиха и тя се обърна към Клавдия, като я огледа внимателно и любопитно.

— Клавдия се радва на пълното ми доверие — тихо произнесе Елена, — както и Муран.

Клавдия реши да не изчаква Урбана да заговори отново.

— Идвате от Вила Карина, нали? — попита тя. — Сенаторът Карин трябва да е разстроен и гневен. Как похитителите на дъщеря му са успели да проникнат там? Несъмнено вилата е била охранявана от стражи?

Урбана посочи с ръка Теодор, който почти подскочаше на покрития с възглавници стол и нямаше търпение да му обърнат внимание.

— Стражи имаше! — започна да декламира той, сякаш произнасяше пролога към някоя пиеса. — Сенатор Карин бе наел няколко здравеняци, но те бяха съвсем пияни. Именно аз подадох сигнал за тревога!

— Разкажи ми — прекъсна го Клавдия, — какво точно се случи?

— Бях с Антония в любимата ѝ част на градината, край фонтана на Артемида. Разговаряхме за „Едип“ на Сенека. Внезапно — Теодор започна да размахва ръце, — от дърветата изскочиха тези движещи се сенки, призраци от Хадес!

— Нападателяте ли? — настоятелно попита Клавдия, докато се опитваше да запази сериозен вид.

Сега Касия сведе прекрасната си глава, кичурите на златната ѝ коса скриха лицето ѝ, а раменете ѝ се разтресоха. Леарт хапеше устни,

но очите му светеха от смях.

— Нападателите ли? — повтори Клавдия.

— Носеха кожени полички и бяха гологърди с изключение на коланите и презраменните ремъци за мечовете. Актьорски маски скриваха лицата им, сякаш бяха герои на някоя комедия на Теренций^[12]. Аз...

— Сетне какво стана?

Теодор продължи да разказва и цветистите пасажи на речта му станаха по-накъсани.

— Те сграбчиха Антония. Аз нападнах един от тях и смъкнах маската му. Видях лицето му на светлината на факлата, имаше брада и белези; носът му беше счупен, устните подпухнали, вероятно бивш боксьор...

— Когато дойдеш с нас в „Магариците“ — отбеляза Клавдия, — ще трябва пак да ни го опишеш. Може да се намери някой, който да го разпознае.

Тя замълча и внимателно се вгледа в лицето на Теодор. Нямаше никакви доказателства, че актьорът лъже, но инстинктът ѝ го подсказваше. Тя беше живяла и работила с такива като Теодор, от Равена на север до Тарент на юг. Те всички си приличаха: добри хора, които живееха заради театъра, заради представлението, каквото и да беше то. Защо Теодор би излъгал? За да спечели благоразположението на Карин и да бъде щедро възнаграден като спасител на момичето, като голям герой? Или заради историята, която щеше да разказва и така да си изкарва по някоя вечеря в кръчмите на града? Или пък беше част от заговора? Спомни си тежките маски, които актьорите носеха — обикновено ги прикрепяха здраво с ремъци към лицата си. Дали Теодор действително бе успял да смъкне някоя от тях? И ако не, а тя наистина вярваше, че не е успял, защо твърдеше, че го е направил?

— А после какво стана? — попита тихо тя.

Теодор притисна с ръка страната си. — Удариха ме! — С цялото си същество той изобразяваше жертва. — Паднах на земята. Болеше ме много, бях зашеметен. Когато дойдох на себе си, Антония... — тук гласът му драматично се пречупи. — ... Антония... — изхълца той — я нямаше! Онези нощни твари я бяха отвлекли!

— Дошли и си отишли! — заговори Урбана. — Разпитах сенатора Карин, прислугата, освободенците му. Той — Урбана

посочи с пръст към Теодор — вдигнал тревогата, но било твърде късно.

Клавдия се поклащаше напред-назад на стола си. Елена я стрелна с очи. „Доброто ми мишле, помисли императрицата, спотайваш се в ъгъла, наблюдаваш и чуваш всичко. И през цялото време острият ти ум клъвва по зрънце от онова, което наблюдаваш!“

— Трябва да са знаели! — вдигна глава Клавдия. — Похитителите трябва да са знаели къде точно да отидат. Ти каза, че Антония е била в любимата си част от градината. Защо са отишли там? Някой трябва да ги е завел.

Разбрал, че сам е накарал да го заподозрат, Теодор преглътна с мъка и кимна.

— Някой трябва да им е казал! — настоя Клавдия.

— Сенаторът Карин — меко заговори Леарт, щом красивите пръсти на господарката му бързо започнаха сложните си движения, — сенаторът Карин бил наел за тази нощ прислужници, вратари, хора, които да се грижат за лампите, слуги и слугини в кухнята.

— А, да! — Клавдия се извърна така, че Касия да може да наблюдава устните ѝ. — Това също е една възможност, господарке! Благодаря ти. Някой от тези хора би могъл да е един от похитителите и да ги е довел при фонтана, като им е начертал пътя дотам и обратно.

— Вила Карина е разположена върху много обширна площ — продължи Леарт. — Нейната оградна стена е скрита от гъсти храсти и дървета, а по-навътре — Леарт наблюдаваше ръцете на Касия — има овощни градини, дървени решетки с лозници...

Клавдия кимна.

— Кажи ми — обърна се тя направо към Леарт, — откога познаваш твоята господарка? От пристигането си в Рим? — Тя пренебрегна бързото изхъмкване, с което Урбана изрази своето неодобрение от внезапната промяна в темата на разговора. Искаше да отвлече вниманието от Теодор, чиято долна устна бе започнала да трепери; актьорът очевидно беше изплашен да не го обвинят, че е замесен в отвличането на Антония. Изглежда, че Леарт разбра. Той крадешком погледна към Касия, която кимна.

— Познавам господарката... — Леарт поклати глава — ... от около петнайсет години. Научихме този език на движенията и знаците от един от нейните... — Той, объркан, замълча, но Касия кимна: — ...

от един от бившите покровители на господарката, преди тя да приеме любовта на Господа Христа.

— Следовник ли си на Пътя? — Клавдия използва думата, която презвитер Силвестър използваше за своята религия.

— О, да! — потвърди Леарт. — Бях кръстен, приех полагаането на ръцете^[13] и имам позволение да извършвам *Агапа*^[14].

— А, да! — Клавдия се усмихна разбиращо. Агапа е в сърцето на християнската вяра, във вярата, че хлябът и виното се претворяват в Тялото и Кръвта на Възкръсналия Христос.

— Теологията — гласът на Урбана прозвуча язвително — може да разреши този въпрос, но Господ има нужда от ръка, която да помогне. Твое величество — забързано продължи тя, — аз съм много възраждана, че Муран ще дойде при нас, неговата храброст и умения са легендарни! Но какво ще стане в бъдеще, ами нещата от миналото? Тези злосторни твари, които...

— Ще бъдат заловени! — остро отвърна Елена. — Те ще бъдат заловени.

Урбана посочи с пренебрежителен жест Клавдия.

— Не се съмнявай! — Елена се изправи. — Аз съм майка на императора на Рим. Моята дума е закон. Виновните за тези отвратителни деяния ще бъдат разпънати на кръст или ще умрат в амфитеатъра. Имай повече доверие в Клавдия.

Тя се обърна към своето протеже, което седеше със заключени в скута ръце. Клавдия бе привикнала с подобни съмнения и никога не си позволяваше да реагира или да бъде въввлечена в спорове.

— Нищо — прошепна Елена, — в този град не е такава, каквото изглежда. — Тя се протегна и нежно потупа Клавдия по рамото. — Един камък, запратен от прашка, макар и малък, може да повали великан на земята!

Урбана сви рамене, сякаш приемаше с неохота думите ѝ. Елена тихо плесна с ръце, знак, че аудиенцията е приключила. На всички с изключение на Клавдия бе заповядано да се оттеглят и да изчакат в преддверието; Урбана високомерно я погледна изпод вежди, а Касия ѝ смигна и махна с ръка. Докато напускаха залата Теодор тихичко мърмореше колко деликатен бил стомахът му и как в „Магариците“ ще трябва извънредно много да внимава какво яде и пие.

Елена изчака вратата да се затвори след тях и Бур да застане на стража пред нея. После разхлаби сандалите си, стана и отиде на балкона, който гледаше към градините. Подкани с жест Клавдия да отиде при нея и я прегърна през рамо, като я привлече по-близо към себе си.

— Християните... — продума тя, — обичам ги от сърце, но понякога държат да се правят на по-издигнати от другите! Би трябвало по-внимателно да изучават писанията си и да се упражняват в смирение. Урбана е властна жена. Кой знае как е успяла да стъпи толкова здраво на врата на стария Аврелиан! След два дни — тя придърпа Клавдия още по-близо до себе си — Антония ще бъде освободена. Вече няма да има войници или нощни стражи, но от теб искам, Клавдия, каквото си ми мишле, да дебнеш край онова гробище, за да видиш, каквото успееш — тя силно прегърна Клавдия. — Направи го — прошепна, — проследи онези похитители и аз ще сторя така, че Муран да забогатее и да привикне към хубав живот, та арената да не го привлича повече!

Хванати за ръка, двете се върнаха в „Залата на Нил“. Елена спря за миг пред една мозайка, изобразяваща две млади жрици с намазани с масла перуки и ленени, прилепнали към телата дрехи, да принасят жертва на Анубис^[15], песоглавия бог на подземния свят.

— Урбана и Касия определено не са като тези двете — промърмори тя. — Те заемат високо положение в християнската йерархия и са лични приятелки на епископа. Урбана може да ни създаде куп неприятности. Двете с Касия са интелигентни и хитри. Урбана може и да е била танцьорка в Британия, или поне така говорят, но очевидно има власт над Аврелиан. Касия може и да изглежда мека, но е коравосърдечна и продажна. Сега слушай, Клавдия, има и още нещо, свързано с убийствата на онези двама ветерани. Една ухаеща на благовония млада жена е била видяна да слиза по стълбите от стаята на Петилий. Когато Луций, вторият ветеран, е бил убит, същата жена е била забелязана наблизко. Такива са донесенията, които получих от моите шпиони. Не мога да кажа верни ли са, или не. Обърнах се към Касия за помощта ѝ. Тя все още има някакви връзки с обитателите на римския подземен свят и би могла да ни бъде от помощ за някои от проблемите, пред които сме изправени. Освен това искам да знам защо

Петилий е имал толкова голямо желание да говори с Аврелиан и защо неговият убиец е подражавал на варварствата на пиктите.

— А похитителите? — попита Клавдия. — Да разпитам ли за другите жертви?

— Едва ли има смисъл — отвърна Елена. — Родителите им не желаят да си припомнят това. Пък и знаят съвсем малко — само това, че местата, на които са били затворени децата им, са били влажни, с неравен груб под. Какво мислиш за Теодор? — внезапно запита тя.

— Може и да е замесен — отговори Клавдия. — Подозирам, че донякъде си измисля, каквато и да е причината за това. Той знае нещо, но може просто да си проси Карин да го възнагради или да се поперчи като герой, да мине за някакъв всепобеждаващ Херкулес.

Елена потупа Клавдия по рамото и двете се отправиха към вратата.

— Хленчи за корема си като малко дете — присмя се императрицата. — О, между другото, Клавдия! — Тя се спря и я погледна отстриани. — Какво е това, което чувам, за някакво чудо в „Магариците“?

Клавдия и Муран с Теодор помежду им излязоха от Палатинския дворец и тръгнаха по оживените улици.

Клавдия беше объркана; бяха се случили толкова много неща, че имаше нужда да размисли. Теодор търкаше корема си и си мърмореше.

— Какво има? — запита Клавдия, като се обърна към него.

Теодор обърна взор към небето:

— Уплаших се — призна той. — Искам да възнеса благодарностите си към боговете.

— Няма време за това сега! — рязко заяви Клавдия. — Трябва да дойдеш с нас в кръчмата „Магариците“. — Тя стисна младия мъж за рамото и изпитателно се взря в красивото му лице: — Теодоре, ти наистина ли видя нападателя миналата нощ?

— О, да!

Клавдия отстъпи крачка назад.

— Тогава за какво са тези въздаяния на благодарност?

— Аз бях спасен миналата нощ! — Актьорът влезе в същинската си кожа и толкова драматично вдигна ръце към небето, че дори

случайно минаващите край тях хора се спряха да го гледат. — Бях спасен, бях избавен!

— Да, да! — прекъсна го Клавдия. — Обаче какво общо има всичко това с въздаянието на благодарности?

— Как какво! — Теодор пак потърка корема си и посочи към небето: — Голяма опасност бе надвиснала над мен! Аз бях там, Клавдия! Знам какво видях! Бях спасен заради намесата на богинята, затова трябва да ѝ благодаря.

— О, богове! — прошепна Муран.

Теодор остро го изгледа.

— При теб е различно, гладиаторе, ти се уповаваш на въоръжената си с меч ръка, но аз съм друг! — Той умолително погледна към Клавдия, която му се усмихна в отговор. Теодор толкова ѝ напомняше на актьорите, с които бе живяла, беше напълно погълнат от себе си, изпитваше такова непреодолимо желание да привлече тълпата, че беше в състояние да стане в два часа призори, за да изнесе представление.

— Какво желаеш в действителност? — попита тя. — Искам да ти напомня, че до известна степен си наш пленник. Нали чу императрицата — трябва да дойдеш в „Магариците“, но ако има някой, когото желаеш да видиш...

— Няма такъв! — тържествено обяви Теодор. — Обаче бих искал да благодаря на моята богиня.

Клавдия вторачено погледна Муран, който сви рамене.

— Коя е твоята богиня? — попита тя.

— Хатор^[16], Господарката на Белите стени! — отвърна Теодор. — Само да можеш да ида в храма ѝ, той е в Целийския квартал.

Клавдия затвори очи и простена. Целийският хълм беше още по-лошо място от бордеите край Флавиевата порта, но поне беше още светло.

— Бих искал да ида там! — повтори Теодор. — Обещавам ви, че няма да се бавя: ще прекадя с благовония, ще принеса жертва.

Клавдия неохотно се съгласи. Напуснаха главната улица и поеха по страничните улички към Целийския хълм. Муран извади меча си. Мястото беше свърталище на мошеници, фокусници, магьосници, вещери и убийци. Всеки разбойник в Рим се чувстваше на място тук. Клавдия вървеше след Теодор, който я поведе по една странична

уличка, докато стигнаха някакъв площад. В другия му край се виждаше западнал храм, колоните му се ронеха, стъпалата бяха нацърбени, а гипсовият тимпан^[17] над главния вход бе изтъркан от времето и запуснат. Въпреки това потокът от поклонници, които влизаха и излизаха, показваше колко популярен беше този култ. Клавдия си спомни, че презвитер Силвестър смяташе „източните религии“, както ги наричаше той, за най-големия съперник на собствената му вяра.

Теодор ги поведе напред, като отблъскваше амбулантните търговци, продавачи и медникари, които се опитваха да им пробутат най-различни предмети, свързани с култа към Хатор, Господарката на веселието. Клавдия си спомни, че Хатор е египетска богиня; в театралната ѝ труппа Хатор и господарката Изида бяха извънредно популярни и в тяхна чест се устройваха пиянски сборища и веселби. Стигнаха до подножието на стълбището. Теодор искаше да влезе сам в храма, но Клавдия настоя тя и Муран да отидат с него. Един просяк клечеше край главната порта, подрънкваше с метална купа и просеше милостиня. Двама мускулести жреци охраняваха вратата; Теодор им пошушна нещо и те отстъпиха встрани.

Вътре беше прохладно и миришеше на мухъл заради годините и упадъка. Въпреки това храмът притежаваше известно величие. В другия му край, на върха на едно стълбище имаше олтар, табернакул^[18] и наос^[19] с отворени врати, за да може да се вижда статуята на господарката Хатор, заобиколена от кандила с масло. Пред олтара имаше подредени кошници с цветя и жарници за изгаряне на благоуханни смоли. Един жрец пристъпи напред. Беше висок, облечен в египетски дрехи, с бяла ленена поличка около кръста, голите му гръд и рамене бяха покрити с тънък воал. Ръцете му бяха обсипани с пръстени и гривни, а лицето му имаше остри черти — с изразен нос, издадени напред тънки устни и пронизващи черни очи. Косата му не бе обръсната по египетския обичай, а намазана с благовонни масла и сресана назад в кок, пристегнат от игла на тила. Теодор отиде при него и се поклони.

— Върховни жрецо, Сезотене!

Мъжът се поклони в отговор.

— Тези хора са с мен — обясни Теодор, сочейки Клавдия. — Тя е приятелка на императрицата, а този е гладиаторът Муран, победителят

в игрите.

Сезотен изпитателно огледа Клавдия, после Муран. Погледът му не беше дружелюбен. Той облиза тънките си сухи устни.

— Какво искаш, Теодоре? — попита той. — Защо си тук?

— Искам да принеса жертва! — обясни Теодор. — Искам да поблагодаря на Господарката, че избегнах голяма опасност.

— Каква опасност? — полюбопитства Сезотен. — О, извинявай! — Обърна се към Клавдия и подигравателно се поклони. — Аз съм Сезотен, бивш член на пехотата на Трети легион „Виктрикс“, разположен в Александрия, сега върховен жрец на господарката Хатор. Нали знаеш, че главният ѝ храм е в Мемфис, в Египет?

— Да, да! — Клавдия посочи Теодор. — Той настоя да дойде тук. Иска да принесе жертва, да отдаде благодарностите си. Може ли да го направи?

— Разбира се — Сезотен избърса капчиците пот, които струяха по гладко избръснатите му страни. — Всеки е свободен да направи това. Ела, приятелю!

Той кимна на Муран и Клавдия и като положи едната си ръка върху рамото на Теодор, го поведе навътре в храма към светилището и открития наос.

Клавдия се огледа. Беше виждала такива храмове и преди — с изображения по стените, с кошници с цветя и мирис на благовония, с приглушения шум от разговорите. Тя оглеждаше поклонниците, които влизаха и излизаха. Жени и мъже от всички краища на империята, изпълнени с благочестиво желание да изразят преклонението си. Забеляза, че нямаше хесети^[20] или храмови служителки, видя само четирима жреци, които изглеждаха като Сезотен. Бивши войници със сурови лица, здравеняци, облечени в надиплени роби, те спокойно се движеха сред поклонниците, събираха монети и приношения, изслушваха, кимаха тържествено, сякаш убеждаваха поклонника, че ще принесат жертвата или ще отправят молитвите към Хатор. Клавдия почувства умора и нетърпение. Искаше да се върне в „Магариците“. Тревожеше се, че Елена знае за „Голямото чудо“ и че Теодор не казва истината за това какво точно е видял предишната нощ. Пак огледа храма. Актьорът бе коленичил пред стъпалата. В едната си ръка държеше кадилница, в другата — сноп цветя. С отметната назад глава той шепнеше молитвата си, а Сезотен стоеше изправен зад него.

— Защо хората вярват във всичко това? — попита Муран.

Клавдия се отдръпна, за да даде възможност на поклонниците да влизат в храма.

— Ти вярваш ли в тези неща, Клавдия?

Тя пристъпи и вдигна очи към мъжа, когото обичаше.

— Не вярвам в нищо, Муране. Вярвам само в това, че може да уловим деня и да се радваме на живота. Богове, храмове, жреци, приношения, има ли някакво значение? — Тя посочи към Теодор, който продължаваше да коленичи на стъпалата. — Какво мислиш за него?

— Актьор! — изсмя се Муран. — Човек, който винаги играе някаква роля. Но определено има деликатен стомах!

— Чудя се — отвърна Клавдия, — дали стомахът му е деликатен, или той е нервен. Не мисля, че нашият артист е от тестото, от което замесват героите.

Тя забеляза, че Сезотен се е навел към Теодор и се заслушва в нещо, което актьорът шепне. После жрецът кимна. На стъпалата пред него поставиха нова кадилница и Клавдия изпъшка, но Теодор се поклони, изправи се и тръгна обратно към тях. Потри отново корема си и се усмихна.

— Сега се чувствам много по-добре! Ще вървим ли?

Клавдия се отправи към вратата на храма, после внезапно се обърна.

— Теодоре — тя пристъпи обратно към него, — ти току-що оказа почит на твоята господарка, богинята. Тук, в нейния храм, кажи ми истината! Видя ли лицето на един от онези нападатели?

— Да! — Гласът на Теодор се издигна едва ли не до вопъл. — Твърдя, че го видях!

Докато излизаха от храма, Клавдия се спря на стъпалата и се загледа в разположените по тях импровизирани сергии.

— Денят почти свърши — прошепна тя, — време е да се връщаме към бъркотията в „Магариците“.

---

[1] Палатина — един от седемте хълма на Рим, където били резиденциите на повечето патрициански фамилии и императорските дворци по-късно. — Бел.прев. ↑

[2] Вероятно тук става дума за общество от бивши куртизанки, наречено по името на Мария Магдалена, разкаялата се блудница, която измила с мир и избърсала с косите си нозете на Иисус Христос, покъсно една от неговите най-пламенни привърженици. — Бел.прев. ↑

[3] Юнона, чието гръцко съответствие е Хера, е съпруга на Юпитер (Зевс). Постепенно образът ѝ поглъща редица други женски божества и тя става богиня на брака и съпругеската любов, покровителка и помощничка на бременните и раждащи жени. — Бел.прев. ↑

[4] Парти — древни ирански племена, населявали от I хилядолетие пр. Хр. територията на Южна Туркмения и Хоросан, наричана тогава Партия. В IV в пр. Хр. били покорени от Александър Македонски. От 250 г. пр. Хр. до 220 г. сл. Хр. съществувало независимо партско царство. — Бел.прев. ↑

[5] В Рим денят започвал от един слънчев изгрев и свършвал на следващия, като настъпването на мрака го делял на две части. Той бил разпределен на стражи и часове. Деветият час, времето за хранене в императорския Рим, съответствал приблизително на периода от 13:30 до 14:30 ч. — Бел.прев. ↑

[6] Каледони — племена, населявали Северна Британия. — Бел.прев. ↑

[7] Става дума за периода след смъртта на император Александър Север, когато се появяват множество самозвани императори, империята е разпокъсана, а легионите в отделните провинции избират свои императори и на трона за кратко време се изреждат много от така наречените войнишки императори. Бащата на Константин, Констанций I Хлор, който трябва да управлява Западните земи на империята, в 293 г. отблъсква нахлуването на британския узурпатор Караузий в Северна Галия, а в 296 г. нахлува в Британия и отново присъединява провинцията към Римската империя. — Бел.ред. ↑

[8] Стотник в римската войска. — Бел.прев. ↑

[9] В Древният Рим, бивши роби, запазили връзката със своя господар, според така наречената патронна зависимост. Тя включвала задължение някогашният роб да поддържа господаря си, да продължава да работи безвъзмездно за него и да му демонстрира почитта си — Бел.ред. ↑

[10] Гема (от латински *gemma* „пъпка“) — скъпоценен или полускъпоценен камък с гравирани върху него образ. — Бел.прев. ↑

[11] Помещение в римската баня, където хората се обливали с хладка вода, взимали вана и телата им били натривани с благовонни масла. — Бел.ред. ↑

[12] Публий Теренций Афер (195 — 159 г. пр. Хр.) — римски комедиограф. Комедиите му не са възприети веднага от римската публика; темите на пиесите му са семейните отношения. Заради стила си е високо ценен през Средновековието и оказва особено влияние върху сантименталната комедия през XVIII в. — Бел.прев. ↑

[13] Полагане на ръцете — в староеврейското Писание се описва начин на благославяне, при който се използва полагане на ръцете (вж. Бит. 48:13–14). Когато Мойсей предава властта си на Иисус Навин, това получава символичен израз, като Иисус застава пред цялата конгрегация, а Мойсей полага ръцете си върху него (Числ. 27:18–23). Тази традиция продължава до днес при ръкополагането на равините. Учителят, който ръкополага бъдещия равин, полага ръце върху него и му дава власт да съди. Полагането на ръцете се използва и в християнската църква. В ранната антиохийска църква по този начин се призовава Светия Дух (Деян. 8:14–17) и се ръкополага в духовен сан (Деян. 13:1–3). Самият Иисус полага ръце върху онези, които изцелява (вж. Марк. 6:5) и тази традиция се продължава в църковната служба за изцеление. — Бел.прев. ↑

[14] Агапа, мн. ч. агапи (агара на гръцки означава „любов“) — вечери на любовта. Обичай на древната църква, при който верните се събирали на обща трапеза, за да извършат тайнството Евхаристия или Свето причастие и така възпроизвеждали Тайната вечеря. — Бел.прев. ↑

[15] Анубис (в гръцко произношение) или Инпу — покровител на мъртвите в египетската митология, изобразяван като легнал чакал или с човешко тяло и глава на куче. Бил почитан като съдия на боговете. С вековете функциите му преминават към тези на Озирис. Древните гръци го отъждествявали с Хермес. — Бел.прев. ↑

[16] Хатор (от — „Хатхор“ — „дом на Хор“, т.е. Небето; богиня на Небето в египетската митология. В най-древния период била почитана като небесната крава, родила Слънцето. По-късно била рисувана като жена с рога и понякога с уши на крава, но на някои

места продължили да я изобразяват като крава. Култът и бил разпространен в целия Египет в Нубия, Бабил в днешен Ирак, Синай и други територии. На места е основен персонаж в мита за довеждащото пролетта слънчево Око (Тефнут-Хатор), покровителка на плодородието и фараоните. Била почитана и като богиня на любовта, веселието, музиката и танца. Древните гърци я отъждествявали с Афродита. Освен това, имало вярване, че посреща мъртвите на прага на подземното царство. — Бел.прев. ↑

[17] Тимпан — вътрешното поле на фронтона, украсено с живопис или скулптурни изображения. — Бел.прев. ↑

[18] Табернакул (лат.) — дарохранителница, която в случая съдържа някаква светиња, частица от мощи на светец, или ниша, в която се съхранява статуя на божество. — Бел.прев. ↑

[19] Наос (гр.) — в архитектурата т.нар. цела (светилището на храма) или светилище на антично божество в храма. — Бел.прев. ↑

[20] Вероятно в случая храмови танцьорки или жрици на Хесат, древноегипетската богиня на плодовитостта и плодородието, чийто култ е изместен от култа към Хатор и тя се превръща в богиня на храната и виното. Древните египтяни наричали бирата „млякото на Хесат“. — Бел.ред. ↑

ГЛАВА ТРЕТА

Тук всички живеем в положение на превзета бедност.

Ювенал, „Сатири“

Антония, дъщерята на сенатора Карин, седеше свита в ъгъла. На очите ѝ имаше превръзка, но тя се бе научила къде е спуканата делва с вода, лицата с изсъхнал хляб и омекнали плодове, както и цукалото. Веригата ѝ бе достатъчно дълга, за да може да се изправя и да направи няколко стъпки. Бяха завързали очите ѝ в момента, когато я бяха заловили, и все пак тя долавяше кога влизат и излизат хора. Когато се изправи, разбра, че таванът е висок. Мястото бе студено, стените — грапави. Едно нещо ужасяваше Антония. Бе се съвзела от потреса и отчаяно си припомняше какво беше чувала за похитителите. Всички други жертви бяха останал живи и тя знаеше, че няма да я убият. Плашеше я не бъдещето, а онова, което ставаше в момента, силното подозрение, че я наблюдават съвсем отблизо. Бързо разбра, че нейните похитители притежават някакви извънредно едри и силни кучета. Когато я довлякоха тук, едното от тях я издраска, а сега тя чуваше как животните скимтят, в очакване да ги нахранят. А имаше и още нещо: един от похитителите ѝ силно се интересуваше от нея. Понякога чуваше задъханото му дишане, а после тежката му ръка се плъзгаше под свободната туника и грубо опипваше гърдите ѝ, след което мъжът започваше да сумти от удоволствие.

Антония се върна в ъгъла си и тихо простена. Мъжът, който я пазеше, се беше върнал. Тя чу някакъв звук и се опита да помръдне, но една космата буза одраска нейната; гласът бе дрезгав, дъхът вонеше на вино.

— Недей да викаш и да пициш, Антония!

Тя почувства как развързват връзките на туниката и дрехата пада.

— Недей да крещиш — прошепна гласът, — или ще умреш. Дошъл съм да се позабавявам малко. О, какви сладки гърди, зрели и пълнички! Хайде, Антония, обърни се!

Тя простена, цялата разтреперана.

— Обърни се!

Антония усети върха на кама върху гърлото си. Тя се обърна и усети как мъжът тежко се притиска към нея, как пъшка от удоволствие. Още един звук, лек стон, сякаш някой се задави, после топла течност опръска крака ѝ отзад. Тя се извъртя, ритайки, устните ѝ се разтвориха, за да изпищят, но не успя. Една ръка нежно я хвана за брадичката и този път гласът бе мек.

— Антония, не се плаши! Той не биваше да го прави и сега е мъртъв. Прерязах гърлото му!

Пъхнаха в ръката ѝ парче влажен плат.

— Почисти се, Антония. Не се тревожи, твоето гърло е в безопасност, докато правиш това, което ти казваме...

Когато се върна в кръчмата „Магариците“, Клавдия се заключи в стаичката си, съблече туниката и набедрената препаска, изми се и легна гола на леглото. Чувстваше се толкова уморена и изтормозена, че не би обърнала внимание, дори половината Рим да минеше през стаята.

— Богове! — прошепна тя към тавана. — Приказките на Теодор може да те докарат до смърт! Той може да спечели венеца на победител по празнословие...

От момента, в който излязоха от храма на Хатор, до мига, в който стигнаха до врявата, която още се разнасяше край „Магариците“, актьорът беше дрънкал непрестанно. Научило за „Великото чудо“ голямо множество се тълпеше, за да види „светото тяло“, както се изразяваше гръмогласно Полибий. Нейният чичо вече припечелваше доста добре, като вземаше пари от онези, които желяеха да погледнат нетленните останки, а сетне ги канеше да опитат „чудните вина и вкусните ястия“ на заведението му. Попея, Януария, Извинявай, Океан, вестоносецът Меркурий, Стоика Симон и Сводника Петроний бяха заети в кухнята, на тезгяха и в градината. Попея със зачервено лице мърмореше как нощните стражи дошли и си тръгнали, а дланите им

били хубавичко затоплени със сребро. Те обявили, че „Великото чудо“ не е резултат от убийство и следователно няма защо да се занимават с него; началникът им с охота бе приел „поканата“ на Полибий всички да се върнат в къщата след заник слънце за „пищно пиршество“ и по бокал най-отбрано фалернско вино. Аптекарят Апулей заедно със Спретнатия Нарцис също бяха заети с разследването; двамата бързо установиха, че тялото принадлежи на някоя си Фулгенция.

— Девица — пошепна Попея, — доведена от село от агентите на Диоклециан. Един стар вратар край Флавиевата порта я разпозна. Спомни си, че била доведена в поста на портата и дори се сети за името ѝ. По-късно изчезнала. Никой не знае нищо за семейството ѝ. Апулей мисли, че е била от юга, бежанка заради преследванията, и я прехвърляли от една християнска общност в друга.

Клавдия ги слушаше с половин ухо, така се бе преситила от брътвежите на Теодор за стомаха му, за това, че трябва да се въздържа от някои храни, за триумфите му, най-добрите му роли, за любимите му автори и театри, а после пак за стомаха му, че вече не можеше да възприема нищо. По пътя към кръчмата Муран бе започнал тихичко да си подсвирква, докато тя се бе опитала да разбере от актьора какво точно се беше случило край фонтана на Артемида в градините на Вила Карина. Теодор не добави почти нищо ново към вече казаното и подозренията на Клавдия, че донякъде е казал истината, но крие нещо, само се засилиха. Тя присви очи и се загледа в една муха, която кръжеше под тавана. Теодор беше безобиден, така зает единствено със себе си, че едва ли имаше време за нещо друго. Заслуша се в гълчавата долу и въздъхна. Елена вече знаеше за „Великото чудо“. Ами разбира се, не можеше да не е чула! Шпионите ѝ бяха плъпнали навсякъде. Клавдия лениво се запита кой ли би могъл да е човекът на императрицата в кръчмата.

— Стоика Симон! — прошепна тя на себе си. — Винаги съм се питала откъде ли намира мизерните си парички.

Клавдия не се възмути. Не ставаше дума, че императрицата не ѝ вярваше — Елена просто трябваше да знае истината. Клавдия бе разбрала, че чичо ѝ, който толкова я обичаше, макар и по своя грубоват начин, тайно крои нещо, но какво? Въпреки всичките си нечисти сделки, Полибий нямаше да стигне до убийство или отмъкване на мъртво тяло, а Апулей беше почтен човек. Очите на Клавдия натежаха,

но тя не си позволи да се унесе. Трябваше да се облече, да хапне и да иде в кръчмата „Славната Луция“, за да се срещне с онези ветерани. Муран щеше да я съпровожда. Тя отново се усмихна и се протегна. Утре Муран трябваше да се яви във вилата на Аврелиан и тя щеше да отиде с него, за да е сигурна, че няма да се откаже.

Клавдия седна. Трябваше да се съсредоточи върху настоящето. Муран можеше да почака; тези отвличания трябваше да се разследват. Тя спусна крака от леглото. Единственото заключение, до което бе стигнала досега беше, че отвличанията трябва да са организирани от човек, който познава много добре жертвите си. Преди да напусне двореца, тя бе прочела всички доклади и донесенията на агентите на Елена, но не беше открила нищо ново в тях. Всички жертви са били заловени, когато са били уязвими — на някоя поляна, в усамотена част на градината, когато са излизали от дома си рано сутрин или когато привечер са се връщали от баните. Поисканият откуп беше значителен, но не и чак толкова голям, че да накара родителите на жертвата да започнат да се колебаят. Мястото, където жертвата трябваше да бъде освободена, беше добре подбрано. Голямото гробище покрай Виа Апия бе разхвърляно, усамотено и запуснато, с канавки, групи дървета, избуяли храсти и гъсти издънки. Множеството рушащи се гробници, паметници и колони — напукани и превърнали се едва ли не само в отломки — превръщаха това място на смъртта в естествено убежище за разбойници и избягали роби. От цялата местност лъхаше на злочастие и разложение, тя беше предпочитано място за всякакви съмнителни типове. Клавдия беше чувала разкази за изгубили се хора, които почти полудели от ужас през времето, в което се лутали там. Други влезли в гробището и вече никога не излезли. Покрай едната му страна минаваше Виа Апия, а другата преминаваше в открита крайградска местност, откъдето човек лесно можеше да се измъкне. Когато градските власти организираха прочистване на местността, наричана от някои служители „ливадите на смъртта“, с конни и пехотни групи, избухваха истински сражения между обитателите на тази здрачна област и обучените войници. По време на гоненията на Диоклециан християните не само се криеха там, но и отвориха мрачните катакомби отдолу — цялата плетеница от тесни като нишки проходи, коридори, галерии и ходници. Бедняците ги бяха използвали

да погребват покойниците си там, сега християните ги завзеха и ги превърнаха в цял подземен град.

Клавдия грижливо бе разучила това място. Доколкото знаеше, единственият човек, който притежаваше карта на гробището и Града на мъртвите под тях, беше свещеникът Силвестър. Той бе направил копие и ѝ го беше дал, за да го изучи и запамети част по част. Презвитерът предпочиташе да се среща там с нея. Клавдия подозираше, че Силвестър таи надеждата тя да се присъедини към вярата му. В края на краищата баща ѝ бе християнин. Заради него беше въввлечена в политическите интриги на християнската общност, още от времената, когато тя се бореше да избегне гоненията и да получи официално признание. Навремето Силвестър бе обещал на Клавдия и пълната си подкрепа да проследи мъжа, убил брат ѝ и изнасилвил нея.

Клавдия легна обратно и прехапа устни. Изтри капките пот от лицето си и се заслуша в звуците от кръчмата долу — чуваше ги едва-едва. Сводника Петроний подпяваше някаква непристойна песничка за кръчмар, който се опитал да вземе на работа добър готвач — друг проблем, който стоеше пред Полибий. Клавдия се засмя. Петроний беше пил през целия ден. Опитва се да не чува гласа му и да се върне към мислите за катакомбите, където обикновено се срещаше със Силвестър. Щяха ли отново да се видят, сега, когато врагът ѝ бе мъртъв? Щеше ли Силвестър да я използва, за да укрепи връзките си с Августата? Или двамата щяха взаимно да се използват и да останат ако не приятели, то поне съюзници, в случай, че възникнеше нова криза? Клавдия мислено си обеща да се срещне със Силвестър и да разбере каква помощ би могъл да ѝ окаже той. Погледна през прозореца. Петроний бе спрял да пее. Тя изстена, когато чу обработения глас на Теодор; актьорът рецитираше стихове за смъртта на Ахил пред стените на Троя.

— Този човек никога ли не млъква? — измърмори Клавдия. Измъкна се от леглото и отиде към стаичката за миене. Взе парче груб плат и къс от скъпия си сапун и внимателно се изми, сетне почисти зъбите си с праха, който Апулей ѝ беше препоръчал. Втри благовонно масло в тялото си и сложи няколко капки от скъпия кифийски^[1] парфюм от син лотос, подарен ѝ от Муран. Надяна зелена ленена риза, облече подходяща кафява туника, затегна на колана си ремък с малък калъф за кама и обу „походните си ботуши“, както ги наричаше

Полибий. Загъна раменете си с плащ, взе бастуна с изрязано върху дръжката лице, излезе от стаичката си и слезе по стъпалата към просторната зала за хранене. Там беше необикновено препълнено. Дневната светлина гаснеше и фенерите и лампите с масло бяха запалени. В кухнята се въртеше най-доходна търговия. А Теодор, отказал храната от дървения поднос пред себе си, държеше да се положат грижи за стомаха му. „Ще има да почакаш!“, прошепна на себе си Клавдия.

Влезе Попея. Тя внимателно крепеше купа с вдигащо пара ястие, а зад нея ситнеше Извинявай с чаши за вино на поднос. Кръчмата вече беше пълна, хората се пазаряха за столовете, за да могат да седнат в някой ъгъл и да се заемат с храната си. Клавдия излезе в градината. Муран, Полибий, Апулей и Нарцис се бяха събрали в другия ѝ край. Докато приближаваше, Полибий, който добре си беше пийнал, се ухили доброжелателно насреща ѝ. Клавдия се престори, че се мръщи. От почти празния кърчаг можеше да предположи, че Апулей и Нарцис са се наредили почти колкото чичо ѝ, обръщайки чаша след чаша. Тя безмълвно изрече благодарствена молитва — поне Муран беше трезвен. Отказа да седне и посочи назад към кръчмата.

— Сигурен ли си в преценката си?

— Напълно! — изломоти Апулей. — Трупът на младата жена е напълно запазен. Не мога да открия никаква причина за смъртта ѝ.

— Съгласен съм! — припряно се намеси Нарцис. Той придърпа кърчага и го изпразни в бокала си. Вдигна чашата, отпи здраво и докато се изправяше, насочил пръст към лицето на Клавдия, направи опит да изглежда трезвен. — Виждал съм повече трупове, отколкото ти гладиатори! — тържествено обяви той. Започна да се смее на шегата си, пак седна на мястото си и се опита да вдигне лице нагоре. — Аз съм професионален балсаматор! — продължи Нарцис. — Преди да стана роб и храненик на императрицата, подготвах мъртвите, млади и стари, мъже и жени, богати и бедни. Само като погледна един мъртвец, мога да ти кажа как е умрял, а този труп е истинска загадка.

— Трябва ни професионален готвач — запелтечи Полибий, — който да готви за непрекъснато прииждащите посетители. Онзи надут артист не харесва яденето ни. Ами да, „Чудото“ увеличи значително работата ни!

Клавдия се изкушаваше да зададе още някои въпроси, но слънцето залязваше и подухна хладен ветрец. Трябваше да се срещне с онези ветерани в кръчмата. Муран също губеше търпение, барабанеше с пръсти по масата и изучаваше една от статуите в градината, богинята Диана Ефеска^[2], както обичаше да я нарича Полибий. Клавдия докосна рамото на гладиатора, разсеяно целуна Полибий по челото, потупа Нарцис по главата и пожела лека нощ на всички. Двамата с Муран се измъкнаха през страничната портичка. Гладиаторът спря в уличката, за да затегне колана с меча под плаща си. После стисна тежка сопа в едната си ръка, хвана Клавдия с другата и двамата поеха към оживения площад.

Рим винаги омайваше Клавдия по здрач — онова време между деня и нощта, когато Гражданите на светлината се завръщаха по таванските си стаички, по къщите и жилищата си, а Гражданите на мрака излизаха на свой ред и се събираха да приветстват нощта. Проститутките с гримирани лица и оплешивяващи глави, покрити с пищни перуки, се тълпяха като рояк многоцветни пеперуди по ъглите на страничните улички или по входовете на запуснатите сгради. Зорки сводници натрапливо предлагаха стоката си. Разносвачи и търговци подвикваха иззад сергиите си, а по-голямата част от стоката им беше плячка от грабежи или онова, което през деня никой не бе купил на пазара. Готвачи палеха преносимите си печки и скари и крещяха какво могат да предложат, а в това време храната се приготвяше, полята обилно с евтини сосове и подправки, които да прикрият вкуса на развалено. Вехтошари провесваха дрехи от клоните на дърветата, а лихвари и укриватели на крадени стоки се спотайваха дълбоко в сенките и подсказваха, че са там, подрънквайки със звънчета. Пред Клавдия и Муран изтърча малко момче с клетка с жълти птици, друго се опита да ги последва, като им досаждаше с кесии от змийска кожа. Клавдия не им обърна внимание, мислите ѝ бяха заети с отвличанията. Който и да бе водач на шайката, сигурно беше набрал членовете ѝ от някое такова място, от някое подобно „население“, придвижващо се от сумрачно кътче към сумрачно кътче — бивши войници, поставени извън закона хора, измамници, отхвърлени от всички люде, избягали

роби, отчаяни мъже и жени, готови да продадат душата си за чаша вино или да убият, без да им мигне окото, за една сребърна монета.

Колкото по-навътре навлизаха в града, толкова по-оживена ставаше тълпата. Понякога виждаха отряд от помощните войски или от нощната стража застанал пред прага на някоя кръчма. Войниците уж наблюдаваха и се грижеха за реда наоколо, но по-скоро бяха готови да вземат подкуп или да си тръгнат, отколкото да направят нещо. Хората, разбира се, разпознаваха Муран и го поздравяваха с добродушни задявки и подвиквания, на които гладиаторът не обръщаше внимание.

— Ще ми се...

Клавдия спря на ъгъла на уличката, която водеше към кръчмата „Славната Луция“.

— Какво ти се ще?

Муран се наведе, за да я чуе сред врявата и шума от трополенето на каруци.

— Ще ми се да бях разпитала Теодор.

Муран само стисна ръката ѝ:

— О, не се тревожи за него! — каза той в опит да я успокои. — Теодор ще се почувства като у дома си. Сега ще се отпусне и утре по-лесно ще можеш да го разпиташ.

Клавдия се съгласи и двамата тръгнаха към „Славната Луция“, богата, просторна гостилница с винарна, която в много отношения напомняше на „Магариците“. Собственикът ѝ, бивш войник, обясни, че на горния етаж няма отделни стаи и ги заведе в единственото помещение — дълго и с висок таван. По розовата мазилка на стените нямаше украса, висяха само няколко кошници, плетени от тръстика, и тук-там парче ярко цветен плат. Ветераните вече се бяха събрали в единия край около маса, представляваща дъска, поставена върху подпори. В центъра на масата бе сложен малък преносим олтар с отворени вратички, за да се вижда статуята на някаква богиня, възседнала изправен на задните си крака кон. Пред статуята мъждукаха две малки масленици, поставени от двете страни на самун хляб, чепка грозде и кърчаг с вино. Тримата мъже оживено разговаряха, приближили глави. Отначало те не обрънаха внимание на новодошлите, но когато Муран се покашля, тримата се откъснаха един от друг.

— Какво искате? — Мъжът, седнал в края на масата беше плещест, с груби черти на лицето. Той се протегна и заплашително се вгледа в тях. — Какво си въобразявате, като сте дошли тук? Ти не знаеш ли? — яростно изгледа той кръчмаря, който още стоеше на прага.

— Мисля, че ще е по-добре ти да обясниш! — прошепна Муран на Клавдия.

Тя свали наметката си, остави я на края на масата и пристъпи напред.

— Казвам се Клавдия! — започна тя. — Изпратена съм от императрица Елена. Тя поиска от мен да разследвам смъртта на двамата ви другари.

— Ти ли? Да разследваш?

Единият от мъжете подигравателно се изсмя и извърна глава.

— По-добре ще е да ме изслушате! — рязко продължи Клавдия. — Двама от другарите ви са били убити. Разпорили са им коремите, прерязали са им гърлата, а после са ги кастрирали. — Тя замълча. — Аз съм агент на императрицата. Нося нейната була, печатът ѝ. Дали да не повикам нощната стража или някой от онези наемници, които безделничат на близкия площад? После може да отидем в двореца, за да се докаже истинността на думите ми? О, между другото — Клавдия забеляза как ветераните насочиха вниманието си към нейния придружител, — това е Муран, *Victor Ludorum*, Победителят на игрите и освободенец.

Бившите войници се отпуснаха. Те поканиха новодошлите да седнат на скамейката, намериха още две чаши и ги напълниха с вино, разрежено с вода.

Докато Клавдия и Муран се настаняваха на масата, ветераните се представиха като Статил, Крисп и Секунд; латинските им имена опровергаваха както външния им вид, така и акцента, от които ставаше ясно, че са от провинциите. Бяха самоуверени като стари войници, видели всички ужаси на войната, и които нищо не може да изненада. Клавдия и преди беше срещала такива хора: със загрубели лица, чиято кожа сякаш бе щавена, с резки черти, все още винаги готови за бой въпреки гънките тлъстина около коремите и по гушата. Бяха облечени простичко, с туники, колани и сандали. Тя забеляза струпаните в ъгъла оръжия, както и тоягите и сопите, поставени върху плащовете им.

Държаха се доста приятелски, докато обясняваха как редовно се събират тук да пийнат и хапнат заедно, да вдигнат чаша за бившите си другари, да си припомнят отдавна забравени сражения и да почетат пазителката си Епона^[3], конната богиня на исените, племе, обитаващо източното крайбрежие на Британия. Те се гощаваха в чест на някогашната си служба като „Гризачи“ и се гордееха, че ги зоват „Стражите на Стената“.

Клавдия ги остави да бърбят, докато виното се лееше. Седналият на почетното място на масата Статил беше декурион. Той имаше лице с твърди черти, близко разположени очи и си оставаше нащрек и враждебен, защото разбираше какво прави Клавдия. Постоянно напомняше на другарите си да пият по-бавно и да смесват виното с повече вода. Клавдия обаче меко ги подканяше да разказват за онова, което са правили преди, а те, както повечето стари войници, с готовност говореха. Всички бяха исенски конници от равнините на Източна Британия. Обичаха конете, бяха родени ездачи и описваха как са станали катафракти, тежко въоръжени конници, и как са заемали различни постове в онази далечна, обвита в мъгли провинция. Споделяха как били назначени в едно укрепление край „Голямата стена“, построена от император Адриан в северната част на острова и простираща се от бряг до бряг, за да отдели римските земи от земите на племената отвъд нея. Бяха се сражавали под ръководството на ветерана центурион Постул, но по време на гражданската война, размириците и появилите се един след друг претенденти за престола, като Алект и Караузий броят им намалял. Гордееха се, че са се сражавали за Констанций Хлор, бащата на сегашния император, и че са подкрепяли каузата на Елена и сина ѝ през всички тежки за владетелите времена. Частта им била разформирана с почести и им дали възможност да се заселят в Рим. Някои взели със себе си жените и семействата си, други просто пресекли корените си заради бъдещето в сърцето на империята.

Говореха най-вече Секунд и Крисп. Родени разказвачи, те описваха как са служили в Британия, вадеха из спомените си картини от дълбоките гори, самотните ветровити мочурища, вледеняващите зими, когато всичко се покривало със сняг, пролетите, които избуявали в светлина, и летата, даряващи живот на блестящата зеленина на тревата и пшеничните ниви. Говореха за топлите ветрове, за златното

слънце и измитата от дъжда синева на небето. Но преди всичко описваха „Голямата стена“. Много племена мислели, че тя е направена от богове заради зъберите ѝ, които сякаш стигали небето, наблюдателните кули, сигналните стълбове, крепостите и укрепленията на всеки десет километра. Двамата описваха скуката на военния живот в противоположност на ужасите зад Стената, където дивите пикти и каледонци, онези изключителни воители, се промъквали като духове през гъстия пирен, за да проучат положението, да нападнат и да обсадят гарнизона. Дивацината и коварството на тези племена бяха неща, което те никога нямаше да забравят; те бяха кошмар, който постоянно се спотайваше току зад границата на римляните, винаги нащрек, жесток и безжалостен. Клавдия слушаше захласнато, докато денят гаснеше, тъмнината се сгъстяваше, а пламъчетата на маслените лампи блестяха все по-силно. Тя едва усещаше лютивия, остър мирис от струйките черен дим, а всеки път, когато поглеждаше изображението на Епона, то ѝ се струваше все по-живо. Забеляза обаче, че тримата ветерани умишлено заобикаляха славния венец на кариерата си, засадата и унищожаването на онзи боен отряд от пикти. Но най-накрая Крисп доведе разказа до края му. Клавдия бе изчакала Статил да влезе в капана, който му беше поставила, и той неусетно падна в него.

— Какво общо има това с двамата ни другари, които бяха убити в Рим? — изсъска мъжът, като се наведе през масата.

— Всичко!

— Какво искаш да кажеш?

— Слушай! — Клавдия побутна встрани чашата си с вино. — Двама ваши другари са били жестоко убити в този град — Петилий в стаята си, Луций на една уличка. Копторите на Рим са пълни с мъже и жени, които отнемат живот толкова лесно, колкото и си бършат носа. Обаче и двамата ви другари са били убити така, както убиват пиктите, с разпорен корем и прерязано гърло, половите им органи им са били отрязани, а членът пъхнат в ръката. Доколкото знам, пиктите правят същото, за да поругаят мъртвия враг.

И тримата кимнаха, впили очи в Клавдия. Крисп тихичко изруга, но Клавдия не му обърна внимание.

— Питате ли се защо — продължи тя — и двамата ви другари са били убити толкова варварски? Логичното заключение е, че това има

нещо общо със службата ви в „Гризачите“ на „Голямата стена“. Някакъв демон от миналото ви се е измъкнал от мрака и сега ви преследва.

Статил изръмжа нещо и веднага грабна чашата си. Клавдия видя, че е уплашен и резкият му жест трябваше да отвлече вниманието ѝ.

— Още нещо — тя забарабани с пръсти по масата. — Пълководецът Аврелиан преди известно време ви е поканил на среща във вилата си. Отидохте ли?

— Разбира се, че отидохме! — проговори Статил. — Пълководецът Аврелиан винаги е бил благосклонен към хората си, тази година беше наш ред.

— И все пак, Петилий отново е ходил в дома му за нещо спешно, но Аврелиан е бил зает и не го е приел. Знаете ли какво е искал Петилий?

— И ние се питахме — отвърна Статил, — но Петилий си държеше устата затворена. Той си беше такъв. Може да е искал да запази сведенията за себе си, за да получи някакво възнаграждение. Тъй или иначе, така и не разбрахме.

— Но това е било след общата среща! — настоя Клавдия. — Да сте забелязали нещо, което не е било наред, нещо от миналото?

Поток отрицания посрещна думите ѝ.

— Както и да е — въздъхна тя, — да се върнем към времето на „Голямата стена“. Към унищожаването на онзи отряд пикти.

— Преди около осемнайсет години — обади се Секунд, без да обръща на внимание на предупредителния поглед на Статил. — Беше преди осемнайсет години.

— И все пак — продължи да настоява Клавдия, — въпреки че е изминало толкова време, двама от другарите ви са били жестоко убити по начина, по който това са правели вашите врагове, пиктите. Е — тя леко се усмихна, — в Рим няма пиктски воители. Защо тогава смъртта напомня почерка на пиктите? Вярно е, може да има роби пикти, но... — сви рамене тя, — ... как биха могли да ви познаят след осемнайсет години? Нещо повече, в доклада се казва, че целият отряд е бил изстребен.

Всички отново се съгласиха.

— При това засадата е станала през нощта! — обади се Муран. — Виждал съм катафракти, шлемовете им са като този, който нося на

арената. Той покрива главата и предпазва лицето; дори и някой от онези пикти да е успял да се измъкне, как би могъл да познае едно лице, което едва е зърнал в тъмнината, и то преди осемнайсет години?

— Какво се случи в нощта на голямата ви победа? — попита Клавдия.

— Защо искаш да знаеш?

— Не мога да ти отговоря точно — отвърна Клавдия. — Но имам чувството, че вие не искате да говорите за това. Не ви разбирам. В края на краищата, това е било голямо ваше постижение. И което е още по-важно, жестоката смърт на вашите другари, избити по начин, който толкова напомня за пиктите, трябва да има нещо общо с избиването на толкова много мъже от онова племе. Въпрос на логика — добави тя, — освен ако няма и нещо друго, което не сте ми казали.

И тримата отбягваха погледа й.

— Ами... — Статил разтри лицето си с ръка. — Аз ще ти кажа.

Той напълни чашата си с вино, жадно отпи и с трясък я върна на масата.

— През зимата на деветата година от службата ни там, навършиха се осемнайсет години оттогава, ние, „Гризачите“, конна ала към Втори легион „Августа“, охранявахме едно укрепление по „Голямата стена“. Бяхме само дванайсет, най-много петнайсет души, под командата на нашия офицер Постул, гал от Лион. Гражданска война опустошаваше Британия. — Статил вдигна ръка: — Този претендент, онзи претендент... Стената бе останала почти без мъже, много кохорти и отряди значително намаляха. В едно укрепление бяха останали само трима души; ние бяхме късметлиите. Тогава научихме, че група пикти се придвижва към нас и се насочва на юг, за да изпита слабостта ни. А Постул? — Статил сви рамене: — Той обичаше да си пийва...

— Тогава ти пое командването.

— Да — кимна Статил. — Мразех пиктите, винаги съм ги мразел — жестоки копелета и лукави предатели. По това време Постул вече съвсем беше рухнал. Както и да е, поех командването и си съставих план. Възседнахме конете, потърсихме онези диваци и убихме няколко.

— За да предизвикате избухването на кръвна вражда, така ли? За да ги примамите на юг? — попита Муран. — Чувал съм, че е ставало

така.

— Съвършено вярно! — съгласи се Статил. — След като привлякохме вниманието им, се изтеглихме в укреплението. Пиктите тръгнаха след нас и нападнаха; но нямаха успех. Скоро след това Постул умря. — Той горчиво се усмихна. — В официалните донесения за смъртта му се казваше, че е загинал по време на битка, но това беше само за да запазим честта му. Беше толкова пиян, а ние нямахме време да се погрижим за него, затова го оставихме там и напуснахме укреплението.

Статил замълча, за да отпие от виното си; двамата му другари леко се извърнаха, сякаш не искаха Клавдия да вижда лицата им. Само от положението на телата им, тя беше убедена, че ѝ разказват пълни измислици. Статил, повече погълнат от виното си, се беше върнал в миналото, в онова самотно укрепление край „Голямата стена“.

— Оставихме сигналния огън да гори, дори оставихме ковчезето с парите в избата. Освен това залостихме северната порта така, че да не може да се отвори отвътре. Сетне се престорихме, че отстъпваме през южната порта на укреплението. През нощта се скупчихме край огъня, който запалихме в подножието на един хълм, и зачакахме. Пиктите намериха укреплението пусто с изключение на ковчезето с парите и делвите с поска. — Статил сви рамене: — Знаеш какво е това — конска пикоч и също толкова силна. Напиха се и жадни за още плячка, се изсипаха навън през южната порта. Бях уверен, че ще го направят. Изчакахме ги да излязат на открито, дезорганизирани и разделени, сетне нападнахме. Времето беше сухо, затова подпалихме орловата папрат. Сега ясно ги виждахме и се спуснахме надолу към тях. Пиктите имаха само един път за отстъпление и той беше обратно през укреплението. Те се върнаха с надежда, че може да избягат през северната порта, но ние вече я бяхме залостили. — Статил разпери ръце. — Посякохме много от тях и подгонихме останалите заедно с вожда им обратно към укреплението.

— Беше толкова лесно! — бавно заговори Секунд. — Бяхме въоръжени с лъкове и яздохме коне, нямаше накъде да се измъкнат.

— И не взехте никакви пленници? — попита Клавдия. Тя с любопитство ги оглеждаше. Мъжете отговаряха толкова бързо, че ѝ напомняха на актьори, които произнасят добре заучени реплики. Думите просто се сипеха от устата им, макар че те наистина, сигурно

много пъти бяха разказвали тази история. — Ама никакви ли? — повтори тя.

— Такава беше войната по границите. — Статил се изправи. — Живот за живот и битка до смърт. — Той се почеса по корема. — Много пих — измърмори. — Трябва да изляза за малко.

Секунд продума, че ще поръча още ядене и тръгна надолу по стълбите. Клавдия се обърна към Муран и му смигна. Крисп беше погълнат от каишката на сандала си, която усилено затягаше. Тя сложи пръст на устните си в знак Муран да мълчи. Крисп определено се чувстваше неудобно. Той се изправи и започна да си играе с чашата за вино, като тихичко си напяваше някаква песен. Продължаваше с копнеж да гледа към вратата. Мълчанието доста се проточи и той махна с ръка.

— Не ни вярвате, нали?

— Аз ти вярвам! — увери го Клавдия. — Мисля, че казвате истината, но не цялата. Нещо е станало край стената, нещо, заради което ви преследват, всички вас. Но защо точно сега, след осемнайсет години?

Тя внимателно гледаше лицето му. Той беше по-млад от другите. Клавдия забеляза тънката струйка пот, която се стичаше от ниско подстриганата му коса.

— От какво се страхуваш, Крисп?

— От миналото — неясно прошепна той и се загледа в почернелия от дима потон. — Все това минало! Ти не знаеш какво беше там, онова пусто, безлюдно място. Нищо друго, освен тревата, която се огъва под вятъра, самотния призив на птиците, рева на дивите животни през нощта, а когато на юг избухна гражданската война, стената съвсем опустя. Сънувахме кошмари, или поне аз сънувах, че пиктите нахлуват през стената и ни обграждат, посичат ни, вземат ни в плен. Ако попаднеш в ръцете им... — Той втренчено се загледа в тях и примижа. — Ако попаднеш в ръцете на пиктите, ще трябва да чакаш седмици, преди да те убият. Виждал съм какво правят — как заковат с гвоздеи мъже по дърветата, как бавно изтезават пленници...

Той навлажни устните си и извърна глава, сякаш жегнат от някакъв спомен, сетне промърмори нещо.

— Какво има? — попита Муран. Той стана, отиде до ветерана и седна до него. — Какво се е случило, Крисп? Аз не съм бил войник, но

знам какво е да се биеш, да те ранят. Какво криеш?

Крисп отвори уста да говори, но откъм стълбите се чу някакъв звук и той замълча.

— Не можеш да говориш, нали? — каза Клавдия.

Крисп затвори очи и поклати глава.

— Не смея! — прошепна. — Нямам нищо общо с това.

— Ти беше на събирането при пълководеца Аврелиан, вали? — попита Клавдия. — Какво се случи там?

Успокоен от смяната на въпросите, Крисп сви рамене и преглътна трудно.

— Може да познаваш пълководеца, а може и да не го знаеш — отвърна той. — Щедър човек, голям мъж, добър водач, той се грижеше за войските си. През тези години канеше всички, които са служили с него, на угощение в градините на вилата си. Това бяха вълшебни часове, градината се окичваше с фенери, изпълваше се с куртизанки, прислужнички, музиканти, артисти, акробати. Тази година беше наш ред. Никой не искаше да пропусне такава вълнуваща вечер. Събрахме се точно преди да се здрачи, а празненството продължи до другия ден. Пълководецът е гостоприемнен човек; които искаха, можеха да преспят в градините, а когато се будеха да утолят жаждата си, имаше още храна и вино.

— А ти видя ли някого или нещо — продължи да настоява Клавдия, — което да ти напомни миналото?

Крисп затвори очи и се замисли напрегнато.

— Каквото и да е — намеси се и Муран, — нещо необичайно...

Крисп отвори очи:

— Кълна се — той посочи олтара на масата, — кълна се в това. Не съм видял нищо, нищо не съм чул.

— А другите? — продължи да пита Муран. — Статил, Луций, Петилий, Секунд?

— Може би Петилий — Крисп замълча, за да събере мислите си. — Нямам представа защо е поискал да се срещне с пълководеца Аврелий. Предположихме, че е заради нещо, случило се на угощението, защото едва след това той започна да отправя прошенията си. Би могло да е и нещо друго. Колкото до останалите от нас — Крисп поклати глава, — никой нищо не е забелязвал, ама нищичко.

— Какво нищичко?

Клавдия се обърна. С паница хляб и сирене в едната ръка, а с другата подпрян на входната греда, Секунд заплашително ги гледаше от мястото си.

— Какво става тук? — Той прекоси помещението и с трясък остави паницата на масата. — Ако искаш да зададеш някакви въпроси, изчакай офицерът ни да се върне.

Муран стана и пристъпи към него.

— Искаш да умреш ли, Секунд? — тихичко попита той. Ветеранът започна да примигва. — Искаш да умреш, така ли? — Муран приближи лицето си до неговото. — Защото ето какво ще ти кажа: някой в Рим избива бивши членове на вашата конница. Твои другари са били убити по варварски начин. Откъде знаеш, че няма ти да си следващият? Не мисля, че ни казвате истината. — Той посочи Клавдия: — Тя представлява императрицата. Ако желаеш, може да ви поканим в двореца и да продължим разговора си там.

— Не сме направили нищо лошо! — избухна Секунд. — Не можете да ни арестувате!

Муран хвана лицето му с двете си ръце. Секунд имаше достатъчно разум, за да не се съпротивлява.

— Слушай, глупако! — дрезгаво прошепна Муран. — Ние не те арестуваме, предпазваме те!

— Къде е Статил? — Крисп се надигна от мястото си. — Мислех, че отива да се облекчи. Трябваше вече да се е върнал.

Муран свали ръцете си. Секунд отиде до масата, измъкна кама от колана си, отреза си парче хляб и сирене и шумно започна да дъвче. Клавдия се канеше да поднови въпросите си, когато от общата зала се чу вик. Тя бързо се отпрати към вратата погледна надолу към стълбището. Кръчмарят с мрачно изражение слушаше някаква прислужничка, която истерично сочеше към една откритата врата. Клавдия за миг се втурна натам, последвана от Муран и останалите. Момичето, което от ужас издаваше само някакви нечленоразделни звуци, ги изведе от кръчмата в една малка уличка, по-скоро тясна пътека, минаваща между къщите. Кръчмарят носеше фенер. Отначало Клавдия помисли, че прислужничката сочи към купчина окъсани, вехти дрехи — докато той не сложи фенера на земята. Пламъкът вътре се засили и мъжът се отдръпна с ръка върху устата си.

Клавдия бавно доближи. Вдигна фенера и се загледа. Статил лежеше, почти приклепен в ъгъла между стената и мръсния, прорязан от каруци път, с наклонена встрани глава; гърлото му зееше като кървава отворена уста, по стомаха се виждаше ужасен разрез, а дясната ръка бе отметната назад и стискаше нещо, което приличаше на кърваво парче месо. Клавдия усети, че вътрешностите ѝ се надигат и бързо отстъпи. Облегна се на стената, опитвайки се да потисне гаденето си; едва дочуваше възклицанията на другите, скимтенето на момичето и напъните на кръчмаря, който повръщаше.

Муран въведе ред. Отиде в кръчмата и се върна с голямо платнище, като крещеше на Секунд и Крисп да помогнат. Вдигнаха Статил върху платнището, увиха го здраво и го отнесоха през двора на кръчмата в една външна пристройка. Там го положиха върху поставена на магарета дъска и донесоха лампи. Клавдия приближи да огледа трупа, но гледката беше страховита, с ужасения израз върху лицето на Статил, зловещите рани по гърлото и корема и кървавата каша между краката. Тя не издържа и притиснала с ръка уста, се затича към кръчмата, после се качи горе. Приседна за малко, цялата разтреперана. Светилниците пред олтара едва мъждукаха, единият бе угаснал. Тя се загледа в бронзовата статуя, тази зловеща фигура с шлем и плащ, развяващ се край изправилия се на задните си крака кон.

— Сега — прошепна тя, — сега те ще ми повярват!

---

[1] Вероятно от град Кития на остров Кипър, където са открити най-древните парфюми, датирани отпреди 4 000 години. — Бел.ред. ↑

[2] Храмът на Диана или Артемида в град Ефес бил особено почитан в древността. — Бел.прев. ↑

[3] Епона — еро (лат.) — „кон“ — божество от митологията на келтите от Галия, изобразявано възседнало или стоящо до кон, чийто култ бил разпространен и сред континенталните келти. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Ще сторя това дело, затова заповядвам да бъде изпълнено. Нека волята ми подкрепи моя разум.

Ювенал, „Сатири“

Клавдия си наля още вино и го изпи по-бързо, отколкото възнамеряваше. Едва долавяше звуците отдолу и продължаваше да се визира в статуята. Спомни си въпроса, който Муран ѝ зададе в храма на Хатор. Ако трябваше да си признае истината, тя не вярваше в никаква религия. Можеше да приеме, че има някакъв Бог, но всички тези кървави и ужасни смърти, очевидният факт, че животът е толкова евтин и жесток — как презвитер Силвестър щеше да ги обясни? Шумът по стълбите я сепна. В стаята влязоха Муран, Секунд и Крисп, последвани от кръчмаря, който носеше, според думите му, най-доброто вино и четири чисти чаши. Той остави подноса на масата и побърза да си тръгне. Муран напълни чашите и вдигна своята по посока на олтарчето.

— Нека неговото божество се погрижи за него! — изрече тържествено. — Нека Статил отиде на светло място. Той заслужаваше по-добра смърт.

Пи и пак напълни бокала си.

Клавдия гледаше двамата ветерани — мъже, които сякаш се бяха признали за победени в битката, която водеха. Сякаш изведнъж бяха остарели още повече, небръснатите им лица бяха побледнели, страните хлътнали, очите им бяха придобили погледа на преследвани роби.

— Толкова бързо! — прошепна Клавдия. — Беше излязъл само да се изпикае.

Стомахът ѝ вече се беше успокоил, тя каза на Муран да почака и слезе долу. Кръчмарят ѝ даде фенера си и тя се върна на уличката, на мястото, където бе умрял Статил. Остави фенера на земята и грижливо

претърси всичко наоколо, като предпазливо заобикаляше петната съсирваща се кръв. Огледа уличката и забеляза някакви слаби отблясъци от светлина в далечината. В края на краищата не откри нищо и като взе фенера, пак се върна в кръчмата. Изми ръцете си във ведрото с вода, поставено непосредствено под стълбището, и се качи при останалите. Крисп и Секунд пиеха, сякаш се бяха срещнали със собствената си смърт.

— Как е могло да стане? — попита тя. — Крисп, ти си войник, ветеран; който и да е убил Статил, трябва да се е доближил съвсем до него и да го е изненадал. Друг мъж или момче?

Крисп отрицателно поклати глава.

— Кой тогава? — продължи Клавдия. — Жена?

— Разбира се! — завалено произнесе Крисп. — Статил бе като нас. Жените ни са или мъртви, или останали в Британия; бихме взели всяка, която ни се предложи. Статил беше пил, не си е спомнил, не е могъл да осъзнае опасността, докато не е станало твърде късно.

Клавдия се облегна на масата, загледана в храната и петната от вино. Опитваше се да си представи какво се е случило. Статил е излязъл от кръчмата, за да се облекчи. Тръгнал е по уличката. Някой е знаел, че тази вечер той ще бъде тук. Някой вече го е причаквал. Нямало е значение кой от тримата ще излезе; в очите на техния убиец съдбата на ветераните вече е била решена. Статил беше стар войник, мъж, който живееше сам. Очевидно с този пълен с вино търбух, не е разбрал, че е в опасност. Някоя хубавичка проститутка, обикаляща наоколо, е приближила към него; промушила го е с бърз удар в корема. Нападението е било неочаквано и Статил не е могъл да се защити, после е дошло останалото. Клавдия вдигна глава.

— Ще ни разкажете ли сега — попита тя, — това, което пропуснахте преди? Нещо извънредно важно от вашата история? Ако искате да живеете, трябва да ни го кажете и да ни го кажете сега.

Секунд се опита да възрази, обаче Крисп, с разширени от страх очи, отблъсна предупреждащата ръка на другаря си.

— Ще ти кажа! — заяви той. — Разказът на Статил беше истина, но в него липсваше много. Ние отидохме на стената под началството на Постул. Не, не, млъкни, Секунд, искаш ли и ти да срещнеш ужасна смърт в някоя уличка?

Секунд прибра ръцете си и седна със сведена глава.

— Както казах — сега гласът на Крисп беше по-силен, в тона му прозвуча горчивина, — отначало животът там беше добър. Постул беше чудесен офицер, обичаше да си пийва, но се грижеше за нас. Сетне ни пратиха в онова укрепление. Мразех го! Място, обитавано от духове! Небето сякаш те смазваше, а от всяка страна на стената наистина нямаше нищо друго, освен прецип, къпинак и висока трева. На юг двамата претенденти за престола се биеха помежду си, цели отряди напускаха, но ние решихме да останем там за по-безопасно. Както и да е, между Постул и Статул имаше стара вражда, те се мразеха един друг. Постул беше от старата школа, малко претенциозен. Мислеше, че трябва да командва повече войници, но кохортите, полковете, дори легионите, разбира се, силно намаляха. Все пак, той беше достатъчно опитен и направи така, че редовно да ни плащат, да ни хранят и да сме защитени. Чувахме слухове, че някакви пиктски въоръжени отряди търсят плячка в околностите и решихме да излезем и да ги проучим — той направи гримаса: — С Постул имаше петнайсет-шестнайсет от нашите хора. Конете ни бяха здрави, бяхме добре въоръжени и имахме провизии. Постул ни поведе. Почти веднага се натъкнахме на онази въоръжена сган — бяха се подслонили в пещерата под един хълм. Заради бъркотията по стената навярно мислеха, че са в безопасност. Нападناхме ги през нощта, нахлухме в лагера и започнахме да колим наляво и надясно. Бяха повече, отколкото предполагахме, но взехме двама пленника — млад мъж, на когото веднага прерязахме гърлото; беше ранен толкова лошо, че Постул каза, че не можем да го влачим със себе си.

— А другият пленник? — попита Клавдия.

— Няма да повярваш! — Крисп я погледна право в очите. — Пиктите са дребни, мургави и жилести. Имаха съюзници на север, каледоните, а от другата страна на морето, от запад, и скотите. Някои от тях са с необикновено светли коси. Накратко казано, вождът на пиктите водел със себе си жена, младо момиче, навярно на не повече от петнайсет или шестнайсет години. Носеше наметка с качулка, но когато се върнахме в укреплението, видяхме, че е много красива. Един от нашите знаеше езика на пиктите, поне някои думи. Опитахме се да разберем какво казва. Тя беше много уплашена и твърдеше, че е принцеса, новата жена на върховния вожд на пиктите, че той много ще се ядоса и ще дойде да я търси. Попитахме я за името ѝ, но тя ни каза

само, че е Златната дева — това значеше името ѝ — и че е била дадена на вожда като сватбен подарък, за да бъде подпечатан съюзът между двете племена.

— Обикновено когато вземахме в плен жени, ние всички спяхме с тях, а после ги продавахме на пазара, но сега беше различно. Постул и Статил бяха направо поразени. Отначало Златната дева беше уплашена, но скоро разбра, че разликата между един пикт и един римлянин е съвсем незначителна — на всички ни умът беше там, където са топките ни. Затова започна да ни насъсква един срещу друг. В същото време нашите съгледвачи съобщиха, че пиктите много са се раздвижили. Разярени от загубата, те бързо бяха потеглили на юг — военен отряд от около трийсет-четирийсет души. Нападнаха укреплението, но ние ги разбихме. Между Постул и Статил избухна спор за това какво да правим. Постул настояваше да върнем момичето и да сключим мирен договор, като подкупим пиктите с малко сребро от ковчежето с парите и няколко делви поска. Те щяха да бъдат доволни и да ни оставят на мира. Статил беше на друго мнение. Той обвини Постул в предателство, в заговорничество с враговете ни. Постул много се напи. Не знам какво е станало в действителност, но се затвори в стаята си. Статил пое командването и направи една истинска глупост. Изпрати съгледвач да разбере какво точно става и горкият нещастник повече не се върна. После разбрахме, че пиктите го убили, точно преди да ни нападнат. Статил добре познаваше нравите на пиктите; Златната дева беше тяхна жена и ако разберяха, че е била с римлянин, щяха да убият и нея. Да, Статил, той...

— Беше убедителен... — обади се Секунд. — Беше много красноречив. Той подчерта, че Постул не е бил добър началник. Щом бил толкова пиян, трябвало да го оставим, да подмамим пиктите в капан, да ги избием и да твърдим, че сме победили. Останалата част от историята е вярна.

— Наистина ли? — попита Клавдия. — Сигурни ли сте, че сте избили всички пикти?

— Според Статил, ги избихме — отвърна Секунд.

— Какво искаш да кажеш с това „според Статил“?

Секунд направи знак с ръка на Крисп.

— След сражението ни изпратиха на разузнаване. Когато се върнахме, всички мъртви лежаха накуп в голяма яма извън южната

порта. Заляха ги с масло и ги изгориха. Нямахте пленници.

— А Златната дева? — попита Муран. — Какво стана с нея?

— Когато нападнахме военния отряд — отвърна Крисп, — Златната дева беше окована в една гора. После Статил направи глупавата грешка да я докара да види мъртвите. Тя наистина беше красива! — прошепна той. — Косите ѝ бяха златни като зряла царевица, а кожата ѝ беше бледа като слонова кост.

— Виждал ли си Касия? — попита Клавдия. — Някогашната куртизанка? Тя е близка приятелка на Урбана, жената на пълководеца Аврелиан.

— Да, виждал съм я. — Секунд леко се усмихна. — Красива е.

— Прилича ли на Златната дева? — продължи Клавдия.

— Малко — призна Секунд. — Но Касия не е Златната дева. Първо е много млада. И второ, не изглежда като нея. А най-важното е, че аз знам какво стана със Златната дева.

— Какво? — попита Клавдия.

— Както казах, Статил я доведе. Тя погледна мъртвите и заплака. Ние празнувахме. Намерихме стария Постул насечен на късчета, но всички си замълчахме, защото всъщност бяхме виновни, че се бяхме опълчили срещу него. Изгорихме и неговото тяло. Причината всички да се съгласим да го сторим бе, че Статил ни беше обещал, като унищожим пиктите, да изоставим укреплението и да потеглим на юг да търсим военачалника ни Аврелиан. Постул искаше да останем на стената. Сега, когато той беше мъртъв и бяхме удържали голямата си победа, потеглихме с радост.

— Какво се случи? — настоя Муран.

— Ами, както ви казах, празнувахме. Имахме малко вино и храна. Статил се усамоти със Златната дева. Чувахме я как крещи, докато той се забавляваше. Бяхме установили лагера си извън укреплението; на другата сутрин видяхме, че Златната дева се е обесила на една греда вътре.

— Обесила се? — повтори Клавдия.

— От срам! — обади се Крисп. — Заради нея мъжът ѝ и целият военен отряд бяха унищожени. Тя знаеше какво ще стане сетне. Статил или щеше да я продаде на пазара, или щеше да я пусне на другите, затова бе взела въже и се беше обесила.

— Сигурни ли сте, че е умряла?

— Напълно. Изгорихме тялото ѝ и потеглихме на юг. Тогава за последен път видяхме укреплението, пиктите и Златната дева. Станахме герои, спасители. Никой не посмя да каже истината. Странно! — унесе се в мислите си Крисп. — Винаги съм се чувствал виновен повече заради Постул, отколкото заради Златната дева.

— И преди ви попитах — обади се Клавдия, — възможно ли е някой от отряда на пиктите да е останал жив?

Секунд поклати глава.

— Невъзможно е! — възкликна Крисп. — Избихме всички. Статил настояваше да го направим. Искаше да е сигурен, че никой не е оцелял, за да разкаже как е бил убит Постул — това беше много важно. Нито един пикт не се измъкна и както каза твоят приятел — той посочи Муран, — сражението стана през нощта. Е, имаше запалени няколко факли, но въпреки тях шлемовете и плащовете скриваха лицата ни. И, което е още по-важно, това беше преди осемнайсет години!

— Търсихте ли? — попита Муран. — Искам да кажа, опитахте ли се да разберете дали в Рим няма роби пикти?

— Разбира се, че има! — подигравателно отвърна Секунд. — Роби от всички племена и земи под слънцето, но никой дори не ни е доближавал. И защо сега, след осемнайсет години?

Клавдия разбра, че няма какво друго да научи. Тя стана от масата, взе плаща си и погледна двамата ветерани:

— Ние трябва да вървим. В момента нищо не можем да направим, но ви предупреждавам, никога не оставайте сами, никога не позволявайте жена да доближи до вас. Ако ме послушате, може и да останете живи.

— Ще кажеш ли на военачалника Аврелиан? — попита Крисп. — За Постул, искам да кажа.

— Определено мисля, че ще трябва! — отвърна Клавдия. — Не веднага, но когато се наложи...

— Неговата кръв не е по ръцете ни! — рязко заяви Крисп. — Ние не сме го убили, само пазихме тайната. Но сега, когато Статил вече е мъртъв, не ме е грижа дали истината ще излезе наяве. Нямаме пръст в смъртта на Постул!

Клавдия благодари на мъжете; тя и Муран слязоха по стълбището и излязоха на улицата. Мракът вече бе паднал. В началото

на една уличка се мяркаха различни фигури, странни звуци и викове изпълваха въздуха. Двамата стигнаха до съседния площад, където няколко наемници още продължаваха да безделничат; бяха закрепили факла на стената на една къща и се наливаха с вино. От другата страна на площада, затънат в черен кожен плащ, закланател монотонно пееше над гърне със запален вътре огън. Край него клечеше старица и от време на време хвърляше в гърнето някакъв прах, от който пламъците започваха да подскочат и да пращят. Гласове кресливо ругаеха. Някъде по-надалеч се разплака дете, след което се разнесе пискливият смях на жена. Клавдия сплете пръсти с пръстите на Муран и го притегли поблизо до себе си. Стиснала фенер, една проститутка залитна към тях. В мъжделивата светлина лицето ѝ беше противно: с ниско чело, с къс чип нос и широки ноздри, с уста, която се кривеше, докато мърмореше някакви ругателства.

— Какво правиш тук? — заяде се тя с Клавдия.

Муран я отблъсна встрани и веднага от мрака изникна друга фигура: необикновено дебел мъж с кръгло като на бухал, лукаво лице, с огромна лигава уста, от която се стичаха слюнки, и юмруци, готови да удрят. Той спря, огледа Муран от горе до долу и като сграбчи жената за косите, я повлече нататък. Клавдия и Муран продължиха пътя си. Въздухът вонеше на застояло готвено, на пържена риба, тричав хляб и гранива мазнина. Сред едно петно от бледа светлина се бяха наредили музиканти, които окуражаваха изпаднали в транс танцьорки, смугли, сенчести фигури, които се вихреха и кръжаха пред тях. Клавдия почувства облекчение, когато приближиха кръчмата „Магариците“. Муран спря точно в началото на уличката, водеща към нея.

— Мислех си... — промърмори той.

— Опасно е! — подразни го Клавдия.

— Не! — обърна се Муран към нея. — Ние разпитвахме ветераните за онзи пиктски боен отряд — дали някой не е оцелял, дали не е дошъл в Рим, дали не е познал своите мъчители и не е решил да им отмъсти. Има обаче и друга вероятност: Постул. Не може ли някой негов близък, любима или член на семейството, да е открил, че всъщност е бил оставен да бъде убит от собствените си хора?

Клавдия се вдигна на пръсти и целуна Муран по бузата.

— Да, възможно е и ние трябва да проверим.

Те продължиха по уличката към площадчето пред „Магариците“. Клавдия забеляза двама войници от нощната стража, които с извадени мечове бяха застанали от двете страни на входа.

— О, не! — простена тя. — Сега пък какво има?

Един от стражите тръгна да я спре, позна я и отстъпи; тя се усмихна на Муран и им махна, докато влизаше през полуотворената врата. Вътре в залата за хранене началникът на стражата седеше на една маса заедно с Попея, Полибий и Апулей; тримата изглеждаха тревожни, а началникът определено се чувстваше неудобно, сякаш беше станало нещо, което не можеше да се оправи с подкуп.

— Какво се е случило? — тръгна към тях Клавдия.

Полибий избегна погледа ѝ.

— Какво се е случило, чичо?

— Кажи ѝ, Полибий! — прошепна е наведена глава Попея. — Най-добре ще е да ѝ кажеш.

— Няма само да ѝ кажа. — Напълно пиян, Полибий, се опита да се изправи, като се олюляваше напред-назад. — Ела с мен!

Те се качиха по стълбите и тръгнаха по един дълъг коридор към стаите за гости. Тревогата на Клавдия се засили, когато видя дървените трески. Трябва да беше станало нещо ужасно. Вратата на стаята беше насилена, пантите и заключалките бяха счупени, навсякъде имаше разпилени парчета дърво. В малката тясна стаичка върху едно легло беше проснат трупът на Теодор. Само един поглед ѝ беше достатъчен да разбере какво се е случило. Мъртвият актьор изглеждаше грозен в смъртта си, лицето му бе подуто и бяло, с отворена уста, изплезен език и изскочили от орбитите очи.

— Не! — простена Клавдия. — Чичо, какво се е случило?

Тя бавно отиде до леглото и опипа лицето на трупа; кожата беше студена и сякаш от восък. Клавдия коленичи и избута тялото към средата на леглото. Подуши устата и не усети никакъв подозрителен мирис, но по изцъклените очи, по широко отворената уста, по разкривените устни разбра, че Теодор е бил отровен. Смъртта сигурно бе настъпила мигновено. Тя се изправи и се обърна. Полибий стоеше на прага, опрял едната си ръка на рамото на стража, за да може да се задържи на крака.

— Знаем само това, което и ти виждаш! — проплака той. — Толкова хубаво си празнувахме долу! Кухнята бе затрупана от

поръчки. Теодор ни остави, като каза, че не се чувства добре и се качи в стаята си. Реших да го поканя да се върне при нас, за да мога да го държа под око, както ти ми заръча. И така, отидох, похлопах на вратата, обаче нямаше отговор. Накарах Океан да насили ключалката. — Той махна с ръка. — Беше преди около час и ето ти беда! Не съм го канил да идва тук, Клавдия!

— Бил е отровен! — Апулей се показа иззад Полибий и си проправи път пред него. — Погледни само, Клавдия!

Клавдия видя винената чаша. Беше се търколила на пода, край нея имаше локвичка разлято вино. Столът до леглото също бе прекагурен, сякаш Теодор, вече легнал в постелята, се е опитвал да се изправи, размахвал е ръце, изтървал е чашата и е бутнал стола, като се е мъчел да стане, преди да падне обратно върху леглото.

— Но защо? — попита Клавдия.

Апулей бръкна в кесията, която висеше на колана му, и подаде монета на началника на стражата; офицерът бързо излезе от стаята. Аптекарят и Полибий влязоха във вътрешността на стаята, затвориха с ритник вратата зад себе си и я залостиха със счупения стол. Дватама помогнаха на Клавдия да нагласи тялото на Теодор върху леглото и скръстиха ръцете му върху корема. Тази вечер тя се беше нагледала на смърт, затова смъкна от стената едно парче плат и покри с него лицето на мъртвия актьор. После седна на пода с гръб към вратата и впи очи в чичо си.

— Каква е причината, какво се е случило? Надявах се ти да имаш грижата за него!

— Грижихме се! — Полибий седна на пода със скръстени крака като ученик. — Ние се забавлявахме. Хората се тълпяха да видят „Голямото чудо“. Апулей беше тук. Теодор се оплакваше, че има чувствителен стомах. Все пак видях, че започва да се олюлява, и му казах, че е по-добре да си легне, да отпочине. Той се качи горе, останалото го знаеш.

Клавдия посочи трупата:

— Сигурно ли е, че е бил отровен?

— Така мисля — Апулей приседна в края на леглото и тъжно се вгледа в нея. — Не знам каква е отровата, навярно от някаква трева, но със сигурност е бил отровен. — Посочи чашата с вино: — Внимателно я огледах, по нея няма и следа от отрова.

— Тогава някой е влизал в кръчмата — бавно произнесе Клавдия — и е отровил неговото вино или храната му. — Тя стана, взе чашата, подуши я, прокара пръст по нея и вкуси от тънката утайка. — От най-доброто! — промърмори Клавдия. Подаде чашата на Апулей, той пак я огледа най-грижливо и потвърди заключението си.

— Така... — Клавдия се загледа в трупа. — Сега какво ще правим?

— Ще накарам Нарцис да погледне тялото — Полибий стана. — Някои от онези хора ми дължат пари; те може да отнесат тялото в най-близкия дом за покойници.

Клавдия кимна и Полибий ѝ отвори вратата. Тя излезе на площадката, слезе долу и отиде в обляната от луната градина. Остана там известно време, подложила лицето си на студения вятър. Муран се приближи зад нея и леко сложи ръце върху раменете ѝ. Тя се обърна, застана на пръсти и го целуна по устните.

— Наспи се хубаво! — прошепна тя и подръпна ухото му. — Достатъчно слушах и говорих за една вечер, а утре и пълководецът Аврелиан...

Клавдия и Муран тръгнаха с пукването на зората. Измъкнаха се от „Магариците“ и поеха по прашния път, който пресичаше Стената на Север и водеше към Виа Тускулана. Въпреки че слънцето още се канеше да изгрее, градът вече беше оживен. В края на улицата, под едно чворесто сикоморово дърво, бръснарят Торкват приготвяше за работа тезгяха си и точеше бръсначите на специален брус, докаран чак от Сирия. Беше в състояние с часове да бърби за магични камъни, билки и животни и около него вече се беше събрала малка групичка. При други обстоятелства Клавдия също щеше да се спре и да го послуша. Торкват омайваше, беше роден артист с неизчерпаем запас от най-различни истории, но военачалникът Аврелиан беше стар войник, който сигурно ставаше рано. Най-добре щеше да е да го посетят, преди да се е захванал с всекидневните си работи.

Улиците се пълнеха с търговци и разносвачи на вода, метачи и мъже с гребла. Чистачите на отходните ями вече шетаха с талигите си, изпразваха нужниците и весело си подхвърляха задявки. Опушените готварници бяха отворени, а край съдилищата се бяха настанили

продавачи с преносими печки, които привличаха ранобудните „с празен стомах и сухо гърло“, както гръмко оповестяваше един надпис. На едно място се събираха за погребална процесия с професионални оплаквачи, жреци и египетски хор със сини роби и пурпурни шапчици на главите. Група иберийски танцьори, изхвърлени от някоя кръчма, отчаяно се опитваха да припечелят нещо, за да си купят прясна вода от водоносните, и предлагаха да потанцуват за всеки, който им даде няколко монети. Мина процесия от жреци на някакъв вавилонски бог. Облечени в ленени одежди и с бръснати глави, те надуваха роговете си и лакомо се наливаха с вино, а накъдрените им бради се вееха на утринния вятър. С още залепнали от съня очи към училище се отправяха ученици, а майките им стояха на прага на къщи и дворове, и метяха с метли от зелени палмови листа или снопове тамарискови пръчки, пирен и мирта. Вестители оживено обявяваха какво и къде в града ще се продава, особено последните перуки, които можело да бъдат намерени в един дюкян край храма на Херкулес.

Дневната горещина вече се усещаше и когато стигнаха до градските порти, устните и гърлото на Клавдия бяха пресъхнали. Двата с Муран спряха, за да се освежат и да преглътнат праха с плодов сок от напукани керамични чаши. Мълчаха, не си проговориха, докато не стигнаха градските околности и не поеа по пътя, който минаваше през нивите с узряла пшеница. Попитаха един селянин накъде да вървят, оставиха пътя и тръгнаха по една пътека, която се виеше покрай кипариси, чинари и борове. Ливадите и нивите от двете ѝ страни стигаха чак до главната порта на Аврелиановата вила. Там Клавдия показа на вратаря печата с образа на императрицата от едната страна, а от другата — със заповед всеки да помага според възможностите си на приносителя. Той внимателно го огледа, вратите веднага се отвориха и Клавдия и Муран влязоха в един друг свят — посипани с дребни камъчета пътеки, морави, овощни градини, малки горички, фонтани и чисти езерца, грижливо разположени от двете страни на пътя, който водеше към великолепната вила.

Прислужниците от къщата ги посрещнаха с купи ароматизирана вода и те измиха ръцете и лицата си. После ги поведоха през атриума — прекрасно място с малък басейн под отвор в покрива, а сетне през един портик към вътрешните помещения. Клавдия разглеждаше красивите каменни стени, украсени с фрески и картини от жълт

кехлибар и бронз от Дамаск; колоните от фригийски мрамор, вратите, чиито рамки бяха инкрустирани с малахит и коруби от костенурки; таваните искряха от злато и скъпоценни камъни. Навсякъде беше прохладно, ухаеше на свежест и аромати.

Известно време те почакаха в една стая с резбован таван от ливански кедър; по стените красиви картини прославяха триумфа на Церера, богинята на земеделието. Клавдия докосна Муран по бедрото и сложи пръст на устните си, за да му покаже, че трябва да мълчи. Знаеше, че много от тези вили, построени специално за собствениците им, често имаха нарочни процепи, през които можеха да се подслушват всички разговори. Клавдия се облегна на прохладната мраморна стена и притвори очи. Не бе спала добре предишната нощ и съзнанието ѝ постоянно се измъчваше от образите на падналия в мръсната уличка Статил и прострянния върху леглото Теодор с разкривеното му в агонията лице. Искаше да остане сама, за да може да подреди хаоса в главата си, но тази среща беше важна и тя трябваше се приготви за нея. До слуха ѝ достигаха звуците от пробуждащата се за живот вила: по коридорите забързано се разминаваха прислужници, отнякъде се носеше гласът на флейта, чуваха се виковете на прислужнички, цвиленето на коне откъм конюшните. Един иконом им поднесе хляб, грозде и разрежено с вода вино. Клавдия и Муран ядоха като наистина гладни хора и продължиха да чакат. След известно време, което им се стори цяла вечност, един надменен освободенец отсечено им нареди да го последват.

Той ги поведе към вътрешността на вилата до „Залата на мистериите“, както я нарече, красиво помещение със стенни мозайки, изобразяващи живота на Дионис и странстванията му по света. Военачалникът Аврелиан ги чакаше, настанен в синьозлатно кресло, което много приличаше на трон. Жена му Урбана седеше от дясната му страна с Касия до нея, а вляво бе застанал млад човек с ниско подстригана, кестенява коса и усмихнато лице, облечен в светлозелена туника, силно пристегната около кръста. Аврелиан изглеждаше такъв, какъвто и беше — бивш пълководец, войник, стегнат и жилест мъж. Бялата му коса падаше край сбръчканото лице, с което напомняше на ястреб, заради острия нос над безцветните устни и немигащите очи. Изглеждаше много по-стар, отколкото Клавдия очакваше, и тя бързо

прецени, че Урбана ще трябва да е двайсет или дори трийсет години по-млада от него.

Военачалникът сдържано ги поздрави и попита дали са се нахранили. Не си направи труда да чуе отговора им и веднага им представи сина си Александър. Промърмори, че вече са срещали жена му Урбана и господарката Касия, която удостои само с един поглед, и отново засмяно се обърна към сина си. За тези няколко мига Клавдия научи много. Отношенията между военачалника и добрата му жена изглежда не бяха такива, каквито би трябвало да бъдат, докато към Касия той изпитваше доброжелателна търпимост. Цялото му внимание беше насочено единствено към Александър, момче с добри обноски, усмихнато лице и мек поглед, което с такова обожание гледаше Муран, че баща му трябваше да го спре, за да не го обсипе веднага с въпроси за арената и големите му победи там. Вместо това, сякаш рязко издаваше заповеди, Аврелиан изброи задълженията на гладиатора.

— Разбираш ли? — Александър се наведе напред, когато приключи. — Разбра ли всичко, което искам от теб?

— Да, господарю! — отвърна Муран. — Трябва да бъда като сянка на сина ти.

По суровото лице на военачалника премина слаба усмивка. Той посочи с пръст към Муран.

— Ти ми харесваш, човече, точно този отговор очаквах от теб. Ще вървиш с него навсякъде, където той отива, и винаги ще носиш оръжие. Донесе ли си бойния колан?

Муран обясни как слугите са му взели оръжието веднага, щом е влязъл във вилата.

— Вече няма да го правят! — отсечено заяви пълководецът. — Където и да отиваш, мечът, камата и боздуганът ти ще бъдат с теб. Където отива синът ми, и ти ще отиваш с него, било в банята, в нужниците, да плува, на Марсово поле^[1], когато язди, дори и когато се катери по някое дърво.

Муран отново увери пълководеца, че знае точно какви са задълженията му. Аврелиан се протегна, сякаш беше решил някакъв голям проблем.

— А сенатор Карин? — обърна се той към Клавдия, като я огледа отгоре до долу. — Някакви новини за Антония?

— Не, господарю! — отговори Клавдия толкова раболепно, че Урбана и Касия наведоха глави, за да прикрият усмивките си, а застаналият до нея Муран изсумтя, за да ѝ даде знак да не се подиграва с военачалника. Аврелиан присви очи.

— Ти си само едно дете — промърмори той, — някакво подобие на момиче, а императрицата ти се доверява. — Започна да цъка с език. — Но такава си е Елена! Винаги прави онова, което най-малко очакваш. От нея щеше да излезе добър военачалник. Всъщност — изкриви лице той, — тя беше добър военачалник. Наставляваше както мъжа си, така и любимия си син. — После бързо добави: — Искаш да ми кажеш нещо, момиче, нали?

— Да, господарю. „Стражите на Стената“, ветераните от „Гризаците“...

— А, да. — Лицето на Аврелиан стана сурово. — Ти трябва да откриеш убийците им. Трудна задача за младо момиче...

— Още един бе убит миналата вечер.

Аврелиан не обърна внимание на остро изненадано ахване от двете жени до него.

— Кой? — възкликна той, като доближи ръка до ухото си, сякаш му беше трудно да чуе какво казва Клавдия.

— Статил! — отвърна тя. — Срегнах се с него, Секунд и Крисп в една кръчма; на една от техните редовни срещи.

Пълководецът кимна, очите му остро я гледаха.

— Какво се случи там?

— Статил излезе да се облекчи. Беше убит, варварски, както и другите.

Аврелиан за миг прикри лицето си с ръце.

— Убит! — възкликна той, като вдигна глава. — С императорски агент край себе си?

— Не бихме могли да го спасим! — отговори Клавдия. — Статил сам си навлече смъртта. Аврелиане, време е да научиш истината!

С насечени, къси изречения тя му предаде какво ѝ бяха разказали предната вечер. Когато свърши, Аврелиан остана неподвижен, подпрял брадичка в ръцете си, загледан в пода, сякаш очарован от мозайките, изобразяващи триумфацията на Марс. После вдигна очи.

— А Секунд и Крисп? — попита. — Виновни ли са за убийство или съзнателно причинена смърт на офицер?

— Не, господарю! — поклати отрицателно глава Клавдия. — По времето, когато това се е случило, те не са били там. Постул е умрял заради Статил, заради враждата помежду им, заради това, че е бил пияница, но най-вече заради Златната дева.

— Ако го знаех вчера — заяви старият военачалник, сякаш издаваше указ, — щях да накарам да бичуват Статил. Щеше да има късмет, че не е свършил на кръста. Ще извикам другите двама тук. Трябва да ги разпитам, а и ще бъдат в безопасност във вилата.

Старият човек си припомни кои са служили с него и, обръщайки се към жена си, която седеше и зорко наблюдаваше Клавдия, шепнешком ѝ се извини. Седналата до нея Касия не изглеждаше нито толкова забавна, нито толкова весела като вчера, а седеше с каменно лице и твърд поглед. Клавдия осъзна, че и двете жени са завършени актриси, мили и благоразположени в присъствието на императрицата, но тук, във вилата на Аврелиан, истински патрициански матрони.

— Пак ми разкажи какво е станало край „Голямата стена“! — заповяда Аврелиан.

Клавдия повтори разказа си. Аврелиан често я прекъсваше, като ѝ задаваше нови въпроси, но все пак накрая я остави да довърши. После тропна по пода с обувия си в сандал крак.

— Ще извикам Секунд и Крисп да се подслонят тук. Съгласен съм със заключението ти, момиче: когато онези мъже са били убити, единственият, който би могъл да доближи до тях, е била някоя проститутка, въоръжена с кама — той се обърна към Урбана, за да я попита нещо, но вратата се отвори и влезе Леарт с грижливо сресана коса и намазана с благовонно масло мургава кожа. Носеше тъмночервена туника, поръбена със зелена ивица, и червени сандали. В едната си ръка държеше букет цветя, а в другата — елегантна палка с връхче от слонова кост. Въпреки положението му, Аврелиан изглежда го харесваше. Той се усмихна, с жест го покани да се настани на стола до господарката си и накратко му разказа какво се е случило. Леарт седна и го изслуша внимателно, с тъжни очи, като често кимаше с глава. Аврелиан се сети за Клавдия и рязко се обърна към нея.

— Е, момиче, има ли някакви въпроси, които да искаш да ми зададеш?

— Знаеш ли нещо? — попита Клавдия. — Можеш ли да добавиш нещо към онова, което ти казах?

Аврелиан разпери ръце:

— Ти говореше за онази провинция отпреди осемнайсет години. Тогава тя приличаше на прекагурен пчелен кошер, хората се тълпяха по пътищата, градчетата и селата бяха опустели. Нашият най-голям враг беше страхът. Никой не знаеше точно какво става, кой военачалник командва, на кои полкове можеш да се довериш... Пирати ли са слезли на брега? Къде пиктите са пробили стената? Кои племена се бунтуват? — Погледна Касия, усмихна ѝ се и протегна ръка. — Бедната Касия трябваше да преживее всичко това. Дни, изпълнени с кръв, нощи на ужаси; тя още не може да си спомни какво се е случило в действителност.

Бившата куртизанка нежно се усмихна на стария воин, който изглеждаше поласкан. Той високо въздъхна.

— Да, трябваша ни години, за да наложим ред. За нас беше радост да посрещнем „Гризачите“. Разбира се, когато научихме за голямата им победа, наградите и възхвалите потекоха като река към тях.

— Чувал ли си за взети пленници?

— Нищичко! — категорично заяви военачалникът. — Те се придвижваха бързо и всичко, което притежаваха, бе завързано към седлата, без талиги, само войниците и оседланите им коне. Изоставиха дори собствените си жени и деца — той внимателно се вгледа в Клавдия. — Следващият въпрос.

— В Рим има ли пиктски роби?

— Труден въпрос. — Аврелиан потърка брадичката си. — Пиктите... Минаха години, откакто воювахме с тях. Не знам. Струва ми се, мога да попитам едилите^[2] или префекта — обърна се към Урбана: — Ти знаеш ли нещо по въпроса?

Жена му поклати отрицателно глава, очите ѝ следяха неотклонно лицето на Клавдия.

— Аз ще разпитам. — Старият воин въздъхна. — Обаче аз следвам логиката ти, момиче. Ако онзи пиктски отряд е бил унищожен, а жената, която наричала себе си Златната дева, се е обесила, кой би могъл да знае, кой би могъл да помни?

— Знаеш ли нещо за Постул? — попита Муран. — Дали е имал жена и семейство?

— Не, доколкото ми е известно — отвърна Аврелиан. — Постул беше самотник, затова и пиеше. Някога имал жена, но мисля, че умряла; нямаше деца, нито когото и да било друг тук, в Рим. Ако е имал близки, те отдавна щяха да ме потърсят за някаква услуга.

— А Петилий? — намеси се Клавдия. — Ти си го поканил тук на среща, а малко по-късно той започнал да ти досажда и поискал да го приемеш отново.

— Да, да, искаше! — отговори Аврелиан.

— Знаеш ли защо е искал да те види?

Военачалникът вдигна очи към тавана. Задиша шумно и започна да се почесва по ухото.

— Всъщност, не знам — бавно отговори той, — но трябва да има нещо общо със славното ни минало. — Засмя се. — Клавдия, ти знаеш ли нещо за Петилий?

Клавдия поклати отрицателно глава.

— Беше съгледвач. А когато си съгледвач в конницата, момиче, трябва да си не само добър ездач, но и да имаш много силна памет и зорко око — за земята и хората. Петилий беше такъв. Освен това, беше и роден разпътник; нито една проститутка в Рим не можеше да се опази от него. Просто виждам как е бил убит. Петилий би поставил живота си в опасност дори само да подуши жена. На нашата среща трябва да е забелязал нещо, което му е напомнило за миналото и което е поискал да обсъди с мен. Но това е всичко, което мога да кажа.

Аврелиан се изправи, оправи гънките на старомодната си туника, приближи се до Клавдия и докосна леко брадичката ѝ.

— Клавдия, нали така е името ти? — Потупа я по рамото. — Толкова си мъничка! Изглеждаш уморена; тревожиш се, а пък приятелят ти трябва да остане тук и да се почувства като у дома си, нали? — Той широко ѝ се усмихна: — Според авгурите^[3], денят ще е хубав. Може би ще останеш няколко часа, преди да се завърнеш в Рим. Ще наредя да те съпроводят по-късно. — Аврелиан се обърна. — Добри ми приятелю Леарте, ще се погрижиш за Клавдия, нали? Жена ми ще бъде много заета с песнопенията си. — Военачалникът пак се обърна към Клавдия. — Ти, Клавдия, ми донесе новини, неща, за които не знаех. Трябва да помисля върху тях.

Като ѝ се закани с пръст, той се обърна и си тръгна.

Пълководецът още не бе напуснал стаята, когато Александър, седял през цялото време неподвижен и безмълвен като статуя, скочи на крака и се хвърли към Муран с порой въпроси. Коя е най-добрата му битка? Излизал ли е някога срещу лъв? Истина ли е, че бикът е най-опасното животно?

Леарт приближи и меко хвана ръката на Клавдия.

— Ела, Клавдия — той се наведе и ѝ се усмихна: — Ще ти покажа вилата.

Урбана и Касия си говореха нещо, но когато Клавдия се изправи, Касия се извърна и ѝ се усмихна. Урбана изглеждаше поуспокоена и приятелски ѝ махна с ръка, докато ѝ обясняваше, че са заети, но по-късно може би ще се видят.

---

[1] Марсово поле — местност край Рим, където се намирили казармите, войниците се обучавали и се провеждали военни паради — Бел.прев. ↑

[2] Едил — в Древния Рим помощник на трибуна, който се грижел за обществените здания, храмовете, пътищата, пазарите, празненствата, пазарите и т.н. — Бел.прев. ↑

[3] Авгури — древноримски жреци, предсказващи бъдещето по пеенето, полета и други действия на птиците; птицегадатели. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА ПЕТА

Възхваляват честността и я оставят на студа.

Ювенал, „Сатири“

Леарт поведе Клавдия да се разходят из вилата. Първо посетиха двуетажната кула в градините. Тя имаше площадка на върха, от която човек можеше да се наслаждава на гледката наоколо. Оттук Клавдия можа да разгледа местността от всички страни и разбра колко е разнообразна. Видя как пътят, по който пристигнаха, се стеснява през групички дървета; от двете му страни се простираха обширни пасбища, където пасяха стада овце, дребен добитък и конски хергелета. Видя многобагрените градини и цветните лехи на вилата; разбра, че целият комплекс е изграден във формата на буквата „D“. Леарт ѝ посочи вътрешните дворове, портиците, различните помещения, малките апартаменти, слънчевите тераси и отоплителните помещения. Бъбреше с мек, приятен глас и обясняваше колко много Аврелиан обича вечнозелените храсти и розмарина и как изпитва особена слабост към черниците и смокините, с които изобилстваха градините, защото почвата беше необикновено плодородна.

От кулата те слязоха в малка градина, където дърветата бяха посадени във фигури, повтарящи линиите на колоните и други по-особени черти на околните постройки; между отделните статуи и дървета имаше цветни лехи. Като се смееше меко, Леарт обясни, че Аврелиан е дисциплинирал военен дори когато става въпрос да се засади една градина, а господарката Урбана е специалистка по цветята и тревите. Клавдия беше очарована от различните лехи; разпозна много растения — лилии, виолетки, мирти, акант, рози наред с кръстоските им и много различни храсти. Двамата се настаниха под малък купол край басейн, чиято вода искреше в слънчевата светлина със сини и златни отблясъци. Леарт обясни, че мозайката на дъното на

басейна изобразява слънчевия бог Митра, любимото божество на Аврелиан, и разказа как старият военачалник отказал да стане християнин, като заявил, че няма нищо общо с учението на някакъв разбойник, разпънат на кръст в далечните покрайнини на империята.

— А ти, Леарте? — Клавдия се наведе да помирише една роза. — Ти как дойде тук?

— Роден съм в малко селце край река Граник^[1] — Леарт примижа срещу небето. — Баща ми умря млад и майка ми ме продаде. Още като момче ме направиха евнух, а сетне дойде войната, разбира се. Един римски конен отряд нахлу в селото. Знаеш какво става, жените бяха изнасилени, а мъжете избити. Изгориха до основи чифлика, където работех, а мен взеха като пленник и ме доведоха в Рим. Трябва да съм бил на не повече от петнайсет или шестнайсет години. — Той вдигна ръкава на туниката си и показа на Клавдия дамгата на един търговец на роби. — Обявиха ме за продан, но тъй като бях евнух, почти никой не се заинтересува от мен. Освен това бях почти необразован и едва говорех латински. Сетне обаче господарката Касия — тя е доста по-възрастна, отколкото изглежда — посети пазара. Търсеше някой като мен и ме взе в дома си. Един от нейните покровители, питагореец от Атина, учен и много богат човек, ме образова, научи ме на езика на знаците и оттогава аз ѝ служа. Винаги съм с нея, където и да отиде, наблюдавам всичко, което прави. Преди няколко години тя срещна господарката Урбана и стана християнка, а аз последвах примера ѝ.

— Щастлив ли си?

Леарт направи лека гримаса и Клавдия забеляза колко и млад и атлетичен изглежда. Тя долови лекия мирис на изискан парфюм; косата му беше леко накъдрена и грижливо подстригана, ръцете и ноктите — извънредно чисти, а всяко движение елегантно и изящно.

— Щастието — заяви той, — е състояние на съзнанието или поне Платон ни учи да вярваме така. Предполагам, че щастието е относително. Ако не бяха ме скопили, не бяха ме пленили, ако не бях станал роб, животът ми навярно щеше да бъде различен, може би по-добър. Ами ти, Клавдия?

Тя тъкмо се канеше да отговори, когато в градината се появи един слуга, който търсеше Леарт.

— Господарката ме вика — засмя се Леарт. — Клавдия — с ръка той даде знак на слугата да замълчи, — тук ли ще останеш, или искаш да идеш някъде другаде? Има ли още нещо, което искаш да видиш?

— Напоследък се нагледах на толкова много неща! — усмихна му се Клавдия. — Мятам се от една крайност в другата. Вчера оглеждах един труп на воняща уличка; тази сутрин седя в прекрасна градина, въздухът е пълен с благоухание, не се чува нищо друго освен птиците и приглушеното жужене на пчелите. Чел ли си как Плиний^[2] описва вилата си?

Евнухът кимна.

— Само като го четеш и се успокояваш — продължи Клавдия, — но в такава градина наистина се чувстваш сякаш в рая. Ах! — въздъхна тя. — Денят си минава, а има толкова работа да се върши! Ще ми се да видя библиотеката, там трябва да свърша някои неща.

Леарт бързо се съгласи. Каза на роба да почака и отведе Клавдия обратно във вилата; минаха по изящните украсени галерии и стигнаха до една стая, наречена „Хермес“. Тя имаше блестящ дървен под и стени, боядисани в бяло, като по-голямата им част бе покрита с грижливо изработени полици от ливански кедър с купчинки пергаменти по тях — някои по-нови, други пожълтели от времето, всички внимателно описани и с етикети. По средата беше разположена дълга маса, полирана до блясък. В другия край до един отворен прозорец седеше освободенец с бледо лице, когото Леарт представи като библиотекаря. Когато евнухът обясни, че Клавдия е личен гост на военачалника, библиотекарят започна всячески да се опитва да ѝ угоди. Леарт си тръгна и Клавдия известно време се разхождаше сред ръкописите, като снемаше по някой свитък с Теренций или Петроний^[3] Имаше дори и християнски автори, включително и едно послание от техния голям учител Павел, красиво преписано на латински и гръцки.

— Имаш ли нужда от нещо друго? — Библиотекарят вървеше подир нея като сянка.

— Да, имам — усмихна се Клавдия. — Искам лист нов пергамент, парче пемза, перо, мастило и ще бъда много щастлива.

След малко тя седеше под прозореца в малък кабинет за писане, беше подпряла лице на дланите си и гледаше прашинките, танцуващи в светлината. Какво бе открила досега? Взе едно подострено перо, натопи го в мастилото и грижливо записа кодираните си заключения.

Първо. Досега всички заложници са били богати млади мъже и жени, предварително набелязани и грабнати от родителите им; устата им е била запушвана, били са връзвани и са били държани, докато бъде платен откупът за тях. Исканата сума, двайсет и пет хиляди монети в злато, беше голяма, но не непосилна. Никой от заложниците не можеше да каже къде точно е бил заведен, с изключение на това, че килията е била зловонна и доста студена. Държали са ги там, докато похитителите изпращали на родителите им заплашителни писма да оставят златото в някакво гробище край Виа Апия. Парите винаги били давани, а младият мъж или жена освобождавани. Клавдия спря, после продължи да пише. Колкото повече размишляваше за това, толкова повече се убеждаваше, че гробището край Виа Апия е не само мястото, където са били освобождавани заложниците, а и мястото, където са били държани — в някаква пещера в катакомбите отдолу. Похитителят определено не е един. Теодор говореше за група мъже с маски, нахлули в градината. Дали техният водач не знаеше предварително всяко едно действие на отвличените? Това можеше да бъде известно всекиму в голямо домакинство, като това на сенатора Карин или военачалника Аврелиан, с всички тези роби, слуги, освободенци или специално наети по някакъв повод хора, които лесно можеха да бъдат подкупени. И защо бяха отвлечени тези млади хора? Само заради печалбата или защото водачът на шайката се опитваше да подкопае управлението на Константин и майка му? Клавдия пак натопи перото в мастилото.

Второ. Теодор. Изпита жалост към него, защото беше работила с мъже като Теодор. Добър по сърце човек, погълнат от изкуството си, от любовта си към театъра, към пиесата, стиха; живеещ в света на илюзиите, от които самата тя някога се бе отдръпнала. Теодор е бил с Антония в нощта, когато са я отвлекли. На Клавдия ѝ бе ясно, че младата жена е била съблазнена от учеността на Теодор, от превзетото му поведение, била е поласкана от вниманието му. Беше ли актьорът част от похитителите? Или те са били доведени до фонтана на Артемида от някой друг, от предател, вмъкнал се в дома на Карин? Теодор твърдеше, че се е опитал да се съпротивлява, че е смъкнал маската на един от похитителите и че би могъл да познае лицето му. И все пак, той не беше смел мъж. Разбира се, ако похитителите са разбрали, че на един от тях е била свалена маската, веднага биха могли

да се справят с Теодор, един обикновен актьор. Тогава защо Теодор си беше съчинил тази история? За да се направи на герой, да спечели благоволенieto на сенатора Карин, или заради нещо друго? Бяха го завели в двореца, императрицата го беше разпитала, а после принудително бе станал гост на „Магариците“. Защо беше убит? Какво бе видял? Клавдия остави перото и се оципа по бедрото.

— Защото не беше достатъчно съобразителна! — прошепна си тя. — Трябваше да го разпиташ веднага.

— Моля? — обади се старият библиотекар от мястото си в другия край.

— Няма нищо! — усмихна му се Клавдия. — Сама си говоря.

— Това ми е добре познато! — отбеляза библиотекарят.

Тя се върна към спомените си. Теодор със сигурност е бил отровен. Не беше нито ял, нито пил, след като напусна двореца. Тя го бе наблюдавала в храма на Хатор и видя как набързо размени няколко думи с онзи жрец с остро лице, Сезотен. Беше убит в кръчмата на чичо й, но как? Някой сигурно го е проследил до „Магариците“ и е успял да сложи смъртоносна отрова в храната, или във виното му. И все пак, във винената чаша нямаше нищо такова, бе сигурна в това.

Клавдия препрочете какво беше написала. Една дума привлече вниманието й — „маски“. Тя я подчерта. Ами ако Теодор, разсъждаваше тя, не бе смъкнал маската от лицето на единия похитител, а беше разпознал самите маски? Почувства лека тръпка на възбуждане. „Разбира се“, прошепна и погледна през прозореца. Театралните маски са много скъпи, особено онези, които покриват цялото лице и главата. Дали Теодор не бе разпознал маски, които са собственост на определена труппа или се продават в определен дюкян? Клавдия стана, излезе от библиотеката и седна под едно сенчесто дърво отвън. Спомни си времето, когато самата тя беше актриса: всички много старателно пазеха маските, защото те бяха тези, които правеха драмата. Дали маските бяха купени или водачът на похитителите е наел актьорска труппа да извършва престъпленията? В мислите си Клавдия пак се върна към своята труппа. Много от участниците в нея имаха доста за криене и човек можеше да ги наеме не само да представят пиеса, но и за всичко друго, което един богат покровител би пожелал. Всъщност Клавдия точно затова се беше върнала в Рим: собственикът на труппата се беше разорил, а актьорите

започнаха да се наемат за поръчки, които тя не бе в състояние да приеме.

От другата страна на добре подстриганата морава един паун крачеше важно с разперена опашка и перата му отразяваха слънцето като обсипано с разкошни скъпоценни камъни ветрило. „Теодор беше такъв, прошепна тя, цял в пъстри шарки и съвсем мъничко същност, но каква е същността в този случай?“ Когато се върна в библиотеката, тя се засмя: ръкописът ѝ беше пипан. Старият библиотекар несъмнено се бе завъртял насам да види какво пише. Клавдия обаче често използваше свой собствен тайнопис, който никой друг не можеше да разбере; понякога се ядосваше на себе си, защото дори самата тя не можеше да го разчете, но не и сега. Трябваше да запомни маската! Седна, взе перото и продължи да пише.

Трето. Смъртта на ветераните. Трима бяха убити: един в стаята си, двама на улицата; убиецът без съмнение беше жена, проститутка, блудница. Старите войници бяха уязвими; бяха бдителни, но една хубавичка жена е друго нещо. Клавдия си представи как убийцата се гушва в тях, мъжът я прегръща и се открива за бързия удар с камата в стомаха. Изненадата и болката вероятно го принуждават да падне на колене, после убийцата се промъква зад него, дръпва главата му нагоре и прерязва гърлото, преди да поругае по ужасен начин тялото. Клавдия беше сигурна, че убийствата са свързани със случилото се в британския север преди осемнайсет години; с бойния отряд на пиктите, избит в укреплението, със Златната дева и съперничеството между Статил и Постул. Но какво беше станало, че да призове духовете от миналото? Какво беше видял Петилий? Защо бе поискал отново да се срещне със стария военачалник? Да му каже нещо поверително? Нещо тайно? Но защо не го беше споделил с другарите си? Разбира се! Клавдия вдигна очи. Всички тези ветерани бяха изплашени. Военачалникът Аврелиан бе посочил сърцевината на проблема. Постул беше римски офицер, изоставен от собствените си хора, за да бъде убит; за такова отвратително престъпление те заслужаваха да бъдат разпънати на кръст или да бъдат наказани с друга ужасна смърт. Дали Петилий не беше видял нещо или някого на онази среща и не бе разбрал, че тайната им вече не може да бъде така грижливо пазена, както са мислели? Може би затова не е споделил нищо с другарите си, а е поискал среща с Аврелиан? Клавдия известно

време остана така, като препрочиташе написаното и обмисляше видяното и чутото. После се върна в съзнанието си в кръчмата „Магариците“ и пак взе перото.

Четвърто. Света Фулгенция — откъде се бе взело тялото ѝ? Клавдия знаеше достатъчно за християните и колко голямо значение отдават на чудесата. Беше чувала различни разкази за тела, намерени в катакомбите, и особено на млади жени, убити и погребани преди Миланския едикт, когато Константин бе издал декрета за веротърпимостта. Сега част от тези гробове бяха отворени и според мълвата някои от телата в тях не били разложени — верен знак за Божията милост. Не беше ли този труп един от тях? Клавдия се съсредоточи върху онова, което бе научила. Тялото е било погребано с монети от времето на Диоклециан върху клепачите, по тях можеше да се съди, че жената е умряла преди девет или десет години. Била е погребана на онова място в градината, със сигурност не от Полибий, който тогава не е бил собственик на кръчмата. Апулей, този сериозен мъж, твърдеше, че тялото е единствено по рода си заради своя външен вид и състояние. И все пак, ако Фулгенция е била момиче от околностите на града и е била доведена в Рим, за да я разпитат и убият, защо не са я погребали в гробището край Виа Апия, където тялото ѝ никога нямаше да бъде намерено? Или защо, както се е случвало с мнозина, не е била хвърлена в Тибър, или не са я погребали някъде из запустелите земи край Рим?

Опита се да си припомни събитията по реда им. Трупът е намерен от лозаря Венуций, започнал да копае в градината на погрешно място. Той идва да работи още призори, когато не е достатъчно светло, а Полибий, който е зает с работата си в кухнята, не забелязва грешката. Трупът е открит в ковчега, с монетите върху очите и онези едва забележими белези по шията и раменете. Не е разложен. Клавдия затвори очи. Разбира се, Полибий поема нещата в свои ръце и праща да повикат някого, който разбира от медицина. Естествено е да предпочете Апулей. Аптекарят и жена му пристигат. Двамата заявяват, че Фулгенция вероятно е мъченица и трябва да бъде почитана като такава. За това, че тялото е непокътнато, не може да се намерят никакви медицински обяснения. Завиват трупа в ново ленено платно, връщат го обратно в ковчега и го отнасят в студената изба. Полибий, който не би изтървал и най-дребна възможност за печалба, съобщава за

„Голямото чудо“ из целия квартал. Хора като вестносеца Меркурий, разпространяват новината и любопитните започват да се събират; поръчват вино и храна и, разбира се, си плащат да позяпат чудото.

Клавдия скръцна със зъби. Нещо не се връзваше. Полибий беше мошеник на дребно, но Клавдия знаеше, че и той, и Попея не биха извършили истинско престъпление. Дребно мошеничество — да, но не и това. А имаше и свидетели: Спретнатия Нарцис, Океан и преди всичко Апулей. Тя прекъсна мислите си, чувайки женско пеене; напрегна слуха си и различи думите: „Към Господа на светлината на източния хоризонт, Възкръсналия Господ, облечен в сила, дойди, Господи Иисусе, дойди!“

— Какво е това?

Дремещият на стола си библиотекар вдигна глава.

— А, трябва да е господарката Урбана с другите „Магдалини“. Те често се събират тук в тази част на градината, която е отделена само за тях.

— Може ли да погледна?

— Ела с мен.

Старият библиотекар с пъшкане се надигна от мястото си, заобиколи масата и отведе Клавдия навън, в слънчевата светлина. След миризмата на папирус и пергамент, мастило и пясък за попиване, уханието на градината бе още по-осезаемо. Като си мърмореше нещо под носа, библиотекарят поведе Клавдия по един портик, където красиви медальони, окачени на връв сред колоните, лениво се полюшваха от вятъра, а върху всеки от тях бе изобразена главата на някой бог или богиня. По моравата пристъпваха пауни, пъстропери птици услаждаха сърцето и слуха от позлатените си клетки. Градината бе истински рай от пъстра зеленина и храсти от всички краища на империята, засадени в плодородната почва. Двамата вървяха край изкуствени пещери и статуи, прекосиха една черешова градина и се озоваха на друга морава, стигаща до ъгъла на преградната стена. Група жени в бели роби, с качулки и дълги, широки одежди, коленичеха с лице към нещо, което Клавдия отначало помисли за алпинеум, а после разбра, че е земен насип с разположени върху него полирани камъни. На върха му се издигаше дървен кръст, а до него имаше малка изкуствена пещера. Тя веднага разпозна символите: кръста на Господа Иисуса и пещерата, в която бе лежал погребан три дни, преди да

възкръсне из мъртвите. Жените, предвождани от Урбана, продължава да пеят химна, нежна, мелодична и монотонна песен, която се извисяваше и се снижаваше в призив към Христа, Господа Вседържителя, и Го умоляваше отново да дойде.

Библиотекарят бързо си тръгна; Клавдия чу леко покашляне и се обърна. Под едно дърво стоеше Леарт и ѝ се усмихваше. Той вдигна ръка, после се обърна и когато химнът достигна славословието към Отца, Сина и Светия Дух, се присъедини към пеещите. После гласовете стихнаха. Жените коленичиха с наведени към земята глави. Урбана се изправи. Вече се канеше да се обърне към другарките си, когато съзря Клавдия, засмя се и тихичко плесна с ръце.

— Сестри! — каза. — Имаме посетителка.

Другите жени също станаха и се обърнаха да поздравят Клавдия с усмихнати лица, докато отмятаха краищата на столите от главите си. Клавдия позна някои лица от двора; лицата на всички бяха строги, без следа от разкрасяване, не носеха скъпоценности, по дрехите им нямаше украшения, те бяха скромни и чисти. Урбана се обърна към тях, каза им нещо тихо и те се оттеглиха през градината. Урбана, Касия и Леарт поведоха Клавдия към един портик, увенчан с цветя и пълзящ бръшлян. Вътре беше прохладно и свежо. Урбана седна на една скамейка и се облегна на стената, леко задъхана.

— Радвам се, че си тук, Клавдия. На това място можем да отдъхнем от горещината и задълженията си.

Леарт наблюдаваше пръстите на Касия, които се движеха в безмълвния език на немите.

— Какво има? — попита Клавдия.

— Господарката ми пита какво правиш тук — преведе Леарт. — Искаш ли да станеш „Магдалина“?

— Кои са „Магдалините“? — запита го на свой ред Клавдия.

Урбана се канеше да се намеси, но Касия доста повелително вдигна ръка и продължи безмълвния си разговор с Клавдия.

— Не си християнка, нали?

— Мисля, че го знаеш! — отвърна Клавдия. — Изучавала съм нещо от вашата вяра, Пътят, както го наричате, Писанието.

— Ето, те са „магдалини“ — Леарт посочи с ръка към Урбана и Касия. — Мария Магдалина е жената от Евангелията, обладана от седем бяса, които Иисус прогонил. По-късно станала една от най-

близките му последователки и тръгнала по пътя на неговото служение из Галилея и Иудея. Когато разпънали Господа Исуса, тя останала да бди край гробницата му. Според нашите Писания, тя била първата, на която се явил Господ Исус след възкресението си. Била предана ученичка на Господа. Господарките Урбана и Касия се отрекоха от бившия си живот, от богатството, от положението си и мястото си в обществото. Като Мария Магдалина, те изоставиха миналото си и се посветиха единствено на Господа Исуса и проповядват в Неговото име.

Клавдия се обърна направо към Касия:

— А какво точно значи това?

— Това означава — преведе Леарт, наблюдавайки пръстите на Касия, — че ние трябва да направим така, че името на Господа Исуса да стане известно във всяко кътче на империята, било то в бордеите и мръсните улички на градските коптори, било в дворците и вилите на големите и могъщите. „Магдалините“ участват в много добри дела, помагат в болници и лечебници, но преди всичко убеждават онези, които скитат по улиците и продават плътта си, да се отрекат от този грях и да се обърнат към Господа Исуса.

— Има и още нещо! — обади се Урбана, като се усмихна на Клавдия. — Августата търси в империята реликви на Божествения Спасител, нашия Господ Исус. Е, и ние не се различаваме много от нея. Ние последвахме примера на Мария Магдалина, желаем да служим на Христа. — Но — тя се усмихна почти незабележимо, — искаме да научим повече и за самата нея. Знаем, че е дошла от Витиния край Йерусалим. След като Господ Исус се възнесъл на небето, Мария Магдалина останала за кратко време в Иудея, но поради неразбирателство с римляните и преследванията на християнската вяра избягала в Галия. Спряла в Марсилия и се заселила в най-глухото кътче на местността. Ние лелеем тази голяма мечта и искрено се надяваме и копнеем да открием мощите ѝ и да ги върнем в Рим. Чухме мълвата — сви рамене Урбана, — че когато избягала от Иудея, към Магдалина се присъединили други ученици на Исус, Никодим и Йосиф Ариматейски^[4]. Нещо повече, след като отишла в Галия, тя се омъжила. Едно пророчество възвестява, че нейните деца ще бъдат родоначалници на една бъдеща линия славни царе, но такива разкази

навярно са просто вълшебни приказки. Както и да е, ние затова сме нейни последователки, Клавдия. А ти какво търсиш при нас?

Клавдия посочи Касия, която напрегнато я наблюдаваше.

— Изправени сме пред много, много престъпления, домина — Клавдия използва официалната титла. — Аз съм объркана. Отвличат млади мъже и жени, убиват ветерани. Питам те, без да искам да те обидя — тя говореше бавно и отчетливо, — ти си се срещала с мнозина в предишния си живот, трябва да си чула слухове от града: разполагаш ли с някакви сведения, които могат да ми помогнат?

Урбана се намръщи, Касия наведе глава, но красивите ѝ очи се вдигнаха, срещнаха очите на Клавдия и за миг погледът ѝ изстина. После раздвижи пръстите си, а Леарт напрегнато ги следеше.

— Моята господарка — започна евнухът, — не се обижда от въпросите ти, но тя не знае нищо за онова, за което говориш. Слуховете за зложниците, убийствата на ветерани, какво общо имат те с нея?

— Тогава нека ми разкаже за миналия си живот в Британия. Тя е дошла от същата провинция, където са служили убитите мъже.

— Това е смешно! — прекъсна я Урбана. — Касия не може да си спомни много. Нещо повече, ние произхождаме от исените от северната част на тази провинция. Не сме имали нищо общо с пиктите.

— Къде бяхте миналата нощ? — бързо я прекъсна Клавдия. — След като се стъмни, когато възвестиха вечерния час и рогът протръби?

Касия се обърна към Урбана, засмя се и сви рамене.

Урбана раздражено се обърна към Клавдия:

— Ти намекваш — заяви тя, — че имаме нещо общо със смъртта на онзи ветерани в някаква воняща уличка?

— Не съм казала това, домина — тактично отвърна Клавдия. — Само попитах къде сте били.

Урбана скочи на крака и като изгледа яростно Клавдия, се отдалечи. Върна се с един сивокос мъж със сериозно лице, в когото Клавдия веднага позна един от икономите.

— Кажи на тази жена кой си! — подкани го Урбана. — Как е името ти?

— Ами, домина — запъвайки се, отвърна мъжът, — казвам се Димисций. Иконом съм във вилата на твоя съпруг.

— Кажи на тази жена — Урбана посочи с пръст Клавдия, — къде бяхме миналата вечер.

— Ами, домина — отговори Димисций, — всички знаят къде бяхте ти и господарката Касия от залез слънце до ранните часове. „Магдалините“ също бяха с вас. Молихте се, после се оттеглихте.

— Благодаря! — Урбана отпрати мъжа с щракване на пръсти и се обърна към Клавдия. — Така, имаш ли други въпроси?

Без да се смути, Клавдия се извини и отиде да се сбогува с Муран. Той беше на палестрата^[5] с младия Александър и го учеше на основните правила как да се сражава с къс меч и квадратен щит. Плувал в пот, Муран последва Клавдия в прохладната колонада, притегли я към себе си и я целуна по челото, преди тя да си тръгне. На прага спря, погледна към нея през рамо и широко се засмя.

— Е, не аз излизам на арената!

Клавдия му махна с ръка и отиде в конюшните, където двама роби на военачалника Аврелиан я чакаха до една кротка кобила. Тримата напуснаха вилата, минавайки по виещата се пътека към портите, и тръгнаха покрай коловозите, които ги отведоха на главния път. Дневната горещина намаляваше, подухна освежаващ вечерен ветрец. Над тревата от двете страни на пътя прелитаха пеперуди. Един дрозд подхвана веселата си песен, небето поаленяваше; блеенето на животни тъжно отекваше зад ивицата дървета, а над него вятърът носеше детски смях и крясъци. Кобилата уверено пристъпваше, робите вървяха пеш пред нея и разговаряха за нещо помежду си. Клавдия се унесе. По пътя към вилата околностите ѝ се бяха сторили познати. Спомни си, че баща ѝ водеше нея, Феликс и майка им тук, извън града, за да се измъкнат от вонята и горещината на града. Колко се промени животът ѝ от онези дни! Баща ѝ и майка ѝ бяха приели християнството, но никога не се опитаха да я покръстят. Клавдия се изтръгна от унеса си и примигна. Това беше единственото, което помнеше за тях: любящи, те винаги бяха край нея, но никога не ѝ натрапваха вярата си.

Питаше се дали някой ден тя и Муран ще идват тук с децата си и ще седат под сянката на някой клонест дъб, за да хапнат на открито и да се потопят в обикновеното всекидневие. Понякога в такива привечери, когато слънцето отиваше към закат, когато птиците пееха, а ветрецът охлаждаше тялото, тя роптаеше срещу онова, което

трябваше да прави, срещу начина, по който живееше, срещу опасностите, които я заплашваха. От друга страна обаче, не можеше да преодолее вълнението, онази тръпка, изострянето на сетивата и разсъдъка, когато чакаше да посрещне някоя заплаха, някаква опасност или когато се опитваше да разреши възникнал проблем. Очароваше я възможността да наблюдава, да отбелязва и да изучава поведението на хората, да разплита заплетените нишки и да ги освобождава така, че цялата тъкан от лъжи да се разпада и да разкрива скритата зад нея истина. Често се питаше дали нападението над нея и изнасилването ѝ наред с убийството на брат ѝ Феликс не бяха нарушили умственото ѝ равновесие, не бяха подтикнали душата ѝ да поеме в друга посока. Въпреки всичко, сега тя вървеше по този път и щеше да продължава по него, докъдето можеше.

Клавдия погледна небето и се запита какво ли я чака в „Магариците“. Изведнъж чу вик и дръпна юздите. Придружаващите я също спряха и впериха поглед в далечината, където три фигури с тояги в ръцете бързо се насочваха към тях. Един от робите носеше меч, той го извади от ножницата, но спътникът му прошепна нещо. Робът върна меча на мястото му и двамата вдигнаха ръце за поздрав, защото разпознаха идващите като хора на военачалника Аврелиан. Клавдия се взря през завесата от прах и разбра, че пълководецът бе сдържал думата си и бе повикал двамата ветерани Крисп и Секунд във вилата. Те се срещнаха на завоя на черния път. Отначало старите войници изглеждаха почти засрамени и дори неспокойни. Клавдия ги поздрави и вече се канеше да продължи пътя си, когато Крисп приближи, хвана юздата на кобилата и се загледа в нея.

— Каза ли на пълководеца Аврелиан?

Клавдия погали врата на кобилата и сви рамене:

— Нямах избор, той трябваше да знае.

— Ние сме невинни! — отбранително заяви Крисп. — Не сме участвали в убийството на Постул!

— Знам! — подчерта Клавдия. — Както го знае и Аврелиан.

Секунд размени няколко думи със своя придружител и също пристъпи към нея.

— Искахме да поговорим с теб, преди да тръгнем — каза той. Вдигна кожената торба, която носеше. — Имаме малко вино от

Кампаня. Военачалникът Аврелиан го прати. Купихме и пресен хляб от една пекарна край градските порти.

Клавдия остави робите на Аврелиан да си бърбят и седна с двамата ветерани в сянката на едно дърво, от където се виждаше езеро, покрито със зелен жабуняк. Над него летяха водни кончета, а от дърветата, които го ограждаха, долиташе приглушеното жужене на пчелите. Разделиха си хляба и пиха подред от винения мях. Клавдия отпи няколко глътки и им го върна.

— За какво искахте да говорим?

— Не беше така, както ти го разказахме — изръмжа Крисп между два залька.

— Кое не беше така?

— След нападението — Секунд изтри уста с опакото на ръката си. — Когато свършихме с избиването, Статил поиска да се позабавлява. Ние бяхме преследвали отряда до гъсталака от пирен, бяхме избили онези в укреплението и бяхме изгорили телата им, струпани на купчина като кървави житни снопове. Но не и главния вожд. Целия следващ ден ние, или по-скоро Статил, го изтезвахме. Разпънахме го на стената и рязахме плътта му. Отначало мъжът се държа храбро, държеше устата си затворена, но всеки си има граници на издръжливост и късно следобед той вече крещеше и молеше да умре. Всички ние бяхме корави войници, бяхме правили неща, за които не си и сънувала, Клавдия, но дори и на нас ни дойде в повече. Статил преряза гърлото му и това беше краят.

— Най-лошото от всичко беше, че... — Крисп отпи огромна глътка от виното, — ... че Статил доведе Златната дева да гледа „забавата“, както се изрази той. Тя припадна на два пъти, но я свестяваха и я принуждаваха пак да гледа.

— Защо ми разказваш това? — попита Клавдия.

— Ние се зарекохме — отговори Крисп, — че каквото и да е станало на стената в онази нощ и на следващия ден... да, бяхме чували как фуриите^[6] на Хадес преследват плячката си.

— И какви са фуриите тук?

Клавдия не можеше да повярва. Ето я, седнала тук в сянката, в тази красива привечер, когато сенките се удължават, птиците пеят чисто, пеперудите все още летят, а щурците скрибуцат в тревата, с двама мъже, които описват кошмар, случил се преди години в някаква

самотна пустош под голямата мрачна стена в британския север. В онзи ден беше станало нещо, което, както каза Крисп, бе пуснало на воля една омраза, която се промъкваше като отмъстителен дух, дирещ своята плячка.

— Сигурни ли сте, че всички са били избити? От онзи пиктски отряд, искам да кажа.

— Главният вожд имаше син — присви очи Крисп, — момче на не повече от тринайсет или четиринайсет години. Научихме го, когато изтезвахме баща му. Статил ни прати да намерим трупа на момчето и ние го разпознахме по торквата^[7] около врата му и по гривните над лактите. Замъкнахме го обратно и това увеличи унижението и отчаянието на вожда и на Златната дева.

— Сигурни ли сте — продължи да пита настоятелно Клавдия, — че всички са били убити? Че никой от отряда не е останал да ви види и да запомни лицата ви?

— Господарке, повечето пикти бяха все на възраст, зрели воини, а и това стана преди осемнайсет години. Те бяха убити, не взехме никакви пленници.

— Сигурни ли сте? — остро повтори Клавдия.

— Разбира се! — заяви Секунд. — Статил не беше глупав.

— Изоставихме укреплението, изгорихме излишната храна и потеглихме на юг. Сега си спомням, че Крисп и аз подкрепихме решението да оставим Постул. След като всичко свърши, ние двамата не тръгнахме веднага, докато Статил и другите се насочиха на юг.

— Колко време се забавихте?

— Само два дни — отговори Крисп. — Дадоха ни по един отпочинал кон и ни казаха да се уверим, че няма оцелели, че никой няма да ни последва. Казвам ти, господарке, това бяха най-самотните дни в живота ни, извън онова злощастно укрепление, до кладата с напълно изгорели трупове. Димът, вонята от кладата още изпълваха въздуха. Не видяхме нищо, не усетихме нищо и все пак...

— Какво все пак? — не преставаше да разпитва Клавдия.

— Не ти го казахме по-рано. Ние бързо потеглихме на югоизток, докато най-сетне стигнахме до Колчестър, където войските ни бяха на лагер. Докладвахме надлежно. Статил, разбира се, бе разказал за голямата си победа и беше поздравяван от всички. Лагерът бе препълнен, затова ние се настанихме край развалините на стария храм

на Клавдий. О, трябва да е било две седмици след пристигането ни. Един от нашите войници, вече не помня името му... — Той погледна към Секунд, който само сви рамене. — ... Е, той изчезна.

— Изчезна? — повтори Клавдия. — Какво искаш да кажеш?

— Никога повече не го видяхме жив. По-късно откриха трупа му в една канавка край града...

— Нека отгатна! — прекъсна го Клавдия. — Гърлото му е било прерязано, коремът разпран, а тестисите — отрязани и пъхнати в дясната ръка.

Двамата мъже преглътнаха трудно и кимнаха. Крисп избягна погледа ѝ.

— Виждаш ли, господарке — обади се Секунд. — Цяла Британия се беше надигнала, навсякъде имаше бегълци, всяко племе в провинцията се бунтуваше. Възможно е...

Клавдия вдигна ръка, загледана в една горичка.

— Повече от възможно е — заключи тя, — някой да е оцелял от клането и да е вървял след войниците на Статил на юг, да е улучил удобния миг, да е убил един от тях и да е обезобразил трупа. Но сетне какво? Защо не се е справил и с останалите? Има ли още нещо? — попита тя. — Страхувате ли се от срещата с военачалника Аврелиан?

— Ние ще кажем, че сме невинни! — заяви Крисп. — Кръвта на Постул не е по ръцете ни. Какво ще стане според теб, господарке?

— Военачалникът ще ви разпита. — Клавдия се изправи, изтръсквайки трохите от туниката си. — Мисля обаче, че държи да бъдете в безопасност.

— Статил беше виновен...

— Не се тревожете! — отговори Клавдия, загледана в дърветата. Тя лъжеше! В сърцето си знаеше, че тези двамата са като избрани за жертвоприношение животни. Някакъв разгневен призрак от миналото ги беше белязал със знака на смъртта. Само късметът или чистата случайност можеха да ги запазят от отмъщението, което ги преследваше на всяка крачка.

---

[1] Река в Мала Азия, в днешна Турция. Влива се в Мраморно море. — Бел.ред. ↑

[2] Гай Плиний Цецилий Секунд, наричан Млади (61 или 62 г. — ок. 111 г.) — римски прозаик, известен предимно със своите десет

книги „Писма“. — Бел.прев. ↑

[3] Гай Петроний, наричан Арбитър (неизв. — 56 г. сл. Хр.) — римски писател, смятан за автор на достигналия до нас само във фрагменти роман „Сатирикон“. — Бел.прев. ↑

[4] Никодим е споменат в Евангелие от Йоан, където той е наречен фарисей и един от управниците на иудеите. Според Йоан, Никодим посетил Иисус през нощта в килията, двамата беседвали и Никодим признал Иисус за учител, „дошъл от Бога“. Йосиф Ариматейски бил сред сподвижниците на Иисус и отстъпил предварително приготвения си гроб, за да бъде погребан в него Иисус. Двамата, Никодим и Йосиф, участвали в полагането на Христос в гроба. — Бел.ред. ↑

[5] Палестра — място за гимнастически упражнения в древна Гърция и Рим — Бел.прев. ↑

[6] Фурии — римски демони на подземното царство, богини на отмъщението и угризенията на съвестта, отъждествявани с гръцките Еринии. — Бел.прев. ↑

[7] Торква (от лат. „извит“) — незатворен обръч от желязо, сребро или злато, носен на шията като белег на знатност, за бойно отличие или като накит. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА ШЕСТА

Глупавият пътник ще пее с крадеца.

Ювенал, „Сатири“

Клавдия се сбогува е двамата ветерани. Тя и придружителите ѝ продължиха пътя си към града. Когато пристигнаха в „Магариците“ вече се бе стъмнило и щом стъпи на площадчето и се огледа, стомахът ѝ се сви. На прага се бяха насъбрали група германски наемници. Императрицата беше решила да види „Голямото чудо“! Германските стражи се скупчиха край Клавдия като душещи мечки и почти я внесоха на ръце в кръчмата, опразнена заради височайшето посещение. Попея бършеше с кърпа масите. Извинявай, въоръжен с метла от тамарискови вейки, метеше пода, а котаракът Калигула се изтягаше като император на една от пейките. Бур беше в кухнята. Едната му ръка лежеше върху дръжката на широкия меч, а другата държеше парче пиле, което той разкъсваше, покривайки мустаците и брадата си с мазнина. Той се опита да прегърне и целуне Клавдия, после с глава посочи, че императрицата е в градината.

— Къде е мъжът ти, боецът? — изръмжа Бур.

— Муран е във вилата на военачалника Аврелиан. Там е на нова работа.

— Добре — Бур отхапа от пилето и я загледа така съсредоточено, че чак очите му се насълзиха. — Да стои там. Да охраняваш някой важен човек е голяма чест. Императрицата дойде да те посети. Тя те очаква.

Клавдия се взря в светлосините очи на германеца. Бур примигна, отвърна поглед и вдигна пилето, сякаш внимателно го разглеждаше.

— Знаеш какво си мисля, Бур! Това е кръчмата на чичо ми. Кажу ми момчетата си вълн, че нищо не бива да изчезне. Обещаваш ли?

Бур кимна и се върна към пилето. Клавдия се измъкна покрай него, мина през кухнята и излезе в градината. В най-отдалечения ѝ

край, любимото място на Полибий, седеше Елена, царствено разположила се върху голямата гордост и радост на кръчмаря — голямото кресло с облечени в позлатена кожа подлакътници. Пред нея на тревата бяха коленичили Полибий, Апулей и Нарцис; на стол зад императрицата, скрит в сенките, седеше свещеникът Силвестър. Навъсеното му лице едва се различаваше в примигващата светлина на една лампа, поставена върху масата до Августата. Елена приличаше на жрица пред оракула, главата и лицето ѝ бяха почти скрити под качулката на обточената със сребро мантия. Тя погледна към приближаващата се Клавдия и направи знак момичето да коленичи до чичо си. Като спотаи една въздишка, Клавдия се подчини и впи поглед в лицето на императрицата. Елена беше недоволна, очите ѝ гледаха строго, тънките ѝ устни бяха здраво стиснати. Тя наблюдава известно време Клавдия, като по този начин изразяваше неодобрението си от смъртта на Статил и Теодор.

— Августа? — Клавдия наведе глава.

— Разговаряхме за „Голямото чудо“ — рязко заговори Елена. — Как Бог е съхранил тялото на девата мъченица Фулгенция. — Тя посочи тежките кожени торбички на масата до нея. — Реших, и чичо ти се съгласи, че тук не е мястото за такива свети мощи.

Клавдия бързо погледна към чичо си. Той изглеждаше извънредно доволен от сделката и сияеше в широка усмивка. Извърна се и ѝ намигна.

— Както знаеш — продължи Елена, отправила поглед към небето и звездите по него, блестящи като скъпоценни камъни върху подложка от черно кадифе, — синът ми реши, че някои дворци ще бъдат дадени на християните; те ще станат базилики. В тези базилики ще се съхраняват мощите, които намеря, свети предмети, принадлежащи на истинната вяра.

Тя замълча с присвити очи, сякаш изброяваше наум онези чудотворни открития, заради които претърсваше надлъж и шир империята.

— Тялото на Фулгенция ще бъде една от тези реликви. На чичо ти и неговите приятели — тя ги посочи с глава — ще платим за труда им. Моите стражи ще отнесат тялото довечера. Съгласен ли си, отче? — тя леко се извърна и свещеникът бавно кимна, настойчиво загледан в Клавдия с едва доловима усмивка. — Добре — Елена леко плесна с

ръце, както правеше винаги, когато приключеше даден въпрос. — Сега вземи парите си, Полибий, и се върни в кръчмата. Наглеждай милите ми момчета и им дай бутилка вино, но внимавай за чашите си.

Полибий се изправи, взе подрънкващите торбички от масата и последван от двамата си другари, тръгна през тревата към кръчмата.

— Отче?

Силвестър пристъпи напред.

— Върви! — прошепна Елена. — Върви в кръчмата и подготви останките на блажената Фулгенция, за да бъдат отнесени на носилка в двореца. После ще решим какво да правим.

Силвестър не възрази срещу това отпращане, отиде при Клавдия с протегнати ръце и я изправи на крака.

— Радвам се да те видя, Клавдия!

Той стисна ръцете ѝ и Клавдия усети как в дланта ѝ се озова къс пергамент.

Елена го гледаше, докато се отдалечава, после посочи едно от малките столчета.

— Премести го по-близо, Клавдия, и седни. Искам да чуя какво се е случило.

Девојката се настани удобно и разказа на императрицата за събитията от предната вечер: за разговорите си със Статил, Крисп и Секунд, за зловещата смърт на декуриона и за посещението си при военачалника Аврелиан. Елена съсредоточено я слушаше, привела глава, и когато Клавдия свърши, я погледна и ѝ кимна.

— Ти не си виновна за смъртта на Статил — прошепна тя, — но имаш право, неговото убийство, както и тези на другите, е свързано с нещо, случило се преди много време. Военачалникът Аврелиан ще бъде добър с Крисп и Секунд. Те вероятно ще твърдят, че Постул не е бил верен на него, на съпруга ми или на сина ми. Аврелиан обаче е добър човек, той ще се погрижи за тях. Навярно ще му кажат повече за събитията на чаша вино. Ами Теодор, смъртта му — ти мислиш, че е бил отровен, така ли?

— Без съмнение, Августа! — Клавдия се опита да потисне прозявката си. Тя замълча, вслушана в идващите от кръчмата звуци, в шума от смеховете, от преместването на мебели: Силвестър навярно вече бе наредил да изнесат тялото. Клавдия беше доволна от това; каквото и да казваше Елена, момичето все още бе дълбоко озадачено от

появата на Фулгенция, произхода ѝ, нейната смърт и участието на чичо си в тази чудотворна находка. Все пак трябваше да запази тези си съмнения за себе си. Ако Полибий беше замесен в някаква игра, ако беше измамил хора като Августата и презвитер Силвестър, наказанието му щеше да бъде ужасно.

— За какво си мислиш, мишленце?

Клавдия извинително се усмихна.

— За Теодор, Августа! Той дойде тук и се присъедини към тържествата. Чичо е гостоприемнен домакин; Теодор трябва да е ял и пил, а сетне се е оттеглил в стаята си, където е умрял.

— Значи, някой трябва да го е убил?

— Но не и някой от хората на Полибий! — твърдо заяви Клавдия. — Убиецът сигурно се е промъкнал сред гостите и го е отровил. Флавиевата порта е наблизо и в кръчмата „Магариците“ всеки познава всекиго, а чичо ми не забелязал нищо подозрително. Знаем, че Теодор е бил убит, но кой го е извършил, как и защо си остава загадка.

— Не и защо! — твърдо заяви Елена. — Клавдия, събуди се, използвай ума си! Защо някой ще убие един странстващ актьор, освен заради нещо, което е видял във Вила Карина? Трябва да е видял нещо, Клавдия!

— Но какво? — възрази Клавдия. — Теодор беше актьор. Той се правеше на герой, но не беше. Без съмнение, опитал е да защити Антония и е бил повален с един удар на земята. Ако бе видял нещо, тези престъпници без колебание щяха да прережат гърлото му. Той сигурно е научил нещо, но какво точно, Августа, аз наистина не знам.

— Откри ли нещо за произхода на Теодор?

Клавдия затвори очи. С радост би отишла да спи, но знаеше, че ако не ѝ каже всичко сега, Елена няма да се поколебае да я извика в двореца и посред нощ. Опита да събере мислите си, да си спомни всичко — как се връщаше тук с Муран и Теодор, как Теодор посети храма на Хатор, как актьорът бърбеше за миналото си, къде е бил, с кого се е срещал.

— По произход бил от Египет — Клавдия отвори очи. — От Мемфис на Нил. Бил посветен на богинята Хатор, Господарката на мрака, Господарката на белите стени. Когато се връщахме тук, посетихме храма на Хатор. Той поговори съвсем малко с великия жрец Сезотен...

— А, да, чувала съм за него.

— Теодор искаше да благодари за избавлението си; помоли Сезотен да прекади с тамян, после си тръгнахме. Наблюдавах го през цялото време.

— Храмът на Хатор! — процеди през зъби Елена. — Запуснато място, пълно с гнусотии и скверни обреди и ритуали. Нещо друго?

Клавдия завъртя отрицателно глава.

— Тогава върви и се наспи добре, Клавдия. Утре в деветия час трябва да освободят Антония в гробището край Виа Апия. Искам да бъдеш там. Не се излагай на опасност, но бъди нащрек, виж какво може да откриеш. Приблужи се, мишлето ми!

Клавдия премести столчето си и Елена се наведе напред.

— Всички отвлечени са били освобождавани там — прошепна Елена. — Помислих върху онова, което ми каза, Клавдия. Самото гробище е гора от камъни, храсти и дървета; под него лежат катакомбите, които сега са напуснати от християните.

Клавдия бавно размърда ръката си и пусна пергамента, който Силвестър ѝ беше дал, в малката кесийка, окачена на колана ѝ. Елена толкова се бе замислила, че не забеляза нищо.

— Е, както знаеш, Клавдия, ти си една от многото мои слуги, един от многото е и Касий Херея. Херея е много полезен човек, Клавдия. Християнин, заловен по време на гоненията, разпитван и осъден да работи в мините на Сицилия, където прекарал поне десет години. Умее да оцелява във всякакви ситуации, селянин по рождение; научил се е как да остане жив в галериите и тунелите на мините край Сиракуза. Показах му карта на катакомбите под Виа Апия, най-добрата, която можах да получа. Даде ми я презвитер Силвестър. Херея и аз най-внимателно я проучихме. Той се съгласи с мен — продължи Елена, — че катакомбите може да бъдат естествено скривалище за похитителите; там, в галериите, проходите и тунелите те може да крият жертвите си. Освен това катакомбите имат толкова много входове, че дори кучета не биха могли да ги открият — Елена затъкна столата около раменете си. — Херея има определени дарби, наследство от дългия му престой в мините. Може да намира пътя си в тъмното. Не се страхува от затворени или ограничени пространства. Може да си намери път през най-заплетени лабиринти. Освен това има извънредно чувствителен нюх, някакъв животински инстинкт за

опасност. Сега ще трябва да се потруди — прошепна Елена. — Похитителите навярно мислят, че на заранта може да се опитаме да претърсим катакомбите, но Херея ще се промъкне по тъмно и може и да открие нещо. — Императрицата стана и протегна ръка към Клавдия, за да целуне тя пръстена ѝ, после отново се наведе и стисна рамото на момичето: — Каквото и да стане, утре бъди на гробището много преди уречения час...

Бившият роб Херея нямаше да се съгласи напълно с царствената си господарка: сетивата му наистина бяха остри, но спомените от сиракузките мини винаги се връщаха у него, когато тръгваше да преследва някого. Херея много се гордееше с миналото си. Бе преживял мините с техните мрачни, едва осветени галерии, които миришеха на сол и където смъртта можеше да те застигне по най-различни начини: задушаване, глад, жажда, срутила се скала, от самата умора да си проправиш път, от жестокостта на надзирателите или дивацината на другите осъдени, които можеха да те убият за зальк хляб или чаша горчива вода. Ужасни времена! Спомените отново нахлуваха в него, докато се промъкваше надолу по тесния, покрит със ситни камъчета канал под гробницата на трибуна Ларенций, служил в Дакия преди сто години. Един остър камък поряза крака му, но той меко скочи на земята. О да, това му напомняше мините! Чернотата го обгръщаше като саван, наред с горещия, задушлив въздух и постоянното чувство за заплахата, за промъкващата се опасност.

Херея поклеца известно време, докато привикне с обстановката. Беше дребен, жилест мъж със зорки очи над хлътналите бузи, с пръсти, тънки като птичи крачета и яки като жили на камшик мускули на краката. Беше се подготвил добре за това. Бе проучил и запааметил подземните пътеки. Беше се помолил на Христос. В малката торбичка, която носеше, имаше лампа, въже и кама. Херея бе свикнал с такива приключения. Елена често го използваше да слиза в катакомбите и да търси там ценни неща и реликви, но този път беше различно. Императрицата го предупреди, а и Херея не беше глупав. Той знаеше за похищенията в Рим и осъзнаваше, че катакомбите са царството на inferните, „Издацията на ада“, онези изхвърлени от обществото мъже и жени, които се притаяваха в тях, за да вземат за плячка всички онези

уязвими, слаби хора, достатъчно глупави да се спуснат там. Императрицата му обеща щедра награда, достатъчно пари, за да даде пир на себе си и приятелите си със закръглените куртизанки, към които имаше такава слабост. Сърцето му го подтикваше към това. Прекараните под земята на Сицилия години му помогнаха да осмисли страданията и силата на Христа и когато го освободиха, реши да изпита колкото е възможно повече наслади. Той затвори очи, успокои дишането си и си спомни нарежданията на императрицата. Не беше тук да освобождава някого, а само да намери, да претърси и да докладва.

Херея бе придружавал императрицата по време на пътуванията ѝ из Италия и империята в търсене на християнски реликви. В себе си той тайно се чудеше: какво толкова значеха тези свети кости или свещени предмети? Мъртвите са си мъртви, важни бяха живите.

Тъмнината беше като мрака в мините, без лампи, без светлинка. Очите му привикнаха с нея. Пред него се простираха две пътеки — едната наляво, другата направо. Херея знаеше, че лявата води още по-надолу в катакомбите, там се бяха крили християните. Съмняваше се, че похитителите ще влязат толкова дълбоко, затова тръгна напред, напрегнал взор и слух, като се оглеждаше за всеки знак, че го дебне някаква опасност. Трябваше да стои изправен и да върви, но знаеше, че това е опасно, затова започна да пълзи на четири крака като куче и внимателно опипваше пътя си. От време на време се натъкваше на скелети, на разпръснати кости, изпаднали от нишите в стената; те се чупеха, озъбваха се и хрущяха под предпазливите му движения. Отмяташе встрани черепи и вкаменени кости; те не го тревожеха. Нямаше голяма разлика в сравнение с мините, в които погребваха мъртвите там, където паднеха.

Трябва да беше лазил около час, като порязваше и каляше ръцете, краката и раменете си, когато усети някаква промяна. Въздухът бе горещ и плътен, наситен с прах, но изведнъж почувства, че сега е малко по-пресен и че тук отнякъде проникват и други миризми: на горяща лампа, на нагорещено масло, на мазнина, дори на парфюм. Херея продължи да лази. По едно време спря, опрял едната си ръка върху череп, а другата — върху ронещите се кости на гръден кош. Бе стигнал до друго място с погребения, някакво отдавна забравено гробище, но бе сигурен, че е дочул нещо. Откъде идваше този отекващ

като камбана лай на куче? От повърхността? Усети как по врата му избива пот и я остави да се стича надолу. Винаги бръснеше главата си, а в такива случаи почерняше и кожата на лицето, ръцете и краката, за да не може някоя капчица пот да блесне в случаен лъч светлина. Примъкна се до стената, опрял едната си ръка върху ръба на отворен гроб, затвори очи и дълбоко пое дъх. Да, свежите миризми се долавяха отново: на пот, лоена свещ, лампа и масло. Преди известно време тук някъде наблизко бяха идвали хора. Той пое по тунела, като непрекъснато си повтаряше да не обръща внимание на онези тесни като нишки канали, чиито разклонения водеха до задънена улица.

Зави и застина. Пред себе си, навътре в тунела, мярна мъждукащ отблясък от лампа само миг, преди той да изчезне. Клекна на земята и бавно започна да лази напред, като опипваше пътя пред себе си. Когато стигна до мястото, където видя лампата, зави в един ъгъл и се сви до стената. Пред него се простираше изоставена галерия със запалени в нишите факли. Херея би трябвало да се зарадва на светлината, но сега я ненавиждаше. Не я бе очаквал. Той се промъкна напред, като гледаше да се държи в сенките. От двете страни на тунела се виждаха ниши на стари гробове; някои бяха още запечатани от гипсовата замазка, други бяха отворени и разкриваха купчини прашни кости и парчета от глинени съдове. Цялата земя пред него беше покрита с такива чирепи. Отново чу лай на куче, но не скимтенето на някакъв мелез, а дълбокия лай на голямо животно. Той спря, прехапал устни, и се чудеше какво да направи. Знаеше, че трябва да се върне, бе видял достатъчно, но възможността да добави още сребро и злато към щедрото възнаграждение на императрицата го накара да изостави обичайната си предпазливост.

Херея започна да лази напред. Сега минаваше от сянка в сянка. Плъзна се край един малък коридор и надникна вътре: нищо. После усети дима от мангал и чу гласове, зловещо отекващи в галерията. Спря, отвори торбата, която носеше, и извади дълга кама. Покри с прах блестящото острие и стисна намотаната с тел дръжка. Стигна до място, където коридорите се кръстосваха, от лявата си страна чу стон. Бързо мина на другата страна, продължи напред покрай стената и се добра до ъгъла на една от онези стаички, в които жреци и опечалени правеха възпоменателни угощения. Заобиколи и бързо надзърна вътре. В единия ъгъл гореше факла, а под нея се гушеше човешка фигура с

обвита в плат глава. Взря се по-напрегнато, чу подрънкването на верига и слаб стон. Докато се чудеше какво да прави, един звук зад него го накара бързо да се обърне. Там, където коридорите се кръстосваха, на слабия светлик от факлите стоеше някаква фигура с проблясващ меч в едната ръка и тежка тояга в другата. Ръмженето на кучето се чуваше все по-наблизо.

Херея нямаше избор; той се хвърли напред, като замахна с камата във въздуха. Мъжът бързо се наведе. Херея не остана да продължи борбата, обърна се и побягна натам, откъдето бе дошъл. Захвърли торбата си и като стискаше само камата, хукна като безумен, като се препъваше в отломки от кости и гърнчарски чирепи. Вече нямаше място за хитрини и умения, той просто трябваше да стигне до мястото, откъдето бе дошъл, и да избяга. Различни звукове и викове отекваха зад него, но протяжният вой на кучето смразяваше кръвта му. Преследваха го! Той се препъваше, подхлъзваше и залиташе, докато най-сетне разбра, че бяга в погрешна посока. Къде се намираше? Спря за миг и опипа стената — нищо! Прокара ръката си по камъка, напипа някаква резба и пръстите му проследиха очертанията на фигурата на Анубис, египетския бог на мъртвите с лице на чакал. Разрови се из паметта си. Трябва да се намираше в коридора, наречен „Галерията на нощта“, която водеше към вход, навътре в гробището, наричано „Портите на ада“. Той изруга. Беше допуснал ужасна грешка, когато захвърли торбата; кучетата щяха да надушат миризмата му.

Херея побягна отново, в съзнанието му нахлуха спомените за мините и за онази стара вещица, която с кискане му предвеща, че и той ще умре като нея, дълбоко в мрака под земята. Винаги се беше надявал, че ще завърши дните си достойно, с приятели край себе си, че тялото му ще бъде балсамирано и положено с нозе, сочещи вратата, готово да бъде съпроводено с почести по улиците, за да бъде изгорено. А смъртта щеше да дойде сега. Въздухът ставаше все по-горещ, сякаш маните, душите на мъртвите, бяха пресекли обратно адската река и се трупаха край него. Херея спря, като се опитваше да си поеме дъх. Лаят се чуваше все по-близо. Очите му сякаш горяха, устата зееше да поеме въздух, гърлото му бе пресъхнало, той се втурна към една стена и пак сгреша. Беше загубен! Обърна се. Към него приближаваше светло петно и той изкрещя пред ужасната гледка на промъкващите се зверове...

Клавдия стоеше на изроненото стълбище към рушация се храм на Минерва, издигнат до площада край Целинската порта. Дървената врата на храма бе напукана, а колоните от двете ѝ страни — нащърбени, с падаща мазилка. Една заклинателка със страховита маска на лицето седеше на нисък стол в колонадата вдясно. На постлано пред нея платно лежах таблички със заклинания, някои предварително изписани, други празни. Жената чакаше с перо в ръката и отворено гърненце мастило до нея. Клавдия тръгна нагоре по стълбите.

— Щастлив е човекът, който остава далеч от света на търговията. Острият глас зад маската цитираше стих от поета Хораций.

— Но кой ще пази пазачите? — отвърна Клавдия с един прочут стих от Ювенал.

— Скоро ще бъде тук! — отговори гласът.

Клавдия кимна, отвори вратата и влезе в дългата зала на храма. Мястото беше невероятно запуснато. Колоните от двете страни бяха очукани и нащърбени, покритият някога с плочки под беше силно пострадал заради крадците, обитаващи близките коптори. Не бе останало нищо, което да можеше да се изнесе, а останалото беше жестоко опустошено, вратите към преддверието на светилището бяха съсипани, в сенките притичваха плъхове и всякакви гадини. В леещата се от високите прозорци светлина танцуваха мухи. Клавдия спря и се огледа. Такива места я очароваха; историята на Рим я интересуваше. Някога това място е било светилище на мощта, в което се тълпяха поклонници, особено от близките тепавичарници, които го смятаха за свещено място, обиталище на Минерва, богинята покровителка на тяхното изкуство. В запуснатия портик се виждаха увредени резбовани изображения на тепавичари, които тъпчеха с крака вълнено платно във ведро; над тях летеше сова, символът на Минерва.

Известно време Клавдия се задържа там да ги разгледа, после отиде в левия портик. Тук беше в безопасност: заклинателката отвън беше една от шпионките на Силвестър, а край храма трябваше да има и други от пазачите на презвитера. Той може и да не се движеше из Рим с цялото могъщество на консул, но край него винаги имаше мъже, които при едно подсвиркване щяха да му се притекат на помощ. Клавдия застана до една колона и се засмя в себе си. Това я

удивляваше. Силвестър проповядваше словото на добрия Христос и все пак, измъкнали се от катакомбите преди по-малко от две години, християните вече започваха да се обграждат с всички атрибути на властта: шпиони, стражи, богатство и молитвени домове.

Тя си спомни случилото се предната вечер. След като Елена си тръгна, Полибий и неговите храненици започнаха да празнуват. Клавдия беше твърде уморена и веднага отиде да си легне, събуди се преди разсъмване, изми се, облече се, закуси в кухнята и се измъкна към храма на Минерва, за да се срещне там със Силвестър. Така й нареждаше той в шифрованата бележка, която бе пхнал в ръката ѝ. Питаше се какво ли ще иска.

— Място на смъртта.

Клавдия веднага се обърна. Фигурата, облежната досега на една колона в другия край на портика, бавно тръгна към нея. С приближаването си Силвестър ускори ход, върху лицето му се появи усмивка, той приятелски протегна ръце, прегърна я през рамо и внимателно я поведе навътре в храма.

— Място на смъртта, но те омагьосва, нали? — Той замълча и посочи с ръка край себе си: — Старият Рим умира и това е добре — Силвестър се усмихна широко: — древните никога не можаха да решат на кой бог да се покланят. Виж.

Той посочи една фреска на стената, изобразяваща египетския бог на слънцето Хор с глава на сокол, със скиптър в едната ръка и анкх^[1], символът на живота, в другата; вляво бе нарисуван бог Апис^[2] с лунен сърп между рогата. Двата отидоха до още една избледняла фреска с изображението на Дионис начело на процесия от сатири, купидони и пантери. На друга фреска богът на виното се бе излегнал в колесница, теглена от кентавър, а над нея танцьори изпълняваха своя танц, с развяващи се роби, с чаши в едната ръка и лаврови венци в другата. Краските бяха избледнели, но изобразените все така енергично изпълняваха ритуалите на един от най-почитаните в Рим богове.

— Всичко умира. — Клавдия долови тържествуваща нотка в гласа на Силвестър. — Боговете на Рим умират. Скоро тук ще бъде само единственият и истинен Бог.

— Затова ли ме доведе тук? — попита тя. — За да злорадстваш победоносно над умиращите стари божества и да ликуваш за изгряващите нови?

Силвестър се засмя и приседна в основата на една колона, като покани с ръка Клавдия да се настани до него. Той отвори малката кожена торбичка, провесена от рамото му, взе оттам ленена кърпа и внимателно я разгъна. Извади от нея хляб и сирене, после пак бръкна в торбичката и измъкна малък мях с вино. Прегладняла, Клавдия бързо започна да се храни, отпивайки от разреденото с вода вино, но продължаваше да разглежда това запуснато място.

— Не отговори на въпроса ми! — настоя тя.

— Знаеш защо те повиках тук. — Силвестър замълча между два залъка. — Девицата мъченица Фулгенция. Да не е едно от мошеничествата на чичо ти Полибий?

— Не знам! — отговори Клавдия.

— Ако е така — размаха предупредително пръст Силвестър, — той ще изпита гнева на императрицата.

— Всички ще изпитаме гнева на императрицата — сухо отвърна Клавдия. — Не мога да ти отговоря, отче. Онова, което Полибий каза на императрицата, изглежда вярно: тялото бе намерено в градината му.

— Много добре, много добре! — смекчи тона Силвестър. — Все пак ще ми кажеш — той я изгледа остро, — ако загадката се разгадае.

— Какво ще стане с тялото? — любопитно попита Клавдия. — Императрицата говореше за базилики.

— Точно това ти казвам, Клавдия. В целия Рим ни бяха дадени места като това. Императорски дворци, стари храмове, включително и Пантеона. Те ще бъдат благословени от присъствието на Господа Христа, а всичко това тук ще бъде забравено. Както тези фрески прославят Дионис, така и нашите църкви ще бъдат пълни с християнски символи, с рибата и ключовете, ще възвеличават паметта на загиналите за своята вяра, като Фулгенция или нашите велики апостоли Петър и Павел.

— И ти подкрепяш това? — попита Клавдия. — Жаждата на императрицата да притежава реликви? Яслата, където Христос се е родил, дрехите на апостолите, телата на мъртви девизи мъченици?

— Всичко това помага, Клавдия! — отговори Силвестър. — Всичко което укрепва, засилва, окуражава вярата на хората; имаме нужда от чудеса като това с Фулгенция.

— Но има и още нещо — заяви Клавдия. — Ти ме доведе тук заради нещо друго.

— Разбира се!

Силвестър сгъна кърпата и я прибра обратно в торбичката, после взе винения мях и го протегна към Клавдия, която отказа, поклащайки глава. Той отпи голяма глътка и пак го затвори със запушалката.

— Тези похищения... — започна той.

Клавдия се изкушаваше да му каже да се занимава със собствените си работи, но имаше нужда от него също толкова, колкото и той имаше нужда от нея, за да знае какво мисли императрицата по някои въпроси.

— Е? — попита той. — Знам, че императрицата ти има голямо доверие, а отвличанията дълбоко я тревожат.

— А защо тревожат теб, отче?

— Защото — Силвестър си пое дълбоко дъх, — защото всичко, което тревожи императрицата и нейния син, тревожи Римската църква. Погледни тези изображения. — Той посочи с ръка фреските наоколо. — Съставени са от малки сценки: образ, градина, преса за вино, всичко е изписано толкова живо и е свързано от четката на художника. Така е и с Рим, Клавдия. Онова, което засяга императрицата в една област, може да окаже въздействие върху друга.

— Имат ли толкова много власт — попита Клавдия, — силните на деня, сенаторите и другите като тях?

— Не, всъщност не — Силвестър се почеса по врата, — но могат да предизвикат всякакви обърквания. Както знаеш, Константин попълва армията си и урежда работите си у дома, за да може да потегли на изток. Отлагане не може да има. Лициний от Никомидия трябва да бъде принуден да влезе в сражение и унищожен. Константин се нуждае от подкрепата на тези хора — военачалници, търговци, мъже и жени с голямо влияние.

— А господарката Урбана и добрата ѝ приятелка Касия?

— А! — Върху лицето на Силвестър се появи усмивка. — Ако Елена е убедена християнка, такива са и Урбана, и Касия. Вярно е, двете, как да го кажа, са живели доста бурно, преди да се покръстят, но двете са много влиятелни, особено господарката Урбана. Тя е по-ревностна в християнския път дори и от императрицата. Знаеш ли за „Магдалините“?

Клавдия кимна.

— Господарката Урбана мисли, че Мария Магдалина се е омъжила и от нея ще произлезе велика династия; по-важното е обаче, че господарката Урбана търси тялото на Мария Магдалина в южните галски градове, за да го докара в Рим. Ако успее, това ще бъде истинска победа — тялото на жена, която е била толкова близо до Христос.

— Вярваш ли във всичко това?

Клавдия се опита да прогони циничната нотка в гласа си.

— Ако господарката Урбана вярва — студено отвърна Силвестър, — тогава има подкрепата ми. А твоята задача, Клавдия, е да направиш така, че делата на императрицата да бъдат доведени до успешен завършек.

Клавдия стана, пристегна шнура около кръста си и намести на колана си тънката кания на камата. Бе оставила наметката си в кръчмата и бе забравила бастуна. Почувства се странно уязвима, вгледана в този могъщ свещеник, който толкова внимателно изучаваше лицето ѝ. Наред с това почувства и гняв. Кой беше той, че да ѝ заповядва? Не принадлежеше към неговото вероизповедание. Тя се приближи до Силвестър и издържа на погледа му.

— Заплашваш ли ме, свещенико? Защо би трябвало да ти помагам? Защо трябва да ти давам сведения? Помисли за това.

Изправи се, завъртя се и тръгна с разгорещено лице към вратата.

— Клавдия! — гласът на Силвестър звучеше приятелски. — Клавдия, нека не се разделяме с гняв! Върни се! — Замълча: — Муран, Полибий...

— Муран, Полибий! — обърна се тя. — Какво за тях? Не ме заплашвай, Силвестър, предупреждавам те, и не заплашвай онези, които обичам! Ще те имам за приятел, за съюзник, но ако ме заплашваш, ще станеш мой враг!

Презвитерът прехапа устни.

— Съжалявам, Клавдия — Силвестър се изправи и тръгна към нея, протегна ръка и леко я докосна по страната. — Толкова те уважавам и ти се възхищавам заради всичко онова, през което си преминала. Познавах баща ти...

— Не го споменавай!

— Ще го споменавам, Клавдия, защото съм отговорен за теб. Опитях се да ти помогна преди, ще опитам и сега. Затова слушай

внимателно — той хвана ръката ѝ и я задържа между дланите си. — Желая ти доброто, Клавдия! Твоят чичо Полибий е голям мошеник; той обича да си вре носа тук-там. Освен това е взел пари в заем.

— Какво?

— Познаваш бръснаря Торкват, чийто тезгях е точно до кръчмата „Магариците“, нали?

— Разбира се.

— Освен това знаеш, че обича да разпространява клюки и слухове пред някои могъщи банкери, царедворци и сенатори, а те са склонни да му вярват. Ако говорим откровенно, Торкват разправя...

— О, не! — простена Клавдия.

— О, да! — потвърди Силвестър. — Торкват дава пари в заем. Не е лош човек, но е поканил Полибий да участва в някакви търговски начинания, които са се провалили. Полибий дължи много пари на Торкват.

— В опасност ли е?

— Всъщност, не — Силвестър присви очи. — Торкват е един от нас, Клавдия, той е християнин или поне външно показва, че е християнин. Но повече го интересува кръчмата „Магариците“.

— Разбира се! — прошепна Клавдия. — Тя е край тезгяха му и...

— Именно! — съгласи се Силвестър. — Торкват ще бъде много доволен, ако стане неин собственик. Ако Полибий затъне в още дългове, ако наистина не успее да изплати дълга си, Торкват може да вземе „Магариците“. Точно затова те попитах за Фулгенция. Полибий не е злодей, но е мошеник. Ако може с хитрост да се измъкне от някоя бъркотия, той ще го направи, но сега е тръгнал по много опасен път. Намират прекрасно съхранено тяло на млада жена в земя, която е негова собственост. Може чудото да си има естествено обяснение, но той го продаде на императрицата като нетленните останки на блажена девица мъченица, като чудо, потвърждение на Божията намеса в човешките дела. Ако се окаже, че е съзнателна лъжа, Полибий жестоко ще пострада, въпреки цялото влияние, което имаш. Затова ти трябва... умолявам те, Клавдия, направи така, че да предпазиш Полибий и да потвърдиш, че станалото е истина, построена върху твърда скала, а не върху ронлив пясък.

Клавдия размърда глава, за да освободи напрежението, което стягаше врата ѝ. Искаше ѝ се да може с викове да избяга от храма, да

се върне в „Магариците“ и да се срещне с чичо си, но щеше да е безполезно. Ако нямаше доказателство, потвърждение за неговото мошеничество, Полибий просто щеше да се разбунтува.

— А Муран? — попита Клавдия. — Какво за него?

— О, Муран! — изрече Силвестър. — Победителят в игрите, славата на амфитеатъра!

— Какво за него? — рязко повтори Клавдия.

— Знам колко много се страхуваш Муран да не се върне на арената и имаш право. Муран е победител, но остарява с всеки ден. Скоро може да излезе в амфитеатъра и да се изправи срещу някой по-млад, по-пъргав, по-бърз, по-смъртоносен. Настроенията на тълпата се променят. Днес потупват Муран по гърба, черпят го с бокал вино, жените му се предлагат — той сви рамене. — Извини ме. Не казвам, че Муран приема, но такъв е светът. Един ден Муран ще направи грешка. Ще лежи на пясъка смъртно ранен, и ще моли тълпата за живота си, а тълпата, просто защото не е харесала как се е сражавал, ще го осъди на смърт.

— Императрицата ще се намеси.

— Императрицата е политик, Клавдия; тя ще направи онова, което иска тълпата, знаеш го също толкова добре, колкото и аз.

— Какво искаш да ми кажеш тогава?

— Римската църква има нужда... как да се изразя, има нужда от закрилници, от пазители. Моят повелител и другите могъщи епископи от околностите трябва да имат своя собствена въоръжена охрана. Муран ще бъде идеалният избор за началник на стражите — той се усмихна, когато забеляза как Клавдия се отпусна. — Виждаш ли, от мен можеш да очакваш не само заплахи и зложелателство.

— Но Муран не е християнин!

— Той е нещо по-добро. Той е мъж, който не може да бъде купен. На него човек може да се довери. Затова, Клавдия, ако останем съюзници, дори още по-добре — приятели — целият авторитет, с който разполагам, цялата мощ, която упражнява църквата, всичко ще бъде използвано в твоя полза и в полза на Муран.

— А Полибий?

— Вече ти казах, че Полибий е друго нещо, че е тръгнал по много опасен път. Императрицата е отдадена на своите реликви, на

свидетелствата за християнското величие. Ако се окаже, че един кръчмар край Флавиевата порта я прави на глупачка...

Думите му увиснаха във въздуха като клуп на бесилка.

Клавдия протегна ръка; Силвестър я стисна.

— Давам ти думата си! — обеща тя. — Ще направя каквото мога и ако открия истината за Фулгенция... — тя прехапа устни, — ти ще я научиш първи. Отче, има и още нещо.

— Какво?

Клавдия набързо му разказа за смъртта на ветераните, за службата им в Северна Британия, за дивашкото оскверняване на телата им.

— Чух нещо за това — промърмори Силвестър, — но как мога да ти помогна? Тези убийства нямат връзка с християнската църква.

Клавдия внезапно се изсмя.

— Нещо съвсем дребно е, презвитере, но аз имам нужда от помощта ти. Много следовници на вашия път са роби или слуги; искам да ги разпитате дискретно. Има ли много пикти в Рим? Трябва да говоря с някого, който познава езика, обичаите и културата им.

— Може би някой оцелял от нападението?

— Не, отче, няма оцелели. Или поне аз мисля така. Просто ми трябва някой, който да ми опише пиктския начин на живот, за да разбере какво би могло да се е случило там.

Силвестър вдигна ръка:

— Ще направя всичко, каквото мога, Клавдия — той се засмя: — Ти познаваш Салуст Издирвача и семейството му, нали?

Клавдия широко се усмихна: разбира се, че познаваше Салуст.

— Аз ще го наема! — обеща Силвестър и стана. — Той може и да открие нещо в Рим...

Малко по-късно, точно когато водният часовник на кръчмата, от която бе излязла, показва седем часа, една различна Клавдия влезе в гробището, простиращо се край Виа Апия. Преди това тя отиде при един продавач на благовония, кремове и мазила и си купи боя и пудра. После спря при един вехтошар и се снабди с някои парцали, чифт износени сандали и лъскав бастун. Влезе в една кръчма край градските порти и се преоблече; посипа с прах косите и лицето си и натри с

пепел ръцете си до раменете, преди да нахлузи миризливите, вехти парцали. По време на артистичната си кариера бе усъвършенствала походката и лекото прегърбване на стариците.

Сега тя вървеше по пътеката, виеща се през плетеницата от шубраци, гробници, паметници и саркофази, стигаща до голямата, покрита с пирен пустош в другия край на гробището. Оттам се виждаха арките на акведукта на Клавдий, а вдясно от нея по Виа Апия се надигаше пушилката, която селяни, търговци и калайджии вдигаха, докато излизаха или влизаха в града. Докато си проправяше път през едва проходимия гъсталак, известно време долавяше приглушения шум от разговорите, скърцането на колелетата. Но скоро шумовете почти изчезнаха с изключение на постоянното жужене на пчелите над дивите цветя и понякога шумоленето на някое изплашено от приближаването ѝ животинче. Клавдия бе свикнала да ходи на гробището. В миналото тя често се срещаше със Силвестър в катакомбите на север, въпреки че сега не трябваше да се крият под земята. Последната им среща в изоставения храм на Минерва доказваше все по-нарастващата увереност на Силвестър, че може да върши работата си, когато и където пожелае. Клавдия спря, облегната на тояжката си, и затвори очи. Не биваше да го забравя. Когато в началото започна да се среща със Силвестър, християнската църква току-що бе излязла от катакомбите и всички помнеха Миланския едикт на Константин. Оттогава църквата бе работила енергично и бързо, за да засили авторитета си и да се сдобие с покровителството и благоволенieto на двора.

Остро грачене изтръгна Клавдия се унеса ѝ, тя се озърна и видя как един мишелов кръжи в небето. Продължи напред. Вече приближаваше централната част на гробището, напредваше бавно и използваше тояжката да си проправя път сред преплетения гъсталак от къпини, прецип, дива трева и коприва, които драскаха глезените ѝ и я караха да криви уста от болка. Но тя продължаваше да се преструва. Често спираше и разглеждаше гробниците, както правят старите хора, сякаш изпитват наслада от това, че още се държат за живота: фреска на мъж с венец с урната на жена му до него, жалостив саркофаг на дете, резбовани фигури, плачещи край смъртното ложе на младо момиче, мъртва жена, изобразена като триумфиращата Венера, двама съпрузи, които обменят обети. Някои гробници бяха от чист мрамор, докаран от

Мраморно море, други бяха от груб камък, изваден от местна каменоломна. Повечето от гробниците, паметниците и саркофазите бяха на поне стотина години и бавно се рушаха от падащия дъжд, зимния скреж и лятната горещина. Гробницата на трибуна, където трябваше да бъде освободена Антония, беше в другия край — много навътре сред обърканата плетеница от камъни и къпинак, за да могат похитителите да освободят заложничката си и да се измъкнат незабелязано. Клавдия продължаваше да спира и да се оглежда. В гробището растяха различни дървета, много от тях със зловещи, уродливи форми; всяко от тях можеше да прикрива съгледвач, изпратен там да наблюдава дали не идват войници.

Сред потискащата, печална тишина Клавдия застана пред гроба на млад мъж, изобразен като спящия Ендимион^[3]. Тя се облегна на гробницата и се обърна като стара жена. Беше уверена, че я следят, усещаше го по студенината по гърба си и лекото свиване в корема. Вслуша се напрегнато и в същото време продължаваше внимателно да оглежда гъсталака от сплетени клони, за да долови и най-слабия признак за някакво движение. Навсякъде цареше тишина, но онзи мишелов продължаваше шумно да грачи над нея. Тревожеше ли го нещо, дали някаква мърша не го караше да кръжи там, за да успее да я хване? Клавдия въздъхна, лицето и гърбът ѝ се обливаха в пот, тя тръгна по една пътека. Навлезе в просеката и вече се канеше да я премине, когато иззад една гробница изникнаха четири фигури. Тя веднага ги разпозна — инферни, мръсни, чорлави мъже, облечени в парцали, но въоръжени със зловещи ножове и тежки тояги. Те препречиха пътя ѝ.

— Ей, дърто! — Вождът им имаше лице, наподобяващо свинска зурла. — Какво правиш тук? Не съм те виждал преди.

Клавдия се облегна на тояжката си и впи поглед в тях, преценявайки силата им. Почувства страх, но в същото време прецени, че може да смъкне дрехите, с които се бе маскирала, и да побегне, защото със сигурност беше по-бърза от всеки един от тях. Единият от мъжете вляво леко накуцваше, другите бяха дебели, с нездрав цвят на лицето и с увисналите бузи на хора, които щедро се черпят с поска и всякакви други долнопробни вина.

— Е? — Водачът им тръгна напред.

Клавдия отстъпи.

— Хайде, бабо, да видим коя си всъщност. Дай да погледна ръцете ти. — Той направи неприлично движение със слабините си. — Още може да извършиш чудеса тук!

Клавдия вече се канеше да се обърне и да побегне, когато от храсталаците се измъкна Бур с четирима от хората си. Сякаш се появиха изпод земята. Въпреки размерите и теглото си, те се движеха бързо и носеха смърт. Четиримата дори нямаха възможност да оказат съпротива. Докато Бур и спътниците му се справяха с тях, за съвсем кратко безмълвието на просеката се наруши от пъшкане и стонове. Клавдия гледаше, поразена от ужас. Само миг — и четиримата ѝ нападатели бяха мъртви, с прерязани гърла. Бур и хората му приклегнаха край тях и избърсаха мечовете и камите си във високата трева. Началникът на стражата вдигна глава и ѝ смигна.

— Наблюдавахме те, малката, откакто излезе от кръчмата. Знаехме, че си ти.

Той и другарите му тихичко се изсмяха и се струпаха край тази дребничка жена, от чиято смелост се възхищаваха.

Клавдия остави тояжката и изтри потта от лицето си.

— Значи сте ме следили?

— Разбира се, малката! Това място не се различава от горите в Германия. Цял военен отряд може да се придвижва тук и дори да не разтревожи птиците в клоните. — Бур се наведе и се вгледа в очите ѝ: — Невредима си, малката. Тези те следяха. Не си толкова стара, колкото изглеждаш. — Широко се ухили и я щипна по страната. — Върви, ние ще бъдем след теб.

Клавдия се наведе и с жест подкани Бур и другите да се приближат към нея.

— Защо сте тук? Да ме пазите или да преследвате похитителите?

— И за двете — отговори Бур, като оглеждаше небето. — Августата реши, че ако няколко войници успеят да се приближат, това сме ние. Никой от онези фукльовци от стражата няма да успее, те ще се бутат като деца във вода. Ние сме друго нещо. Тук, сред тези гробове, има скрити още от нашите, поне две дузини.

Клавдия потисна тръпка на страх и посочи към дърветата:

— Може да ви видят оттам.

— Съмнявам се! — заяви Бур. — Ще пълзим по корем.

Клавдия се канеше да отговори, когато един от стражите вдигна ръка.

— Гледайте, гледайте! — подкани ги той.

Клавдия се обърна надясно. Черен дим се виеше към синьото небе, после лумнаха лакоми пламъци. Такива пожари често избухваха през лятото в сухата пустош край града, но този се разгоря много бързо. Клавдия последва Бур и хората му, когато те бързо започнаха да си проправят път през храсталака; вече не си правеха труда да се прикриват и газеха по натрошени глинени съдове и парчета зидария през гробниците по посока на пожара. Един от германците спря, подуши въздуха като хрътка, а после и Клавдия усети миризмата, ужасната воня на горяща плът. Те ускориха крачка. Пламъците затихваха, но гъстият дим ги караше да кашлят и да плюят. Стигнаха до малка поляна пред голяма гробница и видяха куп дървета, струпани край горящ труп, чиято плът се издуваше на мехури. Миризмата беше ужасна. Като запуши носа си, Клавдия тръгна след Бур и се взря потресена.

— Няма глава! — прошепна тя и се извърна, защото стомахът ѝ се разбунтува.

Трупът, чийто и да беше, представляваше само почернели останки. Бур я стисна за рамото и я отведе по-далеч от дима. Накара я да седне на земята, а един от помощниците му отиде да огледа по-внимателно овъглените останки; те обърнаха тялото, прошепнаха си нещо и се върнаха.

— Определено е на мъж — обяви Бур, като взе брадичката на Клавдия в дланта си. — Не е Антония, може би е някоя жертва на инферните, но защо са взели главата, преди да изгорят тялото, не знам...

— Мислиш ли...

Смразяващ кръвта вик прекъсна въпроса ѝ. Бур скочи на крака и с Клавдия след себе си затича по лъкатушната пътека към друга просека. Там видяха млада жена, седнала на земята с вързани ръце и крака. Въпреки че бе успяла да свали превръзката от очите си, тя ужасена се вираше, цялата разтреперана, и се опитваше да избути от скута си отрязана глава.

Германците срязаха въжетата и я изправиха. Бур вдигна отрязаната глава, огледа я внимателно, взе плаща на един от хората си

и я уви в него.

— Кой е той? — попита Клавдия.

— Човекът на Августата, Херея — отвърна с дебелия си гърлен глас Бур. — Тя го изпрати тук. От белезите по главата и лицето се вижда, че е бил нахапан от кучета, преди да го обезглавят.

---

[1] Анкх — важен староегипетски символичен знак. Кръст с дръжка, който може да се тълкува като Т-образен кръст с поставен отгоре клуп, удобен за захващане. — Бел.прев. ↑

[2] Апис — в древноегипетската митология бог на плодородието в облика на бик. — Бел.прев. ↑

[3] Ендимион — в гръцката митология красив юноша, взет от Зевс на небето заради красотата му. Там той се влюбил в Хера и Зевс го наказал, като го обрекъл на вечен сън. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА ШЕСТА

Всичко в Рим си има цена.

Ювенал, „Сатири“

Клавдия изстена и се обърна към момичето. То беше стройно и много красиво, но сега лицето му бе потънало в сълзи и мръсно, косата бе разчорлена, туниката — покрита с петна и разръфана, а краката и ръцете — наранени и в синини. Клавдия я накара да седне по-далеч от кървавите петна, взе лицето ѝ между двете си ръце и се взря в него. Антония беше готова пак да се разкрещи. Клавдия нежно я погали по страната.

— В безопасност си! — прошепна тя. — Аз съм Клавдия, тези мъже са германски стражи, пратени от Августата. Откога си тук?

Клавдия се опита да осмисли онова, което момичето ѝ разказа. Антония беше в потрес, ужасена. Говореше, сякаш бълнуваше, за тъмни проходи, за мъже, които са я опипвали, за отрязаната глава в скута ѝ. Накрая я отведоха обратно в града и Бур използва властта си на градските порти, за да наеме носилка. Заведоха я в Палатинския дворец, където сенаторът Карин заедно с Августата и други знатни царедворци очакваха да пристигне. В една съседна стая Клавдия набързо описа всичко, което се беше случило. Елена изруга като стар войник, когато научи за съдбата на Херея, и се закле да отмъсти на убийците му, но рязко добави, че те ще трябва да почакаат. Клавдия ѝ разказа за нападението на инферните, за намесата на Бур, за огъня и как накрая открили Антония.

— Трябва да са те видели! — заяви Елена, която кръстосваше стаята.

Клавдия, седнала на пейката, премълча.

— Трябва да са те видели и са решили да отрежат главата на Херея и да изгорят тялото му, за да отвлекат вниманието ти. В колко часа стана това?

— Малко преди деветия — сухо отвърна Клавдия. — В действителност не знам точно.

— Трябва да са предположили, че отиваш там — повтори Елена. — Сега ще трябва да чакаме.

Тя отказа да разреши на Клавдия да си тръгне от двореца, но ѝ позволи да отпочине или в императорските градини, или в някоя от малките трапезарии до кухните. Роби ѝ донесоха храна и вино, но тя почти нямаше апетит. От един иконом научи, че съблекли господарката Антония, измили я, намазали я с благовонни масла и аромати, дали ѝ вино с успокояващи билки и я сложили да спи.

По-късно същия ден сенаторът Карин, прегърнал дъщеря си през рамото, дойде при Августата и Клавдия в малката закътана градина. Всички седнаха в потънала в цветя беседка. Карин нямаше търпение да си тръгне, но Елена настоя Клавдия да зададе някои въпроси на Антония. Отначало на младата жена ѝ беше трудно да говори. Тя поклати глава и замига. Мълчеше или гледаше баща си, сякаш за първи път го виждаше. Клавдия разбра, че Антония не е на себе си и осъзна колко дълбоко откъснато от всичко се чувства момичето. Тя ѝ говореше меко, нежно, като по всякакъв начин ѝ показваше, че се нуждае от помощта ѝ, докато накрая младата жена, подкрепена от чаша бяло фалернско вино, отговори на въпросите ѝ. Но не може да каже кой знае какво. Отвели я от градините на баща ѝ, сложили превръзка на очите ѝ, запушили устата ѝ, завързали ръцете и краката ѝ, и я повлекли нанякъде. Край нея винаги било тъмно и студено. Давали ѝ да яде, нещо за пиене и едно мръсно ведро за гърне. Разказа как някакъв мъж я опипвал и как бил убит; за собствените си ужаси и страхове. Елена се намеси, за да попита дали Антония знае нещо за смъртта на Херея, чиято отсечена глава бяха оставили в скута ѝ? Антония поклати отрицателно глава.

— Миналата нощ имаше някаква суматоха — каза тя, — но те ми даваха упойващо вино. По едно време се събудих. Чух мъже да крещят и лай на кучета, само това помня. Тази сутрин дойдоха и ми казаха, че ако съм послушна, ще ме освободят. Баща ми бил платил откупа. Изправиха ме на крака и ме поведоха по тунелите. Някои бяха много тесни, други широки, понякога камъни драскаха ръцете и краката ми, после ме изведоха на чист въздух. Миришеше толкова хубаво, слънцето огряваше лицето ми. Леко ме побутнаха и ме заведоха там,

където ме намерихте — тя посочи Клавдия с ръка. — Казаха ми да броя осем пъти по десет и едва тогава щели да свалят превръзката от очите ми. Бях ужасена, не знаех дали съм броила или не. Усетих дима, ужасната воня. После сложиха нещо в скута ми. През туниката усетих влага — тя млъкна и вдигна ръце към устата си. — Помислих, че е винен мях, нещо за ядене или пиене. Вдигнах китки, успях да махна превръзката и видях онези мъртви очи, вторачени в мен, зяпналата уста.

Антония със залитане стана и побягна да повърне зад един храст. — Мисля, че ви каза достатъчно! — наведе се напред сенаторът Карин. — Августа, Клавдия, трябва да заведе детето си у дома.

— След малко! — тихо отвърна Клавдия. — Има и други въпроси, които трябва да ѝ задам. — Изправи се, отиде при Антония и леко я потупа по рамото. — Беше много храбра! — прошепна ѝ тя. — Всичко свърши, но трябва да те попитам за още някои неща. Знаеш ли, че Теодор е мъртъв?

Антония кимна и изтри устата си.

— Ела! — Клавдия взе Антония под ръка, но вместо да я върне при сенатора Карин, я поведе през моравата. — Огледай се, Антония: растенията, розовите храсти, цветята; виж там пауна с разперената му опашка в такива прекрасни цветове. Вдигни очи към небето. Усецаш ли вечерния ветрец? Всичко това пак е твое.

— Теодор... — попита момичето. — Убили са го, докато ме е защитавал?

— Не, не! — Клавдия набързо описа какво се беше случило. Антония пак се разплака и Клавдия я прегърна. — Искам възмездие и за неговата смърт. Кажи ми, Антония, Теодор смъкна ли маската на един от нападателите ти?

— Не, не! — отвърна Антония. — Той им се нахвърли, но те го повалиха с удар на земята. Тогава ме хванаха, запушиха устата ми и сложиха превръзка на очите ми, но не видях маската на някой от тях да е била смъкната. Защо ме питаш?

— Теодор твърдеше друго! — Клавдия леко се усмихна. — Каза, че е смъкнал маската на един от похитителите. Може би и затова са го убили, защото е разпознал някого.

— Не, не! — рязко отрече Антония. — Но Теодор си беше такъв. Непрекъснато разказваше всякакви небивалици, винаги лъжеше за

нещо.

— Какви други лъжи ти е разправял? — попита Клавдия.

— О, къде е бил, откъде е дошъл...

— Нека те попитам още нещо — те спряха под прострелите се над тях клони на една сикомора. Птици в позлатени клетки пееха тъжно, сякаш оплакваха затворничеството си. — Има ли нещо, за което Теодор не те е излъгал? Говорил ли е за нещо постоянно в живота си, за семейството си или за приятели? — Клавдия накара младата жена да седне на една пейка срещу групичка дървета и клекна пред нея. — Моля ти се, Антония, спомни си, имаше ли нещо, което той никога не променяше в приказките си?

— Теодор си мислеше, че всички го обичат, включително и аз. Беше женкар. Хвалеше се какви пиеси знае, как един ден цял Рим щял да знае името му, но да, имаше едно нещо, което никога не променяше. Изпитваше голяма почит пред Господарката на веселието, на радостта — забравих името ѝ.

— Хатор от Белите стени.

— Да, Хатор от Белите стени. Винаги говореше за почитанието си към нея. Как го покровителствала в издигането му, колко се радвал, че в Рим намерил храм, посветен на нея. Все го повтаряше — тя мрачно се усмихна: — Като си помисля, това беше единственото вярно нещо, което казваше.

— Благодаря ти. — Клавдия се изправи и изтръска полепналите по туниката ѝ листенца и стръкове трева. — Още един въпрос, Антония.

— Много съм изморена!

— Сигурна ли си, че си била затворена в катакомбите?

— Така мисля. — Антония поклати глава: — Когато ме освободиха, изминах съвсем кратко разстояние. Навярно не повече, отколкото оттам — тя посочи към постройките на двореца, — дотук, после почувствах, че съм на слънце.

— Нещо друго? — продължи Клавдия. — Някаква миризма, вкус, докосване, гласове?

— Само един глас! — отвърна Антония. — Който ме заплашваше и ми казваше какво да правя.

Клавдия излезе от двореца и се запъти обратно към града. Дневната светлина гаснеше, търговците затваряха дюкянните си, кръчмите и гостилниците бяха оживени. Точно когато навлезе във Флавиевия квартал, Клавдия забеляза мъж, облечен в кози кожи, с чорлави брада, коси и мустаци, застанал на каменна плоча, с тояга в едната ръка и груб дървен кръст в другата. Тя спря и го загледа. Мъжът говореше на минувачите, малцина от които му обръщаха внимание, но Клавдия чу думите му.

— Човек е заченат в грях заради това, че е пристрастен към разврата! — Той продължи надутото да проповядва. Тези проповедници бяха станали нещо обичайно в Рим, религиозни фанатици, които се опълчваха срещу всичко и всички.

Клавдия продължи пътя си, като обезкуражено си проправяше път през шумната тълпа. На ъгъла на улицата, която водеше към „Магариците“, бръснарят Торкват грижливо подреждаше и прибираще инструментите си в кожена торба: бръсначи, ножове, щипки за коса, брусове, кожени каиши, масла, мехлеми, кремове и пудри. Клавдия го гледаше как внимателно затегна връвта на кожената торба, преди да почисти сгъваемия стол и тезгяха.

— Торквате?

Той вдигна глава и я погледна.

— О, Клавдия, какво искаш?

— Да те почерпя едно питие.

Клавдия посочи с глава към кръчмата на ъгъла на една уличка, „Домът на хилядите мечти“.

Торкват широко се ухили, пъкна пръсти в устата си и силно изсвири. Две момчета незабавно дотърчаха. Той им подаде торбата, стола и масата и им нареди да останат до сикомората, докато се върне, сетне двамата с Клавдия влязоха в кръчмата — плесенясала дупка с тесни прозорци над тезгяха в другия край. В центъра се намираше дълбока яма, където два петела, опръскани с кръв, насъсквани от собствениците си, се биеха като гладиатори с клюновете и шпорестите си крака; крясъците им режеха слуха, докато те се счепкваха във вихрушка от пера и облаци прах. Торкват отведе Клавдия през задната врата в спокойна градина с много беседки, изработени от борови трупи и украсени с пълзящ бръшлян и диви цветя. По цялото й протежение

имаше морава. В центъра на красиво издялан фонтан се виждаха три мраморни делфина с отворени към небето усти, от които бликаше вода.

— Най-доброто от двата свята! — ухили се Торкват на учудването на Клавдия. Той поръча кани с вино и вода и чаши със сок от ябълки. Дрезгавите звуци от кръчмата се чуваха слабо. Клавдия се отпусна в последните златни отблясъци на слънцето, наслаждавайки се на вечерния ветрец, който разлюляваше лехите с цветя и носеше към нея вълни от аромати.

— Какво искаш, Клавдия?

— Знам какво искаш ти! — Клавдия отпи от ябълковия сок. Торкват, мъж с кръгло като пълна месечина лице под сплъстена сламеноруса коса, я гледаше невинно с издадена напред долна устна и почесваше трапчинката върху гладко избръснатата си буза. — Искаш кръчмата „Магариците“. Заел си пари на чичо Полибий, той не може да ти плати и сега искаш да сложиш имота му под възбрана...

— Заех пари на Полибий — прекъсна я Торкват. — Той чу за моето последно търговско начинание.

— И какво е то?

— Да внасям подправки от Пунт^[1]...

— Богове!

— Начинанието не беше успешно, единият от корабите потъна. Полибий ми задлъжня със своя дял, който му бях заел.

— И сега си мислиш, че си притиснал чичо ми в ъгъла? — настоятелно попита Клавдия. Тя разглеждаше умелия разказвач. Винаги бе харесвала Торкват, този бърбъривко, постоянно приятелски настроен и весел, пълен с безкрайни разкази и списък от лекове, на които би могъл да завиди един императорски лекар. Тя веднага съжали за думите си, когато видя засегнатия поглед на Торкват.

— Клавдия, Клавдия! — Торкват отпи голяма глътка от виното си, преди да добави вода към него. — Ти си изморена. Знам, че имаш и друга работа.

Той многозначително я погледна, и Клавдия се запита дали и той също не работи за императрицата.

— Чичо ти не ми дължи пари. Той ми ги върна благодарение на „Голямото чудо“ в „Магариците“.

Клавдия с облекчение въздъхна.

— Извинявай! — Протегна ръка през масата. — Торквате, ти познаваш Полибий; него бъркотиите го привличат както медът мухата.

Торкват плесна леко ръката ѝ.

— Разбира се, че с удоволствие бих притежавал „Магариците“. Тя е на превъзходно място, има чудесна гостилница с добре обзаведена кухня и градина, която е още по-хубава от тази. Полибий обаче ми върна всичко, до последния денарий. Благодарение на „Голямото чудо“, той нищо не ми дължи.

Клавдия се облегна назад на мястото си и се загледа в сенките, които се удължаваха над тревата.

— Но разбира се — продължи Торкват, — Полибий буквално изскочи от едно нагорещено гърне, за да скочи отново в друго. Чувала ли си за Офелион?

Клавдия потисна една тръпка на страх и седна изправена. Разбира се, че познаваше Офелион! Той беше един от най-доверените шпиони на Елена, човек, който умееше да души, да събира всякакви незначителни неща, роден подслушвач, със зорки очи и бърз ум.

— Какво за Офелион? — отвърна тя сухо.

— Ами той души наоколо — Торкват се наведе по-близо: — Той най-подробно разузна за тялото, намерено в кръчмата на чичо ти.

— Но ти знаеш резултата! — заяви Клавдия. — Самата императрица плати на Полибий; тя призна, че тялото е на девица мъченица, проява на Божие чудо!

Торкват се ухили при сарказма в гласа на Клавдия.

— Надявам се, че е така! — той се наведе през масата. — Аз съм ти приятел, Клавдия, желая ти доброто. Харесвам Полибий, той е роден мошеник. Както казваш, чичо ти има естествена склонност към всякакви бъркотии. Нека богът на светлината му помага — сега тонът на Торкват стана по-твърд, — ако е измамил императрицата. Ти знаеш, Клавдия — той замълча и направи гримаса, — че каквито и да са отношенията ти с Августата, ако той я е направил на глупачка, ако я е излъгал, наказанието ще бъде страшно.

— Какво е разпитвал Офелион?

— Обичайните въпроси! — отговори Торкват. — Ровичкал се в миналото, разузнавал за всяко изчезнало младо момиче, сама знаеш как стават нещата...

Клавдия прехапа устни и се загледа в пеперудите, които кръжаха над фонтана.

— Но това е странно! — прошепна тя. — Всеки ден от копторите изчезват млади жени и никой не го е грижа!

— Не те ме тревожат! — бързо отговори Торкват. — Офелион се интересува само от една. Не бива да забравяш, Клавдия, че властите сега имат трупа и внимателно ще го изследват.

Клавдия привърши пресния ябълков сок; вече се канеше да отпие от виното, но спря.

— Можеш ли да ми помогнеш, Торквате?

— С всичко, което е по силите ми.

— Ти явно знаеш много за медицината — Клавдия се примъкна по-близо до него. — Има ли някакво логично обяснение на онова, което намери Венуций?

— Мислих за това! — Торкват прокара пръст по ръба на чашата си. — Не мога да измисля нищо, но в императорската библиотека има много ръкописи. Ти би могла да надникнеш там.

Клавдия допи виното си, поблагодари на Торкват и напусна кръчмата. В „Магариците“ беше доста спокойно; денят все още не беше свършил и мнозина от редовните посетители или се занимаваха с обичайните си дребни мошеничества, други си отспиваха след погълнатото на обед вино, други изчакваха да мръкне, за да се измъкнат на улицата, без да ги забележи някой по-зорък от нощните стражи и да си спомни за нещо нередно, което бяха направили преди. Гостилницата беше пометена и миришеше на чисто, печките в кухнята още бяха студени. Прислужничката Януария седеше на стълбите към градината; тя й съобщи, че Полибий и Попея са се скрили в стаята си от дневната горещина. Клавдия тъкмо се бе упътила към своята собствена стаичка, когато Януария я повика и посочи към градината.

— Прощавай, господарке, имаш двама посетители.

Клавдия намери Салуст Издирвача в сянката на едно дърво, където споделяше кърчаг вино с подправки с един тантурест мъж, седнал срещу него на масата. Салуст изглеждаше както винаги — облечен в окъсани, прашни дрехи; с набръчкано лице под рошава бяла коса, уморените му, сълзящи очи успяха да й се усмихнат, а месестият му нос душеше въздуха, сякаш постоянно търсеше нещо. Салуст обаче съвсем не беше онова, което изглеждаше. В действителност той бе

извънредно умел издирвач, човек, който — ако му бъдеше платено достатъчно — можеше да намери в Рим всичко. Бе застанал на погрешната страна в последната гражданска война между Константин и Максенций, но благодарение на Полибий и Клавдия си беше върнал императорското благоволение. Заедно с голямото си семейство Салуст бе натрупал състояние, което по нищо не личеше от запуснатия му външен вид, аскетичните му хранителни навици и дрипавата му премяна.

Издирвача стисна ръката на Клавдия и кимна с разбиране, когато тя се извини, че го е накарала да чака. После представи госта си. Целад. Беше среден на ръст, дебел, с мургаво лице, по-голямата част от което бе прикрита от кичур бяла коса и разкошни брада и мустаци. Той гърлено поздрави Клавдия. Салуст обясни, че Целад е пикт, бивш роб, сега освободенец.

— Наистина, толкова е свободен, че вече може да прави всичко — продължи Салуст. — Покровителят му умря и сега Целад търси да го вземат някъде на работа.

Клавдия пак напълни чашите на двамата, като добави, че самата тя вече е пила достатъчно, но се радва да види Салуст. Разпита го за семейството му, за братовчедите, братята, чичовците, сестрите, синовете и дъщерите му, за всички, които му помагаша в търсенията му из Рим. Накрая разговорът стигна до същността. Клавдия попита Салуст дали е чувал за похищенията. Салуст кимна.

— Разбира се! — промърмори той. — Всички са чували.

— А някой наемал ли те е да търсиш зложниците?

Салуст поклати отрицателно глава.

— Аз не ловя риба в това езеро! — заяви той. — Твърде опасно е.

— Какво искаш да кажеш? — заинтересува се Клавдия.

— Ами...

Салуст замълча, докато търсеше думите си.

Клавдия бързо погледна Целад — благовиден мъж с уморени очи и пълни устни, с леко изкривен встрани нос. Разбра, че мустаците и брадата прикриваха дълбок белег върху дясната му страна, който стигаше до под брадичката и продължаваше по врата.

— Да, така си е! — проговори Салуст. — Който и да е замислил отвличанията, той е предводител на шайка, а аз винаги стоя по-

настрана от такива работи. Както и да е — въздъхна той, — ето ти Целад, някогашен пиктски воин, пленен на юг от „Голямата стена“ преди четиринайсет години и доведен в Рим. Бил е продаден за роб в дома на Валерий Грат, където се усъвършенствал като готвач. Освободен от благодарния си господар, Целад се канеше да се настани в дома като главен готвач, когато покровителят му внезапно умря. Синът, наследник на Валерий, не се интересуваше от Целад и отказа да го подкрепи. Така Целад бе принуден да продава храна по улиците. Той е добре известен в квартала на Целийския хълм. — Салуст посочи с ръка. — Когато презвитер Силвестър ме накара да намеря някой пикт, не ми беше трудно. Семейството ми често се е угощавало с най-добрите блюда на Целад. Превъзходен готвач, наистина много добър — добави замислено той.

Клавдия любопитно огледа готвача; пиктът тъжно отвърна на погледа ѝ. Стараеше се да изглежда колкото е възможно по-чист и спретнат, но туниката му беше орфана и на петна. Тя забеляза белег от изгорено на лявата му ръка, намазан с мазнина, навярно гъша мас.

— Не винаги са те наричали Целад, нали? — усмихна му се тя.

Пиктът ѝ се усмихна в отговор и показа красивите си здрави зъби, някои остри като на куче.

— Племенното ми име е Огадимла! — дрезгаво отговори той. — Идвам от племе, което живее далеч на север от „Голямата стена“. — Замълча и сви рамене: — Не съм чак такъв воин. — После се засмя: — О, мога да ти разкажа някои страшни истории, но истината е, че нашият вожд, истински глупак, харесваше как готвя. — Целад замълча, сякаш събираше мислите си. Говоримият му латински беше правилен, въпреки че трудно произнасяше някои букви и думи. — Вождът харесваше храната, която му приготвих, затова винаги ме включваха в бойния отряд. О, тогава изглеждах добре! — Той подръпна брадата си. — Брадата ми беше тъмна като нощта. Можех да квича като шопар, да вия като вълк. — Внезапно се наведе напред с лице към Клавдия и изрева: — Можех да бъда страшен като мечка.

Клавдия се засмя и плесна с ръце.

— Както и да е, за твое сведение, преди четиринайсет или петнайсет години сред племето ми се разчу, че римляните още се бият помежду си и че и някои от нас може да се облажат с добитък, жени и съкровища. Бойни отряди се връщаха, натоварени с плячка, и главният

вожд реши, че също може да опита късмета си. Ние потеглихме на юг, все храбри воители. Когато доближихме „Голямата стена“, укреплението беше изоставено, а портите зееха отворени. Вмъкнахме се вътре, в открития вътрешен двор, но там нямаше почти нищо за грабене. Продължихме да напредваме навътре през местността, вървахме сутрин или късно нощем, като се държахме встрани от главните пътища. Понякога минавахме край някоя изоставена вила, която оплячкосвахме. Всички искахме да се върнем обратно, нещо наистина не беше наред, но вождът ни продължаваше да настоява; заяви, че ще се върне у дома, натоварен с богатства, и бе решен да го направи.

— Краят скоро настъпи и то не заради римляните. Поехме на изток към крайбрежието, за да ударим по рибарските селца или някоя вила, обаче попаднахме в засада на пирати. Вече достатъчно се бяхме наиграли на воители; искахме да се върнем в селото си, затова отстъпихме на север, но бяхме уморени и се изгубихме. Скоро се сблъскахме с отряд римски конници, които претърсваха околностите, и можеш да предположиш какво стана. Пипнаха ни на открито, нищо не можехме да направим. Аз просто захвърлих тоягата и се свих на земята. Римляните се върнаха, вързаха ме и станах роб, когото продаваха ту на този, ту на онзи. Отначало мислех, че съм страшен боец, но аз скоро им показах какво всъщност умеех. Както и да е, войските почнаха да се изтеглят, гражданската война свършваше. Бях роб на един трибун, който работеше във военните кухни; той ме доведе в Рим, но не ме искаше и ме продаде. Купи ме Валерий, единственият добър човек, когото съм срещал — пиктът скръбно добави: — Благороден мъж. Всъщност той ме науча да готвя по римски. Усвършенствах се, но сега той е мъртъв и аз пак се скитам под небето.

— Салуст каза ли ти защо искам да се срещна с теб?

Целад издаде напред долната си устна и поклати глава.

— Може би искаш да наемеш готвач?

Клавдия погледна през рамо към кръчмата; и една мисъл мина през ума ѝ.

— Може би — усмихна се тя, — но първо да ти кажа защо си тук.

Тя накратко разказа за убийствата на тримата ветерани и как са били обезобразени телата им. Целад я изслуша, като от време на време

си промърморваше нещо.

— Какво искаш да направя, господарке? — попита той, когато тя свърши. — Аз не съм убиец. Казах ти, че не съм боец.

— Нали пиктите поругават така телата на мъртвите си врагове?

— И да, и не. Нека ти кажа. Първо, чувал съм тази история.

Клавдия се наведе напред:

— Имаш предвид Златната дева?

— О да! — кимна Целад. — Не забравяй, че макар да живеехме в пустошта, племената непрекъснато търгуваха помежду си. На юг, през морето, бяха скотите; те са червенокоси, а ние пиктите сме тъмни. Ние търгувахме със скотите, сключвахме договори и брачни съюзи. Някои от жените им — печално добави той, — са наистина много красиви, съвсем различни са от нашите, с прекрасна кожа, сини очи и коси като слънцето. Чухме, че някакъв главен вожд се оженил за една от техните принцеси, но такива истории бяха много. С времето всички племена жадно гледаха на юг, като се надяваха на богата плячка.

— А убийствата? — продължи да разпитва Клавдия. — Кастрирането?

— Всяко убийство е едно и също под небето! — отвърна Целад. — Всъщност, няма значение, нали така? — Той вдигна веждите си. — Прерязано гърло, изтърбушен корем, откъсната ръка, краят винаги е еднакъв — месо, студено като къс свинско на плочата на касапина. Аз извървах военния си път, господарке, не искам да се сражавам. Дори не искам да виждам други трупове.

— Но тези убийства, поругаването?

— За да ти отговоря честно... — Целад взе бокала си, отпи и примлясна. — Ако наистина искаш да знаеш, господарке, тези работи ги вършат жените с пленниците. Разбираш ли, римляните често плячкосваха и палеха. Ако вземеха в плен някоя от жените ни, те я изнасилваха, затова и когато ние пленявахме римлянин, което рядко се случваше, или залавахме мъж, за когото мислехме, че е изнасилвил жена или е извършил някакво поругаване, го предавахме на жените от племето, които го убиваха, а сетне го кастрираха. Затова мисля, че онзи, когото търсиш, е въвличен в кръвна вражда. Той или тя вярва, че тези ветерани са виновни за ужасни престъпления и особено за изнасилване или за страданията на обичан човек. Те са свързани чрез кръв.

— Но тук, в Рим? Познаваш ли и други пикти? — попита Клавдия. — Имам предвид, сред робите или освободенците?

Целада поклати глава:

— Ще бъда честен с теб, господарке. Нямам желание да разговарям с никого от моя народ. Ако разбере, че в твоята кръчма седи пикт, бих направил всичко, за да избегна срещата с него или нея.

Клавдия кимна, песента на един дрозд отклони вниманието ѝ. Чуваше звуците, които се разнасяха от кръчмата. Не беше ли това гласът на Полибий? Погледна към небето и се запита какво ли прави Муран.

— Господарке! — Целада се премести по-близо. — Познаваш ли някой, който иска да вземе на работа готвач пикт? Мога да правя всичко.

— Какъв е специалитетът ти, Целаде?

— Пържен дроб най-вече от угоени със смокини животни. Спортистите обичат да ядат такова нещо. Най-добре е да се избягва свински дроб, той е по-твърд от телешкия или агнешкия дроб, и предпочитам да пържа, а не да го пека на скара; така месото остава по-сочно и свежо. Поръси го с мента, кориандър, сол и ще имаш чудесно ястие. Хората от моя народ го наричат нарифа.

— Нарифа! — повтори Клавдия.

— Означава победа! — ухили се Целада. — Поднесена победа, победа за сетивата, за стомаха, за езика, за небцето. Да, господарке, знаеш ли някой да търси готвач?

— Мисля, че знам! — засмя се Клавдия. — Ела с мен, Целаде!

Ветеранът Секунд гледеше тимпана над входа към разкошните бани във вилата на военачалника Аврелиан.

Започваше да се разсъмва, небето на изток бе обляно от червено и златисто; лек прохладен ветреца шепнеше сред дърветата и носеше благоухание откъм терасите с цветя. Секунд едва различаваше издялания изящен медальон с ужасяващата глава с развети коси и брада, заобиколена от крилати изображения на богинята Виктория и тритони^[2] с шлемове. Той се изкачи по стълбите и влезе в сенчестия портик. Свали резетата на вратата и пристъпи вътре в мрака. Посрещна го смес от различни миризми: сапун, благовонно масло,

парфюм и солена вода. Секунд взе тънка свецица и запали редицата лампи, поставени в медните си вместилища. Зад тях мигом се осветиха издяланите в камъка изображения на четирите сезона, над които се възвишаваше богинята Луна. Запали още маслени лампи и забеляза, че бяха изработени във формата на горди елени с вирнати рога, които очертаваха пространството между фитила и маслото. Искаше да отдъхне малко; Крисп още не бе пристигнал, а и беше много рано.

Секунд бе спал лошо. Искаше да размисли, да събере впечатленията си и да поумува над снощната среща с военачалника Аврелиан. Повикаха него и Крисп в библиотеката на вилата, където старият им военачалник седеше зад едно писалище, както някога зад масата в императорската шатра. Аврелиан ги посрещна извънредно хладно и ги обсипа с въпроси. Секунд и Крисп бяха подготвили разказа си много внимателно. Те описаха зловеците събития, случили се преди толкова години в укреплението край „Голямата стена“ в северната част на Британия. Разказаха за самотата, за пустотата, за горчивата вода, за внезапните бури и страха от нападение. Казаха му как Постул и Статил се спречкали заради една жена, така наречената Златна дева. Как пиянството на Постул ставало все по-лошо и как той започнал да ругае и да кълне, като оставил всичко на Статил.

Военачалникът ги изслуша, като от време на време мърмореше нещо под нос и кимаше, а подобното му на ястреб лице ставаше все по-мрачно, сякаш призоваваше духовете от миналото. Крисп и Секунд не му казаха цялата истина. Премълчаха, че не са били пратени да разузнават, а решили да избягат от напрежението и все по-засилващото се зложелателство в укреплението; не искаха и да говорят за онази жена. Казаха само, че тя наистина била прекрасна, още само момиче, но запленила Постул и Статил. По-голямата част от войниците разбирали, че развързката ще бъде кървава и всички много се страхували. Те били напълно откъснати от света, наоколо никъде не се мяркал друг войник, а пред тях се простирала само огромната пустош. Знаели, че вилите и именията на много мили на юг били изоставени. Накрая в себе си се успокоили, че Статил е взел закона в собствените си ръце и оставили пияния до невъзможност офицер сам в изоставената крепост. Постул бил убит, докато те отмъщавали на проклетите пикти, после колкото е възможно по-бързо подкарвали конете си на юг. Жалко, че момичето умряло. Аврелиан ги разпита и за

това. Те не казаха нищо за изтезанията на главния вожд, нито как момичето било довлечено да гледа агонията му, как загубило разсъдъка си и се убило.

Старият военачалник изглежда остана задоволен от отговорите им, но личеше, че бе разговарял с онази намесица се в цялата история непозната — Клавдия. Той непрекъснато се връщаше към един и същ въпрос: има ли някой пикт, оцелял от клането? Крисп и Секунд казаха истината; двамата обиколили тресавищата и не открили никой оцелял. Струпали телата на мъртвите на висока купчина, залели ги с евтино масло и ги подпалили.

Когато вече мислеха, че разпитът им е приключил, Аврелиан се върна към въпроса за Петилий. Защо толкова настоятелно е искал да се срещне с него? Със съзнанието, че казват истината, двамата отговориха, че не знаят. Петилий никога не се доверявал на други хора. Старият военачалник заключи, че са били добри войници. Каза, че се разтревожил от смъртта на останалите, затова решил да се погрижи за тях; в края на краищата имал нужда от добри служители, а какво по-добро от стари другари, мъже, които са били редом с него на бойната линия? Ще се грижи за тях, ще си имат стая, ще се хранят в кухните, ще се грижат за чистотата в баните и ще получат нови дрехи и дребни пари за нуждите си.

Крисп и Секунд се поздравиха за късмета си. С Рим не ги свързваше почти нищо, а военачалникът ги увери, че могат да останат във вилата толкова, колкото желаят. Двамата отидоха в кухните, където Крисп така се напи, че тази сутрин Секунд не можа да го събуди. След като прекара нощта в накъсан, изпълнен с кошмари сън, Секунд се събуди уморен на нара си. Стана, наплиска лицето си с вода и сега беше тук. Двамата с Крисп трябваше да пометат и да изтъркат подовете, да проверят водата, да слязат долу в избата и да почистят хипокауста. Военачалникът Аврелиан им каза, че от баните ще има нужда след два дни. Заповяда им да ги спрат, за да може водата да се пречисти, филтрите да се изпразнят и почистят, всяка плочка, както се изрази, да се изтърка така, че да блести. Секунд скри лице в ръцете си и се запита колко ли ще продължи това. Щяха ли Аврелиан и онова неспокойно момиче да успеят да разберат кой стои зад онези убийства? Както и да е, сега нямаше да започне да работи, поне не и докато Крисп не дойдеше.

Скочи, когато вратата се отвори. В помещението забързано влезе някаква жена с делва в ръцете, облечена в дълга туника, със сандали на краката и забулена с воал глава, която си мърмореше нещо. Не забеляза Секунд, а продължи към едно преддверие, качи се по стълбите и отвори врата, която отвеждаше към първия басейн. Секунд чу трясъка, когато делвата падна, и писъка на жената. Той тихичко изруга и, забравил всички предупреждения, скочи на крака и бързо изкачи стъпалата. Когато отвори вратата, се натъкна право на ножа, който прониза корема му. Опита се да отстъпи, но нападателята му, с воал и маска върху лицето, го последва. Виждаха се само очите ѝ. Ужасната болка премина от гърдите му надолу към краката. В дъното на гърлото му бълбукаше кръв. Той протегна ръка. Отслабваше все повече; отначало му беше топло, после изпита студ. Отпусна се на колене, впил поглед в тези познати очи. Сега знаеше какво е видял Петилий. Усети как ножът се спуска надолу; чу как кръвта шурти от раната в корема му. Разбра, че е загубен. Фигурата пред него изчезна, после някой жестоко дръпна главата му назад и камата преряза гърлото му.

Малко по-късно Крисп бързо се изкачи по стълбите към банята. Бе разгорещен и потен, леко му се гадеше. Миналата вечер пи много и все пак не му се щеше да оставя лошо впечатление у Аврелиан. Когато влезе в преддверието, забеляза, че лампите с форма на елени пред фреската с четирите сезона бяха запалени. В трепкащата светлина те изглеждаха доста зловещи.

— Секунд! — извика той, докато се оглеждаше. Вратата към басейна беше полуотворена. Той бързо изкачи стъпалата и влезе във влажния мрак. Слънцето още не бе изгряло и през прозорците от двете страни едва проникваше слаба светлина. Крисп спря и с ужас се загледа в басейна, където плуваше тяло, обърнато с лицето надолу. Беше Секунд, кръвта му като червен облак се носеше край него. Нещо се поклащаше в дясната му ръка. Тялото леко се обърна. Крисп го наблюдаваше с опулени очи и отворена уста; от раните на гърлото и между краката изтече още кръв.

Докато ужасеният Крисп се опитваше да отвори вратата, за да избяга, от мрака изскочи някаква фигура, дребна, със скрито лице и ухаеща на парфюм. Камата се заби право в корема му, веднъж, и още, и още. Нападателята отстъпи встрани с танцуваща стъпка, лека и бърза, безмълвна като сянка. Със стонове на болка Крисп, залитайки, се

помъкна обратно по стълбите и се строполи на колене. Огледа се, но не видя никого. Докато ужасен се взираше в струящата от него кръв, почувства, че някой го удря отзад по главата. Той падна напред, лицето му се блъсна в мраморния под, а жената зад него вдигна главата му и опря кама до гърлото му...

Муран и Александър излязоха от вилата доста преди зазоряване, отидоха в конюшните и оседлаха конете. Придружени от по двама коняри — по един пред и зад всеки кон — те минаха по виещия се път през портите на вилата, които един вратар със сънени очи им отвори, за да поемат по черния път. Муран още се чувстваше изморен и главата леко го наболяваше, не че беше пил много миналата вечер, но спа лошо в новите си покои, а Александър, макар и приятен млад момък, непрекъснато задаваше всякакви въпроси. Муран тъкмо се бе облякъл, бе наплискал лицето си с вода и хапваше от хляба, сиренето и маслините, които му бе донесъл един роб, когато току-що избръснатият Александър с намазано с благовонно масло лице, със сандали и гордо привързан около кръста боен колан с меч, пристигна да го обсипе с нов порой от въпроси. Муран разбра, че за да успокои младия човек, трябва да го кара да се движи. Предната вечер той поиска от военачалника Аврелиан разрешение да заведе Александър в една от гладиаторските школи в Рим, където можеха да се упражняват с дървени мечове и щитове. Муран се надяваше, че пътуването ще разсее възпитаника му, но Александър, изгарящ от любопитство, продължи със следващия порой от въпроси. Отначало на Муран му беше трудно да отговаря, но накрая реши да поеме нещата в свои ръце. Той стисна юздите на коня си и се опита да се изолира от звуците на събуждащата се за живот местност, от песните на птиците в храстите край пътя, от горските гълъби, които приканващо гукаха. Зората едва се раждаше, небето се обагреше в червено и златно, откъм близкото стопанство прохладният вятър довяваше миризмата на наторена нива и влажна трева. Муран бе решил да потеглят рано, за да избегнат горещината и градската блъсканица, и да имат време да се поупражняват преди пладне. Сега, за да позабавлява ревностния си ученик, той подхвана знаменития си разказ за гладиатора тракиец, изправен срещу рециария, въоръженият с мрежа противник.

— Разбираш ли — събра юздите в едната си ръка Муран, а с другата направи знак на Александър да замълчи, — рециарият е опасен не заради тризъбеца, а заради мрежата; хората често забравят за това! Тризъбецът е остър, има три шипа и привлича вниманието, но точно мрежата ги впримчва, именно мрежата ги убива!

Не беше лесно обаче да усмириш Александър и той веднага прекъсна Муран, за да опише последното си посещение на игрите. Гладияторът разсеяно изръмжа нещо, едва го слушаше и оглеждаше полетата от двете страни на пътя. По тях не растеше почти нищо, земята се бе втвърдила под слънцето. Запита се какво ли ще е да си селянин. Навярно двамата с Клавдия това щяха да направят: да напуснат градската суматоха и да си купят малко стопанство в градските околности, да сеят зърно, да отглеждат животни, колкото може по-надалеч от интригите на двора и постоянните дребни мошеничества в кръчмата „Магариците“.

Муран се огледа; чувстваше се в безопасност и спокоен. Двамата слуги пред тях вървяха припряно, двамата зад тях, които носеха тояги, играеха на някаква игра, при която всеки се опитваше да удари другия по глезена. Муран се обърна напред, там, където пътят се стесняваше между две гъсти горички. В нивата отляво един селянин ореше с два впрегнати вола. Вероятно искаше да използва прохладното време, да довърши изнурителната си работа, преди горещината да го накара да я изостави. Муран сухо се засмя. Може и да не станеше земеделец!

Ято птици излетя от дърветата и с крясъци започна да кръжи над тях. Тръпка на страх охлади потта по гърба му. Птиците се виеха и кръжаха, но всичко изглеждаше наред. Селянинът се бе превил над плуга, воловете продължаваха да теглят. Муран извика на слугите отпред да бъдат нащрек, извърна се на седлото и намръщено погледна двамата млади коняри, които продължаваха да се удрят с тоягите си. Те навлязоха в тъмната сянка на горичката и Муран впи поглед в зеленината. Сега селянинът си почиваше над плуга, но не беше облечен като селянин, туниката му не беше от домашно тъкано платно. Не носеше ли кожена поличка и колан с меч?

Муран дръпна юздите, извика да предупреди слугите отпред, но беше твърде късно. Единият беше прострелян със стрела в гърба, другият в гърдите; двамата се строполиха, давейки се в собствената си кръв. Вместо да отстъпят, двамата млади коняри отзад едва не се

хвърлиха в градушката стрели, а от дърветата изскочиха някакви наподобяващи демони фигури, въоръжени с мечове, тояги и брадви. Муран сграбчи юздите на коня на Александър. Нападателите в гротескните си маски се скупчиха край тях. Муран и Александър измъкнаха мечовете си и започнаха да секат, но напразно. Мъжете приближаваха и удряха с ками и тояги. Заплашен от един от нападателите, Муран чу как зад него някой диша задъхано.

Втренчен в него, с преbledняло лице и очи, черни като отчаяни езера, Александър се превиваше от ужасните рани в бедрото и стомаха. Младият мъж отвори уста да каже нещо, после се килна встрани и падна от коня. Червената мъгла на бойната ярост се спусна пред очите на Муран. Той замахна с меча си. Нападателите го притискаха, един насочи дебел кол към него и за да избегне удара, Муран не обърна внимание на друга сопа отзад. Зашеметяващият удар по главата го принуди да залитне на седлото. Виковете отекваха все по-отдалеч, потъваха в бученето в ушите му и той с трясък се стовари върху посипания с камъчета черен път...

Клавдия закусваше в градината, когато в „Магариците“ пристигна вестносец с потно лице и ужасната новина, че Александър, единственият син на военачалника Аврелиан, е бил убит в засада на един черен път извън вилата. Четирима слуги също били убити, Муран бил тежко ранен, а военачалникът Аврелиан и жена му Урбана не били на себе си от мъка. Клавдия отместианицата и чашата; слушаше, замръзнала от ужас, как слугата описваше нападението, смъртта на младия наследник, убийството на четиримата слуги от охраната и раняването на Муран; как гладиаторът оцелял и се довялкъл обратно във вилата с трупа на Александър, преди да припадне. Вестителят разказа също и за смъртта на двамата ветерани, ужасяващо убити в баните на вилата. Клавдия почувства, че собствените й страхове всеки момент ще избухнат, но не можеше нито да крещи, нито да плаче. Искаше да се свие в стаичката си и да се скрие. Задъха се, когато вестителят й съобщи, че господарката Урбана я викала. Самата императрица вече пътувала към вилата. Полибий, който подслушваше разговора, предложи да я придружи. Клавдия не отказа, само добави, че добре ще е и тежковъоръженият Океан да тръгне с тях.

Те наеха коне от една конюшня наблизо и тръгнаха по утринните улици. Клавдия не виждаше нищо край себе си. Не чуваше поздравите на минувачите, нито шума и гълчавата, докато търговци отваряха сергиите си. Скърцането и острите звуци на талигите, безбройните различни миризми от тълпите, които приветстваха деня, не означаваха нищо за нея. Единственото, което искаше, беше по-скоро да стигнат до вилата на Аврелиан, да се убеди, че Муран е добре, и да се опита да осмисли ужасите, които се бяха случили. През целия път не промълви нито дума, нито погледна встрани, не разбра дори, че минават през градските порти, или че пред нея вече се простират селските околности. Полибий се опита да я заговори, но Клавдия упорито продължи да мълчи.

Когато стигнаха вилата на Аврелиан, вече се виждаха знаците на обявената жалейка. По върха на колоните бяха поставени кипарисови клонки, от портите висяха черни драперии; вратарят гледаше с натезжали очи, дрехите му бяха раздрани, обляното му в сълзи лице бе посипано с пепел. По същия начин изглеждаха и другите прислужници, които срещнаха, докато вървяха по пътя към огромното открито пространство пред величествените колонади. Вилата се бе превърнала в гнездо на кошмари.

---

[1] Земята Пунт, известна още като Земята на боговете — според древноегипетските източници прародина на египтяните и месторождение на египетските богове. Днес не се знае точното ѝ местоположение, предполага се, че може да е била в Източна Африка, в района на Африканския Рог, на брега на Червено море или на мястото на днешни Сомалия и Еритрея. Някои я свързват със Савското царство. — Бел.ред. ↑

[2] Тритон — древногръцки морски демон, олицетворяващ бурната водна стихия, по-късно обожествяван като син на морския бог Посейдон и Лмфитрита. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА ОСМА

Рядка птица по цялата земя.

Ювенал, „Сатири“

Към тях се втурнаха да ги посрещнат икономии и прислужници. Клавдия подаде юздите на един коняр и, следвана от Полибий и Океан, изкачи стъпалата към преддверието. Навсякъде се виждаха знаците на жалейката — черни драперии, кипарисови клонки, посипана пепел, засипани огнища, всички свещи и лампи бяха изгасени, капациите на прозорците бяха отворени, за да могат душите на мъртвите да се движат свободно. Не им предложиха вода да се измият, нито ги поздравиха. Някъде дрънкаха цимбали, една флейта печално пееше, по коридорите отекваха плачове. Това наистина беше опечален дом, място на нещастие и униние, което помрачаваше духа.

Икономът отведе Клавдия да види мъртвите. Първо Александър, положен в една стая до преддверието. Тялото на младия мъж беше умито, помазано с масла и благовония, и облечено в снежнобяла туника; той лежеше с глава върху възглавница, босите му крака сочеха към вратата. Прислужниците и слугите му бяха коленичили наоколо с посипани с пепел коси, лица и рамене. Един жрец монотонно пееше. Клавдия не можа да разбере дали се моли на езически бог или на Господа Христа. Тя погледна восъчното лице на Александър и изпита дълбока жал за младостта, огромната загуба и ужасната му смърт. Ако кожата му не беше толкова бледна, щеше да помисли, че спи, с още червени устни и затворени очи. Тя се поклони пред тялото и излезе.

Икономът я изведе от къщата и я поведе към баните. Там пазеха въоръжени слуги, те отстъпиха встрани, когато икономът влезе с Клавдия в преддверието и помещението зад него. Докато на тялото на Александър бяха отдадени всички възможни почести, труповете на Крисп и Секунд изглеждаха така, сякаш ги бяха извлекли от бойно поле; поруганите им останки бяха потънали в кръв и мръсотия. Вонята

бе натрапчива. Клавдия усети, че ѝ се повдига. Нямахше нужда да разпитва. Застаналият зад нея икономом прошепна, че половите органи на двамата са били жестоко отрязани, гърлата прерязани, коремите разпорени; открили ги в баните, плуващи във водата, която сега била източена.

— Такава касапница! — промърмори той. — Навсякъде кръв. Такава ужасна смърт, господарке!

Клавдия не отговори и икономът я изведе навън. Там тя спря, затвори очи и си пое дълбоко дъх, като попиваше в дробовете си чистия въздух и благоуханието на градините.

— Трябва да видя Муран! — прошепна тя. — Трябва да го видя веднага.

Двамата се върнаха във вилата. Стаята на Муран беше встрани от дома, гледаше към моравите, а капаците на прозорците бяха отворени. Муран лежеше, завит до брадичката с ленено платно, с глава върху нагънати парчета плат. Един лекар с двама помощници бе превързал раната на слепоочието му. Клавдия постави ръка върху бузата на Муран.

— Как е? — прошепна тя.

Зачервените очи на лекаря срещнаха нейните.

— Няма опасност за живота му — отговори той, — но има доста натъртвания.

Той отметна платното.

Клавдия зяпна. Муран лежеше гол с изключение на набедрената препаска. По двете му ръце имаше отоци и синини, както и по корема и бедрата. Лекарят отново го покри.

— Те не са опасни — прошепна той. — Скоро ще изчезнат. Но трябва да се погрижим за това — той леко обърна главата на Муран встрани и Клавдия видя раната и контузиите; острата червена коса на гладиатора бе сплъстена от кръв. — Но и това не е толкова страшно — лекарят взе един тампон и леко докосна с него раната. — Тревожи ме вътрешната рана. Ако черепът му е здрав, тогава е в безопасност. Още е в безсъзнание; навярно ще разберем след няколко часа. Ти нищо не можеш да направиш тук.

Клавдия се наведе над леглото и целуна Муран по челото, устните и бузата, после излезе. Остана известно време в коридора, сякаш погълната от мозайката на стената, която изобразяваше

легендата за Съня, брата на Смъртта, сина на Нощта, който обитаваше тайнствена пещера на остров Лемнос край земята на легендарните кимери^[1]. Художникът бе свързал всичко това, предавайки мрачния, мъглив образ на Лета, реката на забравата, течаща през пещерата, където Сънят се бе излегнал върху пухена постеля, заобиколен от своите безбройни синове, Сънищата. Цялата мозайка бе изпълнена в мрачни тонове, сред които тук-там проблясваха ярки живи петна, като слънчеви проблясъци в мрачен ден. Картината отразяваше собственото настроение на Клавдия. Новините, онова, което бе видяла, сякаш бяха помрачили съзнанието ѝ. Тя трудно можеше да се съсредоточи върху нещо определено. Муран бе ранен. Синът на Аврелиан бе убит; щяха ли да обвинят Муран? Четирима прислужници бяха умрели, да не говорим за онези двама ветерани. Как можа всичко това да се случи в тази красива вила, заобиколена от открита местност? Откъде нападателите знаеха, че Александър ще бъде съпроводен до Рим? Можеше да са разбрали от школата, от мястото за упражнения или дори от баните. Само Муран можеше да каже със сигурност.

Клавдия тъкмо се канеше да се върне в градините, да седне и да обмисли събитията, когато вилата бе разтърсена от още по-ужасени писъци и викове, които приглушиха оплакванията. Тя остана като вкопана на мястото си, когато от задната част на дома се разнесоха сърцераздирателни вопли. Слуги, роби и освободенци, потресени от собствената си мъка, се разтърчаха при новото нещастие. Малко покъсно икономът се върна, придружен от Леарт; изражението върху лицата на двамата говореше за още една трагедия.

— Военачалникът Аврелиан! — извика задъхан Леарт. — Намериха го мъртъв от сърдечен удар! Беше се затворил в библиотеката да се отдаде на скръбта си. Ела...

Клавдия тръгна след тях по разкошно мебелираните галерии към библиотеката. В едно петно от светлина, струяща през прозореца в другия край, се бе проснал военачалникът Аврелиан. Край него бяха коленичили Урбана и Касия. Двете се поклащаха напред-назад, толкова погълнати от тежката си печал, че никоя от тях не се възпротиви, когато Клавдия се промъкна сред прислужниците и клекна до тялото. Лицето му бе синьобяло, очите отворени, устата зееше пред ужаса на внезапната смърт. Клавдия бързо се огледа наоколо. Не видя нито чаша с вино, нито храна, освен един разгънат на масата ръкопис. Урбана

хълцаше, без да може да спре. Касия бе коленичила до нея с ръка през раменете ѝ, втренчено загледана в трупа. Клавдия пипна лицето на мъртвия мъж; беше студено. Наведе се и подуши устата му: не миришеше на нищо, освен на вино. Отдръпна се, когато лекарят, който се грижеше за Муран, се втурна в помещението с торбичка през рамото. Той опипа шията и китката на Аврелиан; натисна стомаха и гърдите, загледан в изцъклените мъртви очи. Умелото му и спокойно поведение направи впечатление на Клавдия.

— Внезапен сърдечен удар! — заяви той. — Военачалникът Аврелиан дойде тук да се отдаде на скръбта си; болката и потресът трябва да са били твърде силни за него.

— Имаше ли слабо сърце? — обади се Клавдия сред хълцанията на двете жени.

Лекарят направи знак с глава към вратата, после нареди на прислужниците да не помръдват, преди да се върне.

— Военачалникът Аврелиан имаше ли слабо сърце? — повтори въпроса си Клавдия, когато двамата вече бяха извън библиотеката.

Лекарят гледаше тавана, сякаш омагьосан от резбите по него. Клавдия видя колко силно развълнуван и неспокоен е мъжът.

— Ти знаеш коя съм аз! — каза тя. — Клавдия, служителка на...

— Знам коя си, Клавдия! — лекарят внимателно я погледна със зелените си очи. Беше хубав мъж с високи скули и тънки устни. Клавдия явно имаше пред себе си умен, наблюдателен човек, който говореше малко и имаше собствено мнение. — Знам коя си! — повтори той. — Военачалникът Аврелиан ми каза за теб. Роден съм в Британия, името ми е Каска. Учил съм в училищата на Родос, Салерно и тук, в Рим. Служа при военачалника още от оттеглянето му. Аз съм не само негов лекар, но и близък приятел, негов съветник; някой би казал дори личен слуга. — Лекарят внимателно подбираше думите си. — Сега, господарке — пристъпи той, — да отговоря на въпроса ти. Военачалникът Аврелиан беше много добър човек; под рязкото му поведение се криеше благородно сърце, но в същото време беше и слаб. Бе изкарал дълга и тежка служба в Британия и на други места. Синът му от неговата първа жена, Александър, беше неговата гордост и радост, и неговата смърт означаваше краят на света на Аврелиан, краят на собствения му живот. Подозирам, господарке, че той не е искал да живее повече, а е желал да се присъедини към сина си в

каквото и да е живот, който съществува след смъртта. — Лекарят направи няколко крачи, после се върна и застана толкова близо, че Клавдия можеше да усети мириса на отварата от билки, в която бяха изпрани дрехите му. Той докосна челото си. — Аз съм лекар, Клавдия, умея да наблюдавам и навярно мога да ти кажа какво не е наред с тялото, но не мога да ти кажа какво става в съзнанието или душата, както го наричат. Военачалникът Аврелиан бе опустошен от смъртта на Александър — такава ужасна смърт, да попаднеш в засада на един селски път и да те намушкат...

Клавдия вдигна ръка да го спре.

— Какво има, господарке?

Тя го дръпна за туниката, двамата се отдалечиха от прага и отидоха до отворения прозорец, който гледаше към малък вътрешен двор.

— Може и да греша — заяви тя, — но подозирах, че онези, които са нападнали Муран и Александър, са възнамерявали да отвлекат младежа. Ако е така обаче защо са го убили? Същите нападатели ли са били, които са извършили толкова още други престъпления в Рим? Или са били други разбойници? Не, не! — Тя замълча. — Не е логично. Ако са били грабители, щяха да изберат много по-лесна плячка, а не млад мъж, въоръжен и охраняван от човек като Муран, да не говорим за четиримата прислужници с тях. Защо са го убили? Муран ще може да отговори на този въпрос. — Каж ми, Каска! — Клавдия погледна лекаря в очите. — От малкото, което знам — продължи тя, — Муран, Александър и тяхната охрана са напуснали вилата преди съмване. Тръгнали са по пътя, който води към Рим, значи са се насочили към града.

— Вярно е — съгласи се лекарят. — Всички го знаеха. — Той леко се усмихна на изпитателния поглед на Клавдия. — Миналата вечер — продължи Каска, — Аврелиан не можеше да се нахвали със сина си. Разправяше наляво и надясно как Александър иска да упражни уменията си и да се изправи срещу Муран в гладиаторската школа. Че се интересува от оръжия и един ден ще стане добър воин в императорската войска, каквото самият Аврелиан е бил. Старият военачалник се хвалеше на всеки, който искаше да го изслуша, на гостите си на вечерята, на слугите, които влизаха и излизаха. Огледай се, господарке, тази вила е пълна с хора, които се ползват от добротата

на Аврелиан; онези ветерани, които дивашки бяха убити, бяха само двамина от тях. Аврелиан винаги канеше хора, които познаваше от дългата си военна служба. Те можеха да останат тук дотогава, докогато искат. Всякакви идваха и си тръгваха, прислугата ходеше на най-различни места, а новините бързо се разпространяват.

Клавдия кимна в знак, че е съгласна. Можеше да си представи как старият пълководец се е хвалил предната вечер. Всеки би могъл да научи какво ще става и да се измъкне до града. След като се стъмнеше, въпреки портите, въпреки че защитната стена на вилата се затваряше, някой би могъл да излезе и да се върне, без да го забележат.

— Какво се случи през миналата вечер? — попита тя.

Лекарят изду замислено бузи:

— Както ти казах, Аврелиан беше извънредно щастлив, че Муран е дошъл при нас; чувстваше се по-спокоен. Беше доволен също и от онова, което двамата ветерани му разказаха, сам ми го каза. Както и да е, вечеряхме късно, военачалникът Аврелиан, аз, господарката Урбана и господарката Касия. Аврелиан разказваше спомени от дните на военното си минало и говореше как Александър ще тръгне по стъпките му.

— Ти чу ли, видя ли нещо подозрително? — настоятелно продължи Клавдия. Каска поклати отрицателно глава. — Ще се опиташ ли да поразпиташ още? — помоли го тя. — Нещо, което някой от прислугата е могъл да забележи? Все някой в тази вила би трябвало да знае нещичко.

Лекарят кимна.

— Леарт там ли беше? Има предвид, на снощното угощение? — попита Клавдия.

— Разбира се — студено отвърна лекарят. — Където е господарката Касия, там е и той. Но като споменах за това, господарките имат нужда от мен. Ще запомня това, което ми каза.

Вече се канеше да тръгне, когато Клавдия го хвана за рамото.

— А другите убити? От охраната?

— Всички са били убити мигновено, простреляни от стрели — отговори лекарят. — Телата им са в дома на мъртвите.

— А двамата ветерани?

Той сви рамене:

— Според един роб, Секунд бил видян малко преди разсъмване да отива към баните; военачалникът им беше възложил някаква работа. Той влязъл, а другият трябва да се е присъединил към него по-късно, но как са били убити толкова лесно и безшумно, не знам. Сега, господарке, наистина трябва да вървя.

Лекарят с бързи крачки се отправи към библиотеката, а Клавдия отиде да потърси Полибий и Океан. Намери ги седнали на стъпалата във вътрешния двор на кухните, заобиколени от прислужници от помещението за миене на съдове и от близките конюшни. Полибий се опитваше да ги поразвесели. В центъра на двора имаше фонтан с воден чучур във формата на житен сноп, вързан към издялана от мрамор бягаща лисица и чичо ѝ описваше ритуалите на големия празник в Рим, когато лисица с привързан към опашката ѝ запален сноп от съчки се пуска на свобода в подножието на Авентинския хълм^[2].

— Според мен — говореше той, влязъл в ролята на учител, — корените на празника идват от времето, когато заловили лисица да напада ято гъски. Тя била оваляна в слама и запалена, но успяла да избяга, изгоряла само опашката ѝ. Жертвоприношението носело късмет, затова оттогава...

Когато забеляза Клавдия той млъкна, извини се, стана и бързо тръгна към нея с Океан след него. Прислужниците започнаха да възразяват, че не е довършил разказа си, но Полибий им викна през рамо, че някой ден ще им доразкаже останалото. Клавдия заведе двамата в един сенчест ъгъл на двора.

— Преди да ме попиташ — ухили се Полибий, — ще ти кажа, че душих като добро паленце за каквато и да е новинка, до която бих могъл да се домогна — посочи към кухните, където прислужниците, разочаровани, че разказът му е останал недовършен, се бяха върнали към задълженията си. — Това е бил щастлив дом. Аврелиан го ръководел с желязна ръка, но бил много добър и щедър. Прислужниците го обичали. Имало много гости. Старият военачалник се интересувал само от сина и спомените си, а господарките Урбана и Касия били отдадени на добрите си дела и култа към една жена на име...

— Магдалина.

— О, да! — ококори очи Полибий. — Магдалина.

— Как е Муран? — попита Океан.

— Ранен е лошо встрани на главата и още е в безсъзнание. Ще чакам, докато дойде на себе си — тя пак се обърна към Полибий: — Научи ли нещо за нападението?

— Всички знаели, че са тръгнали за Рим. О, между другото, има убит още някой, един селянин, който работел навън на нивата си. Намерили тялото му със забито в гърба копие; трябва да е бил убит от същите онези, които са направили засадата.

Клавдия погледна към небето. Белите облаци се разсейваха, слънцето напипаше все по-силно.

— Да отидем там! — предложи тя. — Искам да видя мястото на нападението.

Те напуснаха вилата и тръгнаха по спечения от слънцето коларски път. Клавдия съжали, че не си взе шапка. Горещината сякаш ги разтапяше, прохладният вятър вече не подухваше и потта се стичаше по гърба ѝ. Коларският път бе твърд като скала; жиливите шубраци от двете му страни вече бяха пълни с насекоми и от тях се разнасяше непрестанната песен на щурците. Стигнаха до мястото на засадата, мрачно, прохладно, засенчено от дърветата наоколо. „Призрачно място, помисли си Клавдия, където маните на убитите бродят безспирно“. Тя бързо прошепна заклинанието, на което я бе научила майка ѝ, без да знае дали е християнско или езическо. Океан и Полибий спряха с ръце на хълбоците и заоглеждаха сплетените клони над тях.

— Добро местенце! — обади се Океан. — Точно тук бих нападнал някого. — Той се наведе и почука с пръсти коравата, покрита с камънаци почва.

Тримата грижливо претърсиха земята. Клавдия откри кървави петна и части от стрели; тук-там се виждаше как някой кон се е подхлъзнал и се е обърнал, оставяйки отпечатъци от копитата си в пръстта. Само едва забележими следи напомняха за жестокото нападение, отнело живота на петима души. Тя последва Океан към групичката дървета вляво; хрусталаците тук бяха сплетени и гъсти, но накрая откриха черния път, който нападателите навярно бяха използвали. Океан дълги години беше служил в помощните войски и

военното му обучение сега им помогна много. Отначало той се луташе и колебаеше, но скоро започна да показва как нападателите използвали дърветата от двете страни на черния път, за да разположат въоръжени с лъкове стрелци. Застанала в сянката на една сикомора, Клавдия разбра каква ясна цел са били Муран и хората с него. Пресякоха пътеката и претърсиха и другата горичка като малко по малко събираха сведения за случилото се. Океан предположи, че нападателите навярно са били дванайсетина души, притаили се за известно време сред дърветата; откриха конска подкова, камък, върху който някой бе точил меча си, остатъци от храна, счупена чаша и парче кожа.

— Мисля — заключи Океан, — че нападателите, общо около дузина души, са дошли тук много преди съмване. Разположили са се на лагер, яли са, пили са и са се подготвяли. Дърветата растат съвсем нагъсто. Дори птиците свикнали с присъствието на нападателите. Били са професионални убийци, знаели са какво правят. Странно — унесе се в размишленията си той, — имали са само един или два коня.

— Но след нападението сигурно са ги изоставили, когато са се връщали в Рим? — подхвърли Клавдия.

— Не е задължително! — възрази Полибий. — Ако тръгнеш по черния път, ще видиш, че води до кръстопът. Нападателите са избягали оттук, разпръснали са се, смесили са се с отиващите в града или излизащите от него. Ако не са се държали подозрително, никой всъщност не ги е забелязал. Кой знае, може дори да са били преоблечени като войници, като част от някой помощен отряд, който пътува към гарнизона си. Кому би хрумнало да ги спре?

— Питам се — продължи Клавдия — какво ли е станало с техните ранени и убити. Муран трябва да им е показал с кого си имат работа.

Объркани, Океан и Полибий само поклатиха глави.

Клавдия се върна на черния път и се обърна към вилата. Нещо не беше наред, но тя се чувстваше твърде изморена, твърде объркана, за да напипа същината на проблема. Повика Полибий и Океан и те тръгнаха след нея през дърветата и полето натам, където бе открито тялото на селянина. И тук почвата беше корава, набраздена на пластове и изровена, и те трябваше много да внимават, за да не се препънат или да не изкълчат глезен. Местността стръмно се издигаше нагоре към билото на един хълм. Тримата откриха плуга и ръчната количка, още

пълна с оборска тор; воловете бяха разпрегнати и отведени. Океан видя едно кърваво петно. Застанала на върха на този самотен хълм, Клавдия се вгледа в малкото стопанство в подножието му — постройка от червени тухли, заобиколена от дървета, и се запита каква ли тежка горест бе причинила там смъртта на бедния човек. Стоеше, потънала в мислите си, когато осъзна какво всъщност се е случило. Селянинът е тръгнал преди зазоряване и е отвел воловете да ги впрегне в плуга. Сигурно е работил, докато се е уморил да преобръща спечената земя. После е помъкнал количката и е разпръснал торта, която с падането на дъжда е щяла да направи почвата по-плодородна. Притаилите се в засада мъже са разбрали опасността — той можел да ги види, и затова просто го убили — безсърдечно допълнение към жестокостите, които им предстояли.

Внезапно тя чу в далечината звука на тръба, обърна се и долови отблясък от броня по черния път между дърветата.

— Какво е това? — обади се Океан.

— Императрицата! — отвърна Клавдия. — Елена в цялото си величие пристига във вилата.

— Кое то значи, че ние трябва да се връщаме! — заяви Полибий.

Клавдия се обърна към него.

— Какво искаш да кажеш?

— Нищо! — невинно я погледна в отговор Полибий. — Но онзи пикт, когото ме посъветва да наема за готвач, май се оказва истински майстор в занаята, Клавдия. Ще трябва да се връщам и да сложа всичко в ред.

Сякаш цялата мощ на Рим пристигаше във вилата на военачалника Аврелиан. Императорски носилки с блестящи обкови върху резбованото тъмно дърво и тежки бели завеси със скъпоценни камъни по краищата доведоха Елена и Константин, за да споделят скръбта на вдовицата. Августата и синът ѝ бяха придружавани от най-първите придворни и чиновници, включително и Анастасий, Крис и дори презвитер Силвестър. Императорската гвардия — пехотинците и конниците — също пристигна в блестящите си великолепни брони със скулптирани нагръдници и наколенници, подплатени с кожа полички и величествено украсени с пурпурни пера шлемове. Те изпълниха

вътрешните дворове и землището на вилата, започнаха да се разпореждат във външните пристройки и конюшните, да разпъват навеси и павилиони по моравите и полетата извън стената. Обградиха вилата със стоманен пръстен.

Полибий събра своите оскъдни вещи и с подтичващия зад него Океан, се отдалечи от вилата, а Клавдия се промъкна през тълпата, за да посети Муран. Бдящият над него прислужник я увери, че е дошъл на себе си, но Каска му е дал обезболяващо и сега спи. Доволна, че Муран е във от опасност, Клавдия отиде в градините. Бур и хората му се бяха разположили в една от овощните градини, където вече се справяха с откънатата от кухните храна, наобиколили набързо стъкмен огън като стадо глигани. Всички станаха да поздравят разпалено Клавдия, направиха ѝ място, бутнаха в ръцете ѝ дървена паница, препълнена с подправено свинско, и я поканиха да сподели с тях глътка от винения мях. Германците се наслаждаваха на храната си и с пръсти пъхаха горещото месо в уста. Бур ядеше също толкова бързо, колкото и другарите му, но от време на време внимателно поглеждаше към Клавдия.

— Императрицата — изсумтя той между два залъка, — е като богинята на войната Фрея^[3], изпълнена е с ярост и се задушава от гняв, затова внимавай, малката!

Клавдия прие предупреждението. Успя да си осигури малка стаичка над една от външните пристройки и се погрижи за себе си. Зърна Елена отдалеч. Лицето на императрицата беше изопнато от съдържания гняв. Августата минаваше от атрия край перистила с колонадите, с обточено със злато ветрило в едната ръка, а другата — положила върху рамото на сина си с неговите изпъкнали очи и четвъртито лице. Пламтящите му страни, олигавени устни и несигурна походка издаваха, че е много пиан. Един поглед бе достатъчен: Елена наистина беше разгневена.

Клавдия остана в сенките, докато императорските чиновници се заеха с подготовката на погребенията. Заради силната горещина на късното лято погребалните обреди щяха да се състоят още същата вечер. В далечния край на градините бяха издигнати клади — шест помалки около една възвисяваща се, за Аврелиан и сина му. Траурната процесия се подреди в централния вътрешен двор веднага след здрачаване. Воини от императорския двор в блестящи брони носеха

факли и пламъците им играеха на лекия ветрец. Певци и актьори, набързо докарани от Рим, подеха сърцераздирателна монотонна песен, която зловещо се понесе в мрака. Въздухът ухаеше на тамян, натрошено сандалово дърво и билки. Прозвуча самотна тръба, вдигнаха и свалиха знамената и пенатите^[4], и процесията пое към погребалните кладни.

Телата на военачалника Аврелиан и сина му Александър почиваха върху широко, разточително украсено ложе, а телата на другите шестима — на дървени носилки. Съпроводена от пронизителното дрънчене на цимбалите и печалния звук на малка флейта, процесията тръгна по осветявания от факлите път да обиколи мястото на погребението. Господарката Урбана, подкрепяна от Касия и Леарт, и Елена и Константин като главни опечалени, застанаха на един подиум. Клавдия стоеше далеч отзад, подслонила се под разперените клони на един дъб. Самият Константин произнесе панегирика^[5] от една импровизирана ростра^[6], после под звуците на оплакванията напръскаха с вино и обсипаха с цветя кладите, и подпалиха с факли сухите съчки в подножието им. В началото пламъците само примигваха, но когато сухото, напоено с масло дърво ги подхвана, те се разпространиха и лумнаха с бучене към нощното небе като кървавочервени езици.

Клавдия видя достатъчно. Тя се измъкна през мрака и се върна в стаята на Муран. Той продължаваше да спи, а слугата дремеше на сноп слама в другия край. Клавдия целуна Муран по челото. Като излезе от стаята, тя спря и се заслуша в надгробните оплаквания, примесени с пукането на кладите. Дори от мястото, където стоеше, можеше да усети характерната миризма на полятата с масло клада. Оттегли се рано в стаята си, като гледаше да минава по-далеч от галериите и коридорите. Елена и Константин щяха да присъстват на възпоменателното угощение, а веднага, щом ритуалната част приключеше, императрицата щеше да нанесе удара си.

Клавдия не се излъга. Рано на другата сутрин, веднага след изгрев слънце, Бур я потърси — точно когато се канеше пак да отиде при Муран. Той настоя тя да тръгне с него и я заведе в градината под атрия, чиято колонада беше охранявана от застаналите близо един до

друг германци и въоръжени с копия императорски воители. Елена бе отпратила двора и седеше там само с Константин. Императорът, чиито очи още бяха замъглени, се бе изтегнал на специално издигнато кресло, почесваше небръснатото си лице и поглеждаше с копнеж каната с вино и чашите, поставени върху поднос на централната маса. Той протегна ръка да си налее и майка му веднага я отблъсна, сетне посочи на Урбана, Касия, Леарт и накрая на Клавдия поставените пред тях столове. Мястото беше прохладно и красиво, басейнът с чиста вода проблясваше на светлината, а белите лотоси по повърхността му се отваряха към изгряващото слънце и насищаха въздуха с уханье. Пурпурен балдахин, поръбен със сребро, трябваше да предпазва августейшите особи от горещината. Елена стоеше като статуя, с твърди като мрамор лице и очи, устните ѝ леко се кривяха от гнева, който бушуваше в нея. Само веднъж тя отправи пронизващ, яростен поглед към своето „малко мишле“. Облечен също като майка си, в бяла одежда с пурпурни кантове, Константин прикри с ръка беглата си усмивка и смигна на Клавдия. Бур приближи, застана зад императрицата, наклони се и прошепна нещо в ухото ѝ.

— Добре! — въздъхна императрицата. — Донеси още един стол за нашия победител.

Бур се оттегли. Клавдия се напрегна. След малко Муран, с пребледняло лице, влезе под балдахина. Бе облечен в тъмнозелена туника, която му беше малко голяма. Синините по ръцете и краката му бяха намазани с масло, на главата му имаше превръзка с лапа. Той изведнъж се стегна, коленичи пред императора и майка му после се обърна и поздрави Клавдия, която се надигна от мястото си.

— Седни!

Гласът на Елена прозвуча като удар с камшик, когато тя ѝ посочи стола.

Докато Клавдия сядаше, Урбана високо въздъхна. Клавдия се обърна към нея. Вдовицата седеше с наведена глава, с положени в скута ръце. Клавдия не можа да реши дали въздишката беше израз на скръб или на гняв при вида на Муран.

— Домина — Елена съчувствено се усмихна, — още веднъж те моля да приемеш нашите най-искрени съчувствия за ужасната трагедия, която се случи тук...

— Отмъщение! — дрезгаво я прекъсна Урбана. — Искам отмъщение и правосъдие, и ги искам веднага!

— Всичко с времето си! — Константин се протегна към масата и си наля бокал вино толкова бързо, че Елена не успя да се намеси. — И с волята на Рим! — добави императорът и дълбоко отпи.

Клавдия си наложи да се успокои. Константин бе посочил самия корен на проблема. Всяка лична драма тук, в тази вила, бледнееше пред твърдата имперска политика.

— Нападателят? — заговори Елена. — Онези похитители...

— Убийци! Касапи! — избухна Муран. Той протегна ръка. — С твое позволение, Августа, аз бях там. Те не направиха опит да отвлекат Александър. — Той бързо погледна към императрицата, докато Урбана сподави хълцането си. Муран се извини за мъката, която щеше да причини, после описа смъртоносното нападение и сипещите се от тъмнината стрели, ужасната битка гръд срещу гръд, маскираните мъже, обкръжили коня му и коня на Александър. — Всичко стана така, както ви разказах — завърши той. — Това беше опит не да похитят, а да убият младия мъж, а вероятно и мен.

Клавдия напрегнато го слушаше. Елена се обърна, студена и враждебна.

— Съгласна ли си с това? — рязко попита тя.

— Да, твое величество, съгласна съм.

После Клавдия описа онова, което беше научила. Как военачалникът Аврелиан съобщил, че Муран и синът му на другата сутрин отиват в Рим, за да присъстват на заниманията на една гладиаторска школа. Как нападателите са можели да научат това от който и да е обитател на вилата. Как са се събрали в горичката много преди разсъмване, убили са селянина и са подготвили нападението. Когато тя привърши, Елена се върна към смъртта на двамата ветерани. Клавдия обясни, че и двамата трябва да са били проследени от Рим, че вилата едва ли може да се нарече укрепление и че всеки би могъл да се промъкне сред дърветата или на друго някое усамотено място и там да изчака да осъществи замислите си.

Елена я изслуша, докато нетърпеливо потрепваше с крак или побутваше с лакът сина си, който похотливо наблюдаваше как Касия разговаряше със знаци с Леарт.

— Ваши величества! — Леарт се наведе напред, загледан в господарката си, после се обърна към императора и майка му. — Господарката Касия пита: Муран е знаменит гладиатор. Ако нападателите са възнамерявали чисто и просто да убият младия Александър и вероятно Муран, защо са напуснали прикритието на дърветата? Четирима от слугите са били убити със стрели; същата участ би могла да сполети Александър и Муран. Защо се е стигнало до ръкопашен бой между тях и един прочут боец?

— Съществува само един възможен отговор на това — меко проговори Клавдия. — Твое величество, твоят слуга Херея беше пратен в катакомбите да търси тези злосторници.

— И това е било тяхното отмъщение? — бързо запита Константин. — Точно това ти казах и аз, майко! — обърна се той към Елена. — Това е пряко предизвикателство към нашия авторитет, опит да ни направят за посмешище в очите на Рим!

— Не мисля, че е така! — внимателно се обади Клавдия.

Константин изненадано се обърна към нея.

— Какво значи това, мишле? — попита той иронично.

— Твое величество, не мисля, че е така. Муран описа нападението, но пропусна едно нещо. Ето защо исках да разпитам първо него.

Тя се усмихна на императрицата, която ѝ отвърна с гневен поглед.

— Питай го сега! — остро заповяда тя.

Клавдия стана от стола си, отиде при Муран и коленичи до него. Тя сложи едната се ръка на коляното му и нежно го загледа. Той още беше много блед, черни кръгове очертаваха очите му, белезникавият цвят на кожата силно контрастираше на червеникавата му коса.

— Муране, спомняш ли си нападението? — започна тихичко тя. — Ти и Александър сте яздили стреме до стреме.

Гладиаторът кимна.

— Стрелите са дошли откъм дърветата, четиримата слуги паднали на земята, какво стана после?

— Около нас се изви истинска вихрушка от хора — продължи Муран, — маскирани, облечени като наемници, мъже с кожени полички и сандали, добре въоръжени с мечове, ками, бойни тояги и

брадви. Те ни заобиколиха и размахваха оръжията си. Аз отвърщах на ударите им, както и Александър, държеше се като истински войник.

Урбана пак тихичко започна да хълца.

— Вие убихте ли някого от тях? — продължи да го разпитва Клавдия.

Тя чу как императорът се задъха от вълнение.

Муран затвори очи и сведе глава, сякаш се опитваше да събере мислите си.

— Да! — отговори той. — Сигурен съм, че Александър уби двама, видях как ги намушка с меча си. И аз трябва да съм убил двама или трима; други бяха тежко ранени. Беше истинско кърваво сражение, острие срещу острие.

— Аз видях кървави петна по черния път! — потвърди Клавдия, после се обърна към императрицата. — Августа, мислих върху това. Напълно възможно е това нападение да е било последното, затова и Александър е бил убит. Затова са нападнали пред очите на всички!

— Какво искаш да кажеш? — попита Константин. Елена присви очи и напрегнато се загледа в лицето на Клавдия.

— Твое величество! — обърна се Клавдия към императора. — Когато някои войници са част от наказателна кохорта, какво става с тях?

— Винаги ги пращат първи в сражението, за да се докажат.

— Ето какво е станало, според мен! — заяви Клавдия. — Който и да е предвождал нападателите, в действителност е искал да убие Муран и Александър, както и собствените си хора; затова и са били изпратени. Водачът е решил, че вече трябва да приключва. Вярно, може и да е поискал да отмъсти за намесата на Херея. Но по-важно е това, че вече е нямал нужда от злодеите, които е наел. Какъв по-добър начин от това, да използваш Муран да убие онези, от които искаш да се отървеш?

— Господарката ми е съгласна — обади се Леарт, — но има още един проблем. Ти каза... — евнухът замълча, за да събере мислите си, — ... ти каза, че нападателите са дошли от Рим, че са изчакали жертвите си в горичката. Нападението започва, Александър е убит, но какво става после?

Муран докосна главата си встрани.

— Получих удар тук, причерня ми и паднах от коня, но все пак успях да се изправа на крака, иначе щяха да ме убият. За тях все още бях опасен. Помня, че чух звука на рог и онези, които бяха оцелели, побягнаха, но помня, че прибраха падналите. Аз вдигнах Александър, но разбрах, че е мъртъв. Поставих тялото му на един от конете и го върнах във вилата, после припаднах, останалото го знаете.

— Телата! — възкликна Клавдия. — Твое величество, ако водачът на нападателите е възнамерявал да убие Александър и Муран от самото начало, а после да остави собствените си хора да бъдат убити, къде са телата на нападателите? Муран е видял, че ги отнасят. Вярно, оцелелите биха могли да тръгнат към голямото шосе, водещо в Рим, да се смесят с тълпите и да се изгубят сред тях, но много трудно е да се скрият трупове.

— Какво намекваш?

— За групичките дървета! — отговори Клавдия. — Твое величество, моля те да ми разрешиш да изпратя Бур там. Трябва основно да претърсим местността. Труповете може още да са там, скрити някъде. Ако ги открием, навярно ще можем да ги разпознаем, да разберем откъде са дошли, да намерим някаква нишка към цялата тази загадка.

Възбуденият Константин бързо пак напълни чашата си и шумно сръбна, докато кимаше в съгласие.

— Значи ще трябва да останем тук! — заяви Елена. Тя заповяда на Бур да вземе хората си, да ги заведе в горичката, където беше станало нападението и да я претърсят най-основно за всяка следа, да гледат дали някъде из нея земята е била разкопавана. — Ще търсите трупове! — натърти Елена.

— В този пек и горещина — поклони се Бур, — вонята ще ни отведе до тях.

Когато Бур си тръгна, Елена се обърна.

— Това изобщо не е добре! — прошепна тя. — Урбана, приеми още веднъж съчувствията ни. Муране, ти оставаш тук. И ти, Клавдия, докато реша какво ще става. Междувременно — Елена се изправи и всички бързо я последваха, а тя грубо стисна рамото на Клавдия и ноктите ѝ се забиха в кожата, — да се надяваме, че си права, мишлето ми, че това е последното похищение. Искам истината. Който и да стои зад всичко това, ще умре и цял Рим ще се смае от смъртта му.

Императрицата тръгна, последвана от сина си, който продължаваше да отпива от бокала си.

Клавдия се обърна към господарката Урбана и стисна ръцете ѝ, като по този начин изразяваше дълбокото си съжаление и съчувствие. Лицето на Урбана беше бледно, очите ѝ зачервени. Тя кимна, но не можа да се въздържи да нападне Муран.

— Ти обеща да закриляш сина ми — изсъска тя, — а той беше убит! Заради неговата смърт загубих и съпруга си. Нямам какво да ти кажа, Муране!

После сви рамене и отмина.

Касия и Леарт се приближиха. Въпреки че бе дълбоко опечалена, Касия изглеждаше все така необикновено красива. Тя взе лицето на Клавдия в ръце, целуна я нежно по двете страни, после плъзна пръсти по рамото на Муран в дружелюбен жест, преди да направи знак на Леарт да я последва. Клавдия ги гледаше, докато се отдалечаваха. Обзет от слабост, Муран бързо приседна и скри лице в ръцете си.

— Не! — прошепна Клавдия. — Вината не е твоя, Муране! Виж какво...

Муран свали ръцете си.

— Онова, което Урбана каза, не е вярно! — настоя Клавдия. — Никой не би могъл да предположи станалото! Ние разнищвахме похищения, отвличания на млади мъже и жени, а не жестока засада и дивашко убийство! — тя поклати глава: — Не мога да разбера какво става... — продължи Клавдия. — Всичко е обгърнато в тайни и лъжи. Но хайде, Муране — тя се засмя насила, — пази си силите!

Помогна му да се изправи на крака и настоя той да се върне в стаята си. Там го настави удобно в леглото, седна на един стол и погали лицето му с върха на пръстите си. Муран се опита да каже нещо, но очите му натежаха и той скоро заспа. Клавдия го остави. Чувстваше, че в себе си цялата кипи от гняв. Не само заради публичното пренебрежение към скръбта на Урбана, което прояви Елена и нейните язвителни забележки; тя и Муран също бяха попаднали в капан. Вече беше убедена, че похитителите са възнамерявали да убият младия Александър. Бяха тръгнали от Рим с тази цел, но защо? Да покажат презрението си към императрицата? Да отмъстят на Елена, че се е намесила в делата им посредством Херея? Или, както подозираше, да се освободят от съучастниците си?

Клавдия седна на стъпалата на един страничен вход и се замисли за Секунд и Крисп, двете други жертви, за които също трябваше да има възмездие и справедливост. После стана и тръгна към баните на вилата. Кървавата мръсотия, причинена от двете убийства, бе почистена, водата от басейна бе източена. Клавдия огледа покрития с плочки под и забеляза частиците от глинени съдове, попаднали между плочките или струпани на купчинки в ъглите, където стената се съединяваше с пода. Излезе навън и като използва пълномощията си, изпрати един слуга да намери лекаря Каска. Изчака го в прохладата на портика, докато лекарят, раздразнен, че са прекъснали закуската му, пристигна с бързи стъпки. Клавдия му се извини за причиненото неудобство.

— Каж ми — започна тя, — когато телата на онези двама ветерани бяха намерени, повикаха ли те?

— Да — лекарят седна уморено до нея. — Една слугиня любопитствала защо вратата е полуотворена, влязла вътре и видяла ужаса.

— Сетне?

— Извикаха мен и иконома. Намерихме двете тела да плуват в басейна.

— Нещо друго?

— Навсякъде имаше кръв.

— И какво още?

Каска изкриви лице:

— Да, имаше един счупен глинен съд. Защо?

Клавдия се загледа в моравата. Слуги поливаха тревата, пауни крещяха, над цветните лехи прелитаха птици, пеперуди лениво пърхаха във въздуха. Приятна гледка, каквато толкова биха харесали поетът Хораций и естественикът Плиний — пълна противоположност на разигралото се мерзко оскверняване.

— Господарке? — обади се Каска.

— Двама ветерани бяха убити — бавно промълви тя, — възрастни войници, умели бойци. Трябва да са били издебнати от някого, когото най-малко са очаквали. Въпреки предупреждението, те не са проявили бдителност, затова подозирам, че убиецът е жена. Разбрах, че Секунд първи е дошъл тук. Седнал и зачакал Крисп. Старите войници не обичат да работят. Секунд сигурно не е започнал

без другаря си. Освен това, не е бил съвсем на себе си от промяната в живота си — бил е повикан от Рим и разпитван от стария военачалник. И така, той си седи полузаспал в преддверието, а в баните влиза жена. Скоро ще съмне, светлината в помещението още е слаба. Жената носи делва. Секунд не я поглежда втори път. Тя влиза в залата с басейна и изтървава съда. Внезапно събуден, Секунд отива там и попада право на насочената към него кама. Малко по-късно влиза Крисп, също сънен. С препъване изкачва стълбите и замръзва при вида на ужаса, който се носи във водите на басейна. Опитва се да избяга и когато се обръща, убийцата вече го чака. И отново бързо намушкване в корема.

— Сигурна ли си, че е била жена?

— Сигурна съм! — усмихна се Клавдия. — Точно както и при другите убийства. Мислиш ли, че е възможно, Каска?

Лекарят разпери ръце:

— Всичко е възможно под слънцето, Клавдия! Да — посочи той с ръка, — погледни тази вила, хората, които влизат и излизат...

— Старият военачалник — ти наистина ли го обичаше? — попита тя.

— Знаеш, че е така.

— А господарката Урбана?

— Срещала си се с господарката Урбана, властна като *pontifex maximus*^[7], силен характер. Беше привързана към Аврелиан също толкова, колкото и той към нея, въпреки че пътищата им бяха различни. Военачалникът пишеше спомените си. Ти познаваш старите войници. Господарката Урбана беше погълната от всичко християнско, особено от култа към Магдалина. Изпрати хора в Галия. Възнамеряваше да напише своята история на култа. И двамата не се трудеха да изкарват прехраната си, за разлика от нас. Аврелиан си имаше навици: всяка сутрин се събуждаше, вземаше баня, закусваше и приемаше хора, после отиваше в библиотеката да пише спомените си. Излизаше само за да се разходи с Александър. — Каска стана. — Трябва да вървя. — Той ѝ се усмихна: — Трябва да се погрижа за Урбана, тя не се чувства добре, както и господарката Касия.

— Военачалникът Аврелиан харесваше ли я? Касия, искам да кажа?

— О, да, много. — Каска замълча за момент, подбирайки внимателно думите си. — Не съм виждал мъж, който да не е бил

привлечен от нея. Тя и Леарт? О, те са по-скоро един човек, отколкото двама. Леарт е извънредно вежлив, истински извор на познания, когато иде реч за медицина, благовония и всякакви билки. Но, Клавдия, ако искаш да научиш повече за военачалника Аврелиан, иди в библиотеката, спомените му са там. Помоли библиотекаря, той ще ти помогне.

— Каска?

Лекарят спря на стълбите.

— Ти ли облече труповете на онези ветерани за погребението?

— Да, да, аз ги облякох! — изкриви лице Каска.

Клавдия стана и тръгна надолу по стълбите:

— Като лекар ми кажи, кой и защо според теб, би могъл да извърши тези поругавания?

Каска леко се тупна по челото:

— Клавдия, вече ти казах, че случилото се тук е истинска загадка за мен — той се приближи към нея: — Но ти повтарям, че онзи, който е убил ветераните, трябва много, ама наистина много да ги е ненавиждал!

Клавдия изпитателно го погледна, после тръгна към вилата. Старият библиотекар имаше най-голямо желание да ѝ помогне. Той я настани на една маса до прозореца в другия на помещението и я попита дали там ѝ е достатъчно светло. Клавдия му се усмихна:

— Достатъчно, за да мога да чета! — отвърна му тя. — Възможно ли е да видя спомените на военачалника?

Библиотекарят ѝ ги донесе, сякаш носеше свещени предмети от храм. Той остави на масата свитъците, всеки от които беше грижливо номериран.

— Военачалникът ги изписа четливо със собствената си ръка — обясни той. — По-късно аз трябваше да ги препиша.

Без да го поканят, той седна на един стол от другата страна на масата и започна любопитно да наблюдава, докато Клавдия разгъваше свитъците. И преди беше виждала такива. Военачалникът не се различаваше особено от който и да е друг ветеран, който описва походите си в Британия и други места по света: той изразяваше мнението си за укрепленията, за придвижването на войските, за защитата на империята. Клавдия се прехвърли на последния свитък, разгъна го и бързо, но внимателно прехвърли написаното.

Военачалникът имаше четлив почерк и точна мисъл; той отбелязваше всеки развой на събитията и отбелязваше в полето за какво се разказва в новия пасаж. Тук отново се говореше за всички злочестини на империята: породената от гражданската война слабост, необходимостта да се подсили войската, военната флотилия отново да се изгради, да се защитават зърнените полета на Египет — все въпроси, които всекидневно са били обсъждани на форума и другаде. Имаше пасажи за семейството му и особено за Александър, и други, посветени на християнството, което той възприемаше с добродушна ирония. Клавдия не можа да открие нищо любопитно или многозначително. Тя нави свитъка и го върна на библиотекаря.

— Какво търсеше? — попита я мъжът.

— Нищо! — разсеяно отговори Клавдия. — Всъщност нищо.

Библиотекарят я остави. Клавдия продължи да седи на мястото си с подпрени на масата лакти, загледана в помещението на библиотеката. Питаше се кога ще се върне Бур. Вече се канеше да тръгне, когато вратата в другия край на залата се отвори и някой влезе. Тя присви очи и разпозна предпазливата походка на презвитер Силвестър.

— А, Клавдия! — обади се той. — Търсех те. Ела, искам да ти покажа нещо.

Той я изведе от библиотеката и двамата тръгнаха надолу по галерията към една малка градина със заобиколена от цветя беседка. Покани я да седне и се настани удобно до нея.

— Добре ли си, Клавдия?

— Знаеш какво става — отговори тя. — Императрицата е разгневена. А аз изобщо не напредвам.

— Затова пък аз напредвам. — Силвестър взе кожената торбичка, която винаги носеше, отвори я и извади оттам един разръфан, пожълтял ръкопис, който остави в скута ѝ. — Можеш да го задържиш. — Засмя се: — Това е доста опърпан препис на „За медицината“ от Целз^[8] — кръстоса ръце Силвестър и продължи словоохотливо, — Целз е бил не лекар, а наблюдател на човешките същества. Бил е съвременник на Плутарх^[9], живял е преди около двеста години. В труда му има едно чудесно приложение, в което описва смъртта на Александър Велики във Вавилон. Цитира различни източници като Диодор Сицилийски, Юстин, Арий^[10] и другите...

— Презвитер Силвестър, какво общо има всичко това с...

— Слушай! — продължи той. — Александър умира в разгара на лятото във Вавилон. Между първите му военачалници веднага избухват борби кой да го наследи. Започва истинска криза. Трупът на Александър е оставен, без да му обръщат никакво внимание, поне седмица. Когато вавилонски и египетски балсаматори накрая успяват да стигнат до него, намират го чудотворно запазен.

Клавдия почувства, че замръзва. Не заради ужасните престъпления, извършени в тази вила, а заради „Голямото чудо“ на чичо си Полибий.

— Същите тези източници — продължи презвитер Силвестър, — подчертават божествеността на Александър, като сочат факта, че въпреки силната горещина трупът не бил започнал да се разлага. Същите автори дават и обобщени сведения за смъртта на Александър по време на едно пиршество девет или десет дни по-рано. Те изброяват симптомите: гадене, силни болки, стомашни спазми и треска. Целз мисли, че Александър е бил отровен. Великият военачалник току-що се бил завърнал от сражения по границите с Индия, където има една отрова, наричана арсен. В малки дози тя може да се използва за стомашен лек и дори да служи като афродизиак. Това ме интересува, затова внимателно прочетох Целз, Плутарх и други коментатори. Арсенът също така е и могъща отрова, която съществува в много форми и има различен мирис. Нейното въздействие е смъртоносно, но тя забавя и дори спира процеса на разложение и разпадане^[11]. Някои симптоми са очевидни. Ако трупът не е бил погребан или изгорен на клада, кожата пожълтява и изглежда слабо златиста; трупът също изпуска прах, който наподобява леко златисто покритие. Затова, Клавдия... — той замълча за миг, — мисля, че блажената Фулгенция има много общо с Александър Велики. Императрицата и нейният син най-щедро дариха някои постройки да ни служат за църкви в Рим. Аз приготвих — Силвестър се засмя, — или по-скоро приготвям саркофаг за блажената Фулгенция. Елена я смята за свята девица мъченица.

— Обаче тя не е! — прекъсна го Клавдия. — Тя не е светица, нали така?

— Да, страхувам се, че е така. Съблякох и измих тялото. Отстраних тънкото, наподобяващо восък, покритие от кожата и...

— Апулей... — прошепна Клавдия.

— И... — продължи Силвестър, — веднага след това започнах да изследвам червения прах между пръстите на ръцете и краката и онова малко количество, което се виждаше по врата. Според мен, Клавдия, блажената Фулгенция в действителност е жертва на убийство, отровена с арсен и погребана в градината на чичо ти.

— Това не означава, че Полибий е виновен.

— Императрицата не я е грижа — прошепна Силвестър, — и, колкото и да е странно, и мен не ме е грижа.

— Какво искаш да кажеш?

Силвестър се изправи:

— Всъщност това няма значение, Клавдия. Най-добре е да оставим на Всевечния Бог въпроса за светостта. Мен наистина не ме е грижа, но не искам да мислиш, че те заплашвам. Не те заплашвам. Не се тревожи, никой няма да закача чичо ти. Аз лично ще се погрижа за погребението на блажената Фулгенция. — Той се наведе и приближи лицето си до нейното: — Уверих Августата, че всичко е наред. А онзи Офелион, който души наоколо? Сложиха му юзди и му поставиха нова задача. — Силвестър се изправи: — Онова, което искам, Клавдия, е всичко да приключи колкото е възможно най-бързо. Императрицата те нарича свое мишле. Едно зорко и хитроумно мишле! — печално добави той. — Затова продължавай да припкаш наоколо, Клавдия! Елена иска да знае кой е виновен за похищенията и публично да го накаже, да си спечели доверието на сенаторите и търговците, на могъщите в Рим. Освен това иска да открие и убиеца на ветераните. Когато всичко свърши, ще се върне към други, по-неотложни въпроси. — Той посочи ръкописа: — Прочети го!

---

[1] Кимери — племе от тракийски произход, обитавало през VII в. пр. Хр. Мала Азия. — Бел.прев. ↑

[2] Според Овидий, това се случвало през април, на празниците, посветени на богинята на плодородието Церера. Не се знае точният смисъл на това действие, но според Овидий лисицата била изгаряна, като предупреждение към другите вредители. — Бел.ред. ↑

[3] Фрея — „госпожа“ (древноисландски), в скандинавската митология богиня на плодородието, любовта и красотата. В някои варианти тя изпълнява функциите на валкирия или дева воин, която

участва в разпределението на победите и смъртта в битките. — Бел.прев. ↑

[4] Пенати — в римската митология, изображения на божествата пазители, свързани с обожествените духове на умрелите предци. Римляните имали два вида пенати — домашни (наследствените духове покровители и пазители на дома, чиито изображения се намирали до огнището) и обществени (пазителите на държавата и на нейното благополучие). Обществените пенати се съхранявали в храма на богинята Веста. — Бел.ред. ↑

[5] Панегирика — в древните Гърция и Рим надгробна похвална реч. — Бел.прев. ↑

[6] Ростра — платформа, на която стоят ораторите. Най-известната ростра е тази на римския форум. — Бел.прев. ↑

[7] Pontifex maximus (лат. букв. „великият строител на мостове“) — върховният жрец в Рим. — Бел.прев. ↑

[8] Аулус Корнелий Целз, римски учен-енциклопедист, лекар и писател. В медицинските си текстове събрал най-достоверните за времето си знания за хигиената, диетологията, терапията, хирургията и патологията; въвел лигатурата за превързване на кръвоносни съдове; създател на термина „делириум“ в психиатрията; наричан „Цицерон в медицината“. — Бел.ред. ↑

[9] Плутарх от Херонея (ок. 46 — 127) — старогръцки писател, добре приет е двора на император Адриан. Най-известното му произведение е „Успоредни животописи“, всички други негови творби са обединени под общото заглавие „Нравствени съчинения“. — Бел.прев. ↑

[10] Диодор Сицилийски — Древногръцки историк, посветил се на създаването на исторически сборници, наричан „александрийски граматик“ заради работата си в Александрийската библиотека. Юстин — вероятно става дума за римския историк Марк Юниан Юстин, живял и работил през III в. Арий — древноримски християнски теолог, основоположник на арианството, според което Синът е по-низше същество, създадено от Отеца. — Бел.ред. ↑

[11] В наши дни характерният „балсамиращ“ ефект на арсеновата интоксикация, при който трупът на починалия се запазва в идеално състояние в продължение на години, е добре известен. — Бел.ред. ↑

ГЛАВА ДЕВЕТА

*Целомъдрието е единственото и истинско
благородство.*

Ювенал, „Сатири“

Известно време Клавдия наблюдаваше как Силвестър се отдалечава през тревата, после се върна към ръкописа. Вярваше на презвитера. Единственото, което този човек желаше, бе вниманието на императрицата. Ако тя успееше да приключи с този кървав скандал, ако откриеше похитителите и убийците, и ги предадеше на императорското правосъдие, Елена щеше да бъде по-податлива на дипломатията на Силвестър. Тя прехапа устни. Когато се върнеше в „Магариците“, чичо ѝ Полибий трябваше да обясни много неща. Клавдия се облегна назад в цветната беседка и проследи с пръст редовете на ръкописа. Отначало се опита да го прегледа набързо, като обърне повече внимание на приложението, но Целз я очарова със своите умни, оригинални предположения за медицината и отровите, за различните въздействия на някои прахове. Тя се върна към началото, прочете пролога и внимателно проучи всичко написано. Колкото повече четеше, толкова повече се убеждаваше, че Силвестър е прав. Блажената Фулгенция е била убита със силната отрова, наречена арсен, но как, защо и до каква степен чичо ѝ и Апулей са замесени бяха въпроси, на които ѝ предстоеше да намери отговори. Силвестър щеше да я покровителства. Сети се също и за Теодор. Нещо я накара да се сепне.

Когато привърши с четенето, Клавдия излезе от беседката, върна се във вилата и пак се отправи към библиотеката. Библиотекарят вече се канеше да заключва и заяви, че възнамерява да обядва с хляб с гъби, леца и ечемичена супа. Въпреки това той търпеливо я изслуша, после поклати глава.

— В библиотеката нямаме нищо за медицина, отрови или растения, уверявам те, господарке! — заяви той.

Клавдия се опита да възрази.

— Можеш да потърсиш, ако желаеш! — съгласи се накрая библиотекарят и ѝ подаде ключа. — Оставям ти го.

— Клавдия! Клавдия!

Бур и четирима от хората му бързо прекосяваха моравата към нея. Лицата им бяха мръсни и потни, косите и брадите — по-чорлави от всякога. Бур разкопча тежкия си плащ, остави го да падне на земята и се наведе с вперени в нея очи.

— Имам новини! — задъхано обяви той. Библиотекарят се измъкна. Германците се бяха сдобили мях с вино си го подаваха един на друг. Бур отпи, премляска с език, после се изплю.

— Имам две съобщения за теб, Клавдия! — Сините му очи изпитателно я гледаха, без да се усмихват. — Ходихме в горичката. Не открихме нито яма, нито дупка, нищо засипано, но открихме следи от талига. Ето как са дошли нападателите и вероятно с нея са отнесли и мъртвите си.

Клавдия затвори очи и се удари с юмрук по хълбока. Разбира се, нападателите са използвали покрита талига, като са се правели на селяни или търговци, свърнали са от пътя и под покрива на клоните са се въоръжили и приготвили. Същото е станало и после: убитите са били натоварени на талигата, после са стоварили вътре маските, броните и мечовете; след малко колата се е превърнала в една от многото покрити талиги, които се друсат по оживения път, за да влязат в Рим.

— А второто съобщение?

— Императрицата не е доволна.

— Знам! — рязко му отвърна Клавдия.

— Заповяда незабавно да се върнеш в Рим и да продължиш разследването си. Трябва да тръгнеш до час. Можеш да се сбогуваш с Муран, който ще остане тук. Императрицата не желае нищо в Рим да отвлича вниманието ти. — Бур предаде съобщението с кратки, отсечени изречения, после ѝ се усмихна. — Аз ще те придружавам. Императрицата иска аз да те защитавам.

Клавдия отиде при огромния варварин и го тупна по рамото:

— Мисля, че си пратен да ме шпионираш, Бур! Да направиш всичко възможно, та императрицата да бъде сигурна, че върша онова, което тя иска.

— Ако императрицата го иска, така трябва да стане, малката! — прошепна Бур.

— Кога?

— Трябва да потеглим до един час.

По-късно същия ден Клавдия седеше в овощната градина на Полибий и гледаше как чичо ѝ, Нарцис, Апулей и Океан привършват най-великолепното ястие, което според уверенията им, някога е било поднасяно от новия главен готвач Целад. Полибий с известни колебания бе взел пикта на работа, само за да открие, че е намерил истинско съкровище, изкусен майстор на кулинарното изкуство. Клавдия се върна, за да види, че кръчмата е пълна догоре и в нея се предлагат най-различни блюда, приготвяни от Целад и гръмко хвалени от Полибий. Местните зидари, дърводелци, медникари и търговци се тълпяха вътре като ято птици. Вече се здрачаваше.

Клавдия настоя Целад да приготви разточителна вечеря, за да може тя да разкаже някои новини на чичо си и приятелите му. Целад надмина себе си и поднесе горещ и щедро подправен заек в сос от канела, кафяв джинджифил, дафинови листа и зехтин, последван от шунка, задушена в червено вино и сос от копър. Попея запали лампите. Клавдия гледаше как чичо ѝ довършва последните капки от виното, което нарече „специална реколта“. Той се наведе с лакти на масата и ѝ се ухили.

— Е, Клавдия, какви новини имаш за нас?

Клавдия погледна през рамо. Попея, Януария и останалите бяха в задната част на кръчмата и забавляваха Бур, който пък им разказваше страховити истории за чудовищата, великаните и троловете, от които бъкаха северните гори. Тя се обърна. Сега беше моментът.

— Младата жена, чието тяло откриха тук, със сигурност не е светица. Каза ми го презвитер Силвестър.

При всякакви други обстоятелства Клавдия щеше да избухне в смях пред въздействието от думите си. Полибий остана със зяпнала уста. Апулей скри лице в ръцете си. Океан нервно започна да дърпа

провесената от врата му връв с окаченото на нея изсушено ухо. Нарцис протегна ръка към чашата с вино.

— Не искам да слушам повече лъжи! — заяви Клавдия. — Ще ви предам точно какво ми каза презвитер Силвестър и какво открих самата аз. Тази сутрин той ми даде препис от „За медицината“. — Тя сякаш не чу силната въздишка на Апулей. — И така, Целз говори за много отрови и в действителност ме подтикна да размисля за много неща, но едно от нещата, за които споменава, е арсенът. Той много подробно описва смъртта и балсамирането на тялото на Александър Велики във Вавилон от преди шестстотин години. Тялото на Александър е било съхранено по някакъв чуден начин, вероятно благодарение на арсена, използван от някого да го убие. Сигурна съм, че същото се е случило и с Фулгенция, или каквото и да е името ѝ. Така че искам истината и я искам веднага!

Полибий дойде на себе си и отвори уста, но Клавдия предупредително го погледна.

— Ти трябва да знаеш истината — започна Апулей, вдигна ръце и направи знак на другите да мълчат, — и ще я научиш. Името на тази млада жена е Фулвия и тя се самоуби. Нека ти разкажа някои подробности. Преди много години жена ми и аз давахме подслон на християни, преследвани от Диоклециан и Максенций. Сега всички знаем какво се случваше тогава: семейства се разпиляваха, по пътищата бродеха хора, цели родове изчезваха, деца се връщаха по домовете си, само за да открият, че родителите им ги няма; родители се връщаха, за да открият синовете и дъщерите си отвлечени посред нощ. Фулвия беше бежанка, изгнаничка от Тарент. Бе минала през много местни християнски църкви, докато стигне до Рим. — Той въздъхна: — За да бъда кратък ще кажа само, че ние приехме Фулвия. Твърдеше, че е християнка, но в същност беше истинска напаст. Беше спривава, избухлива, язвителна и постоянно критикуваше всичко; истинското ѝ призвание беше да бъде актриса или танцьорка. За Фулвия всичко беше драма. Често заплашваше жена ми и мен, че ще иде при властите, ще се отрече от християнството и ще стане отстъпничка. Друг път заплашваше, че ще се самоубие.

Апулей си пое дълбоко, преди да продължи.

— Ти знаеш, аз съм аптекар, лекар. Един ден се скарахме, тя изпадна в истерия, започна да пици и да ми крещи. Заплашваше, че ще

погълне някакви прахове, ще се самоубие и тогава ще обвинят мен. Разбира се, не й повярвах. В същата тази нощ, малко преди разсъмване, чух някакви звуци от долния етаж. Там имам специална стаичка, където държа отрови зад здраво залостена и заключена врата. Фулвия бе успяла по някакъв начин да се промъкне вътре и да отвори едно от ковчежетата. Помислила, че е намерила някакъв сравнително безопасен прах; в действителност беше смесила с виното си много арсен и аз вече с нищо не можех да я спася. Тя изпадна в безсъзнание, после умря. Белезите по врата и плещите й се дължат на усилията ми да я накарам да повърне или да изхвърли отровата, със солена вода, че дори и с мляко. Но, както вече знаеш, щом си чела Целз — той мрачно се усмихна на Клавдия, — за такива силни отрови противоотрова няма. Фулвия умря. Знаех какво ще стане. Вече ме подозираха, че съм от първенците в местната християнска общност. Ако откриеха тялото на Фулвия в къщата ми, нощните стражи щяха да дойдат, а след тях войници. Аз имах скрити християнски ръкописи и свещени съдове, не можех да си позволя да рискувам. Затова отидох при стария ми приятел Полибий, който току-що бе взел „Магариците“, и му разказах какво се е случило. Среднощ пренесох тялото. Измихме го и го почистихме. Намазах го с едно вещество, което наподобява восък, за да затворим порите и по този начин прахът отвътре да не може да избие на повърхността на кожата; после го завихме в ленено платно.

— Арсенът причинява отделяне на прах — добави Клавдия. — Видях следи от него, когато за първи път ми показахте тялото.

— Вярно е — съгласи се Апулей. — Казах на хората, че е от дървото; това е една от последиците на арсена, която трудно може да се скрие. Мислехме, че никой няма да забележи. Аз имах няколко денария от царуването на Диоклециан. Помислих да ги сложа върху очите — това щеше да помогне смъртта да се датира отпреди няколко години.

— А сетне? — продължи да разпитва Клавдия.

— Отидох при един местен балсаматор и купих ковчега. Върху него издълбах християнските символи. Сложихме Фулвия вътре и я погребяхме в градината, тук. Винаги сме искали да я преместим. Останалото го знаеш. На сутринта, когато Венуций я откри, Полибий естествено се уплаши, аз също. Но наистина бях учуден колко добре се е запазило тялото. — Апулей посочи Океан и Нарцис. — Казахме им

поверително всичко и те се заклеха да ни помогнат. Както и да е — въздъхна той, — извадихме я, умихме тялото ѝ, отново намазахме кожата с онова вещество и почистихме сандъка отвътре. Сетне скалпихме историята, че това ще да е велико чудо, дело на Бога. Като се замисли човек, така е — добави той. — Ако бяха намерили трупа на Фулвия в нощта, когато умря, щяха да разпънат на кръст жена ми и мен, или щяха да ни пратят в амфитеатъра.

— И сега го заслужавате! — потвърди Клавдия. — Ще ви обвинят, че сте я убили и че сте скрили тялото, а вас тримата, Полибий, Океан и Нарцис, ще ви обявят за съучастници. — Тя насочи пръст към Нарцис: — А историята за стария вратар на будката край портите?

— Приказки! — промърмори неясно той. — Той ще си спомни всичко, ако му дадеш монета за чаша вино.

— Всички ние трябва да направим едно нещо! — гневно прошепна Клавдия. — Презвитер Силвестър никога няма да спомене за случилото се, но и вие трябва да си държите езика зад зъбите. Ще си държите устата здраво затворена и ще се закълнете във всичко свято, че никога, ама никога няма пак да отворите дума за това. Нека Елена си има блажената Фулгенция. Ние знаем истината. Полибий, ти спечели много пари от това мошеничество. Затова и можеш да загубиш най-много. Сега, когато вече върна задължението си към Торкват, ще поискам нещо от теб.

— Какво е то?

— Никакви търговски начинания повече! — Клавдия насочи пръст към него. — Никакви подправки от Понт, скъпо сандалово дърво от Арабия или дървесни и растителни смоли от Ливан, нищичко! Обещавах ли?

Всички вдигнаха ръце като консули, които полагат клетва. Клавдия едва сдържа усмивката си.

— Кажи ми, Апулей — тя не желаше да задълбочава слисването им, — толкова ли силно действа арсенът?

— Той е безмилостен убиец — отговори аптекарят, — и въздействието му трудно може да се открие. Пациентът страда от стомашни спазми и повръща, сякаш е ял нещо развалено и кръвта му е отровена. Ти ми помогна, господарке! — той се наведе към нея през

масата. — Аз и другите тук вече мислихме как да ти помогнем в отплата. Имам предвид за актьора Теодор.

— Сетил си се за нещо, така ли? — попита Клавдия.

— За нищо не съм се сетил — отвърна Апулей и махна с ръка към другите да мълчат. — Но нали ти помниш, Клавдия, как, когато Теодор дойде тук, се оплакваше от спазми в стомаха? Как твърдеше, че не се чувства добре?

Клавдия усети прохладния нощен вятър около раменете си.

— За какво говориш, Апулей?

— Винаги ми е било интересно, когато хората умират при такива обстоятелства. Естествено смъртта на Фулвия ме накара много да мисля. Отново се размислих за отровата. Господарке, през онази нощ в тази кръчма не е влизал никой, когато Полибий да не познава. Не забравяй, че тук идваха само хора, които са си платили да видят великото чудо.

— И какво от това?

— Кой от посетителите на Полибий ще поиска да отрови един актьор, когато никога преди не е виждал?

— Какво намекваш? — попита Клавдия.

— Ако Теодор е бил убит, а аз мисля, че е така, ако е бил отровен, а аз подозирам, че е бил — Апулей едва доловимо се усмихна, — тогава това е станало доста, преди да дойде тук. Господарке, да сте се отбивали в някоя винарна?

Клавдия се опита да си припомни всички подробности.

— Ходихме в храма на Хатор край Целинския хълм и там Теодор се срещна с върховния жрец Сезотен, но не помня да е ял или пил нещо. Благодаря ти, Апулей. А сега, — засмя се тя, — освен ако не възнамерявате да правите някое друго голямо откритие...

Всички разбраха намека, благодариха ѝ и се разотидоха. Клавдия ги чу да се смеят, докато се връщат по градинската пътека към кръчмата, където Бур и грубияните му гръмогласно ги приветстваха. Тя остана в тъмното, загледана в трептящите пламъци на лампите. Предпочиташе да мисли на тъмно. Още повече, че вечерта беше толкова хубава, не се виждаше нито едно облаче, звездите висяха ниско, а пълната луна шестваше в цялото си златно великолепие през тъмносините небеса. Запита се как ли е Муран и мислите ѝ се върнаха към зловещите събития във вилата на военачалника Аврелиан. Къде ли

беше бримката, от която можеше да се разплете загадката? А загадъчната смърт на Теодор? Преписът на Целз я бе увлякъл и тя си спомни какво ѝ разказа Апулей. Ако е вярно, помисли си тя, ако Теодор е бил убит, къде е ял и пил нещо? И защо настояваше да посети онзи храм и странния върховен жрец?

Клавдия усети как стомахът ѝ се свива от вълнение. Тя се ощипа по ръката, за да накаже сама себе си. Беше го забравила! Беше пропуснала, че Теодор искаше да благодари на своята богиня покровителка, преди да се присъедини към компанията в „Магариците“. Защо трябваше да иде в храма на Хатор? Вдигна очи към небето.

Беше минал един дълъг ден, но още се чувстваше свежа, не ѝ се спеше, а Бур и диваците му имаха нужда от работа. Бяха ги изпратили в Рим да я наблюдават, е, добре, можеха да я понаблюдават!

Малко след това Клавдия излезе от кръчмата, съпроводвана от петима германски наемници. Бур пристъпваше отзад като огромен трол от мрачните германски гори и мърмореше под нос, че са ги откъснали от нежните погледи на Януария, вкусното ядене на Целад и силното винце, предложено от Полибий. Той и двама от другарите му носеха факли от склада на Полибий; факлите, заедно с подрънкването на оръжията им, караха уличните сенки да се притаяват по-далеч. Калайджии, фалшификатори, вещери и фокусници, продавачи на крадени стоки, сводници и проститутки се разбягваха, преди да бъдат разпознати като заплаха. Клавдия беше потънала в собствените си мисли. Искаше да се съсредоточи върху Теодор. Той беше ключът и тя бе забравила това обстоятелство. Нещо глождеше паметта ѝ, нещо, което бе прочела в книгата на Целз и бе научила във вилата, но в момента не можеше да го осмисли. Първо трябваше да посети храма на Хатор. Групата навлизаше все по-навътре в копторите и се насочи към тясната уличка, в края на която се намираще храмът. Обитателите на копторите се предупреждаваха един друг за приближаването на непознатите в нощта. Клавдия чуваше виковете им зловещо да отекват наоколо.

— Идва жена! Идва жена! С нея има войници! С нея има войници!

Съобщението се предаваше от тези безтелесни гласове. Клавдия имаше чувството, че върви по някаква пътека в Хадес, предшествана

от тъмнокрил вестоносец.

Когато стигнаха до открития площад пред храма на Хатор, сградата изглеждаше изоставена. Вратата бе заключена, резетата и мандалата здраво наместени. Един просяк клечеше на горното стъпало. Съпроводена от Бур, Клавдия бързо се отправи към него.

— Тук ли са жреците? — подвикна тя. — Затворили са храма, но дали са в къщата си отзад?

Просякът, с бели като мляко очи и покрита със струпеи кожа, примигна и облиза устните си.

— Гладен съм! — отговори той. — И чух виковете! Идва жена! Ти си пухкаво, сладко малко парче! Ако тези не бяха с теб...

Бур понечи да извади меча си. Гласът на мъжа стана ласкателен.

— Аз съм само един просяк! — проскимтя той. — Имам нужда да хапна и да пийна нещо. Ще кажа на хубавата господарка всичко, което иска да знае!

Клавдия пхна една монета в дланта му; кожата беше груба и нарязана, средният пръст липсваше.

— Бях войник! — продължи да хленчи мъжът, който проследи погледа ѝ. — Загубих го в една битка на север, когато се сражавах с бойци като тези.

— Жреците! — повтори Клавдия. — Сезотен и следовниците му! В къщата отзад ли са?

— Ами върви там и ги потърси — отвърна старикът, — но няма да намериш никого, няма ги, всички си заминаха!

Клавдия се взря в изрязаните от двете страни на вратата образи на Хатор, египетската богиня на веселието; те не изглеждаха особено доволни и примамващи, по-скоро бяха гротескни и зловещи в оскъдната светлина. Сподирена от Бур, девойката отиде встрани на храма и огледа прозорците, заковани с дъски и със спуснати капаци. Стигнаха до стената на градината, вратата ѝ също беше заключена и Бур я отвори с ритник. Всички влязоха сред буйната, тъмна растителност и Клавдия скоро откри пътека, водеща към центъра. Тя спря пред друга статуя на някакъв египетски бог, когото не можа да разпознае, и се огледа. В единия край се издигаше къщата, потънала в тъмнина, чиито прозорци също бяха заковани с дъски. Някъде наблизо се разнесе смразяващ кръвта кучешки вой. Тя отиде до задната част на храма; там имаше малка вратичка, заключена с катинар и подсилена с

железни гвоздеи, които дори Бур не можа да изкърти. От двете страни на вратата бяха прозорците. Клавдия успя да намери няколко празни кафеза, скупчи ги и се покатери. Дръпна капаците на прозорците, но те не помръднаха и тя слезе долу. Бур се качи и с дръжката на меча успя да ѝ проправи път.

С негова помощ Клавдия се покатери по стената на храма, хвана се за перваза, прехвърли се и скочи в тъмнината под нея, като удари краката и издраска ръцете си. След дрезгав разговор с хората си, Бур успя да промъкне една факла вътре. Клавдия я хвана и я обърна надолу така, че пламъкът да се разгори, после я вдигна. От двете страни на храма имаше редица колони, а близо до мястото, където бе застанала, се виждаше олтар с водещи нагоре стъпала; на олтара стоеше празен шкаф, светилището, дарохранилницата, с отворени вратички. Клавдия мина от единия до другия край на храма. Миришеше на мухъл. Тя пак чу кучешки лай и въпреки че той идваше отвън, по-скоро откъм къщата, отколкото от самия храм, се запита дали отдолу няма някакво подземно помещение. Тръгна покрай стената и светлината от факлата караше издълбаните в стената сцени да оживяват. Внезапно спря и се задъха. Стените на храма бяха покрити с груби картини, изобразяващи различни случки от живота на египетските богове. Повечето разказваха за Хатор, богинята на щастието и повелителка на веселието, господарката на мрака, дарителката на ликуването. Докато Клавдия ги разглеждаше, устата ѝ пресъхна. Бяха минали години, откакто за последен път беше посещавала някакъв храм или бе наблюдавала обетно жертвоприношение, било то езическо или християнско. Сега обаче си припомни, че египетските жреци, независимо на кой бог служеха, винаги носеха маски. Дали Теодор бе дошъл тук затова? Актьорът не беше разпознал нечие лице, но бе познал маските от храма на Хатор.

Клавдия побягна назад и повика Бур. Сред порой ругатни и ропот германците успяха да хвърлят вътре няколко факли и също се стовариха в храма. Две от факлите изгаснаха и трябваше пак да ги запалят, наемниците охкаха заради натъртените си ръце и крака. Клавдия ги укроти и ги прати да претърсят най-внимателно целия храм. Откриха врата, която водеше към малка ниша; Бур я отвори с ритник и всички пристъпиха надолу в миризливия, студен мрак. Клавдия вървеше първа, тя внимателно напредваше с факла пред себе

си. Когато стигна последното от ронещите се стъпала, тя се огледа. Не се виждаше нищо освен празно подземие, влажна земя и каменни стени, в една ниша имаше маслени лампи, в друга — свещ. Тя се наведе, вторачена в тъмнината, а Бур и другарите му се разпръснаха покрай стената, главите им почти докосваха тавана.

— Нищо! — съобщи Бур, като се върна. — Нищо, освен това.

Той хвърли в краката на Клавдия нещо, което приличаше на къс кожа.

Клавдия го вдигна и го обърна. Беше кожена кесия, от едната ѝ страна тя позна гравирани със сребро инициали на сенатора Карин. Изправи се, стомахът ѝ се свиваше, сърцето ѝ се разтуптя.

— Какво е това, малката?

— Бързо! — подкани го Клавдия. — Хвани просяка!

Бур и другарите му изтичаха по стъпалата нагоре към храма. Клавдия ги чу как вдигат една греда, как резетата падат и вратата се отваря. Тя облекчено въздъхна, когато отвън се разнесе скимтене — просякът не бе мръднал от мястото си и Бур го довлече вътре. Когато Клавдия се качи горе, старецът бе коленичил в петното светлина, което хвърляше една факла, и изплашен гледаше огромните чорлави зверове край себе си. Бур извади меча си и постави плоската страна на острието върху рамото му. Просякът започна да хленчи със сведена към пода глава.

— Моля ви! — проплака той. — Не знам нищо.

— Помисли си пак! — Клавдия се наведе и го тупна по темето. Отвори кесията си и извади оттам сребърна монета. Мъжът алчно се вторачи в нея. — Слушай! — подкани го Клавдия. — Не искам да ти сторя нищо лошо. Кажни ни каквото знаеш. Къде са Сезотен и другите?

— Няма ги! — отвърна просякът. — Онези кучета, които чуваш да лаят, са техни. Оставиха ги тук да пазят, но самите те заминаха нанякъде.

— Къде? — повтори Клавдия.

— Върнаха се в Египет, това чух, да се поклонят на богинята и да занесат статуите ѝ в храма на един град, наречен...

— Мемфис! — помогна му Клавдия. — От кое пристанище ще отплават?

— От единственото! — ухили се просякът и показа черните си зъби. — От Остия! Тръгнаха натам с песни, щастливи и доволни!

Клавдия пхна монетата в ръката на просяка и се изправи на крака.

— Бур! Кое от милите ти момчета е най-добрият ездач? Трябва да отнесе спешно съобщение на императора. Друг трябва да тръгне за Остия и да каже на управителя на пристанището да използва властта си. Не бива да оставят Сезотен и жреците му да отплават. Трябва да ги арестуват и да ги докарат в Рим!

Късно на другата вечер Клавдия се чувстваше доволна, че е взела правилното решение. Бур изпрати хората си, и Сезотен и четирима от спътниците му били арестувани в пристанището на Остия точно когато отивали да се качат на кораб за Египет. Поставили ги под стража и сега били на път за Рим. В същото време Елена изпрати от вилата на военачалника Аврелиан войници, които претърсили храма на Хатор и къщата зад него. Намерили кучетата да бродят вътре, диви, жестоки зверове — не им останало друго, освен да ги избият. Докладвали, че всичко в къщата или е било изгорено, или отнесено. Не открили нищо в подкрепа на подозренията на Клавдия, но кесията беше достатъчно доказателство. Сезотен и другите жреци от храма на Хатор бяха организирали похищенията, беше сигурна в това. Спомни си Херея, как Бур ѝ каза, че е бил разкъсан от кучета, преди да го убият и да изгорят трупа му. Сезотен бе използвал тези кучета. Беше наблюдавал богатите и заможните, които принасяли дарове в храма му, за да разбере кой къде отива и да планира отвличанията. Въпреки това, Клавдия беше убедена, че преследването още не е приключило. Трябваше да изчака, докато не се срещне със самия Сезотен.

На другата сутрин в кръчмата „Магариците“ пристигна императорски пратеник, който викаше Клавдия да отиде заедно с него в Палатина. Елена се бе настанила с двора си в „Пауновата зала“, величествена и разкошна, в самото сърце на двореца. Константин седеше на трона с майка си от дясната му страна и презвитер Силвестър от лявата, публичен знак за все по-засилващата се мощ на християнската църква в Рим. Клавдия и Муран бяха настанени на столове в ляво от трона. Срещу тях, върху покрития с плочки под бяха поставени още пет стола за Сезотен и сподвижниците му. Петимата жреци бяха арестувани, но не им бяха сторили нищо лошо. Те

изглеждаха самодоволни, арогантни, готови да се защитават и да настояват за правата си. Докараха ги пред августейшите особи в бели надиплени роби, бръснатите им глави и лицата блестяха от благовонно масло, скъпоценни гривни и пръстени проблясваха по китките и пръстите им. Всички се поклониха, коленичиха и заеха местата си. Сезотен яростно изгледа Клавдия, устните му помръднаха в някакво неизречено проклятие.

— Тук сме — гръмогласно обяви Константин, — в императорската консистория^[1], където аз съм *Pontifex Maximus et Judex*, Върховен Понтифекс и Съдия. — Той посочи Сезотен и придружаващите го жреци. — Срещу вас са повдигнати сериозни обвинения, приписват ви се най-тежки деяния: отвличане, изнудване, убийство и предателство. Какво ще кажете вие?

— Невинни сме, твое величество! — Гласът на Сезотен бе силен и самоуверен. — Ние сме жреци, граждани на Рим, бивши войници на империята. Според закона, трябва да знаем кой ни обвинява.

Константин погледна към Клавдия.

— Аз ви обвинявам! — рязко заяви Клавдия.

— Така си и мислех.

— Защо? — присмя му се Клавдия.

Сезотен насмешливо отвърна очи. Клавдия се опита да запази спокойствие. Единственото реално доказателство, с което разполагаше, беше кожената кесия, поставена на пода между тях; просякът изчакваше под стража в преддверието. Тя не поиска да го доведат вътре; самото му присъствие беше достатъчна заплаха. Не му вярваше; той можеше да каже всичко, да промени думите си и дори да оттегли свидетелството си. Тя огледа залата, Сезотен говореше нещо с един от жреците от лявата му страна. Императорът и императрицата оставаха неподвижни. Странно, обаче Муран й се струваше отдалечен от нея, потънал в собствените си мисли. Той седеше доста далеч от нея с ръце върху коленете и крадешком я поглеждаше с крайчеца на окото си. Лицето му бе върнало цвета си, а раната на слепоочието му зарастваше много добре.

Клавдия се питаше какво ли има да става. Тя размърда крака, за да прикрие безпокойството си; имаше нещо нередно, въпреки че Елена явно изпитваше задоволство от арестуването на Сезотен и другите жреци. Новината вече бе обиколила Рим и този консисториален съд

беше част от намерението ѝ да възвести това на всички, въпреки че в действителност не беше необходимо. Един имперски съдия можеше да разгледа случая в съдебната зала. Като сам се бе заел с това дело, Константин беше породил още по-противоречиви чувства, а присъствието на Силвестър бе сигурен знак, че могъщата християнска общност е замесена в случващото се. Но защо презвитерът седеше до императора? Какво замисляше Елена? Защо Августата бе толкова спокойна и уверена? Тя не беше благоволила да приеме Клавдия, за да обсъдят проблема, нито дори бе разрешила на Муран да поговори с нея.

— Какви доказателства имаш?

Въпросът на Сезотен прозвуча като удар с камшик във въздуха.

— Виж там! — Клавдия посочи кожената торбичка на пода. — Върху нея са инициалите на сенатора Карин и хората ни му я показаха. В нея той разпозна една от кесиите, използвани за част от откупа, платен за освобождаването на дъщеря му.

— Е, и?

— Беше намерена в подземията на твоя храм.

— Какво доказателство е това? — обърна се Сезотен към императора и майка му. — Ваши величества, всеки би могъл да я остави в храма. Нашето светилище е отворено; много поклонници идват с пожертвования, за които са дали обети. Някой преднамерено би могъл да я подхвърли там.

Константин кимна леко в знак, че е съгласен.

— Ваши величества, всички ние научихме за тези похищения. Беше платено много злато и сребро, такива торбички може да се намерят във всяко кътче на Рим!

Клавдия се опита да прикрие разочарованието в гласа си:

— Преди четири дни Муран беше нападнат в засада на самотен селски път край вилата на военачалника Аврелиан — всички знаете какво стана. Отвън имам свидетел, един просяк, който събира милостиня на стъпалата пред твоя храм. Той твърди, че в онази нощ преди нападението ти и приятелите ти сте натоварили талига, теглена от два коня, и сте напуснали храма.

— А аз имам свидетели — рязко се противопостави Сезотен, — че преди четири дни една каруца отведе мен и другарите ми в свещените дъбрави на Диана, където, навярно знаеш, също има

святилище на нашата богиня и покровителка Хатор, повелителката на веселието.

Клавдия реши да не отговаря на това. Сезотен хитруваше; без никакво съмнение другите бяха готови да се изправят и да се закълнат, че той казва истината.

— Защо напуснахте вашия храм? — обвинително го попита тя. — Защо сте отнесли всичко, което притежавате, от него и от дома си, и сте изгорили онова, което не сте могли да вземете със себе си?

— Това е Рим! — подсмихна се Сезотен. — Ние тръгнахме на дълъг път, свято поклонничество в Египет, за да се поклоним пред Хатор в нейния белостенен град Мемфис. Възнамерявахме да останем там известно време. В нашия храм и в къщата пазехме имуществото си; онова, което искахме да вземем със себе си, натоварихме на каруци и го откарахме в пристанището на Остия; останалото бяха боклуци, затова и ги изгорихме. Не желяехме да се завърнем и да видим, че къщата ни и храмът са оплячкосани.

— А кучетата? — попита Клавдия, стиснала от гняв юмрук.

Сезотен забеляза слабостта ѝ.

— Както повечето храмове в Рим, и ние имаме кучета пазачи! — отвърна той, като подигравателно ѝ се подсмихна. — Самият факт, че ги оставихме там, е сигурно доказателство, че скоро щяхме да се върнем. Платихме на един човек да ги храни и да се грижи за тях. Какво нередно има в това? Какво е доказателството, че носим вина за отвличания, похищения, убийство и предателство?

— А маските ви? — подхвърли Клавдия. — Аз проучих обредите на Хатор; онези, които ѝ служат, носят маски по време на свещения танц и жертвоприношенията.

— Нашите маски са тежки и стари; ние изгорихме и тях. Възнамерявахме да купим нови, когато стигнем в Мемфис.

— А Теодор? — не го оставяше на мира Клавдия. — Актьорът, който беше убит в кръчмата „Магариците“? Той посети вашия храм.

— Така е! — потвърди Сезотен, поглеждайки лукаво императора. — Той умря, когато бе поверен на твоите грижи, в твоята кръчма. Никой от нас не е посещавал „Магариците“ в онази нощ; нямаме нищо общо с неговата смърт.

— Но защо той дойде при вас? — повтори въпроса си Клавдия. — Защо един актьор, който току-що бил разпитан за отвличането на

господарката Антония, ще поиска да ви посети, преди да отиде в кръчмата „Магариците“?

— Отговорът е съвсем логичен! — отговори Сезотен. — Искал е да изрази благодарността си, самата ти беше свидетелка на онова, което се случи. Аз го срещнах в преддверието на храма, помниш ли? Сетне влязохме вътре. Теодор вървеше пред мен и се изправи пред олтара. Поръси свещения пламък с тамян, после си тръгна. Какво намекваш?

— Защо му е било да го прави?

— Предполагам, че за да изрази благодарностите си за своето избавление — Сезотен сви рамене. — Размених няколко думи с него и му пожелах всичко най-добро, това беше всичко. — Сезотен подчерта думите си: — Той отиде в твоята кръчма, където според мълвата е бил отровен. Когато дойде в храма ни, не сме му давали нищо, нито да яде, нито да пие, нищичко! — Сезотен махна с ръка: — Твоите обвинения срещу нас са сериозни, а доказателствата, с които разполагаш, са незначителни! Една кесия, един посетител в храма, фактът, че сме се погрижили за своята собственост, че сме посетили светилище извън Рим и сме се приготвили да заминем към светилището-майка в Египет... Култът към господарката Хатор има много последователи — той хвърли бърз поглед към презвитер Силвестър, — както и християнската църква.

Клавдия реши да не отговаря, но погледна към императрицата. Седналият до нея Константин сякаш дремеше; беше се отпуснал на трона с полупритворени очи. Елена бе вперила поглед в стената отсреща, сякаш изцяло бе погълната от картината, изобразяваща бягството на Еней от горящата Троя.

— Споменаваш нашата църква — обади се Силвестър, сякаш се пробуждаше. — Ти си свещенослужител като мен — продължи словоохотливо той. — Следователно, трябва да имаш *Liber Diurnalis*, дневник на празненствата с датите на жертвоприношенията и обредите. Можеш ли точно да кажеш къде сте били ти и другарите ти в дните на другите похищения и кой точно може да го потвърди?

Въпросът на Силвестър бе неочакван и породил страх. Сезотен примигна няколко пъти и бързо погледна жреците от двете си страни.

— Можем да пресметнем — бавно отвърна главният жрец, — но това ще отнеме време. — Той се запъна: — Трябва да се видим с някои

от вярващите от храма ни.

Клавдия усети, че Сезотен няма търпение да отмине този въпрос.

— Клавдия — обърна се той към нея, — ти каза, че Муран е бил нападнат преди четири дни. Той е всеизвестен като гладиатор победител, истински боец. Според онова, което знаем, мнозина от нападателите му са били или убити, или ранени, но виж... — той посочи себе си и другите до него, — по нас няма нито рана, нито белег, нито дори драскотина.

— Това не е доказателство за невинност! — възрази Клавдия. — Ти си пращал други да ти вършат работата, негодници, които си набирал из копторите на Рим; поискал си да ги убият, да ги накараш да млькнат завинаги, затова и си ги пратил да нападнат Муран. Ще се върна към въпроса на презвитер Силвестър — бързо добави тя. — Ако те попитам къде си бил и какво си правил по време на похищенията, ще можеш ли да ми отговориш?

Тя насила се усмихна, за да прикрие собственото си безпокойство. Ако не внимаваше, това дело щеше да се сведе до обикновена разпра, до размяна на обвинения и контраобвинения.

— Обвинява ме — извика Сезотен, — мен и другите жреци тук, бивши войници, граждани на Рим, нас ни обвинява една...

— И аз те обвинявам! — обади се Муран. — Аз също съм римски гражданин, ваши величества! — Муран се обърна към императора. — Можем да продължаваме да си седим тук и да се караме като малки деца. Но на доказателствата срещу Сезотен трябва да се отговори. Той се е готвил да избяга от Рим, не е бил в града, когато бях нападнат и убиха Александър. Поради някаква странна причина тъкмо него посети Теодор, човекът, който по-късно загадъчно беше убит. Сезотен трябва да каже къде е бил и къде са били неговите съучастници при другите случаи, когато са били похищавани млади мъже и жени. Използваната от сенатора Карин кесия за плащането на откуп беше намерена в подземиято на неговия храм. Сезотен притежава големи кучета. Господарката Антония говореше за кучета, а императорският агент Херея е бил разкъсан, преди да изгорят тялото му.

Клавдия учудено изгледа Муран. Не можеше да си спомни дали му е разказвала тези подробности, но той говореше, сякаш е добре запознат с всичко, което се беше случило. Нещо не беше наред. Делото

сякаш щеше да получи внезапен обрат. Целият напрегнат, Силвестър се наведе напред. Константин беше нащрек. Елена се усмихваше на себе си.

— Цезарят има право да поиска сам да отсъди по което и да е дело — продължи с висок, режещ глас Муран. — Всички римски граждани имат право да се обърнат към Цезаря и никой не може да се жалва от решението на Цезаря, освен пред Бога. — Той скочи на крака. — Аз призовавам моя Бог, Господа Иисуса Христа. Обръщам се също към обичаите на древния Рим и *his Gladii*, силата на меча. Твое величество, предизвиквам Сезотен и последователите му да зложат своето упование и вяра в тяхната богиня Хатор, както аз ги залагам на Господа Христа. Нека истината бъде разкрита чрез меча на арената.

Ужасена, Клавдия замръзна. Залата се завъртя пред очите ѝ и ушите ѝ забучаха, сякаш в тях отекваше ревът на тълпата. Сезотен и сподвижниците му разгорещено спореха помежду си. Египтянинът скочи на крака с уверен израз. Приемаше предизвикателството. Разбираше, че няма друг изход. Ако откажеше, това би могло да потвърди обвиненията срещу него, докато петима мъже срещу един на арената означаваше, че везните силно натежават в тяхна полза. Презвитер Силвестър гледаше в пода. Константин сияеше. Обзет от възбуда, Бур приближи откъм вратата. Елена седеше на трона си с изписан в погледа ѝ триумф. Клавдия само наведе глава и промърмори думата „кучка“.

— Толкова ли си глупав, Муране, толкова преизпълнен със собственото си...

— Млъкни! — Муран отхапа от парчето пиле, преди да отчупи къшей ечемичен хляб и да го натопи в соса от гъби и лук. — Млъкни! — повтори той.

С пламнало лице и гневни очи Клавдия отблъсна лицата си встрани.

— Защо го каза! — изкрещя тя, без да обръща внимание на погледите на другите посетители в кръчмата „Магариците“.

— Трябва да изслушаш онова, което имам да ти казвам! — продължи Муран и влоши нещата още повече, като ѝ смигна.

Клавдия не можа да се овладее. Тя скочи, помете купата и чашата си от масата и се втурна в градината. Стигна до самия ѝ край при рушащата се стена и се промъкна зад буйния храсталак, мястото, където винаги отиваше, когато искаше да се скрие. Седна на земята, облегна се на стената и се отдаде на внезапната си ярост, като започна да удря с юмруци по коленете си, тропаше с крака по земята и бълваше порой ругатни срещу Константин, майка му, презвитер Силвестър и всички, които според нея бяха виновни за това развитие на нещата.

Останала без дъх, накрая тя затвори очи и си пое дълбоко въздух. Елена беше хитра! Бе постигнала резултата, който искаше. Имената на заподозрените, виновни или невинни, бяха оповестени в цял Рим. Елена бе удържала обещанието си, което даде пред всички: правосъдието сякаш бе въздадено, а тя превърна своята защита на императорската власт в публична изява на правдата на Господа Христа, който въздава справедливостта си срещу египетските богове. Клавдия отвори очи. Не смееше и да мисли за най-лошото. Тя гневно се взираше в сплетения гъсталак и съзря отблясъци светлина откъм „Магариците“. Единственото, което Муран ѝ обеща, беше, че ще стои мирен поне тази вечер, и ще обяви решението си пред обществото едва на другата сутрин. Клавдия знаеше, че когато това стане, „Магариците“ ще започнат да се пълнят с посетители, които Полибий ще посреща с отворени обятия.

Клавдия се опита да се срещне с императрицата, но самият Бур ѝ отказа и я съпроводи извън пределите на двореца. Опита се да се върне обратно и да посети Муран, но отново не я допуснаха в двореца. Изпълнена с ярост, тя се върна у дома, заключи се в стаичката си и излезе от там едва когато Муран се върна за вечеря. Полибий и останалите подозираха нещо, но трябваше да изчакат. Клавдия скръцна със зъби. Ако размислеше, съвсем не беше толкова чудно, че държаха Муран далеч от нея или че Елена ѝ отказа среща. Трябва да бяха окуражавали Муран да се обърне към древното правосъдие на меча! Клавдия направи гримаса. А и не е било нужно да го увещават дълго! Муран беше дълбоко опечален, че младият Александър бе убит, когато той лично беше поел грижата за неговата безопасност; беше и победен, и унижен. Хитроумно замислен капан, размишляваше Клавдия, за Сезотен и неговото сборище от вещици! Тя не се съмняваше, че те бяха виновни, онази кесия беше ужасна грешка. Ако императорските

обвинители бяха претърсили основно храма, ако бяха направили списък с датите и точното време, срещу жреците щяха да се натрупат достатъчно доказателства. Но имаше и още нещо, Клавдия бе сигурна в това. Тя все още се чувстваше оплетена в мрежа от лъжи и коварства. Елена можеше да се преструва и да превърне правораздаването в публично зрелище, но истината...

— Клавдия! Клавдия! — отекна гласът на Муран в тъмнината. — Клавдия, знам, че си там, излез, моля те!

Тя въздъхна, стана и тръгна към моравата. Загънат в плащ, за да се предпази от нощния вятър, Муран стоеше пред кръчмата с фенер в ръката. Той се опита да я прегърне през рамо, но тя го отблъсна.

— Как можа да го направиш, Муране? — прошепна тя.

— Ами ей така! — Муран беше много пиян и се олюляваше. — Августата ми се довери, както и презвитер Силвестър, останалото беше лесно. Тези хора са виновни, Клавдия!

— Не са единствените виновни!

— Какво иска да кажеш?

— Муране, около тези похищения все още остават много въпроси, да не говорим за убийствата на ветераните, но да не сменяме темата.

— Не я сменям!

— Защо се съгласи?

— Трябваше. Доказателствата срещу Сезотен бяха неубедителни — Муран с пъшкане клекна на тревата и остави фенера до себе си. — Клавдия, аз се досетих за клопката на Елена, но съм боец. Един млад човек бе поверен на грижите ми. Той беше убит заедно с още четирима добри мъже, които не са по-различни от чичо ти Полибий, Океан и другите. Техните сенки зоват за отмъщение. — Той се наведе напред. — Мълвата вече плъзна. Залаганията започнаха. Императрицата ми даде кесия със злато, както и Урбана, сега тя е много богата жена.

— Нямаме нужда от техните пари!

— Не, Клавдия, имаме!

— Муране! — Клавдия коленичи пред него и обхвана лицето му с двете си ръце. — Ти си войник и още веднъж трябва да излезеш на арената. Ще се изправиш срещу петима мъже, бивши войници, безжалостни убийци, обучени да си служат с оръжия. Елена не

помисли ли, Силвестър не се ли сети, Урбана не предположи ли, че може да загубиш?

Муран нежно отстрани ръцете ѝ.

— Клавдия! — Гласът му бе пълен със страст. — Може и да не победея — никой не знае как ще се завърти зарът, но кълна ти се, Сезотен и сподвижниците му със сигурност ще изгубят.

Клавдия отправи поглед някъде над главата на Муран. Елена бе убедила Муран да се сражава, но Сезотен? Какво беше сторила, за да убеди коварния жрец да приеме предизвикателството? Клавдия знаеше, че императрицата обича залаганията, а и не беше особено почитана в играта. Как ли беше хвърлила зара?

На другата сутрин вестта за предстоящото сражение вече се носеше из цял Рим, а вестителят Меркурий го разпространяваше с най-големи подробности из квартала с копторите край Флавиевата порта. На разгневената Клавдия тепърва ѝ предстоеше да се сблъсква с лукавството на Елена. Хората вече бяха забравили похищенията, както и убийството на Александър. Заподозрените бяха заловени; императорското правосъдие бе въздадено. Какво я интересуваше тълпата, че Сезотен и другите жреци може и да са невинни? Или че можеше да са виновни и да избегнат присъдата? Тълпата искаше да се забавлява и при това да се забавлява безплатно. Целият процес бе получил още по-изгарящ любопитството привкус, тъй като Муран бе възложил тържеството на справедливостта на Господа Христа. Гладияторът бе известен със симпатиите си към новата религия, но малцина виждаха в думите му пръста на Елена. Според вестителя Меркурий хората по пазарите, училищата и кръчмите правеха най-различни предположения защо християните, които открито проповядваха ненасилието, бяха позволили да бъдат въввлечени в кървава битка до смърт на арената. Дали това не беше знак за други промени, за приспособяването на християнството към държавата? Меркурий разказа на Клавдия как в града се бяха появили надписи, които защитаваха едната или другата страна, как комарджиите се обзалагаха, а общественото мнение бе настройвано срещу Муран. В края на краищата, не остаряваше ли той? Не беше ли жестоко ранен при последното нападение? А и петимата му противници, не бяха ли те

бивши войници, чиято подготовка бе също толкова строга и сурова, както и обучението в гладиаторските школи?

Поболяла се от тревога, Клавдия реши да не слуша всичко това и се опита да не мисли. Муран усети настроението ѝ и я отбягваше, като гледаше да стои колкото е възможно по-далеч от „Магариците“ и поднасяните от Целад деликатеси. Той постеше, хранеше се съвсем оскъдно и напълно спазваше желязната дисциплина на тренировките. За разлика от последния път обаче, когато се готвеше за схватката си с Мелеагър, Чудото на милион градове, сега той се упражняваше публично и съобщенията за постиженията му не бяха много добри. Бил бавен, вял, някои говореха дори, че отстъпвал на другарите си, с които се упражнявал. Клавдия действително се чувстваше като мишка, хваната в капана на грозните слухове и подшушнатите приказки; дори Полибий, който се наслаждаваше на новопридобитото си богатство, изглеждаше разтревожен. Понякога чичо ѝ се измъкваше, за да се срещне насаме с Муран. Когато се връщаше, изглеждаше мрачен.

През тези първи няколко дни Клавдия изпитваше все по-увеличаващ се страх, тя непрекъснато мърмореше и кълнеше Елена. Питаше се дали да не падне в краката ѝ и да я помоли да накара Муран да оттегли предизвикателството си, но знаеше, че ще бъде безполезно. След известно време собствената ѝ строга дисциплина надделя. Трябваше да забрави, да се съсредоточи върху изправения пред нея проблем; имаше задача, която трябваше да довърши. Извини се, че не върши нищо в „Магариците“ и при първа възможност се връщаше на мястото си в градината до стената на оградата, където си бе донесла стол, маса и писмените си принадлежности. Сядаше в пъстрата сянка и размишляваше за всичко, което се бе случило.

Мислите ѝ се върнаха към един човъркащ мислите ѝ проблем: смъртта на Теодор. Той определено бе отровен, но, според Полибий и Апулей, не беше ял илипил нищо в кръчмата. Клавдия написа всичко, което знаеше за Теодор, от първия път, когато го видя, до неочакваната му смърт в „Магариците“. Съсредоточи се върху това. Единственият път, когато Клавдия се смеси с останалите посетители, бе, за да удовлетвори собствения си глад, както и да установи какво е правил в тази съдбовна вечер убитият актьор. Тя бързо стигна до едно заключение. Теодор бе изпил бокал вино точно, преди да се качи в стаята си, но не беше ял илипил нищо повече, оплаквайки се от

неразположение. Разлятото в стаята му вино означаваше, че чашата е била пълна, когато смъртта го е настигнала. Прегледа още веднъж написаното и в паметта ѝ изникнаха няколко неоформени още подозрения. Прекара целия ден в мисли върху всичко, което бе видяла и чула и въпреки това по пътя, който искаше да следва, се появяваха непреодолими препятствия. Изпрати да повикат Издирвача Салуст. Той я посрещна с извинения, че не беше напреднал в опитите си да открие чие е тялото на младата жена, заровено в същата тази градина, където се срещаха, и с тъжни очи и задавен глас я хвана за ръката.

— Клавдия, Клавдия, битката ще се състои след три дни. Чух новината. Луд ли е Муран? От гладиаторската школа се носят всякакви приказки; приятелите му се тревожат за него, говори се, че е по-бавен заради раните си. Казват, че залозите срещу него стават все по-високи. Египтянинът и хората му се готвят на Марсово поле.

Клавдия сложи пръсти върху устните на Салуст.

— Достатъчно! — прошепна тя. Тя свали ръка и го потупа по бузата: — Искам да слухтиш наоколо — тя насила се усмихна, — и да изкопчваш всякакви слухове и хорски приказки. — Подаде му два малки свитъка: — Този е за Августата, а другият за Муран. Ще очаквам отговорите им и всичко, което научиш.

В края на краищата Елена отговори веднага, или по-скоро го направи управителят Крис от нейно име, като потвърждаваше всичко, за което питаше Клавдия. Муран продиктува отговора си на един градски писар, а сетне добави собственоръчно с необработения си почерк: „Липсваш ми, обичам те, нито за миг не преставам да мисля за теб.“

Клавдия тихичко си поплака и докосна с ръка свитъка, преди да изсипе безмълвно нов порой ругатни срещу Елена, императора и тълпата. Посетителите на „Магариците“ долавяха настроението ѝ и гледаха да стоят по-далеч от нея. Тя отказа да иде при тях, дори когато Сводника Петроний устрои специална вечер и изнесе пародийно слово за Приап и популярното поклонение на култа към мъжкия член. На лекцията присъстваха доста хора и гръмогласен смях отекваше в градината, докато Клавдия седеше, загледана в своето парче пергамент. Целада се опита да я изкуши с телешко филе, приготвено със силно подправен с пипер сос. Сега пиктът беше напълно преобразен човек, изпълнен със замисли за бъдещето. Той, Полибий и Спретнатия

Нарцис мечтаеха за общо начинание: Полибий и Целад щяха да се грижат за тялото и всичките му нужни глезотии преди смъртта, а Нарцис с майсторството си на балсаматор ще отвори дюкян, в който ще предлага услуги, необходими не за този, а за отвъдния живот. Всички знаеха обаче, че това начинание ще трябва да изчака. Муран щеше да се сражава за живота си, а Клавдия разбираше, че вместо да го обвинява, трябва да приеме, че и тя има пръст в случващото се. Тя се самообвиняваше, проклинаше се, че се бе оставила проблемите ѝ толкова да я погълнат, и си даде обет да не се държи като жертва. Изпрати любовно писъмце на Муран. Той отвърна, като за съвсем кратко се измъкна, отиде в „Магариците“ и я отведе в градината, където я прегърна нежно и страстно, шепнейки, че няма да умре и че тя трябва да му вярва.

— Ще дойде и нашето време! — прошепна той. — Ние ще седим тук заедно с децата си, ще свирим на флейта и ще танцуваме. Повярвай ми, Клавдия, аз съм воин. Моята смърт още не ме е повикала, все още не.

Той нежно я целуна и си тръгна.

---

[1] Консистерия — тук събрание на високопоставени сановници под председателството на император за разследване на най-важните държавни дела — Бел.прев. ↑

ГЛАВА ДЕСЕТА

Удари го така, че да почувства, че умира.

Светоний,
„Дванадесетте цезари:
Калигула“

На другата сутрин, в деня, когато щеше да се проведе битката на арената, Бур и хората му нахлуха в „Магариците“. Едни завзеха залата за хранене, други се пръснаха из градината. Клавдия мислеше да отиде в амфитеатъра с Полибий и Попея, затова се изми, облече се и слезе долу при тях. Бур и хората му обаче, с техните груби лица, я наобиколиха. С горящи очи и зачервено от виното лице, Бур коленичи пред нея и сложи огромната си длан върху рамото ѝ.

— Мъничка наша, дете на Фрея, трябва да дойдеш с нас! Августата заповяда. Ние коленичихме пред нея тази сутрин. Заклехме се. Трябва да дойдеш с нас, ще бъдеш гостенка в императорската ложа. Не бива да се срещаш с Муран. Малката! — започна да я моли той, когато забеляза гневното изражение върху лицето ѝ. — Муран трябва да се бие! Той не бива да излиза на арената разсеян. Трябва да дойдеш с нас и да останеш там до... — Бур сви рамене, — до края.

— Да живее императора!

Тълпата, изпълнила до краен предел Флавиевия амфитеатър, като един човек скочи на крака, за да приветства императора си, когато той влезе в своята ложа, пишно драпирана с пурпурни и златоткани платове, украсена с посребрен бръшлян и лаврови листа. Константин, вече погълнал поне три бокала с вино, беше в добродушно настроение и блестеше в обточената си с пурпурни кантове белоснежна тога; на главата си носеше инкрустиран със злато венец на победител. Той вдигна ръка и отвърна на поздрава на предания си народ, след което се

отпусна във великолепия си трон във форма на разперена паунова опашка, обърнат към червеникаво златистия пясък на арената. От двете му страни застанаха носителите на императорските знамена с глави и рамене покрити с кожи на вълци, мечки и други диви животни. Те вдигнаха щандартите с величествени златни орли с разперени криле, символ на мощта на Рим. Константин бързо дойде на себе си и се изправи, сочейки с ръка трона до себе си, където майка му, императрица Елена, зае мястото си. Тълпата отново изрева. В ложата започнаха да влизат и други: девиците весталки със старомодните си одежди и сресани по гръцки маниер коси, служители и ласкатели от двора, личните гости на императорското семейство — сенаторът Карин, дъщеря му Антония и други родители, чиито деца бяха отвлечени. Императорската ложа бе разширена с изкуствени стени, високият таван бе украсен с всички символи и знаци на победата: по него се виждаха релефи на победители атлети, гладиатори с вдигнати мечове, лаврови венци и палмови клонки. Тъглите бяха драпирани с пурпурни и среброткани платове. Край стените бяха подредени маси, върху които слугите поднасяха вкусни късчета риба, меса с подправки, медени сладкиши, замразени плодове, чаши с изстудено вино и изцеден плодов сок. Въпреки че робите непрекъснато размахваха огромни ветрила от благоуханни розови щраусови пера, беше горещо и задушно.

Седнала в другия на ложата край вратата, където Бур можеше да я наблюдава, Клавдия си вееше и отпиваше от чаша плодов сок. Бе потънала в пот и единственото, което искаше, бе напрежението най-сетне да намери отдушник. Имаше чувството, че завинаги се е наслушала на звука на тръбите, на дрънченето на цимбалите, на зловещите звуци на свирките, на всички ритуали, церемонии и звуци, съпровождащи едни игри: процесията през арената, забавните привидни схватки, смехориите на жонгльорите, шутовете и джуджетата. Тя често се изправяше, заставахе на най-горното стъпало и впиваше поглед в кръга от златен пясък под нея, после с копнеж гледаше към огромните зейнали порти, които водеха към тъмните непрогледни тунели, осветени от трептящи факли. Там беше Муран. Тя слезе и погледна към местата, където се бяха разположили господарката Урбана, Касия и изправеният зад тях Леарт. Тримата бяха все така дълбоко опечалени, въпреки че господарката Урбана с

готовност бе приела поканата на императора да наблюдава Божия съд, както и неговия собствен, който щеше да донесе желаното от нея възмездие. Клавдия вече се канеше да отиде при тях, когато Константин рязко махна с ръка към тръбачите: бе чакал достатъчно дълго. Протяжното пронизително протръбяване накара тълпите, претъпкали тесните балкони на амфитеатъра, да замълчат. Над тях се вееха дългите сенници, които слугите бяха успели да разпънат така, че гънките им, напоени с наситена с аромати вода, да осигуряват някаква защита срещу пълния с насекоми въздух и жарещия блясък на слънцето.

Тръбите прозвучаха отново. Игрите щяха да започнат. Облечените в бели роби патриции по долните балкони забравиха за кошниците с лакомства, изстуденото вино, медените сладкиши и подсладените сливи и смокини. Те заповядаха на робите да приближат още слънчобраните. Мъже, жени и деца попиваха потта по вратовете и лицата си с навлажнени кърпи, впили погледи в подобния на пещера вход, водещ към арената. Над тях римските първенци в многоцветните си туники стигаха чак до местата за плебеите. Те стискаха пропуските си, изрязани парчета кост, и се надпреварваха да се настанят по местата си, като вече не обръщаха никакво внимание на продавачите на наденички и месо с подправки, резени плодове и съдове с уж прясна вода. Дори проститутките и сводниците, обзети от трескаво вълнение, престанаха да подмамват клиенти. Избиването щеше да започне!

„Портите към подземния свят“ се отвориха и съпроводени от рева на тълпата, на арената се появиха гротескни, страховити маски. Под нестройните звуци на тръбите и цимбалите Господарят на Хадес и неговите придружители тръгнаха в тържествено шествие да обиколят арената, като размахваха своите оръдия за мъчение: шипове и чукове, нажежени до червено остриета, камшици с железни краища, всичко, което щяха да използват, за да връщат в боя страхливците, и да проверяват дали някой паднал на пясъка боец не може да стане и да поднови битката.

След като маските обиколиха арената, на сцената излязоха онези, които щяха да се бият. Египтяните бяха предвождани от знаменосец; върху зеленото знаме се виждаше изображението на богинята Хатор. Стройни, мускулести и намазани с масло, петимата мъже носеха кожени полички, а под украсените им с релефи наколенници се

виждаха стегнатите превръзки за краката; на главите си имаха шлемове с широка периферия, с конски опашки на върха и специални наличници с отвори за очите; мечовете им — дълги и леко извити — бяха в ножници от дебела кожа, а щитовете им представляваха малки, тъмносини квадрати с блестящи метални изпъкналости в средата. Като пристъпваха самоуверено, те вдигнаха наличниците си и спряха пред императорската лежа. Клавдия ги огледа. Наистина не можеше да разбере защо бяха приели предизвикателството. Вярно, щеше да е глупаво да откажат, но това беше безсрамен отговор на едно предизвикателство от гладиатор, победител на миналите игри. Дали се надяваха на военната си подготовка, на произхода и численото си превъзходство? Или беше нещо друго? Те изглеждаха уверени, въпреки че Муран също беше твърде убеден в победата си. Не замисляше ли Елена някакво ново коварство?

Прозвуча нов тръбен зов и от портите излезе Муран. Посрещнаха го ръкопляскания и приветствени викове, които внезапно утихнаха, когато гладиаторът се препъна и залитна напред. Клавдия ужасена впи очи в него. Муран беше облечен в обичайните си доспехи, плътен набедреник, завързан отпред, защитени с предпазители крак и рамо, но без метални покрития на ръцете и без наколенници. Какво ли е намислил, запита се Клавдия. Дали нарочно се е оставил незащитен, изложен на ударите на противниците си? Нещо повече, носеше старомоден меч и овален щит със сребърна издупчина по средата. Това беше ли достатъчно, за да го предпази? Главата и лицето на Муран бяха покрити с обточен по краищата шлем с наличник; на върха на шлема имате нападаща пантера под синьочерна конска грива. Той също спря пред императорската лежа и вдигна очи нагоре. Клавдия беше сигурна, че я е съзрял; тя остана на мястото си, вцепенена от страх.

Императорът вдигна ръка, тръбите отново гръмнаха. Мъжете вдигнаха мечовете си и с вик го поздравиха, а тръбите пак прозвучаха, съпроводени от ударите на цимбалите. Константин вдигна бяла кърпа и я пусна на пясъка. Тълпата разпалено закрепця, когато бойците се разделиха. Клавдия огледа ложата. Всички бяха погълнати от зрелището. Урбана, Касия, Леарт, робите, потящите се под животинските кожи знаменосци, гостите и семействата им бяха впили

погледи долу, в очакване на зловещия танц, който щеше да започне на арената.

Клавдия ненавиждаше тези зрелища. Спомни си стиховете на поета Ювенал: „Управниците днес ни дават представления и печелят одобрение, като обръщат пръст надолу срещу онези, които тълпата им заповядва да убият.“ Муран, любимият ѝ, беше там долу, животът му зависеше от прищявката на тълпата, да не говорим за жестокостта и уменията на противниците му. Тя наблюдаваше как съперниците бавно се отдалечават един от друг, Муран наричаше това „ритуал на опознаването“. Сезотен и другарите му образуваха полудъга, която се затваряше около Муран, застанал почти в позата на победен, със свален щит и полувдигнат меч. Изглеждаше неуверен, оплетен в ремъците на щита си. Египтяните приближаваха. Муран се обърна към тях и бързо отстъпи. Тълпата започна да свирка. Муран продължи да отстъпва. Египтяните се приближиха още повече. Муран побягна към другия край на арената. Тълпата скочи на крака, като крещеше и свиркаше. Египтяните свалиха щитовете си, поколебаха се, сетне двама от тях се хвърлиха яростно да го преследват, тичайки един до друг като вълци. Присмехулните викове на тълпата се превърнаха в зловещ вой.

Муран внезапно спря и се обърна. Освободи се от ремъците на щита си и го хвърли право на пясъка пред двамата си преследвачи. Те се спънаха в него и единият падна. Прочут с бързината си, и както беше по-леко въоръжен, Муран бързо приближи, скочи между тях и свирепо удари по лицето и врата египтянина от лявата си страна. Другият, който вече се канеше да се изправи, разбра, че щитът му се е закачил за щита на гладиатора. Той се колеба твърде дълго. Муран се завъртя зад него, нанесе бърз удар по врата му и мъжът се строполи на земята.

Тишината в амфитеатъра сякаш можеше да се докосне с ръка. Бързината и внезапната засада на Муран удивиха зрителите; всичко се бе разиграло мълниеносно — неговото бягство, внезапното спиране, хвърленият щит, това, че той използва привързаността на противниците си срещу самите тях. Другите трима египтяни бяха объркани от тази яростна съпротива. Те спряха, един се отдръпна доста назад. Клавдия не можеше да разпознае кой сред тях е Сезотен, тя виждаше само Муран.

Тълпата дойде на себе си от слисването и избухна както винаги в гръмогласни възторжени викове и ръкопляскания, но Муран отново се движеше по арената. Той бързо хвана единия от падналите египтяни, който още шаваше, примъкна тялото му по-близо до щита и другия труп, после взе един от щитовете на противниците си, направи няколко бързи стъпки в ляво и дясно, използвайки телата и разпръснатото по пясъка оръжие като защитна линия. Клавдия се олюля. Гърлото ѝ беше толкова сухо, че не можеше да промълви и дума; единственото, което виждаше, беше онази увенчана с черна конска грива фигура, която сякаш танцуваше вляво и вдясно, докато другите трима противници приближаваха. Те бяха нерешителни и объркани. Ако се разпръснаха и опитаха да заобиколят импровизираната защитна линия, щяха да останат изложени на ударите на врага си. Ако се опитаха да напреднат в редица, щяха да се окажат в несигурно положение, при което всяко подхлъзване можеше да се окаже фатално. Тримата спряха и се скупчиха един до друг. Клавдия усети, че Сезотен трябва да е онзи в средата, той завъртя глава, сякаш шепнеше нещо на своите другари.

Тълпата ставаше все по-нетърпелива. Муран сякаш се подиграваше на противниците си. Той остави щита, заби меч в пясъка и се приведе, като че ли си почиваше, с повесени надолу ръце. Тримата египтяни пристъпиха напред. Бяха решили да се разделят и единият да нападне Муран отляво, а другите двама отдясно. Те предпазливо приближаваха. Клавдия се запита дали Муран ще прескочи трупове и ще се вклини между противниците си. Обаче той, все още приведен, се обърна, сякаш да посрещне само заплахата отдясно, скочи на крака, стиснал камата, която бе взел от единия от мъртвите си врагове и я хвърли към мъжа, който наближаваше отляво. Камата пропусна целта си, дясната страна на стомаха, но се отклони и улучи египтянина в бедрото; той се препъна и още повече притисна щита към тялото си. Муран се втурна напред като преследваща плячката си хрътка, използвайки щита си като таран, и принуди противника си да отстъпи назад. Раненият и объркан египтянин обезумя от страх и гледаше повече да задържи щита си, който непрекъснато се блъскаше в тялото му, разкри се и сам падна върху меч на Муран. Муран го задържа така набучен, после го завъртя, измъкна меч и блъсна умиращия към останалите двама. Тълпата изрева от удоволствие. Шумът от възбудените разговори в

императорската ложа се извиси нагоре като брѣмченето на пчели над кошер.

Клавдия не обръщаше внимание на нищо друго. Тя виждаше само фигурата, която сякаш с танцови стъпки се отдалечаваше от поразения си враг, още гърчещ се върху пясъка. Мъжът се опитваше да разхлаби ремъците на шлема си, за да може да поеме повече въздух, а Муран не бързаше да нанесе удара, който щеше да го отърве от мъките му. Това беше връхната точка на сражението. Бе действал изненадващо, жестоко и бързо; може би нямаше да може да го направи отново. Сега бе потънал в пот, членовете му натежаваха. Враговете му вече не бяха толкова уверени. Те нерешително се държаха близо един до друг и бавно се промъкваха напред.

Муран впери поглед в тях през процепа на шлема си. Разпозна Сезотен и цял се съсредоточи върху него. Не биваше да мисли за Клавдия, за тълпата, за горещината, за пясъка и болката в лявата си страна. Бе използвал уловката, която винаги успяваше. Повечето гладиатори загиваха от внезапна засада, а не от играта с меч на противника. Той отстъпи, с примигване отрѣска капчиците пот по клепките си и зорко загледа враговете. Имаше ли място за още хитрини? Забеляза, че другарят на Сезотен остава назад. Изплашен ли беше, или твърде предпазлив? Затова ли бе останал със Сезотен? Муран си спомни как побягна и внезапно спря. Да, гладиаторът с жълтите пера на шлема отстъпваше. Беше немощен мъж, който разчиташе на щита си, когато трябваше да използва меча. Да, той бе човекът, когото трябваше да нападне!

Муран леко трѣгна напред с вдигнат щит и изваден меч и отблъсна Сезотен встрани, преди да се насочи към другаря му. Мъжът замахна, Муран се отпусна на едно коляно, премести меча в ръката, с която държеше щита си, и сграбчи шепа пясък. Жълтите пера трѣгнаха напред, Муран хвърли пясъка право в процепа за очите на врага си и бързо отстъпи. Сега Сезотен приближи към него. Муран го посрещна и мечът и щитът се сблъскаха в ожесточена схватка. Той удържа позицията си. Не биваше да губи от поглед гладиатора, когото бе заслепил. Мъжът сваляше шлема си. Муран се съсредоточи върху Сезотен и го отхвърли назад с вихрено замахване на меча, използвайки цялата си сила и умение. Сезотен имаше една слабост, той протягаше глава напред и по този начин откриваше врата си. Муран изчака, сетне

нанесе удар и острието засегна толкова дълбоко врата на египтянина, че от раната шурна кръв като вино от счупена кана. Муран не се поколеба и се оттегли, за да изчака онзи с жълтите пера. Не чуваше рева на тълпата, не виждаше морето от лица, размахващите се кърпи, цветята, които полетяха във въздуха. Битката бе приключила. Последният египтянин не беше истински противник, Муран го уби след кратка яростна схватка, като дълбоко заби меча си в корема на мъжа, а после го отстрани с ритник от пътя си. Цялата тълпа скочи на крака и крещеше от удоволствие. Муран се върна при Сезотен, ритна меча му встрани и като разхлаби ремъците на шлема на издъхващия мъж, се вторачи в замъглените му от смъртта очи.

— За Александър! — прошепна. — Това е жертвоприношение за Клавдия, за всички нас и за всички тях!

Тълпата вече крещеше „Убий го! Убий го! Дай му заслуженото!“

Муран опря острието на меча си върху гърлото на Сезотен и като продължаваше да го гледа в очите, натисна с всичка сила.

В императорската ложа Константин и Елена, забравили всякакъв церемониал, бяха станали на крака и протягаха ръце. Урбана пляскаше с ръце от радост. Касия я прегръщаше. Хората се блъскаха, крещяха и радостно викаха. Прикована на мястото си, Клавдия чу един вик, една повтаряща се дума, и внезапно дойде на себе си. Бе открила ключа към загадките.

— Казах ти да нямаш грижа!

С лавров венец на главата, Муран се олюля на импровизирания си трон в градината на кръчмата „Магариците“.

— Ти си пиан! — подразни го Клавдия.

— Не, само съм щастлив. Бих се и спечелих!

— О, богове! — промърмори Клавдия. Тя огледа гостите на Полибий. Всички бяха пияни като свине. Някои дремеха. Сводника Петроний бе обявил Стоика Симон за своя отдавна изгубен брат и двамата бяха заспали прегърнати. Спретнатия Нарцис сега не беше толкова спретнат, а галеше шише с балсамираща течност, сякаш беше истинската му любов. Полибий и Попея се гледаха с натежали за сън очи. Океан се опитваше да намаже отрязаното си ухо с мед.

— Нека всички богове, Муране...

Гръмогласно хъркане посрещна думите ѝ. Гладияторът бе заспал с усмивка на уста, венецът му беше паднал. Клавдия се запита дали на сутринта той още щеше да си спомня обещанието си незабавно да се ожени за нея.

Загледа се в тъмнината. Победата на Муран на арената сякаш се бе случила преди цяла вечност. Беше се опитала да слезе долу и да го види, но тълпите така се бяха струпали край него, че беше невъзможно. Нещо повече, Бур ѝ каза, че Издирвача Салуст я чака под задните стълби на императорската ложа и тя побърза да слезе, за да се срещне с него. Онова, което Издирвача ѝ каза, за нея не беше изненада; той просто потвърди всичките ѝ подозрения. Клавдия се върна в кръчмата късно следобед и прегледа записките си дума по дума. Беше толкова сигурна в заключенията си, че изпрати кухненския прислужник Извинявай при презвитер Силвестър и го помоли да я посети; досега той още не бе отговорил. Клавдия скръцна със зъби. Радваше се, че всичко свърши. Елена си беше отмъстила, но Клавдия искаше веднъж завинаги да затвори тази страница. Тя поклати глава при вида на заспалия Муран.

— С теб ще се оправям утре! — закани се тя.

Отпи още няколко глътки от виното си и се унесе в дрямка, но беше събудена от Извинявай, който я гледаше с широко отворени очи.

— Господарке! — умолително се обърна той към нея. — Нещо важно!

И посочи към кръчмата.

Беше Силвестър, обвит в наметало и с качулка на главата, придружаван от двама от германците на Елена.

— Извинявай за късния час!

Клавдия подмина думите му и го отведе в другия край на градината. Попита го дали иска да хапне и да пийне нещо. Той се усмихна и каза, че е постил, част от обета му към Господа Христа, за да измоли победа за Муран.

— И той му я даде! — добави Силвестър с радост в очите. — Голяма победа! Чу ли новините?

Клавдия поклати отрицателно глава.

— Намериха още една къща, собственост на египтянина, с много нови доказателства, дрехи, вземани от зложниците им — сви рамене: — Имаха късмет, че не ги разпънаха на кръст.

— Муран имаше късмет, че не го убиха!

— Но не го убиха, нали? — прошепна Силвестър. — Победата на Муран му донесе богатство и милостта на императрицата. Тя никога няма да го забрави! Освен това, така той сема от себе си всякаква вина, каквато може би чувства заради смъртта на младия Александър.

— А силата на твоя Христос бе възвеличена!

— Неговата сила не се нуждае от възвеличаване! — отвърна Силвестър. — Но както и да е, победата не вреди никому!

Клавдия се опита да подразни презвитера с цитати за използването на меч от Писанията, в които вярваше. Преди време той самият ги бе изричал пред нея. Силвестър отметна качулката и се загледа как Извинявай слага резетата на главната порта. Изчака момчето да се отдалечи.

— Добре, а сега ми кажи, какво има, Клавдия?

Тя разказа всичко ясно и логично, като изпитваше предположенията си в отговор на въпросите му и ги защитаваше срещу критичните му забележки. Колкото повече говореше тя, толкова повече Силвестър се замисляше; накрая потъна в мълчание, прехапал долната си устна и поклащайки от време на време глава. Мина един час; отвън отекваше смях — гостите на Полибий започваха да се събуждат за нов гуляй. Клавдия приключи, прегракнала от доводите, които излагаше един подир друг и Силвестър се изправи.

— Както казваш, Клавдия, това е въпрос, който императрицата трябва да разгледа. Тя ще реши — той я изгледа строго: — но е много, много сериозно!

На другата сутрин Клавдия стана първа. Завари Целада дълбоко заспал в кухнята с винен мях в едната ръка и парче печено свинско в другата. Тя хапна набързо, върна се да дремне още малко и се събуди доста по-свежа. Изми се, преоблече се и слезе в кръчмата. Целада със зачервени очи вече беше в кухнята и печеше резени говеждо месо. Още не се беше окопитил от усилията, които бе положил предния ден, и от мисълта за пиршеството, което трябваше тепърва да приготви.

— Стотви, каквото трябва да стотвиш, Целаде, но бъди готов и за нещо друго! — каза му Клавдия.

— Какво искаш да кажеш?

Другите, включително и Муран, се опитваха да се преборят с натежалите си глави, тихичко стенеха и нямаха търпение да се измъкнат или в някоя стая на втория етаж, или в градината. Накрая късно следобед Полибий слезе долу, за да посрещне обичайните редовни посетители. Той съобщи, че Муран дълбоко спи, но когато започне да се смрачава, празникът щял да бъде подновен, този път в чест на Клавдия. Девојката опита да се възпротиви, но я прекъсна гръмко блъскане по вратата, после тя широко се отвори. С ръка върху дръжката на меча, Бур едва ли не влетя в залата за хранене, последван от трима от другарите си и група слуги, облечени в императорски ливреи, с ленени торби, бъчвички с вино и всякакви гърнета и кърпази.

— Къде е боецът? — прогърмя Бур.

— Горе! — извика в отговор Клавдия. — Пиян, махмурлия, уморен, но както останалите, готов за нови подвизи!

— Чудесно! — засия Бур. — Императрицата изпраца това. — На масата паднаха две издути кожени кесии. — И това! — Трета кесия ги последва. Полибий ги прибра, преди някой да успее да мигне.

— Императорът и майка му ще вечерят тук веднага, щом слънцето залезе. — Бур посочи слугите, които нахлуха вътре с товарите си. — Те пращат всичко, което възнамерява да ядат и пият, и очакват да опитат рецептите на новия ви готвач.

Застанал на прага на кухнята, Целад плесна с ръце и възкликна от удоволствие. Полибий прехапа устни, сякаш измерваше тежестта на торбите, и с крайчеца на окото си се опитваше набързо да прецени какво са донесли.

— Никой друг! — Лявата ръка на Бур се стовари върху слабото рамо на Стоика Симон. — Техни величества и гостите им ще отпразнуват победата на своя боец. — С яростни очи той огледа залата. — Голяма чест! Затова, пригответе се!

Германецът изчака, докато императорските слуги донесат всичките торби, подигравателно отдаде чест на Полибий, смигна на Клавдия и излезе, като тръшна вратата след себе си.

Отначало настъпи мълчание, сетне Попея започна да скимти. Полибий стоеше объркан, но Целад овладя положението. Той бързо прегледа съдържанието на торбите и се върна, препасал кожата престилка, за да оповести, че ще приготви достойно за боговете угощение.

— Задушени с месо краставички, гъби в мед — изброяваше той, — печена камбала, пържен дроб, шунка със сос от червено вино и копър!

Жребият беше хвърлен. Полибий реши да превърне любимата си част от градината в място на пиршеството: изнесоха поставки за лампи, измолиха още от съседните кръчми; донесоха още маси, лежанки и столове, които взеха от Апулей и други приятели. Полибий се чудеше колко ли ще бъдат гостите. Градината на „Магариците“ се беше превърнала в истински рай, въздухът ухаеше от пикантните аромати, идващи откъм кухнята. Когато осъзна с каква голяма чест е удостоен, Полибий изостави обичайното си поведение на дребен хитрец и обяви, че утре вечерта цял Рим ще научи, че точно „Магариците“ е кръчмата, която техни величества често посещават.

Муран скоро се появи долу. Клавдия го изпрати при Торкват, за да го подстриже и обръсне и да го заведе в най-близките бани.

— И да не си близнал и капчица! — извика Клавдия подир него. — Искам те трезвен!

Муран насмешливо ѝ се поклони и излезе. Клавдия се вмъкна в кухнята, привика при себе си Полибий и Целад, като им каза какво ще се случи и какво трябва да правят. Полибий примирено сви рамене, знаеше, че е безполезно да разпитва непоколебимата си племенничка. Целад се учуди, но с готовност се съгласи да направи всичко, което тя поиска от него.

Вече се здрачаваше, когато императорският кортеж пристигна, съпроводен от подрънкване на оръжия и яркия блясък на факли. Малкото площадче пред кръчмата незабавно бе обкръжено и стана недостъпно заради подреждащите се една след друга редици на императорската гвардия. В центъра му бяха положени августейшите носилки със спуснати завеси. Бур и отрядът му нахлуха в залата за хранене и изпълниха градината, за да патрулират край стените и да завардят портите. Цялото домочадие на Полибий заедно с Клавдия коленичи, посрещайки високите гости. Клавдия въздъхна облекчено, когато видя посетителите: Константин, Елена, Силвестър, Урбана, Касия и Леарт. Облечен в белоснежни одежди с пурпурни кантове по краищата, императорът им махна с ръка и веднага с тежка стъпка се отпрати към кухнята, откъдето се появи след малко, дъвчейки с

мляскане резен шунка и с любимия бокал на Полибий, вече пълен с вино.

— Майко! — неясно заяви той с пълна уста. — Много е вкусно!

После бързо насочи пресметливия поглед на студените си очи към Клавдия — знак, че императорът, както обикновено, се преструва на палячо.

Елена добронамерено поздрави всички и като прегърна Клавдия, я целуна по двете бузи. Клавдия усети вълнението на императрицата; лишеното ѝ от всякакъв грим лице беше напрегнато, тъмните ѝ очи зорко наблюдаваха всичко наоколо.

— Внимавай, мишлето ми! — прошепна тя. — Но сцената сега е наша!

Августата се отдалечи, като загръщаше рамене със своята пурпурна наметка и опипваше аметиста със златна верижка, висящ на врата ѝ. Огледа се и с престорен гняв попита къде е победителят. Полибий изломоти, че Муран иска да се приготви възможно най-добре, и предложи на техни величества, ако благоволят, да отидат в градината. Константин отвърна, че техни величества желаят точно това. Клавдия размени хладни любезности с другите гости и ги последва. Настанен в центъра на подредените във форма на подкова лежанки, Константин без да се бави започна да говори за победата на Муран на арената.

— Ще има още награди за момчето ми! — извика той и обеща да му даде чашата, от която пиеше, а после се извини, когато Елена високо му пошушна, че тя е не негова, за да я подарява.

Докато поднасяха първите блюда и пълнеха бокалите с вино, Муран впечатляваше гостите, като им разказваше за тактиките, които бе използвал.

— Исках да са колкото е възможно по-самонадеяни — подчерта той, — но най-вече исках да ги разделя един от друг. Предположих, че не всички ще са толкова смели и изкусни. Когато се уверих в това, изгледите ми за победа се увеличиха.

Разбира се, Константин го прекъсваше и го обсипваше с порой въпроси. Виното се лееше, гостите жадно пиеха и като прецени, че моментът е подходящ, Клавдия кимна на Полибий и вдигна ръка в знак, че иска да каже нещо.

— Ваши величества! — тя се надигна от лежанката. — Нека помълчим според фризийския обичай — тя пренебрегна

въпросителния поглед на Муран, — докато напълнят чашите, а после да ги вдигнем в чест на нашия победител!

Константин реши, че това е добра идея. Полибий, Попея и Нарцис обиколиха събралите се, за да напълнят чашите им. Целада отиде при Леарт, за да го обслужи.

— *Larg na maith!* — попита високо Целада.

— *Larg na maith malan!* — отговори, без да се замисли, Леарт и замръзна.

— Какво става? — попита Константин. — Ти каза, струва ми се, че трябва да мълчим!

Леарт гледаше втренчено Клавдия с окръглени като на бухал очи.

— Целада е пикт! — обясни Клавдия. — Току-що той попита Леарт на собствения си език дали да напълни бокала му с червено или с бяло вино. Всички мислехме, че Леарт е парт, а излиза, че разбира пиктски, което е удивително постижение. Той какво ти отговори, Целаде?

— „Искам червено, ако обичаш!“ — заяви Целада, застанал зад Леарт.

— Целаде — продължи непринудено Клавдия, — ти ми разказа по-рано, че синът на всеки пиктски главен вожд има червен кръг, татуировка на дясното бедро, която се прави веднага, когато момчето навърши дванайсет години.

— Да, господарке!

— Леарте, покажи ни свещения знак.

— Какво е това? — изпищя Урбана.

Касия протегна ръка, за да стисне рамото на Урбана. „Права бях, помисли Клавдия — и двете сте ужасени, защото скоро вината ви ще стане известна.“

— Бур! — извика към тъмното Елена. Германецът приближи.

— Няма нужда! — Леарт се изправи на крака. Той сви рамене, свали колана си и разтвори туниката.

— Сред нашите племена — обади се Целада, — кръгът трябва да е оцветен със свещено багрило.

Бур взе една факла и я доближи, колкото беше възможно повече. Клавдия разгледа татуировката на бедрото на Леарт.

— Малко е избледняла, кожата се е сбръчкала, но още може ясно да се види.

Тя му направи знак да се загърне. Леарт се препаса и седна на ръба на лежанката, загледан студено в нея.

— Ти не си парт! — обвини го Клавдия. — Направи грешка по време на последните игри; поддал се на възбудата си, ти извика *narifa*, думата за победа на пиктски — повтори я два пъти. Да, Леарте, ти си пикт, воин, синът на главния вожд. Преди осемнайсет години баща ти те присъединил към своя боен отряд. Няма да повтарям подробностите, всички ги знаят. Отрядът бил избит от крило на римската конница, водено от Статил. Той пленил баща ти и жестоко го измъчвал, преди да умре. Статил и другарите му мислели, че само баща ти е жив, но ти също си бил жив. Сложил си отличителните знаци на друг труп и си се скрил в пустошта. Баща ти живял само няколко часа още; единственото му утешение било, че знаел какво си направил. Разбрал, че трупът, който са донесли, не е твоят. Ти си искал да отмъстиш за баща си. На дневна светлина си видял какво е станало с него. И, което е още по-важно, имал си време да огледаш лицата на мъчителите му — римски конници, които след битката свалили шлемовете си. По-късно ти си проследил конния отряд на юг до Колчестър. Приклещил си едного, вероятно пиян, убил си го и си поругал трупа.

— Не знам в действителност какво е станало после, но подозирам, че си бил пленен, продаден за роб и кастриран. Легионите били изтеглени в Рим и ти си бил отведен с тях. Когато си заживял в града, си станал слуга на Касия. Целад ми каза, че пиктите добре владеят езика на знаците; ти си станал вещ в него и си я придружавал, дори когато от куртизанка станала християнка. Подозирам, че си живял спокойно до момента, в който военачалникът Аврелиан решил да уреди едно от пиршествата за своите бивши войници. Видял си Петилий; нещо още по-важно — и Петилий те видял. Вероятно познал чертите на баща ти в теб. Ти никога не си забравил онази ужасна смърт край самотната стена в Северна Британия.

— Леарте, ти имаш някои черти, по които приличаш на жена; освен това имаш достъп до гардероба и парфюмите на господарката си — Клавдия погледна нагоре към осеяното със звезди небе. — Питам се за онези ужасяващи смърти по вонящите странични улички на Рим. Никоя жена няма да иде там сама, но ти, разбира се, все още си воин, Леарте, каквото и да ти се е случило. Не си се страхувал особено —

нали си искал да отмъстиш! Сега нека си представим какво е ставало. Промъквал си се по страничните улички с кожена торба, в която си носел воал, женски плащ, парфюми и грим, примамвал си жертвата така, както баща ти примамвал римляните в пирена преди толкова много години. В подходящия момент си нападал. Жертвите ти мислели, че срещат проститутка; всъщност те се изправяли пред отмъщението. Разбира се, с Крисп и Секунд е било още по-лесно. Военачалникът Аврелиан ги доведе във вилата, трябвало е само да наблюдаваш и да изчакваш. Още веднъж си се предрешил като жена; отишъл си с делва в баните, подмамил си ги в корема, прерязал си им гърлата и си поругал телата им, като жертвоприношение пред сенките на твоя баща, втората му жена и всички онези, загинали преди толкова много години.

— Ние не знаехме за това! — обади се Урбана.

— Знаели сте! — студено отвърна Клавдия. — Знаели сте, че той е пикт. — Говореше бавно, за да може Касия да следи устните ѝ. — Знаели сте за убийствата, не може да не сте забелязали, че някои предмети липсват. Леарт винаги е отсъствал, когато тези мъже са били убивани. Но след като пак се връщал, какво ви е било грижа? В края на краищата подозирам, че Леарт е привикнал към тази маскировка: бил е облечен по същия начин, когато се е срещнал със Сезотен, за да му предаде разпорежданията ти. Разбираш ли, Касия — Клавдия се наведе напред, — аз използвах Издирвача Салуст. Той не откри почти нищо за миналото ти. Приела си християнството, но преди това си била куртизанка и като всички известни куртизанки в Рим, си се кланяла на египетските богини Изида и господарката Хатор. Ти познаваше Сезотен, знаеше за неговия порочен начин на живот.

— Ако това е вярно — извика Урбана, — ако Сезотен е знаел, че Касия е замесена, защо не си призна?

— О, разбира се, че няма да си признае! — рязко потвърди Клавдия. — Може и да е подозирал, но е нямал твърди доказателства срещу вас. Нещо повече, ако обвинеше вас, щеше да уличи и себе си. Следователно, предизвикателството към Муран беше най-безопасния път за всички. Ако Сезотен победеше, нямаше да съществуват повече проблеми. Ако го убиеха, той и другарите му щяха да млъкнат завинаги. Мога да разбера ликуването ти в императорската лежа, когато Муран спечели; проблемът бе разрешен. На това се дължи и

триумфалният вик на Леарт, той беше толкова възбуден, че се върна към родния си пиктски език.

— Обвиняваш ли ни? — попита настоятелно Урбана. — Касия, Леарт, дори мен?

— Разбира се, че ви обвинявам! — Клавдия огледа разположените в дъга лежанки. Всички гледаха напрегнато, дори Константин бе забравил да пие. Силвестър седеше с наведена глава и ръце в скута. Елена се взираше в тъмнината. Муран недоумяващо поклати глава.

— Ще изложа обвиненията си. Урбана, ти определено си богата, поне сега — добави Клавдия, — защото преди не беше. Ти, Урбана, и Касия прегърнахте християнството. Е, това не беше пълно приемане, вие просто сменихте един култ с друг. И двете бяхте обсебени от разказа за Мария Магдалина, спътничката на Христос, която според презвитер Силвестър, избягала от Иудея след възкресението и се установила в Марсилия. Ти бленуваше да намериш гроба ѝ, но това струваше пари.

— Съпругът ми беше богат.

— Аврелиан беше богат, но не те глезеше, защото всъщност не те обичаше. Той отхвърляше твоето приемане на християнството, твоето обсебване от реликвите. Аз прочетох спомените му. Разбираш ли, през последните няколко години той почти не споменава за теб? Ти, разбира се, все още си имала влияние над него. Когато Петилий познал Леарт, тъкмо ти вероятно си направила всичко възможно ветеранът да не се срещне с мъжа ти. Ти ли подтикна Леарт да нанесе бърз и решителен удар, за да сложи точка на въпроса?

Урбана отвърна поглед встрани.

— Разбира се — продължи Клавдия, — ако Петилий се беше срещнал с мъжа ти и бе разговарял с него, ти щеше да подкрепиш Леарт. В края на краищата не е престъпление да оцелееш при едно клане. А и Петилий щеше да признае истината, какво в действителност се е случило с неговия командир в онова самотно укрепление в севера на Британия преди толкова много години.

— Какво общо има това с отвличанията? — прекъсна я Константин, като пренебрегна ядосания жест на майка си.

— О, голямо! — отвърна Клавдия. — Урбана е имала нужда от пари.

— Тя е богата! — възрази Константин, като произнасяше неясно думите.

— Не е! — опроверга го Клавдия. — Аз подозирах, че тя получава просто някаква издръжка, пари, които е харчила за скъпите си търсения. Салуст откри условията за паричната подкрепа, която ти е осигурявал мъжът ти, да не говорим за завещанието му. Преди смъртта на Аврелиан ти изцяло си зависела от издръжката му. Отчаяно си имала нужда от пари и какво си направила? Ти си високопоставена римска матрона, Урбана, до теб достигат всички мъливи. Толкова лесно е било да научиш къде ще има празненства и излети, кога и къде ще се състоят, дори да узнаеш кое е тайното местенце на Антония в собствената ѝ градина. Решила си да организираш отвлечането на деца на богати римляни, да искаш откуп за тях, да ги освобождаваш и така да имаш свой собствен източник на доходи. Е, това е била първата част от плана ти. Ти и Касия сте... — Клавдия замълча; изкушаваше се да каже „любовници“, но нямаше сигурно доказателство за това. — Вие сте съучастнички. Чрез нея и Леарт, преоблечен като жена, ти си започнала преговори със Сезотен. Той имаше славата на човек, занимаващ се със съмнителни дела, нещо, което Касия помни от времето, когато е била куртизанка. Планът ти е бил съвършен. Както казах, научавала си всички подробности за патрицианските семейства в града. Освен това си и християнка, която може научи всичко, свързано с катакомбите. Внимавала си да не бъде причинена никаква голяма вреда: децата се връщали читави, богатите им родители губели малко злато, Сезотен получавал своя дял, а ти си можела да продължаваш да търсиш свещени реликви. Ти и Касия напълно сте се отдали на тази цел. Религията вече нямала значение за вас. Магдалина се превърнала в самоцел, в център на твоя свят. Харчила си всичко, за да постигнеш мечтата си. Разбира се, мъжът ти трябва да се е питал откъде идват парите ти, но ти си била толкова близка с Касия, лесно е било да го объркваш, да го лъжеш, да го мамиш.

— А Александър? — попита Муран. — Той беше убит!

— О, това е друго нещо — втората част от плана на Урбана. Както казах, изпратих Издирвача Салуст във вилата на Аврелиан. Сега завещанието на военачалника е публично известно. Според него, цялото му богатство остава на Александър. Само ако Александър умре без потомство, богатството му ще премине към теб, господарке

Урбана. Размислих се върху това, когато Муран подчерта, че сега ти си богата жена. Двете с Касия сте разбрали, че отвличанията не бива да продължават. Александър се е превърнал в голямото препятствие, затова ти си решила, че той трябва да умре заедно с баща си, това е трябвало да бъде последното злодейство на Сезотен.

— Муран беше нает за охранител, той беше специално избран. Първо, това бе чудесен начин да покажеш колко си загрижена за доведения си син, макар да беше лъжа. Второ, беше превъзходен начин да се отървеш от другите разбойници, наети от Сезотен. В деня на нападението той ги праща в засада. Те са ранени или убити. Ако някой от тях оцелее, за него няма пощада. Муран ви е казал, че ще заведе Александър в Рим, обаче е сигурен, че единствените, които са знаели точно по кое време ще тръгнат, сте били ти и военачалникът Аврелиан. Той дори на Александър не е съобщил, за да не се развълнува прекалено много момчето. В края на краищата, мога да разбера Аврелиан, той е бил горд от решението на Муран да заведе сина му в Рим, но ти, господарке Урбана, след всички онези ужасни отвличания, не възрази ли? Особено, след като дойде в двореца да се жалваш на самата императрица от похищението.

— Ти ме подкрепи! — Муран посочи с пръст Урбана. — Подкрепи ме. Изобщо не възрази да заведе Александър в града!

— Ако всичко това е вярно — прекъсна го Елена, — защо Урбана веднага дойде при мен, след като дъщерята на сенатора Карин беше отвлечена? Каква логика има в това?

— Ах! — отвърна Клавдия. — Отначало си мислех, че това са само жени, които си пъхат носа навсякъде, но сега идваме до още едно доказателство — актьорът Теодор. Той е присъствал, когато Антония е била отвлечена. Разказът му беше смесица от факти и измислици. Не е видял ничие лице, но тъй като се е покланял в храма на Хатор, сигурно е разпознал маските. Сезотен е щял да убие Теодор, но е имал точни нареждания никой да не пострада. Затова той бързо е съобщил на Урбана каква опасност представлява актьорът.

— Пак ще попитам! — прекъсна я Константин. — Сезотен познавал ли е Урбана?

— Мисля — отговори Клавдия, — че Урбана е действала единствено чрез посредника си Леарт, предрешен като жена. Сезотен бил известен за подробностите, той и другарите му трябвало да се

съберат и да нанесат удар. По-късно Леарт прибирал парите за откупа и давал на Сезотен неговия дял. Върховният жрец не се страхувал от нищо; той забогатявал, имал осигурено безопасно място в катакомбите и, както навярно се досещал, бил покровителстван от много могъща личност.

— Не е ли заподозрял нещо след като получил нареждане да убие младия Александър? — попита императорът.

— Не — отговори Клавдия. — Защо да подозира? Та това дори би могло да отклони подозренията от Урбана. Убийството на любимия ѝ син? Не! — Клавдия отметна кичур коса от лицето си. — На Сезотен вероятно е било казано, че така си откъсват на императрицата, задето е изпратила Херея да шпионира в катакомбите. В същото време е било и най-бързият начин да се отърват от наетите от Сезотен разбойници. Много се съмнявам дали са им казали за Муран, описали са го като обикновен телохранител. — Клавдия се усмихна на любимия си. — Скоро обаче нападателите разбрали, че нещата са по-различни. Муран не успял да спаси Александър, но се сражавал толкова добре, че станало извънредно опасно да продължават схватката и те побягнали. Сезотен и другите е него се погрижили за оцелелите. — Клавдия замълча: — Ваши величества — тя посочи обвинените, — представете си две жени, обзети от една идея, две опасни жени, които сами са си проправяли път нагоре. Урбана е преизпълнена е негодувание срещу съпруга си и условията на неговото завещание, от това, че не я подкрепя за нещо, което тя смята за важно. Тя привлича Касия и разбира се, Леарт, евнухът е свършеното оръжие. Той не обича нито Рим, нито неговите сенатори и военачалници. — Клавдия сви рамене: — А сетне и миналото го застига.

— А Теодор? — попита императрицата.

— О, нашият актьор беше много хитър! Поискал е да се убеди, че онези маски са от храма на Хатор. Приискало му се е да прецени нещата, дори може и да е помислил за изнудване, затова толкова настояваше да иде в храма, преди да го заведем в „Магариците“. Освен това, бил е и изплашен. Ако разпознаел маските, можело и да се окаже замесен — нали е бил с господарката Антония, когато са я отвлекли. Сезотен обаче предава разказаното, където трябва и господарката Урбана, тази грижовна римска матрона, се задейства бързо. Тя

посещава сенатора Карин, взема Теодор и отива в двореца. По-късно същия ден Теодор умира, отровен.

— Да — изкрещя Урбана, — но той умря тук!

— Не! — поклати глава Клавдия. — Теодор не е изпил отровата тук. Проверих най-внимателно всичко. Той се чувстваше зле. Оплакваше се от стомашни болки, които започнаха, след като посети Палатинския дворец, единственият случай, когато вие тримата, Урбана, Касия и Леарт, бяхте заедно с него в едно помещение. Аз бях при императрицата, вие трябваше да чакате отвън; императорският иконом ви е поднесъл вино и медени сладкиши. Установих това. Касия отвлича вниманието на Теодор, докато ти, Урбана, вадиш отровата и я изливаш я в чашата му с вино. Била е някаква бавнодействаща отрова, която първоначално предизвиква стомашно неразположение. Писателят Целз изброява такива отрови и тяхното въздействие. Господарке Урбана, ти много добре познаваш отровите, нали така? Леарт твърди, че си познавачка на всякакви билки и треви, но в библиотеката на Аврелиановата вила няма нищо за отровните растения. Подозирам, че такива текстове се пазят тайно в собствената ти стая, наред с праховете ти. Ти си убийца! Кръвта на Александър е по ръцете ти, както и кръвта на съпруга ти. Ако Александър бе умрял, а военачалникът Аврелиан бе останал жив, това нямаше да ти помогне да осъществиш плановете си. Трябвало е и двамата да умрат. Ти имаш студено сърце и умееш да планираш. Знаела си какво ще бъде въздействието от смъртта на Александър върху баща му и си помогнала на съпруга си да се отправи към вечния мрак. Тайна отрова, смъртоносен прах, примесен с виното, и смъртта му ще се приеме просто като последица от ужасния удар. Сигурна съм — добави с усмивка Клавдия, — че императорските издирвачи, които претърсват вилата сега, ще открият повече доказателства за твоите познания за билките.

— Как смееш? — извика Урбана.

— Управителят на двореца, Крис — сладко се обади Елена, — беше пратен във вилата ти. Той ще я претърси от избите до най-крайното кътче на градината. Ако няма от какво да се боиш, това няма да навреди никому. Ако са нанесени някакви вреди, императорската хазна ще ти ги възстанови. В случай, че... — гласът на Елена се промени, — се върнеш у дома.

Клавдия наблюдаваше Леарт, който седеше с приведени рамене, потънал в мислите си.

— Леарте?

Той вдигна глава. Сърцето на Клавдия се разтуптя. Ако той признаеше...

— Ти си воин, Леарте — заяви Клавдия, — и син на воин. Ти носиш символа на вожда. Обърна се към кръвната вражда. Някой може и да каже, че си въздал праведно възмездие на хората, убили своя другар, измъчвали баща ти и пряко отговорни за смъртта на всичките ти другари, да не говорим за смъртта на втората жена на баща ти. Би трябвало да се обърнеш към императора за правосъдие. Военачалникът Аврелиан би могъл да те изслуша, но ти си предпочел да поемеш по пътя на воините. Ти продължаваш да бъдеш пикт и воин, Леарте. Тук имаш възможност да умреш като воин. Без никакво съмнение, ти си виновен за престъпленията, които изброих. Пред теб има два пътя. Бавни, мъчителни изтезания в ръцете на императорските следователи, последвани от разпъване на кръст извън градските порти или смъртта на воин, тази нощ, от ръката на друг воин — Бур. Изборът е твой — дали ще си признаеш или не.

Леарт подритна сандалите си, изправи се на крака, свали верижката от врата си, гривните и пръстените от ръцете си и ги захвърли на земята. Разкопча колана, отхвърли туниката и остана гол, само с препаската на бедрата. Отметна глава назад и започна монотонно да пее на някакъв странен език, загледан в небето, протегнал ръце. Касия се опита да го сграбчи за рамото, но той я отблъсна. Урбана изкрещя, очевиден знак за собствената ѝ вина, но Леарт продължи да пее, гласът му ставаше все по-силен. После замлъкна, приклепна с ръце на бедрата си, впил очи в Клавдия.

— Имаш късмет, господарке! — започна той. — Мъжът ти е воин. Наблюдавах го да се бие на арената и му отдадох сърцето си. Онова, което казваш, е вярно. Аз съм син на пиктски вожд, бивш роб, скопен от пленилите го, продаден в Рим, приет от господарката Касия. Никога не забравих, как бих могъл да забравя онази нощ! Разделиха ме от баща ми. Скрих се под един труп в пирена. Свалих торквата и гривните си, и ги сложих на нечие друго тяло. Нощта отмина. Настъпи утрото. Римляните бяха пияни. Мислеха, че всички са мъртви. Наблюдавах ги как сваят доспехите си, за да се наслаждават на

изтезанията на баща ми. — Той притисна с ръка главата си. — Молах се времето на кръвта да дойде! — прошепна Леарт. — Угощенията на военачалника Аврелиан! Едно подир друго, година подир година, после дойде редът на „Гризачите“. Видях ги! Времето на кръвта бе дошло! Призраците на миналото завладяха душата ми. Петилий ме позна. А аз със сигурност познах него и другите. Реших да започна кървавото отмъщение — смърт за смърт. Сянката на баща ми и тези на другарите му викаха за отплата. Все още бях воин. Убивах ги с наслада. Не съжалявам за това!

— Колкото до останалото — въздъхна той, — имаш право. — Той посочи с ръка градината: — Рим! Харесваш ли го, Клавдия? — После се обърна към Урбана и Касия: — Те не го харесват. Те са дъщери на британски племена.

Харесват християнството, защото все още е нещо по-различно, не е истински римско. Някога се покланяха на египетските богини, които замениха с Магдалина. Мислех, че това е удивително. Аврелиан не правеше онова, което искаше Урбана. Той подцени тъмната ярост, гордостта, криещата се в нея. Тя ненавиждаше Аврелиан и всичко, което му беше скъпо. Беше толкова лесно! Аз се свързах със Сезотен, срещях се с него предрешен, по тъмно, давах му нареждания, предавах му неговия дял от печалбата. Както сама каза, никой не пострада, никому не беше нанесена истинска вреда. Защо трябваше да се противопоставям, ако неколцина тлъсти, богати римляни загубят децата си за няколко дни срещу малка част от имането си? Особено ако го сравниш с онова, което бях изгубил аз! Никога не надмогнах омразата си към римляните и техния град. — Той извърна глава: — Не възразявах срещу игрите им или тяхното глупаво домогване към прашни знания. Когато убиха Александър, започнах да си задавам въпроси. Сетне военачалникът Аврелиан умря и аз започнах да подозирам някои неща. Боговете знаят, че нямам пръст в смъртта му. Наблюдавах твоя мъж на арената, знаех какво е да си воин, да се сражаваш под слънчевата светлина, да бъдеш истински. Ако ти не беше се сблъскала с мен, навярно щях да напусна Рим и да отнеса тайните си в гроба, но защо трябва да умра на кръста? За какво? Не, ще тръгна по пътя на воините.

— И всичко онова, в което Клавдия обвини Урбана и Касия, е вярно? — остро попита Елена.

— Това е истината. — Леарт се изправи. — Искам да умра.

— Бур! — извика към мрака Елена. Германецът пристъпи напред с вече изваден меч. — Не тук! — заповяда императрицата. — Не тук, където се забавлявахме. Намери някое самотно място. И да стане бързо!

Леарт се поклони и без да обърне внимание на другите, се остави германецът да го отведе. Сега Елена седеше на крайчеца на лежанката си, Константин вече не се правеше на пиан.

— Вие ще бъдете разпънати! — извика той. — За всичките злодеяния, което сте извършили!

— Не, не! — прекъсна го Елена. — Мисля че някога ти, Касия, наричаше себе си царицата на нощта. Права беше. Вие и двете сте царици на нощта, подарки на мрака. Замисляхте отвличания, похищения, убийства и предателства. Ти, Урбана, уби собствения си мъж, един римски пълководец, и прекрасния му млад син Александър. И за какво? За пари! А ти, Касия, която винаги я следваше, с нея бяхте като — Елена посочи към Урбана и процеди думите си — „душа и тяло“. — Императрицата се изправи. — Обвиненията на Клавдия са доказани. Признанието на Леарт само ги потвърди. Сигурна съм, че хората, които изпратих да претърсят вилата, ще подпечатат съдбата ви. Обаче вие няма да умрете на кръста!

Урбана започна да хълца.

— Тишина! — заповяда императрицата. — Муран се позова на древните обичаи на Рим. Това правя и аз. Вие двете ще бъдете отведени на Нечистите полета и ще бъдете затворени в килия под земята. Ще останете там без храна и вода четирийсет дни. Ако в края на това време все още сте в състояние да твърдите, че сте невинни, пак ще си помисля, но съм убедена, че действително сте виновни. Империята иска справедливост, справедливост иска и Бог. — Елена вдигна ръка и щракна с пръсти: — Отведете ги!

Тръбите прогърмяха и уплашените птици с дрезгави крясъци се разлетяха из небето. Нечистите полета очакваха две знатни римски матрони да бъдат погребани живи. Прекараха Урбана и Касия в талига през града, с мръсни, покрити с прах дрехи, с остригани глави и дамгосани лица, изложени на яростта на тълпата. Те напуснаха града

през Целийската порта. Тълпата вече бе изморена да крещи подир тях, да ги замеря с камъни и нечистотии. Зад талигата вървеше отряд от императорската гвардия, а от двете ѝ страни язدهа войници от помощната конница. Двете жени бяха сломени и когато пристигнаха на Нечистите полета, седяха свити, с наведени глави и дори не се докосваха една друга.

Елена заповяда Клавдия и Муран да присъстват на края на Урбана и Касия. Нарездането бе донесено от Бур. Сега той помагаше на затворничките с оковани китки и глезени да слязат от талигата, а после ги повлече по насипаната с дребни камъчета пътека към сивите каменни стъпала, водещи до подземната килия. По заповед на императрицата Клавдия вече бе слизала там, за да се увери, че всичко е готово. Тя никога досега не беше преживявала ужаса от такова злокобно, мрачно, забравено от боговете място. Сиви стени, сиви камъни на пода, сив таван, без никаква пролука, без прозорец, нищо, освен една пейка и маса с поставен върху нея калаен поднос с две глинени чаши вода и комати сух ръжен хляб, последното, което жените щяха да получат. Вратата беше от тежки дъбови дъски, подсилени със стоманен обков и железни гвоздеи. Когато я затвореха, вътре нямаше да прониква никаква светлина, щеше да царува само пълен мрак. Клавдия почувства някаква жал за двете жени, обаче Муран ѝ напомни за давящия се в кръвта си Александър, за умрелия от разбитото си сърце Аврелиан, за ужаса и страданията на отвлечените деца.

Палачът, мъж с усмихнато лице, все още без ужасната си маска на куче, ги последва, като разпитваше дали всичко е наред. Клавдия отговори утвърдително. Сега тя и Муран стояха на горното стъпало на това мрачно стълбище и гледаха как тласкат двете жени към смъртта. Едва ги позна. Сега те се притискаха една към друга, хълцаха тихичко, с издрани лица, без нищо върху себе си, освен покритите с мръсотия парцали. На върха на стълбището свалиха веригите, прерязаха въжетата и блъснаха двете престъпнички в тъмнината. Никоя от тях не погледна към Клавдия, която ги беше довела до това място, за да получат правосъдие. Тя затвори очи, когато чу писък, после палачът затръшва вратата и постави веригата, като прикова с гвоздеи към нея обявлението за смъртната присъда.

Клавдия отвори очи и се загледа в лобното място. Наблизо се извисяваха пет кръста, на които бяха окачени труповете на египтяните,

убити от Муран. Тя отклони очи; телата бяха покрити с кръв, обсипани с тор и мръсотия, след като ги бяха влачили през града. Ненавиждаше това страховито, голо поле, сивите каменни килии, едва подаващи се над земята, и дървените позорни стълбове, щръкнали срещу небето. Ощипа Муран по китката.

— Ела с мен.

Те оставиха лобното място и тръгнаха през пустошта натам, където бяха седяли някога. Клавдия се протегна, седна на земята в сянката на един дъб и отправи поглед към стражите. Повечето от тях бяха освободени, с изключение на четиримата, които трябваше да останат на пост през първата четвърт на деня. Клавдия откъсна една тревичка, помириса свежестта ѝ и я размачка между пръстите си.

— Богове! — прошепна тя. — Елена получи отмъщението си.

— Справедливост! — отвърна седналият край нея Муран. — Справедливост, Клавдия, помисли за мъртвите!

— Мисля! — заяви тя, вторачена в стълбовете на позора, стърчащи срещу небето. — Но аз имам един въпрос към теб, Муране! — Тя се обърна, за да го погледне право в лицето. — Защо беше толкова сигурен, че ще победиш?

— Защото съм най-добрият!

— Какво нахалство! — остро изрече тя и размаха пръст пред лицето му. — Каж ми истината!

— Те бяха виновни! — потвърди отново Муран. — И ти го знаеш. Къщата, която египтяните притежаваха, даде доказателствата; още други пък бяха открити в катакомбите.

— Каж ми! — извика Клавдия. — Каж ми или ще стана и ще си тръгна. Наблюдавах те на арената, Муране, плаках за теб. Заслужавам да знам истината!

Муран сви устни.

— Елена! — тихо заговори той. — Тя ми каза да им отправя предизвикателството, а сетне направихме заговора.

— Какво?

— Тя окуражи Сезотен и хората му да приемат предизвикателството ми, като им каза, че съм ранен, че ударът в главата е бил много сериозен. Направи го чрез други хора, те им повтаряха непрекъснато едно и също, колко съм слаб, как не мога да се съсредоточавам. Аз се присъединих към играта и преднамерено се

държах така в гладиаторската школа. Тя довърши нещата, като тайно заложи определена сума в сребро, че египтяните ще победят.

— Хитра е като лисица!

— Дори направи още нещо. Изпрати свои шпиони на тренировките им. Аз знаех за всички приготовления на Сезотен и хората му. Кой е най-опасен, кой е муден, какви тактики използват. Елена дори предложи да ги упоят, но това щеше да бъде твърде очевидно. — Той се засмя на Клавдия, която яростно го изгаряше с очи. — В края на краищата бяха убити. Те не бяха гладиатори.

— Не! — тихо заяви тя. — Определено не бяха, но и ти вече не си, Муране! — Обгърна лицето му с длани: — Това беше последното ти сражение!

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Много от сюжетните линии в този исторически роман се основават върху факти. Историкът Евсевий Кесарийски дава ярко описание на приемането на християнството от Константин преди битката на Милвийския мост. Същия историк подробно разказва и за влиянието на Елена върху Константин, който я удостоява с титлата „най-благородна господарка“. Това, че императрицата търси останали от Спасителя реликви из цялата империя, също е добре документирано, особено желанието ѝ да открие Честния кръст.

Гоненията срещу християните по времето на Диоклециан и Максенций са жестоко чистилице за християнската религия. По време на тези гонения е било обичайна практика обвинените като привърженици на християнската вяра жени, да бъдат отвеждани, заплашвани, насилвани и екзекутирани. Един от най-добрите примери за това е Екатерина от Александрия, загинала мъченически в Рим малко преди времето, в което се развива действието в този роман.

Останките от християнски мъченици били тайно събирани и погребвани според тайнствата на църквата. Най-прочут пример за това е случаят със свети Петър, за чиито мощи винаги се е вярвало, че почиват под катедралата „Свети Петър“ в Рим, въпреки че това не беше исторически удостоверено до края на 60-те години на XX век. След като на гоненията се слага край, християнската църква излиза от катакомбите, чрез хора като Силвестър започва да показва политическата си сила и бързо си спечелва благоволенieto на императрицата и сина ѝ. Християните получават някои известни храмове в Рим, като Партенона. Започва християнската ера и за време, продължило само колкото един човешки живот, християнството от преследвана вяра започва да се превръща в държавна религия.

Запазването на тялото на един светец се смята за Божия милост. Това е един от онези феномени, които науката не може да обясни. Един от най-последните примери е тялото на света Бернадет Субиру, на която Дева Мария се появява в Лурд^[1]. Арсенът, разбира се, също има

способността да забавя или дори да спира процеса на разлагане. До появата на научната патология било извънредно трудно да се стигне до някакво заключение за причината на смъртта. Съществуват много разновидности на арсена и техните типове варират, но е съвсем вероятно герой като Теодор да е бил убит от такова вещество. Добре е също да посочим, че когато в края на XIX в. построяват „Гар дю Нор“ в Париж и разкопават гробищата, за да преместят телата, става всеизвестно колко много неразложени трупове са намерени в тях; те вероятно също са били жертви на убийство. Историците Плутарх и Квинт Курций^[2] определено коментират, че тялото на Александър е било чудотворно запазено, въпреки че той умрял в разгара на лятото във Вавилон.

Един от най-цялостните наръчници за арсена и неговите въздействия е мудната, но извънредно подробна студия на А. У. Блайт „Отровите: тяхното въздействие и проследяване“ (Лондон, 1920 г.). Описанието, което Блайт дава на въздействието на арсена върху трупове след смъртта, заслужава да бъде цитирано:

„Често се наблюдава забележително запазване на тялото, когато се случва такова нещо; то може да има голямо значение, особено ако тялото е било поставено в условия, в които може да се очаква то бързо да се разложи. В знаменития случай с аптекаря Шпайхерт на континента (1876 г.), тялото на съпругата на Шпайхерт било ексхумирано единайсет месеца след смъртта ѝ. Ковчегът се намирал в отчасти наводнено място, трупът бил мухлясал, в органите имало арсен, а в почвата на църковното гробище не се съдържал арсен. Р. Кох (защитникът на обвиняемия) не могъл да обясни как тялото се е запазило в тези условия, освен с въздействието на арсен, и това обстоятелство, наред с някои други, било съществен елемент, който довел до осъждането на Шпайхерт.“

Накрая, легендите за Мария Магдалина се появяват в много книги, издадени напоследък, най-известна сред които е „Шифърът на Леонардо“. Според местните легенди, Мария Магдалина и нейните спътници слезли на суша в Марсилия и се отпавили в околностите на града, където се установили. Около тази история възниква богат и подробен фолклор.

[1] Света Бернадет (1844 — 1879), канонизирана през 1933 г. И до днес светите и мощи са обект на поклонение за християните — Бел.прев. ↑

[2] Квинт Курций Руф — римски историк, I век, записал историята на Александър Македонски — Бел.прев. ↑

Издание:

Издательство „Еднорог“, 2008

Художник: Христо Хаджитанев

ISBN: 978-954-365-038-5

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.